

CONSTITVTIONES
ET DECRETA
CONDITA

In Prouinciali Synodo Mediclanensi
QVARTA.

Quam Illustrissimus, & Reuerendiss. D. D. Carolus
S. R. E. Cardinalis tit. S. Praxedis Des,
& Apostolica Sedis gratia Ar-
chiepisc. Mediolani
habuit,

M D L X X V I.

Gregorio XIII. Pont. Max.

B R I X I A E,
APVD THOMAM BOZOLAM.
M D L X X X I I.

COMMERCIAL
PAPER

THE
COMMERCIAL

[Faded text block containing the main body of the document, likely a letter or contract. The text is mostly illegible due to fading.]

INDEX TITVLORVM

*Qui tribus his synodi prouincialis quartę
partibus continentur.*

TITVLI PARTIS PRIMÆ.

De profelsione fidei.	pag. 1
Quę ad sanctorum cultum, sacrorumq. temporum celebritatem pertinent.	6
De sacris Reliquijs, miraculis, & imaginibus.	6
pag.	6
De indulgentijs.	21
De superitionibus.	22
De sacris quattuor temporibus.	23
De Ferijs.	25
De sancto Ambrosio.	26
De clericorum ad festorum dierum celebritates conuentu.	27
De religiosis peregrinationibus.	30
De sacris locis eorumq. cultu.	36
De ecclesiarum fabrica.	36
De cappellis, & altaribus.	39
De sepulcris.	44
De cœmeterijs.	45
De campanis.	46
De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.	46
De prophano vsu, a sacris locis tollendo.	51

I N D E X.

De religiosa in sacris locis conuersatione.	54
De ecclesiarum, & altarium consecrationibus, & aliarum rerum benedictionibus.	56
De sacristia.	60
De bibliotheca.	62
De oratorijs, in via sitis.	64
De oratione.	65
De verbi Dei prædicatione.	68

TITVLI PARTIS SECVNDÆ.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta com- muniter pertinent.	78
Quæ pertinent ad sacramentum Baptismi.	82
Quæ pertinent ad sacramentum Confirmatio- nis.	90
Quæ ad sanctissimum Eucharistiæ sacramen- tum pertinent.	92
Quæ pertinent ad sacramentū Pœnitentiæ.	105
Quæ pertinent ad extremam vnctionem, & re- liqua erga morientes officia.	109
Quæ pertinent ad sacramentum Ordinis.	113
De beneficiorū collatione, ac prouisione.	136
Quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrifi- cium, & diuina officia.	141
De processionibus.	171
De funeribus, & exequijs.	176
De distributionibus.	183
Quæ pertinent ad Capitula cathedralium, & colle-	

INDEX.

collegiatarum ecclesiarum. 200

De parochijs, & parochialibus iuribus, & officijs. 2P4

TITVLI PARTIS TERTIÆ.

De Episcopis .	217
De vita, & honestate clericorum .	227
De visitatione .	232
De concilio provinciali .	253
De synodo dicecesana .	264
De testibus synodalibus .	265
Monitiones .	271
De foro Episcopali, ecclesiastico .	303
Quæ pertinent ad Matrimonium .	309
Quæ pertinent ad Regulares .	312
De monialibus .	313
Quæ ad pia loca pertinent .	327
Quæ generatim ad has constitutiones pertinent .	341

CAROLVS S. R. E.

PRESB. CARDINALIS

Tit. S. Praxedis,

Dei, & Apostolicæ Sedis Gratia
Archiepisc. Mediolani.

*Vniuersis prouincia nostra fidelibus
Salutem in Domino.*

NUNVS ferè quartus est, quo,
pro Archiepiscopalis mune-
ris nostri ratione, synodum
prouincialem quartam, Me-
diolani, de more habuimus
ad sanctionis Tridentinæ
præscriptum. Decreta por-
rò in ea confecimus: quibus

prouinciæ, nobis commissæ, salutare in via
Domini progressiones, quantum in nobis
fuit, adiuuare studuimus. Sed dimisso Epi-
scoporum, qui in synodo aderant, conuen-
tu cum diligentia a nobis in eo ponenda ef-
fet, vt illa recognita, & disposita quàm pri-
mum ederemus; tunc illico pestilentie con-
tagio, quæ iam ad aliquot vrbes Italiæ nobi-
lissimas, permultaq. oppida dimanarat, lon-
ge, ac late serpens, demum Mediolanum,
eiusq. diæcesim propè omnem inuasit. Quo
affli-

affli&issimo tempore, pro officij nostri cura, proq; paterna charitate, qua gregem nostrum vnice in Christo diligimus, necesse habuimus, multiplicem sollicitudinem suscipere, multos labores subire, ac multas functiones exequi; quæ officium maximopere impedierunt, quod synodi huius editioni præstandum nobis erat diligenter. Atqui postea vero pestilentia Dei beneficio mirabiliter restincta, occupationes præterea aliæ per multæ, vt est cura pastoralis plena, referatq; omni labore, consecutæ statim sunt in ijsq; ipsis præter ceteras hæc vna longe maxima, maximeq; necessaria fuit, quòd sollicitudine in primis, atque vigilijs oportuit, & quæ christianæ, vel pietatis, vel disciplinæ officia, ac studia pestifero morbo languerant, excitari; aut quæ intermissa fuerant, restitui & omnem denique rem spiritualem, quæcumque damni, detrimenti uè aliquid ob peccatum fecerat, quàm accuratissime resarciri. Ad quã sane rem vniuersam conficiendam, opus fuit non diligentia solum, sed temporis etiam diuturnitate. His igitur, & alijs ite, quæ in dies inciderunt, causis, protracta est diutius, quàm cupiebamus, hæc editio decretorum. Nunc vero ea edimus, & damus vobis: vestrum est ita accipere, vt ad illa ipsa exequenda nusquam desit prompta vestra voluntas, studium, obedientia, atque omne

officium. Hoc planè non optamus solum,
sed certe speramus de vobis, qui synodali-
bus studijs ad omnem bene agendi partem
quo frequentius excitati estis, eo splèndidius
& virtutum exemplis, & rectè factis discipli-
nàm christianæ vitæ, iam in hac prouincia,
Dei dono ac munere, aliqua ex parte flore-
scntem, ornetis, abundantes vos in omni
opere Domini semper: ita vt de progressio-
nibus vestris gratias perpetuò agamus Deo,
Dat. Mediolani, tertio calend. Aprilis,
M D L X X X.

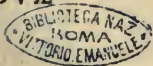

IN NOMINE
SANCTÆ, ET INDIVIDVÆ

TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS

SANCTI AMEN,

Os Carolus, S. R. E. tit. Sancto
Praxedis presbyter Cardinalis,
Dei, & sedis apostolicæ gratia Ar
chiepiscopus Mediolani, ad Dei o
mnipotentis, beataq. Marię, sem
per virginis, ac S. Ambrosij con
fessoris, patroni nostri, laudem, hæc pro christiane

morum discipline conformatione, qua clerum, po
pulumque fidei nostræ cōcred tum, præluce, totis
in Christo visceribus expetimus, de consilio, & as
sensu Reuerendissimorum DD. Coepiscoporum na
strorum, in concilio prouinciali Mediolanensi qua
to, decernimus, statuimus, ac sancimus.

De Fidei professione,

Qvod ex Pij quarti, Pont. Max. sanctione, in pri
mo, & tertio concilio prouinciali nostro, de ijs
qui fidei professionem facere debent, deq. illorum
ipsorum vita, & moribus, ante inquirendis, & pro
bandis, decretum est: id Episcopus omninè efficiat,

vt præstetur : tum compellat præterea ad idem omnes, ac singulos, sicut etiam à sancta sede Apostolica declaratum est, quicumque arithmeticam, & musicam, vel artes cuiusuis generis liberales profitentur.

Formula vero, ad cuius præscriptum fidei professionem præstari oportet, pontificia illa sanctione conceptis verbis tradita, hæc sane est.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur. videlicet, Credo in vnum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli, & terræ, visibilium omnium, & invisibilium; & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, & ex patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo, lumen de lumine: Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est; & resurrexit tertia die secundum scripturas; & ascendit in cælum, sedet ad dexteram patris; & iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis: Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre filioque procedit; qui cum patre, &

filio

filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per Prophetas; Et vnā sanctā catholicā, & Apostolicā ecclesiam. Confiteor vnum bap̄tisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi. Amen.

Apostolicas, & ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem ecclesie obseruationes, & Constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam vnquam nisi iuxta vnanimem consensum Patrum, accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere, & proprie sacramenta nouę legis à Iesu Christo, Domino nostro, instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Bap̄tismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vñctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his Bap̄tismum, Confirmationem, & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, & approbatos ecclesie Catholicę ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemnī administratione recipio, & admitto.

Omnia, & singula, quę de peccato originali,

de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri DEO verum, proprium, & propiciatorium sacrificium, pro viuis, & defunctis; atque in sanctissimo Eucharistię Sacramento esse vere, & realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, vnà cum anima, & diuinitate Domini nostri, Iesu Christi, sięrique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini, in sanguinem, quam conuersionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuari, similiter, & sanctos vnà cum Christo regnantes, venerandos, atque inuocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime assero, imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertendam.

Indulgentiarum etiam potestatem, a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque vsum christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem, & magistram agnosco; Romanoque Pontifici, beati Petri, Apostolorum principis, successori, ac Iesu CHRISTI Vicario, veram obedientiam spondeo, ac iuro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis Concilijs, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab ecclesia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem; extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsentis sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inuolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo iuante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voueo, ac iuro; Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Evangelia.

6
Q'VÆ AD SANCTORVM
cultum, sacrorumque temporum
celebritatem perti-
nent.

De sacris reliquijs, miraculis, &
imaginibus.

AD ea, quæ de sacris reliquijs, per nos primi, &
tertij Concilij provincialis decretis sancita sunt;
hec pro religiosa, illas & recondendi, & exponen-
di, & transferendi, & asseruandi ratione, piaque
earundem veneratione, atque cultu adiungenda
censuimus.

Sanctorum corpora, & sacras reliquias, Ego Episcopus
a religiosis, peritisque sacerdotibus, quos eo potis-
simum nomine deligat, tum in vrbe, tum in dio-
cesi sua, quibuscumq. in ecclesijs, locisue illa sint,
recognosci quamprimum iubeat. Qua in recogni-
tione hec præstentur.

Primo, vt scripta, tabulae, litera, certi anna-
lium codices, aliarvè cuiusvis generis monimen-
ta, quæ in ijs ipsis ecclesijs, earumve atrijs, at
que ædibus, aut alijs locis extant, schedulaq. ua-
sculis, arcisue sacrarum reliquiarum affixæ, inclu-
sæve recognoscantur accurate, & diligenter; vnde
illarum, vel translatio, vel collocatio ibi facta,
cogno-

cognosci, aut alia eiusmodi notitia earundem haberi queat. Testes præterea conquirantur, si qui sunt, qui testimonium dent, antiquæ, constantisque traditionis, ex qua certa earum cognitio constet: aut alia, sicut opus erit, id generis diligentia ad rei perspicuentiam adhibeatur.

Deinde, ut singulæ ipsæ sacræ reliquiæ, quas extare compertum est, re ipsa cernantur: ita tamen, ut ubi sub altaribus, alijs ue subterraneis eiusmodi locis, corpora sanctorum collocata, reconditaue sunt, nec ostium, neque fenestra insit, unde inspici queant, non aperiantur, aut effodiantur; nisi ob causam aliter Episcopus aliquando faciendam censuerit.

Qua omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum, certumque confici Episcopus curet: in quo singulæ, quæ in ecclesijs, & vrbis, & dæcesis sunt, reliquiæ sacræ recte, atque ordine describantur; notatis etiam diligenter non solum ijs ipsis ecclesijs, ubi reconduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, alijsue monimentis, è quibus illarum testimonium constet. Is verò liber in archiuo Episcopali, certo loco custodiatur & asseruetur perpetuo.

In eo item libro, recte referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut al. unde assortari contigerit: ubi primum ab Episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec verò sine scripta Episcopi probatione, etiam a Regularibus,

& alijs exemptis, vllas nouas reliquias euulgā-
ri, aut populo exponi, venerandasve proponi pa-
tatur Episcopus, antequam a se recognita, &
probata ille sint. Quæ in probatione seruet is o-
mnino formam, a Tridentino concilio ea de re præ-
scriptam.

Reliquiæ Sanctorum ne in priuatis ædibus, neue apud
laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo,
bene septo, atque vndique ornato collocentur, &
asseruentur. Atque ita eo loco decenter, ac pie,
vel arcis, vel capsulis, vel vasibus, loculisue re-
conditæ, includantur: vt & pro illarum ratione,
ac pro ecclesiarum dignitate, & facultatibus, for-
mæ instructionibus nostris præfinitæ, omni ex par-
te respondeatur.

Is porò locus duabus saltem clauibus, ijsque
diuersis, claudatur: quarum vnam Episcopus, al-
teram Rector ecclesiæ, vbi sunt, custodiat dili-
genter. Vbi verò consuetudinis est, ab vniuersi-
tatis, sodalitatiusue hominibus, aut a Syndicis,
laicis hominibus, clauem etiam teneri; illam ter-
tiam illis permittere poterit Episcopus arbitra-
ri suo.

Licet at tamen aliquādo, quibus Episcopus ra-
tionabili, & pia causa id concedendum censuerit,
asseruari in priuato oratorio, tuto, ornato, ac decen-
ti, eiusdem Episcopi iudicio.

Corpora Sanctorum, quæ non sub altari, sed sub ec-
clesiæ pavimento collocata sunt, nisi decentiori
eccle-

ecclesiæ recondenda Episcopus censuerit, saltem cruce ferrea polite, ornateque confecta, ne pedibus eorum locus irreuerentius tractetur, vndique sapiantur, atque obtegantur ex instructionum præscripto.

Quæ reliquæ inscriptionem habent, non vetustate consumptam, sed integram, & ex præscripto instructionum nostrarum confectam; ita ut est, illa inscriptio retineatur, & conseruetur. Quarum verò inscriptiones, aliqua ex parte exesæ sunt, aut alias non ad præscriptum factæ, eæ, in charta pergamina recte exarata, reponantur.

Quæ nihil inscriptum habent; sed tamen constat, quorum sanctorum, sanctorumue ille sint; ijs si singulis nomina propria inscribantur, ad instructionum præscriptum.

Sanctorum reliquæ, præsertim insignes, & sacra corpora, sacraque membra, quæ ex certis monumentis, in vlla quavis ecclesiâ recondi constat, in tabula ærea, aut marmorea, lapideaque litteris incisa, quò accuratius memoria perpetuo conseruetur, diligenter, ordineque Episcopi cura describantur: tū præterea in Capellæ maioris columna, latereue, aut in gremio ecclesiæ, loco aperto, ac perspicuo, ea tabella, parietis calce conglutinata, in omnium conspectu sit.

Scripta, tabula, & antiqua monumenta, ad illas spectantia, in earundem ecclesiarum sacristia, archimione reponantur, vbi tuto asseruentur.

*Y*nuscuiusque sancti, sanctane, cuius corpus, vel
 sacrae reliquiae, praesertim insignes, asseruentur,
 vitae, aut martyrii historia, ex probatis auctori-
 bus breuiter collecta, ab Episcopo ante recognita,
 & comprobata, in tabellam, aut in aliquem cer-
 tum codicem, charta pergamena exarata, refera-
 tur. Qui codex in ecclesiae Sacristia, certo loco di-
 ligenter asseruetur. In illa autem vitae, breui nar-
 ratione ex certis monumentis, antiquaue traditio-
 ne, omnique alia, quae constet, ratione, exponatur
 deinceps, in extrema scilicet parte, ac paucis item
 verbis, quo tempore, quoue modo, sacrae illae reli-
 quiae eò translatae, vel reconditae sint.

*S*acris autem reliquijs, si sanctissimo Eucharistiae Sa-
 cramento non ita prope quidem ea collocatae sunt,
 ut illius lampade harum cultui satisfiat; lampas
 propria assidue preluceat; nisi hanc impensam, ni-
 mia, & ecclesiae, & populi egestas Episcopi iu-
 dicio non patitur. Ceterum corporibus sancto-
 rum, & reliquijs, Episcopi iudicio insignibus, lam-
 pas omnino una semper colluceat. Vbi verò plu-
 res, aut ex legato, seu alia obligatione, vsuue adhi-
 bentur, aut pro reliquiarum ratione, vel ecclesiae
 amplitudine, facultatibusue adhiberi Episcopus
 iusserit, id etiam seruetur.

*N*e sacrae reliquiae per laicos, etiam cuiusuis ordi-
 nis, dignitatis homines vlllo modo tractentur: nec
 vero tangantur, cum hoc sacrilegum, ac minus
 pro-

propterea ferendum esse ; S. Gregorius Pontif. scribat .

Cum vero ab Ecclesiastici ordinis hominibus illa cam suis oculis , vasculisue suscipiuntur , ut vel populo ostendantur , vel in altari exponantur , vel in processionibus ferantur ; primum illis thurificatio adhibeatur : sique in via ferantur , tunc Acoluthus , sacerdoti illas ferenti præeat , qui item thurificet .

Ne passim omni tempore , sed certis tantum festorum dierum celebritatibus , utpote in Natiuitate Domini , Epiphania , Pascha Resurrectionis , Ascensione , Penthecoste , & eiusmodi festoque ipso die exponantur , ostendanturue , quo illius sancti , cuius reliquæ sunt , vel ecclesiæ , in qua recondite sunt , celebritas solenni , festoque officio agatur ; tum præterea quo die aliquam causam Episcopus iusserit , concesseritue . Nullo autem modo vnquam illæ ab operimentis , aut a velis nudæ ostendantur , exponanturue .

Cum in altari autem exponuntur , hæc seruentur .

Primo in illis exponendis , processio per ecclesiam , ubi illæ sunt , ab eiusdem clero agatur , certo luminum numero adhibito . Rursus idem præstetur , cum reconduntur .

A Sacerdote , qui post Episcopum in illa Ecclesia digniorem sacerdotalem locum obtinet , nisi aliquando Episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit , exponantur , & recondantur .

Isq̄ superpelliceo & stola, vel pluviali etiam, pro reliquiarum, ecclesię ratione, indutus sit.

Dumque exponuntur, & item cum reconduntur; hymnus, vel de Apostolis, vel de martyribus, vel de confessoribus, vel de Virginibus, canatur, prout sunt sancti, sanctorumue reliquię, quę exponuntur; tum antiphonę, & alia eiusmodi ad rem accommodata, ultimoque loco, oratio de sanctis illis; si vero sanctus, sanctę est, eius proprius hymnus, antiphona, oratione extet, illa canatur.

Cum item exponuntur, de statuto eo libro, tabellę supra prescripta, vniuscuiusque martyrium, aut vitę historia breuiter explicata, vulgari sermone grauitate in populi frequentia pronuncietur: ad quam rem præterea, sacerdotis, de diuinis illorum sanctorum virtutibus, cęlestique vita, & rebus per eos fortiter, ac mirifice gestis, grauitate, breuiter tractantis, officium, vbi potest, adhibeatur; quo ardentius populi, sacras reliquias spectantis, animi ad omne pietatis studiũ inflammentur.

Dum in altari expositę sunt; candele, saltem quattuor, grandiores accensę ibi colluceant; ad earumque custodiam adhibeatur, qui semper assistat, vnus, duos, sacris maioribus ordinibus initiatus, que moribus probatus, ac superpelliceo induti.

Horum verò clericorum, non laicorum ope-

ra, ministerione adhibito, liceat fidelibus pietatis, & religionis causa, calculorum edronis sacrarum reliquiarum vascula, loculosuè attingere, qua hora Episcopus concesserit.

Cum reliquie sanctorum non in altari exponuntur, sed è loco superiori, alioque in quo recondite sunt, populo ostenduntur; omnis eadem ratio plene seruetur, processione excepta.

In quibus autem processionibus illas, vel per ecclesiam, vel extra; portari contigerit, debito cultu, apparatus ferantur ab ijs, qui in sacerdotio constituti, post Episcopum ecclesiastica sacerdotali dignitate, canonicatus alijs in illa ecclesia præstant; nisi Episcopus id munus ipse obcat.

Sacras porò reliquias, de vno in alium locum transferri ne liceat, sine iusta, ac legitima causa, & facultate scriptis ab Episcopo permiffa.

SICUT sacrarum reliquiarum translationis memoriam, festa solemnine celebritate fieri, religiosè, iam ferè ab initio vsque nascentis ecclesiæ institutum, perpetua ecclesiæ consuetudine sanctè retentum est; ita si quando sanctorum corpora, membraue, aut sacras reliquias, Episcopi iudicio insignes, transferri contigerit, vel ab vno oppido, vrbeuè ad aliam: vel in ea ipsa etiam vrbe, oppidouè ab vna ad aliam ecclesiam; id ritu solenni, religiosoque cultu præstari oportet.

Itaque hæc decernimus.

Primum aliquot ante diebus , si opus erit , aut certe , omnino pridie illius diei , quo sacre reliquie transferendæ sunt , ab Episcopo , alioquè , vbi adhiberi potest , ecclesiastica dignitate prædito , cui nominatim is id muneris dederit , accurate , diligenterque recognoscantur , testibus alijs sacerdotibus grauioribus adhibitis . Quæ recognitio fiat , vt supra , diligenter conquisito omni monumentorum genere .

Recognitæ vbi sunt , ordine componantur ; tum in arca duabus saltem , ac diuersis clauibus , quarum altera ab Episcopo , aut ab eo , quem ipse maluerit , asseruentur : incluseque signo Episcopali ob signentur .

Dies translationis , tum in loco , vnde transferuntur tum ad quem transferuntur , tum etiam quibus locis transeundum est , per parochos Episcopi iussu , dominico die , vel festo , proxime præcedenti , nuntietur .

Idemque illis locis iubeatur coli , mane saltem vt dies festus .

Significetur etiam proximis ante diebus frequenti sono campanarum illius ecclesiæ , ad quam translatio fucienda .

Pridie vero translationis , vespere significatio celebritatis detur , solempni campanarum omnium vtriusque loci sono .

Eo die ieiunium à clero Ecclesiæ , ad quam transferendæ sunt , seruetur : nocturneque tam arca

cum sacris reliquijs , si commode potest, super altari ecclesię , vnde transferendę sunt , si vero non potest , alio decenti loco collocata , & adhibitis præterea ad earum venerationem sex saltem luminibus , ab eodem clero , & alijs item ecclesiasticis hominibus , quibus Episcopus id iusserit , vigilię fiant : statoque tempore nocturna itidem rite de sanctis decantentur , quorum reliquię transferuntur .

Mane quo die transferuntur , processio solemnis , psalmis , hymnis , & canticis , omnique prece agatur ad ecclesiam , in quam translatio fit ; vbi iterum ille recognitis , tum de eorum vita , deque historia sanctarum reliquiarum , olim eo loco reconditarum , de causis item translationis , ab Episcopo , vel ab alio , eius iussu , sermo apposite habeatur ; nisi commodius censuerit Episcopus postea habendum inter Missarum solemnias ; deinde adhibita primum illi thurificatione , clero , & populo ostendantur : ab illisque iisdem debitus cultus , & venerationis tribuatur .

Transferantur autem incluse in arca , pro earum ratione , quoque ritu ecclesię decenter ornata , & umbella præterea adhibita , vt Episcopus censuerit .

Arca vero humeris portetur à sacerdotibus , qui digniores sint , & in toto clero , & in ea ecclesia , ad quam translatio fit ; illique vicissim , prout Episcopus iusserit , id onus subeant , sacris vesti-

bus induti, tum capite aperto: præeant vero dno
Acoluibi, semper thurificantes.

Clerici præterea aliquot, superpelliceo amicti,
qui capite item aperto sint, lumina deferant, hinc
inde congruo numero, & ordine accensa; hacque
præter cereos, quos accensos reliquos etiam clerus
& populus, laicorumque hominum sodalitates,
& ceteri, earum archam pie prosequentes, pro
pro sua pietate manibus gestarint.

Verum si Episcopus in loco adest; ipse quoque
cum sacerdotibus, qui in cathedrali ecclesia, sa-
cerdotali dignitate præditi sint, canonicatumque
sacerdotalem habentes, digniores sunt, humeros
sacræ arcæ portandæ subiiciat; idque saltem pau-
lulum, tum initio, tum in fine processionis, quæ
translationis causa agitur. Cum verò arcam non
portat, eam proxime subsequatur, reliquo omni
clero præunte.

Vasculo, quod ab vno ferri possit, reconditæ
sacræ reliquiæ, ab sacerdote item portentur, qui di-
gnior est, ceteris etiam seruatis, supra mox præ-
scriptis.

Vbi ad ecclesiam ventum est, in qua collocandæ, re-
conditæ sunt, per Episcopum, aut per alium sa-
cerdotem, eius iussu, Missarum solemnities celebren-
tur de sanctis, quorum translatio facta est; idque
solemni ritu, nisi horæ tarditas impediat.

Peraetis Missarum solemnibus, certo loco be-
ne septo, & clauso, ut ne populus propius acce-
dat

dat, in altari exponantur, vbi per illum diem sint, accensis saltem sex luminibus, & adhibitis ad custodiam duobus sacerdotibus, vel vno saltē, alioq. clerico in sacris ordinibus constituto: quorum sacerdotum cura sit, sacras reliquias custodire, & earum arcam, aut loculos præcatorijs fidelium coronis, quæ porrigentur, religiose tangere.

Confecto translationis die, sub occasum solis, constituto loco ab Episcopo, vel alio, quem miserit, cum iherificatione, psalmis, hymnis, canticis, antiphonisue, religiose recondantur.

Translationis tabulæ, publice a notario confectæ, in librum, in sacristia illius ecclesiæ asseruandum referantur; tum rei gestæ litteræ in ære, vel marmore incisæ, in eo reliquiarum loco, ad perpetuitatem collocentur.

Corpora sanctorum, sacraue membra, aut insignes sacra reliquiæ, cum aliunde e loco. lōge remoto transferuntur, si vel nauigio, vel curru vehuntur: illius locus, parsue, vbi pro ventione collocantur, pie ornatur, vna etiam, vel duabus, pluribusue lampadibus accensis. Si ad ventionem iumētum adhibetur, decenter item sternatur.

Quacunque illis transferendis iter fit, per vrbes, siue per oppida, obuiam solemniter procedatur: ita vt psalmis, hymnis, & canticis illas, cum clerus vniuersus, sacris uestibus indutus, religiose excipiat; tum populus item, luminum numero, portarum, & viarum publicarum apparatu, religioso ornatu, pieq.

piæq. venerationis studio, & spiritualis lætitiæ significatione.

Dies translationis in vrbe, oppidone, aut saltem in ecclesia, in qua collocantur, vt Episcopus iusserit, anniuersario canonicarum horarum officio de sanctis celebretur, quorum sacra corpora, reliquiaeue, eiusdem Episcopi iudicio insignes transferuntur.

Quod officium, vt solemniter, & cumulate præstetur, id prospiciatur, vt dies, quo celebritas translationis agenda est, in feriam certam cadat, quæ sanctorum, quorum reliquiae translatae sunt, cultui dicari possit, vniuerse, vel in ea saltem ecclesia.

FORMAM a sacra synodo Tridentina, miraculis nouis approbandis, & nouis reliquijs recipiendis traditam, Episcopi seruent diligenter in omnibus, etiã regularium, & alijs exemptis ecclesijs.

Nec verò patiantur, causa a se non cognita, & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines vllas extra morem ornari; votaue, aut oblationes suspendi, aut quicquam noui ea in re, omnino geri. Sed quia plerumque fit, vt vulgi concursu, populique clamore, aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia euulgetur, quod re vera non est; studeant hoc summo perere, vbi eiusmodi occasio se obtulerit, vt primis illis vulgi clamoribus piè obsistant, donec rei veritas, legitime comprobata, constet. Si quis verò debius, aut difficilis abusus sit extirpandus, uel omnino aliqua de ijs rebus grauior questio incidat: Episcopus, antequam controuersiam dirimat, Me-

tropolitani, & prouincialium Episcoporum in concilio prouinciali sententiam expectet; ita tamen ut quemadmodum ab eodem Tridentino concilio prescriptum est, nihil inconsulto Sanctissimo Pontifice, nouum, aut in ecclesia haftenus inusitatum decernatur.

Q V O D de sacrosanctę crucis effigie, in concilio prouinciali tertio, per nos sancitum est; itidem interdictum sit, sacras alias scilicet imagines, ac sanctorum, sanctarumue historias, sacrorumue mysteriorum figuras, & significationes, in ullo quouis humi strato, pauimento, aut loco sordido, etiam extra ecclesiam, insculpi, pingi, effingiuē.

Effigies iumentorum, canum, aliorumue brutorum animalium, in ecclesia ne fiant: cum aliquid inhonestum, aut propbanum in ea apparere nefas sit, ex Tridentini Concilij sanctione, idq. plane etiam septima Nicena Synodo œcumenica vetitum sit.

Si vero historię sacrę expressio, ex sanctę ecclesię matris consuetudine, aliter quandoque fieri potestulat, hoc sane non vetatur.

Pictoribus, & sculptoribus grauis multa, ac pœna, etiam interdicti ab ecclesia, Episcopi arbitrati, proposita sit; si quid inordinate, aut præpostere, aut tumultuarie accommodatum, si quid profanum, aut inhonestum pinxerint, aut effinxerint, contra eiusdem concilij Tridentini decretum.

Rectoribus etiam ecclesiarum, qui ullam sacrã
 imagi-

imaginem insolitam, contraque illius concilij sanctionem, in suis ecclesiis, etiam exemptis, poni permiserint, pœna, etiam excommunicationis, multæue constituta sit, arbitrata Episcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Cruces, & sanctorum imagines, solemniter, stâtiisque precibus, ex ecclesiæ ritu benedicantur.

Imaguncula illæ paruulæ, fictili opere effectæ, si ita fucò, alioque apparatu concinnatæ sint, vt, Episcopi iudicio, vanitatem præ se ferre, aut offensio-nem præbere videantur, ad altare ne adhibeantur in posterum.

Si quæ sacræ tabulæ, imaginesue pictæ, nimia vetustate, carie, situ, aut sordibus pene deletæ, indecinti aspectu sunt; eas Episcopus pia, religiosaq. pictura, ab ijs, quorum interest, renouari iubeat; aut, si id nõ potest, omnino deleri.

Ne tabulæ, sanctorum imaginibus expressæ, vetustate consumptæ, in vilem, & sordidum, prophanum-que vsum conuertantur: si d, vt de altaris pallis, ac velis, temporis vsura pene confectis, beati Clementis pont. & martyris decreto sancitum est, in igne conijciantur: tum cineres præterea, ne pedibus inquinentur, in pauimento fossis collocentur.

Imagines quoque sacræ sculptæ, si deformatæ sint, amoueantur; et sub pauimento ecclesiæ, aut saltem sub cæmiterij solo collocentur.

Cvret præterea, atque adeo officiat Episcopus, vt & r se, & per alios, theologiæ scientia peritos; ac illos

illos in primis, qui illius interpretandæ, aut populi docendi munus, in vlla quavis ecclesia quouis modo sustinēt, fidelibus accurate, enucleateq. exponantur, quæcumque, & de sanctorum intercessione, invocatione, atque cultu, & de sacrarum reliquiarũ, imaginumq. veneratione, & de historijs mysteriorum nostrę redemptionis, pictura, aliaue similitudine expressis, eos instrui, doceriq. Tridentina æcumenica Synodus iussit.

De indulgentijs.

DE sanctis indulgentijs tractatio, prout vsu venerit, accurate in sermonibus item habeatur: ut & earum cœlestem vim, et pietatis officia, ad illas cōsequendas necessaria, populus intelligat; seq. propterea, omni intima mentis, animiq. religione, & christianę charitatis actionibus, atque operibus, ad vberrimas, salutareseq. earum vtilitates assequendas diligenter paret.

Id autem omne officium per parochos, & alios, quorum interest, præstari Episcopus iubeat, ijs præsertim instructionibus, quæ eo de genere, nostra in concilio prouinciali auctoritate confectæ, ad communem prouinciæ huius vsum; in lucem emittentur.

Quæcumque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper, cuius, etiam regularium, aut aliter exemptorum, ecclesie

ecclēsiæ perpetuò concessæ sunt, tabulæ, scripta, monumentaue alia omnia eiusdem generis extant; ea, ubi illa sint, siue in vrbe, siue in diœcesi, Episcopus studiose conquirenda curet; tum illa conquisita, indeq. summam exscripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in archiuio Episcopali asseruetur, diligenter, recteq. referri iubeat.

Quæ præterea indulgentiæ vrbis, diœcesi q. suæ ecclēsiis in posterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur, ubi primum ad se, aut ad Vicarium Episcopalem, qui illas recognoscat, delatę sunt, eodem, aliove libro notentur, ordineq. demceps describantur.

Singulæ autem ecclēsiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur, proprium eiusdem generis codicē, in quo illę exscribantur, accurate confectum, aut tabellam eiusdem generis, in sacristia habeant; illarū exemplari in archiuio, vel in sacristia asseruato.

De superstitionibus.

Quantum in religione stabilienda, atque augenda laboris ponendum est, tantum in superstitione, ex hominum mentibus euellenda, curæ, ac diligentię est impendendum. Quare parochi diligenter ei rei inuigilent: ac si quod superstitionum genus in suę parochię hominibus animaduertant; id semper, ante proximam Synodum, tempore, quod Episcopus præstituerit, ad illum in scriptis deferant;

ut ei malo occurrere, opportune possit.

Confessarij quoque diligentes in eo genere se prestent, inuestigentq. num pœnitentes aliquod remedium valetudini, aut vulneribus adhibeant; quod non a medica arte, & cognitione, sed a superstitione proficiatur: tum præterea, num tempora, aut loca, aut quid eiusmodi, superstitiosa opinione obseruent: & quos ea in re peccare nouerint, grauiter obiurgent; & ab eiusmodi vano sensu, atque errore deterrere, & auertere, conentur.

De sacris quattuor temporibus.

Sacra quattuor ieiuniorum tempora, ex sancti spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim, & frequenti fidelium conuentu, & solemni celebrantur, & religioso supplicationum officio, colebantur; ita in illorum cultum, pastorali cura eruditissimorum mentibus, in usum antiquæ pietatis reuocanda sunt. Quare in omni præuicæ nostræ ecclesia, vel cathedrali, vel parochiali, nõ solum die Dominico, illa tempora præcedenti, sed etiam ubi populus erit frequens, feria, quarta, proxime sequenti, eo de genere concionem sacram haberi statuimus: qua fideles excitati, solèmbus his ferijs, quarta scilicet, sexta, et Sabbato, pro antiquæ deuotionis cõsuetudine, frequentiores Missæ sacro, diuinisq. officijs, ut in Moguntino Concilio primo cautum est, intersint: orationes, ieiunia, eleemosynas, ceteraq. pietatis opera præstent: quibus

quibus, quò specialius illę ferię preſtituta ſunt, eò vehementiori chriſtiana virtutis contentione ad illa paratos eſſe oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium charitatē omni religioſo propoſito ita præparare ſtudeant, vt vnanimiter, auxiliante Chriſto, ſtatarum illarum feriarum ſolemnitatem, religioſa piorum operum ſollicitudine celebrantes, Sabbatho ſub vesperum frequentiſſimi ad eccleſiam, vt pię conſuetudinis fuit, conueniant: vbi ſanctis precibus, cum pro ſacra ordinatione, tum pro his commodis, quę ſingulorum annorum reuolutione conſequimur, omnium bonorum largitori Deo gratia habeatur, ſicut & inſtituta illorum temporum ratio, & chriſtiana religionis cultus depoſcit.

Iidem ſtatis ijs temporibus, populo denunciandis, formulam hanc, ex ſanctiſſimi Pontificis, Leonis primi, verbis conceptam adhibeant: cuius ſententiam, etiam vulgari ſermone explicent vberius.

Formula denunciationis ieiunij quattuor temporum.

Quod ſacrorum temporum ratio, & deuotionis chriſtiana admonet conſuetudo, paterna vobis, dilectiſſimi, ſollicitudine denuntiamus, menſis. N. ſacrum celebrandum eſſe ieiunium, diuinitus inſpirata doctrina præceptum, ac ſtatis menſium curriculum diſtributum: vt lege abſtinentię omnibus adſcripta temporibus, & alijs chriſtiana militię præſidijs,

fidijs, ad mentium nostrarum, corporumq. sanctificationem diuine institutis, stato dierum interuallo, sine cessatione renouatis, nos ardentiori cura, maioriq. studio in salutis cursu progrediamur, quo specialius præstituti sunt dies ad pietatis officia. Quarta igitur, sexta feria, et Sabbato ieiunemus: frequētes in cathedrali, parochialiq. ecclesia ad litanias, orationemq. conueniamus: & quò sacris illis ferijs a cibo abstinētiore esse debemus, eò abundantiori eleemosynarum liberalitate erga Christi pauperes effusiores simus: tum Sabbato sub vesperum orationem parochialem communem celebremus: qua, & pro spe fælicitatis æternæ, ad quam per fidem currimus, & pro sacra ordinatione, quam eo die a Reuerendissimo Episcopo haberi solemne est; & pro ijs commodis, quæ singulorum annorum reuolutione cõsequimur, Deo omnipotēti, gratias agamus; eundemq. religiosis supplicationibus oremus, quatenus sanctorū, quorum patrocinia imploremus, suffragantibus meritis, eius misericordiam in omnibus impetremus, Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre. &c.

De Ferijs.

Quo tempore ad salutem animæ toto corde, totaque mente, atque omni christianæ pietatis officio incumbendum est; in iudiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad iudicia, ad lites, et ad causas, quibus

quibus sæpe distrahuntur homines a pietatis officijs : ne aliquando Isaiaë prophetæ illis vocibus nos Dominus grauissime arguat; Ecce in die Ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites, & contentiones ieiunatis. Quare ne quadragesimæ, quattuor temporum, & aliorum ieiuniorum diebus, id quod & Liberij pontificis maximi, & concilij Triburienfis canone sancitum est, in aliquo foro, mane, quo tempore Missæ sacro, diuinis officijs, & verbi Dei prædicationi christiani homines interesse oportet, ius dicatur, iudicia exerceantur, aut quicquam agatur, quod ad iudicij forensis ordinem pertineat. Id vero pro pastoralis gregis Dei cura, quam suscepit Episcopus, ab omnibus præstari quam diligentissime studeat.

Rei, ne festis diebus, diuino cultui dicatis, torqueantur; si modo criminis atrocitas aliud non postulet.

Ac ne testes quidem, ijs diebus testimonium dicant, etiã si feriali die iurati id sint, nisi in causis, in quibus licet eisdem diebus iusiurandũ illis deferri,

Id omne sane Episcopus, cum in Episcopali foro; tum in secularibus iudicijs caueat, vt seruetur.

De sancto Ambrosio.

Deuotione congrua, & debitis honoribus beatus Christi confessor Ambrosius Episcopus, sanctæ ecclesiæ Metropolitanæ Mediolanensis pater pariter,

at patronus, cuius doctrina etiam tota illustratur ecclesia, ut a prouincie nostra fidelibus colatur: eius & diem festum, qui septimo idus Decembris agitur, sicut reliquos dies festos, quos coli præceptum est, quotannis a clero, populoq. celebrari, & commemorationem de eo, quibus diebus ex rita ecclesie eiusmodi commemorationes fieri licet, in uespertino, matutinoq. officio antiphona, & oratione a clero fieri perpetuo; pro sua pietatis studio, Episcopi, omni etiam adhortatione, curent.

De clericorum ad festorum dierum celebritates conuentu.

NE diebus festis, qui præcepto ecclesie, aut consuetudine, uotoue coluntur, ad alienam ecclesiam, Missam celebraturus, parochus accedat; nisi ab eo, cui id curæ Episcopus dederit, facultatem, scripto exaratam, impetrarit. Quam facultatem ille tantum ijs det, quos omnibus bene cõsideratis ad Missarum solemnita, diuinaq. officia in ecclesia, ubi celebritas in urbe, diæcesiue agitur, rite concelebranda necessarios esse uiderit. Qua in celebritate, cum ab alijs ecclesijs sacerdotes euocandi sunt, ne ullo prætextu plures euocentur, quàm quattuor, uel sex ad summum: id uero, nisi uel legati pij, uel fundationis iure aliquando plures adhiberi necessarium sit.

Item diligenter hoc Episcopus caueat, ut si ad

celebritatem sacerdotes alij, quam parochi adhiberi possunt, ne parochos a suis ecclesijs auocari, abesse ne ea de causa ijs diebus vlllo modo patiatur: si vero aliter fieri non potest, vicinioribus solum parochis, paucioresq. populi multitudinem habentibus, eã facultatem permittat. Tum præterea videat, vt, qui parochus festo die ad celebritatem euocatus, absurus est, sacerdotem alium, vel ordinarium, vel cõduetum habeat: qui illo die Missæ sacrificium in ecclesia parochiali faciat; quiq. cetera, vt ipse, si præsens adesset, omnino præstet, ante ab Episcopo in ijs functionibus obeundis probatus.

Si verò sacerdotem eiusmodi quandoque habere non poterit; festo die celebritatem, ad quam vocatus est, præcedenti, populo suo significet, se ob eam causam in ecclesia parochiali Missam celebraturũ nõ esse; sed in ea, ad cuius celebritatem vocatus est; proinde illum moneat, vt ad eam ipsam ecclesiam, aut aliam propinquiore, vbi Missæ sacrificio interfit, se conferat.

Sin autem pro ecclesie, in qua celebritas agitur, amplitudine, & dignitate, aliquando ad solemnitatem concelebrandã sacerdotibus pluribus opus esse censuerit; alijs item aliquot sacerdotibus, etiam parochis, hoc det, vt in ecclesijs suis primum Sacro peracto, sicq. parochi sint, habita etiam concione, ac alijs præstitis, quæ inter Missarum solemnias ab ipsis pro parochialis curæ munere præstari debent, tum ad ecclesiam, vbi solemnitas celebratur, proficiscan-
tur,

INT, alius rectorem in diuinis cōcelebrandis officijs adiuturi; nec vero desint ecclesiæ suæ reliquis eo die obeundis parochialibus muneribus, & officijs.

IN euocandis quidem, admittendisue sacerdotibus, & clericis ad dierum festorum celebritates, ratio, atq. ordo seruetur, infra in decreto de exequijs, eorundem euocationi præscriptus ad funera concelcbranda.

Illi porvò omnes, qui euocabuntur, in choro dñi diuina officia fiunt, superpelliceo mundo decēter induti, semper adsint.

Nec verò præter clericum illius ecclesiæ, alius sacerdos, clericusue, qui ad celebritatem vocatus non sit, in chorum quouis prætextu asciscatur, recipiaturue: neue eleemosynarum, quæ in ea celebritate tributæ sunt, aut tribuuntur, particeps vlllo modo sit; nec præterea in mensa excipiat. Neque rursus quisquam a Præposito, Archibresbytero, parochoue missus, plus capiat, quàm si proprio solùm nomine esset euocatus.

Quicumque præter constitutum numerum, aliquem ascieuerit; qui item minime vocatus, quiue sine præscripta facultate accesserit, ac rursus, qui admiserit, quiue quiue exceperit, qui denique plus acceperit, mulctetur arbitratiu Episcopi.

De religiosis peregrinationibus.

VT ex sanctorum patrum institutis fideles provinciae nostrae sanctas peregrinationes suscipiant, salutisq. uberiores fructum, diuina auxiliante misericordia inde capiant; haec illis seruanda proponimus: ac primo ecclesiastici ordinis hominibus; tum laicis item.

Ne quisquam sacerdos, clericusue cuiusuis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis causa, sine litteris dimissorijs, ac testimonialibus Episcopi se committat, vt canone veteri sancitum est, tum praeterea nec sine benedictione, quam Episcopus sacerdoti, clericone peregrinaturus statis precibus, libro sacerdotali, ritualiue praescriptis, impartiet.

Iis sane litteris a cancellario ascribantur haec singula capita, sacerdoti, clericone peregrinanti, infra praescripta, quo accuratius ab eo illa seruentur.

Peregrinationis comites, quos sibi adiuxerit, cum in viam se daturus est, Episcopo, aut Vicario exponat, quorum comitum nomina a cancellario litteris dimissorijs adscribantur.

Si quis item peregrinaturus, ecclesiam parochialem, aut capellam, aliudue cuiusuis nominis beneficium ecclesiasticum obtinet, cui ministerium aliquod debeat; is, vt Episcopus opus esse censuerit, sacerdotem, vel clericum, qui eidem Episcopo, Vicario-

ue probatus sit, pro ratione ministerij ante substituat, quàm iter suscipiat, ne ecclesia debito ministerio cultu careat; cuius rei, per se præstitæ, testimonium scriptum, aut Episcopo, aut Vicario exhibeat. Et verò, quem substituerit, aut alij, quem Episcopus maluerit, si aliquot dierum peregrinationem factururus est, vestes sacras, ornamenta libros scripta, omnemque ecclesiasticam suppellectilem committat, indice eorum omnium sigillatim, ac diligenter confectò, eo scilicet præsentè, cui hoc munus Episcopus dederit, ne ex eius absentia aliquod detrimentum ecclesia patiatur.

Deinde is, vel sacerdos, vel clericus, antequam peregrinationi se committat, peccata primo confessus, tum si sacerdos est, Missæ sacrificium, quod est pro iter agentibus, offerre: si clericus inferior, sacram Eucharistiam sumere studeat.

In itinere, clericali habitu contractiori ad Conciliorum præscriptum, omnis sacerdos, & clericus dum in peregrinatione est, uti possit; pileum autè induat, clericali ordini congruentem, & a laicali vestitu distinctum.

Tonsuram clericalem perpetuò habeat.

Ne itineris causa canonicas horarias diuini officij preces omittat, ac tum etiam stata de præcepto ecclesiæ ieiunia seruet, nisi cum legitime excusatus est.

Si sacerdos est, ubi probatus fuerit Missam quotidie celebrare curet; at verò Dominicis, &

festis diebus id facere non omittat. Singulis vero diebus, siue sacerdos, quando ipse non celebrat, siue clericus, Missæ sacrificio interesse studeat.

Mane singulis diebus præter officium diuinum debitum, preces etiam illas pie recitare curet, quæ itinerarij nomine appellantur.

In omni denique itinere, quod sancta peregrinationis causa suscepit, eum se vitæ moribus, omnique actione præstare studeat; vt piè, religiosèque peregrinandi exemplum laicis præbeat, quorum si aliquem socium, & comitem habet, sanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad salutem instruere curet.

Hebrais, & mulieribus comitem non se adiungat, neque eodem curru cum eisdem vehatur: neque item eodem nauigio, vt scandalum euitetur, si aliter sibi consulere poterit.

Ne ijs etiam se adiungat in via, nisi necessitas coegerit, qui dum iter faciunt, prophanis canticibus, cytharis, alijsue musicis instrumentis vtuntur. Abstineat item ipse a prophanis canticis, & colloquijs eiusdem generis, quorum vsu, pietatis in peregrinatione suscepta studium refrigerat. Psalmis, hymnis, canticis, præcaria corona beatæ Mariæ recitationi, ac rerum diuinarum meditationibus vacet; & spiritualibus item sermonibus, si comites habet, quibuscum loquatur, corporis, vel animi lassitudinem subleuet.

Ne mendicet, ostialimue victum quaerit, nisi ex voto, vel alia causa, ab Episcopo probata, & facultate nominatim scriptis impetrata.

Cum ad aliquem locum vespert perueniet; ecclesiam quæ eo loco est, antequam ad hospitium diuertat, religiose adeat, si potest: vbi supplex litanias, vel alias religiosas præces recitet.

Si apud religiosos homines, vel apud alios viros honestos diuersari potest, ab hospitij publicis abstineat.

Ad cauponas vero si diuertere necesse habet; nec vnà cum eisdem hebræis, aut mulieribus accubat in publico hospitio, aut alio omni loco, & tempore. Antequam discumbat, mensa benedicat, cū pransus, aut cœnatus gratias agat; ceteraque obseruet, quæ de temperantia, frugalitate, & modestia clericali decretis prouincialibus præscripta, accurate præstare debet.

Cum primum ad peregrinationis locum peruenerit, confessario probato confiteatur, & Missam sacerdos celebrare, & sacram communionem clericus sumere curet, totusque peregrinationi susceptæ intentus, non rerum nouarum curiositates, non loci antiquitates, non quicquam aliud, a peregrini proposito alienum, consuetur; sed religiosa animi præparatione ecclesias, sacrasque reliquias, quas potissimum deuotionis, votiuæ causa visitatū venit, tum alias etiam sollicitè visitet; quæ visitationis sollicitudine, pietatis sibi ardorem excitare studeat.

studeat, vt maxime potest.

Nec vero vbi sanctam peregrinationem absoluerit, aliò longius vagetur.

A peregrinatione reuersus, Episcopum primo, aut Vicarium cum litteris dimissorijs, quas dedit, conueniat: Sanctæque suæ peregrinationis testimonium ab ordinario loci, aut saltem à præfetto ecclesiæ afferat, ad quam peregrinationis causa, iter suscepti; nisi litteris dimissorijs alius nominatim ab Episcopo exprimat, cuius allato scripto idè testamento facere debet.

Laici item, antequam peregrinationem suscipiat, suum quippe parochum conueniant: à quo sancte peregrinandi consilium capiant; & litteras habeant ab Episcopo canonicas, vt canone expressum est; quarum etiam fide testimonio è eis liceat vbique, & cuius confessorio, ab ordinario loci approbato, peccata confiteri.

Deinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui superpelliceo, & stola indutus, ille bene precetur, & benedicat, stans religiosis precationibus, quæ ex ecclesiæ instituto peregrinis adhibentur.

Peregrinationis vero iter suscipiant, vbi rite confessi, sacram Eucharistiam religiose sumpserint.

Peregrinando omnia fugiant, quæ deuotionis studium perturbant, aut impediunt: & illa amplectantur, quibus illud excitari solet.

In itinere stata præcepto ecclesiæ ieiunia seruent, nisi

tum legitime excusati sunt.

Singulis diebus Missæ sacro interesse studeant :
Dominicis vero , & festis ne vlllo modo desit , tum
sacram communionem sumere curent.

Mane preces, quas itinerarium vocant , pie re-
citare studeant, qui legere nōverint.

Eleemosynas , si per facultates possunt , lar-
giantur .

Instent potissimum orationi ; psalmis , hymnis,
canticis , precarię coronæ beatæ Mariæ recitatio-
ne ; & rerum spiritualium meditationibus , & ser-
monibus lassitudinem subleuent .

Incurru, nauigio, & hospitio, cum hebræorum maxi-
me, tum mulierum etiam, nisi quas cognatione af-
finitateue iunctas, aut etiam ex familia sua san-
ctæ peregrinationis socias habeant, omne confor-
tium vitent, nisi necessitas aliud coegerit . At sane
vero in hoc sancto piæ peregrinationis proposito,
ac studio, ad vsum reuocari cupimus, quod olim fa-
ctum esse ex sacris literis , patrumque monumentis
animaduertimus, vt scilicet, qui etiam eiusdem sa-
milie essent, cum templum, locaq. sacra visitatum
irent, viri à fœminis iter separatim facerent .

Abstineāt nem à prophanis canticis, colloquijs,
cytharis, alijsq. musicis instrumentis , atque adeo
ab eorum societate, qui in itinere ijs, alijsue eius ge-
neris actionibus, operam dan, quibus pietatis stu-
dium in peregrinationem suscepta languesciat.

Ne mendicatum eleemosynam quæritent, nisi ex
noto,

tuto, vel necessitate, aliane causa Episcopi litteris, & testimonio probata.

Ad loca, vbi primum vesperi diuertunt, ecclesiam precandi causa prius adeant, quàm in hospitium veniant, si temporis tarditas, aliudue non impedi- rit.

Ad sacra loca, quæ religiose visitaturi sunt, cum per- uenerint, nihil aliud sibi propositum habent, quàm vt, aut iubilum, indulgentiamue consequantur, aut vota sancte persoluant, sacras reliquias, & sacra loca pie visitent, ab omni curiositate, peccandique occasione abstinentes.

Itaque primo confessi, cum sacram Eucharistiã sumpserint, tum religiose sanctorum statas eccle- sias visitent; ita vt ex ipsorum locorum admoni- tione maior affectus in ipsis resurgat ad excitan- dam pietatem, & sanctorum, quorum auxiliũ im- plorant, orationibus adiuentur.

Reuersi a peregrinatione, primò parochum conueniãt a quo benedicantur, adhibitis ex ecclesie instituto præscriptis sanctis orationibus.

DE SACRIS LOCIS EORVMQ.

Cultu.

De ecclesiarum fabrica.

NOVA ecclesia ne aedificetur inconsulto Episco- po, & scripta facultate ab eo non impetrata; qui

qui præter alia, quæ in nouis eiusmodi ædificatio-
nibus requiruntur, videat in primis diligenter, an
situs decens, honestusque sit; an capax populi; an
item disiunctus ab adibus, vt possit circundari,
curetque omnino ita illam ædificari, ne ab antiquo
more, probataque traditione discedatur, vt sacer-
dos, in altari maiori Missam celebrans, orientens
spectet.

Crucis, & Christi Domini, in ea affixi; imago ligno,
alioue genere, piè, decoreque expressa, sub ipso ca-
pella maioris fornicato arcu, in omni ecclesia,
præsertim parochiali proponatur, apteque colloce-
tur. Vbi autem præ depressiori, humilioriq. for-
nicis structura eo loco poni decore non potest; alia
ratione in ipso cappella maioris ingressu, omnino
statuatur.

In vniuscuiusque item ecclesiæ, præsertim paro-
chialis frontispicio, a superiori, scilicet parte o-
stij maioris, sacræ imagines exprimantur ad præ-
scriptum instructionum, quas de fabrica ecclesia-
stica edidimus.

Qua in parochiali ecclesia porticus non est, neq. item
præ inopia extrui potest; hoc in ea omnino cure-
tur, vt ante ianuam maiorem vestibulum extrua-
tur, quod duabus tantum columnis, aut pilis ali-
quantulum ab ea distantibus, ex ædificatum, paro-
cho in baptismi administratione, vsui esse possit.

Quo in vestibulo nemo tamen consistat ad Missam
audiendam, qui in ecclesia esse possit.

Nulla

Nulla in ecclesia fenestra permittatur, e qua foris stas
Missam quis possit spectare.

Fenestræ in ecclesijs, præsertim parochialibus,
clathratae existant, nisi præaliter extructæ ita sunt,
vt sine clathris etiam, ab omni violento, aut furti-
uo, alioque per eas ingressu tutæ aamodum sint, vi-
tro etiam, vel tela saltem muniantur.

Labrum, seu vas aque benedictæ intus in ecclesia, non
foris existat; atque ad ostium ecclesiæ, a latere ve-
ro ingredientis, vbi potest, dextero. E marmo-
re, autem lapideuè solido, non lateritio, neq; spon-
gioso constet: aspergillumq. dicens appensum ha-
beat, non spongia, sed e setis confectum: alia-
ue forma, in earundem instructionum libro demon-
strata.

In vnaquaque ecclesia, in qua Missa celebratur, sa-
crarium vnum sit, in cappella maiori, aut prope
sacristiam, aut ipsa sacristia, si ecclesia frequens
est, opportunò loco extructum. In parochiali verò,
præter illud, quod fontis baptismalis vsui est, alte-
rum etiam loco eiusmodi, nisi vbi pro reddituum
tenuitate, proque exiguitate populi, illud vnum sa-
tis esse Episcopus censuerit.

In vnaquaque item ecclesia parochiali suggestus de-
center ad instructionum præscriptum extruatur:
vnde parochus, aliæque concionatores sacram
concionem, vel lectionem populo frequenti habere
possint.

Lampas quocumque in altari collocata sit, non a ta-
tere,

tere, sed e regione posita colluceat. E vitro autem constet, nisi e ferro, aut stamno constare aliquando necesse sit, vt in locis alpinis accidit, alijs q. vbi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: vtraque autem auricalchi opère omnino decore tegatur.

Frequenter autem abstergantur lampades, vt ni tide, ac perlucidæ, & ab omni sorde mundæ appareant.

De cappellis, & altaribus.

CAppellarum, & altarium locus, ne in vlla quavis ecclesia, quouis nomine cuiquam absque Episcopi auctoritate detur.

Altaria omnia amouantur, quæ subter suggestum, aut organum extructa sunt; aut columnæ, pilæque herentia: aut aduersa altari maiori, aut ecclesiæ ianuis nimis propinqua; aut aliàs quavis ratione incommoda, aut periculosa Episcopi iudicio sunt.

Oblationes autem, & onera, emolumentaue, & iura altarium, quæ amouebuntur, ad alia altaria eiusdem Episcopi sententia transferantur.

Nec verò deinceps, in eiusmodi locis, vlla quavis causa, altaria construi Episcopus permittat: neque alio modo liceat.

Altare vnumquodque extruatur, aut, si iam extructum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma, instructionibus constituta, ornentur, & accommodentur, ac reconcinentur.

Lapideum sit, vel saltem lateritium cum tabula

la lapidea, si consecrandum est.

Neque in eo fenestella, foramenue vlla ex parte sit; vbi quicquam afferuari, aut recondi possit; nisi forte reliquiae sanctorum sint.

Si vero columellis suffultum erit; ne quicquam item subtus ponatur.

Altitudine sit a scabullo ligneo, seu bradella altaris, cubitis duobus, & vncijs octo; longitudine vero ad minimum cubitis quatuor, latitudine item cubitis duobus.

Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris cubitos saltem duos productum late pateat.

Tegmen omnino habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela coerulea, decenter picta, vel e serico, aut panno pretiosiori confectum; vbi scilicet fornix non est, quae totum altare, ac praeterea sacerdotem celebrantem tegat; aut, si fornix est, ab altari tamen ita distet, vt ea sepe purgari facile, & commode non queat.

Fenestella sit in pariete a parte epistolae constructa, & lapide transuersali distincta; ita vt pars superior vsui sit ad peluim cum vrceolis, dum Missae sacrificium fit, reponendam; inferior ad aquam abluionis manuum sacerdotis celebrantis projiciendam.

Adsit tintinnabulum appensum; vel certe, cum ibi faciendum est Missae sacrificium, e sacristia deferatur.

Sepiatur

Sepiatur omnino altare vnumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam, Episcopus id permittendum censuerit, ligneo; quod septum ab altari, congruo spacio distet, ad instructionum præscriptum. Nec vero illud septum laicus ingrediatur.

Petra sacra ita mensæ altaris inferatur, vt nullum offensionis calicis periculum adeatur; tactu tamen digiti possit dignosci.

Quæ quid em petra longitudine ne minor sit vnciarum viginti; latitudine sexdecim.

Habeat vnumquodque altare propria indumenta, ac ornamenta, & suppellectilem omnem, decretis prouincialibus, aut nostris etiam instructionibus præscriptam, tum ad eius cultum, & vsum, tum ad Missæ sacrificium in eo religiose, decoreque peragendum.

Nec vero quisquam, etiam canonicus, aut alius maiori gradu, dignitateuè in ecclesia vlla præditus, excusetur, quo minus altare suum, cappellamue, quam obtinet, instruat; ornetque, ac propriam illis indumentorum, & reliquam omnem suppellectilem comparet ad idem præscriptum; etiam si in eadem ecclesia sit altare, in qua ipse canonicatum, aut dignitatem obtinet; aut etiam eidem canonicatui, vel dignitati, eiusue prabendæ, vniõnis iure, vel alio quouis annexa sit cappella, vel altare illud.

Ad cappellas, & altaria construenda, vel ornanda,

vel reconcinnanda, vel alijs rebus, tum suppellectili etiam opportuna, instruenda, ex præscripto institutionum nostrarum, si redditus, debiti ministerij, & aliarum rerum necessarium impensam superabunt; Episcopus totum illud, quod superest, aut partem arbitrata suo transferat, nisi aut alij sint, qui iure debeant hæc omnia præstare; aut alia Episcopi iudicio opportunior ratio videatur, vnde id fiat, quam ipse iuri iubeat; atque vt id efficiatur quod præscriptum est, omni iuris ratione eos, qui debent, compellat.

Si vero alia ratione id præstari, aut absolui, ac perfici posse Episcopus non viderit; subtrahat interea per aliquod tempus aliqua ex parte, vel, etiam si opus erit, totum seruitium: redditum vero, vel pecuniam seruitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud seruitium, religiosè decoreque explendum.

Episcopali cura diligenter cauendum est, vt, cum altarium, onerum, iuriumque ad ea pertinentium, tum etiam titularum, qui interdum plures vni solum altari attribuuntur, memoriæ consultum sit perpetuo. ea enim, quemadmodum saepe euenisse compertum est, & breui, & facile, periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amouentur, transferunturue; verum quoniam ob accessiones, diminutionesque ijs aliquando factas, onerum etiam eisdem adiuncta, nonnunquam commutan-

tar, & crebro item de ijs ipsis oneribus ab Episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decerniturue. Quamobrem Episcopus librum, eumque certum, ac perpetuum, confici; illumque in Archiuo Episcopali, diligenter asseruari mandet. Quo in libro, anni spatio, altariū omnium, quæ in singulis vrbis, & diœcesis ecclesijs iurisdictioni suæ, aut visitationi, etiam si quouis modo illæ aliàs exemptæ sint, subiectis, collocata sunt, tituli, & emolumenta item, iura, onera, si quæ habent, sigillatim ordine, recteque describantur.

Altaria præterea omnia, & singula notentur, non solum quæ, vel ex hominum memoria, vel ex alijs monumentis, scriptisue ad illa, ipsa iam alias translata esse, cognosci aliquo modo potest; verum etiam, quæ in posteram, quauis de causa eodē transferuntur, descriptis pariter illorum titulis, iuribus atque oneribus.

Tum etiam accuratè suo loco notetur, si quid deinceps emolumentis, aut oneris ex legato, aliove nomine accesserit.

Rursus onerum commutationes, diminutiones uè, si quæ fient, nominatim describantur; ac denique quæcumque de ijs ipsis, ob Missarum numerum, obque cleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentino ab Episcopis, alijsue decerni, statuique contigerit.

Tum præterea certi illi dies, quibus eo Tridentino decreto, ob illam causam commemoratio

pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

Onera vero hoc libro notata, singula in tabellâ referantur; quæ ex decreto prouinciali de ecclesiarum oneribus, in vniuscuiusque ecclesiæ, illa habentis, sacristia affigi debet.

Hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab Episcopo facultate in posterum extruètur, cum suis titulis, iuribus, emolumentis, atque oneribus accuratè describantur; facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ cancellario Episcopali, mensis spatio, edificationem iam absolutam denunciet.

De Sepulchris.

NE sepultura locus quouis nomine cuiquam datur: neue sepulchra fiant, construanturue in vlla quavis ecclesia, sine Episcopi concessu, scriptis.

In choro autem, vel cappella maiori, nullo modo.

Nec vero in alijs ecclesiæ locis prope altaria, nisi tam longe sepulchra distent, vt sepulchrale os a scabello, seu bradilla altaris procul absit, spatium saltem cubitorum trium. Quæ autem proprius extructa iam sunt, omnino amoueri, obstruere decernimus.

Fornicato opere sepulchra fiant; quæque e solo ecclesiæ
nullo

nullo modo extent, emineantue: sed illud plane adsequent.

Ab utroque ecclesiæ laterè, dextero scilicet, ac sinistro eo ordine disposita extruantur; ut e regione, sibi singula, respondeant.

Operiantur, ne vllò vnquam tempore scateant, duplici integumento; quod forma quadrata, e lapide solido sit, ita tamen ut inferius integumentum e rudi; illud autem superius e polito lapide struatur; ecclesiæ pavimento equale, quod item sepulchrali orì vndique apte cohæreat.

In quo superiori integumento, ne crux, sacraque alia imago sculpatur.

Nec rursus imago alia, vel litteræ, aut aliud, omnino quicquam, quod extet, atque emineat: neq; quod ab Episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Quæ sepulchra modo sunt, marmore, vel petra solida non tectâ; nisi trium mensium spatio apte tegantur, humo oppleantur, adequato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

De Cœmiterijs.

Cœmiteria ut muro, vel aliâs tutè vndique sepiantur, & eorum ingressu bestiis occludatur; curet Episcopus diligenter.

In eorū medio crux firmiter erecta sit: quâ aliquo etiam decenti integumento operiri, conueniēs erit.

De Campanis.

Parochialis ecclesia, si campanas tres, grandiorum scilicet mediam, & minimam habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest habeat; easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia diuinorum officiorum, quæ sunt, ratione, & significatione.

simplex ecclesia, oratoriumuè, vnã tantũ campanulam habeat, vt Ioan. xiiii. Pont. constitut.

Cāpanis autem ipsis res nulla profana demiceps insculptatur, inscribaturuè, si d. crux, & sacra aliqua imago, vt potè sancti patroni ecclesiæ, piane inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab Episcopo rite precibus, ac benedictione consecratæ sint.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

NE animalia, pisces grandiores, eorumuè membra in ecclesijs appendantur; nisi quæ uoti, aut piæ significationis causa Episcopus permittenda cõsuerit.

Consecratæ altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa, tela non possit amoueri.

Cum ecclesiæ fores patent; tunc altaria singula, & mappis

mappis tribus mundis, vna oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusq. reliquis breuioribus vestita sint; ita vt gradus etiam ille ligneus, super altari a tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur; & pallio item coloris, quoad eius fieri potest, pro festi diei, ferique ratione decenter eadem ornata, ac tela viridi, ne mappæ puluere, aliaue sorde inquinentur, constrata, & præterea cruce in medio collocata, & candelabris duobus, vno scilicet ad dexteram, altero ab sinistra parte posito, instructa, atque ornata semper sint. Idq. quotidie in ecclesiis, quæ frequentantur, in cæteris vero ecclesiis, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in vno quoque altari sit item, ea tamen ratione, vt peracta Missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappaque recondatur.

Quibus in ecclesiis, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulcrum ornatur, aut constituitur, vbi Corpus Christi Domini asseruatur, cum illud gloriosum fore, Isaias prædixerit, sicut pretioso ornatu decorari debet; ita in ijs cauendum est, ne prophanus, & parum decens sit ornamentorum apparatus. Ne igitur cubilis stragule, cortinæ, conopea, seu tentoria, ad usum orophanum adhibita, ad illum circumuestiendum, atque exornandum vsui sint: nisi ecclesiæ oblata, eius iam propria facta & sacro vsui dicata sint.

Idem sancitur de vestibus, & ornamentis, qui-

bus sacrae sanctorum, sanctorumque imagines induuntur.

Ne ecclesiae, oratorianae, situ, puluere, aut alio squalore obsordescent.

Vbi praeterea inter altare maius, & parietem, qui a posteriori eius parte est, locus non multi spatij datur, relinquatur, quamuis exiguus, qui chororum non capiat, is etiam locus, ab omni situ, squalore, ac sordibus purus, mundusque conseruetur.

Ne in ecclesia, aut pro foribus eius, neue in oratorij, aliove sacro loco colligendae eleemosynae causa, ne ipsius quidem ecclesiae, aut eius fabricae rectorisue nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudue eius generis, etiam extraordinarie, collocetur; aut iam collocatum in posterum permittatur; nisi Episcopi concessu, litteris exarato; tuncque ei capsulae, vel rei aliae ad id paratae, duae claues apponantur, diuerso fabrilis operis fabricatae; quarum altera teneatur ab eo, quem Episcopus nominarit; altera ab ijs, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, poena sit arbitrata Episcopi; tum eleemosyna collecta locis pijs addicatur illius item arbitrio.

Si quae capsulae Episcopi concessu in ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fidelibus, ut plerisque in locis pietatis studio fit, vel frumentum, vel legumina, vel alia quaeuis eleemosynae nomine, conijciantur: ea ne intra cappellae,
al-

altarifue, quo fidelium, eiusmodi res offerentium, concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, ut ipsis fidelibus, elemosynas collaturis, necesse sit cancello ingredi.

Ut & ecclesiarum nitore consulatur, & strepitibus, ac rixis, quæ ex sedium mulieribrium, quas bradellas vocant, in ecclesiis collocaturam situ, existere saepe solent, occurratur; utq. simul in ijs ecclesiis, quæ præsertim angustæ admodum sunt, & populi frequentia spatium minus detur: eæ sedes omnes, ubi constitutæ sunt, amoveantur; nec verò in posterum vlla vnquam collocentur: communes autem aliquas, easq. humiles, simplici fabrilis opere confectas, modo, & forma in nostrarum instructionum libro præscripta, collocari, constituiq. liceat, concessu Episcopi.

Eæq. sedes communes, aut confratrarum, qua in ecclesiis constitutæ sunt, sumptibus, aut pecunia a populo contributa, fieri poterunt, aut alia quavis ratione, quæ Episcopo potior videbitur.

Altaria item, sacra tabulæ, & imagines, ac parietes ipsi perpetuo eniteant: tum fenestræ non sub obscura, sed perlucidæ sint: pavementum autem saltem octavo quoque die diligenter verratur. Hæc omnia præstari cura sit rectoris cuiusvis ecclesiæ.

Adhibeatur item diligentia, & graui pœna multaq. agatur, ut & ecclesiæ, & oratorij, & cæmeterij parietes ab vrina, alijsue cuiusvis generis sordibus mundi conseruentur.

Arbores, & stirpes, aliaque eiusmodi arbusta, ab ecclesiis,

siis, & oratorijs quibusuis remota sint, vt ne radices dilatate parietibus officiant; aut rami diffusi teſta operiant, vnde detrimētum ipsis teſtis exiſtat. Si qui vero rami eiusmodi teſtis iam officiunt, amputentur omnino.

Vites præterea, hederæ, alięque id generis herbe, quę ſuccreſcentes exterioribus eccleſiarum, aut oratoriorum parietibus adhærent, prorsus conuellantur.

Arubis præterea, & ſpinis, & alijs id generis, quę adnaſci ſolent extrinſecus, iſdem parietes mundi, & a cæmentorum item, lapidumq. congeſtu remoti, cuſtodiantur.

Ex cæmiterijs porro vites, arbores frugiferę, & alię etiam in frugiferę cuiuſuis generis, aut arbuſta, ſtirpesque omnino conuellantur, atque excidantur.

Neque in poſterum in his ſacris locis quicquam conferatur, nec vero ſeratur.

Ne ſcœnum ex his ſuccidatur, neue herba item virescens, quę beſtjjs pabulo ſit, vel detur. Neue in earum ſines res vlla abijciatur, cuius grauis, terterue odor ſit; aut aliquid quicquam ſacris ijs locis inhoneſte fiat.

Stabula etiam armentorum, & cuiuſuis generis animalium inde procul ſint.

In iſdem ne lignorum ſtrues fiat: ne tigna congerantur, ne cæmentorum, lapidumue acceruus ſit; nec denique quicquam loci illius decori, nitorique, ac religioni, ſanctitatiue repugnans.

De prophanovsu, a sacris locis
tollendo.

NE adium, agrorum, rerumq, aliarum eiusmodi, qua vel locanda, vel vendenda proponi, aut pro scribi publice solent, neue omnino rei cuiusquam prophanae schedulae, scriptaeue vllis ecclesiarum, oratoriorumue, aut caemiteriorum foribus, valuis, parietibusq. aut in quouis sacro loco in posterum affigantur.

Ne item res venales, in ecclesiarum, & oratoriorum, caemiteriorumue parietibus appedantur, neque intra loci spatium, quod aqua sacra aspergitur, cum ecclesiae consecratio sit; aut intra stillicidij fines, aliudue loci maius intervallum, Episcopi iudicio praescribendum.

Neue item officinae, tabernae, quouis materie genere, etiam tabulis, asseribusue confectae, vel ipsis parietibus inherentes, vel in caemiterijs, sacrisue locis, aut omnino intra illius spaci, aut intervalli fines, vllomodo construantur, aut collocentur. Quae vero iam constructae, collocataeue sunt; inde quam primum penitus amoveantur.

Ne ecclesiae, aut cappellae, aut etiam oratorij; in quob Missae sacrificium aliquando peragitur, tecta palearum aceruis, neue aliqua lignorum strue onerentur ne item a parte superiori, vel canaculum, ve

cubulum, vel omnino locum habeant, vbi aut dormatur, aut habitetur, ac quicquam prophanum fiat. Quæ vero loca iam eiusmodi sunt, omnino amoueantur.

Ne frumentum, milium, hordeum, vllumue tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne instrumenta, ad prædiorum rusticorum vsum comparata, ne cuiusvis generis suppellectilem prophanam, vt ab Innocentio Tertio Pontifice in concilio Lateranense sancitum est, ne denique quicquam, a domo Dei alienum in ecclesia, etiam non consecrata, aut in oratorio, aut in cæmiterio recondi, aut asseruari ab vlllo quouis homine liceat. Vt etiam præterea sit, nisi cum interdum aliter Episcopus faciendum censuerit, clauem illius ecclesie, aut oratorij, etiam digressari, ruralisue, laicis hominibus, præsertim vero colonis, vel cõduktoribus eiusdem ecclesie ædium, vel prædiorum, committi, aut ab illis custodiri, seruariue.

Ne campanæ in eis constentur; neue aliquid feruminetur; neue fabrile quicquam, aut aliud huius generis fiat, nisi quæ ad eiusdem ecclesie, aut oratorij vsum, ornatumue, alibi fieri non possint.

Ne in cæmiterio frumentum, quasi in area ventiletur; ne tritura fiat: ne palea, frumenta, fruges, expandantur: nec vero tela, pânine lineæ, lixiui, aquaue madesacti, soli ibidem exponantur: neque in eo fæmina, maresq. colo quicquam neant; neue suant, aut aliud præterea opus faciant, eorum sacrorum loco-

rum rationi alienum.

ecclesiæ ostia, cœmiteria item, aut rectori, aut etiam alijs vsui ne sint, res prophanas, oneraue asportantibus, hacq. & illac per ecclesiam, sacraq. loca, quasi per viam publicam transeuntibus: cui rei vt plane occurratur, cautionem omnem Episcopus adhibeat.

Ne grammaticæ, humanarumq. litterarum rudimenta, quæ sæpe inanibus gentilium fabellis traduntur, aut aliæ omnino litteræ, præter sacras in ecclesiâ, tamquam in ludo litterario pueris aperto exponantur, sed rudimenta solum doctrinæ christianæ, & cetera, quæ in illis scholis pueris tradi consueverunt.

Si quo tamen in loco ex causis, hoc concilio probatis, parochus permixtum erit alia docere, non vetamus; si domus parochialis angustia necessario postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in ecclesiâ permissu eiusdem Episcopi. Quæ permissionis facultas scripto detur; tum præterea locus certus; ac, quam longe fieri poterit, ab omni, præsertim maiori, altari remotus, ad id munus deligatur: extra cuius loci fines pueri ne vagentur; nec vero ob eam causam in ecclesiâ moventur, nisi cum parochus qui eos in disciplinam suscepit, præsens adest.

De religiosa in sacris locis conuersatione.

NE sacris mysterijs dicata, & a Deo electa, templa sancta pateant iniquitatibus hominum, quo præsertim tempore, peractis diuinis officijs, nemo adest clericus custos, id curet Episcopus, vt ecclesie, & urbanae, & diocesanae, certa pro ratione locorum constituta hora, claudantur, & aperiantur item. Quod si ob causam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caueat tamen, efficiatq. Episcopus, vt quo tempore patentes sint, atque apertae, custos aliquis clericus adhibeatur, qui semper adsit; & quæ loco illo sacro indigna sunt, vbi peragi prohibeat.

Vbi vetus illa consuetudo, cum ab alijs, tum ab sancto Chrysostomo in primis testificata, eaq. non sine aliqua mysterij significatione instituta, vt separatim scilicet in ecclesia viri a mulieribus essent, in prouincia nostra intermissa, aut nulla est; Episcoporum cura plane restituatur, quemadmodum, & adhuc in compluribus eiusdem prouinciæ ecclesijs retinetur, & olim in vsu fuisse cognoscitur ex antiquis earundem ecclesiarum exedificationibus; in quibus separationis, ac distinctionis huius vestigia, his etiã temporibus extant. Qua in consuetudine restituenda modus, & forma illius distinctionis extruendæ, muniendæue per eos, quorum interest, seruetur ad præscriptum instructionum nostrarum, de fabrica eccle-

ecclesiastica editarum .

Vniuscuiusque autem ecclesiæ rectoris cura sit, locum in ecclesia, ostiaq. pro ingressu, & egressu separata, sexui utriusque assignare, ac propterea quibus in ecclesiis opus est, plura ostia, loco opportuno aperire, ad præscriptum Episcopi, ex instructionibus fabricæ .

Ad loca illa sub gradibus, altarique maiori extructa, quæ martyria, confessionesue, ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda est, ne viri, & fœminæ ingrediantur eodem tempore, præsertim in populi frequentia .

Quare in illis ecclesiis, in quibus ingressus ad eiusmodi loca, mulieribus omnino interdictus non est, si diuidi commode ea non poterunt, vt viri a fœminis, separatim sint, saltem, quod ad illa attinet, quæ obscuriora, aut non satis ampla sunt, certus dies, certaq. hora ab episcopo constituatur qua ad illa alteri sexui separatim pateat ingressus .

Ne quis, ne in atrijs quidem ecclesiæ finibus, ne dum in ecclesia, aut cœmiterio rixas, similtates, aliasue quasque res, quæ offensionem, scandalumue pariât, vlllo pacto extitet; neue gladium, vt concilio Triburiensi sancitum est, armaq. stringat, aut ijs quem quam aggrediatur. Si quis contrafecerit, postquam spatio, quod ei Episcopus præstituerit, monitus, facti sui excusationem, defensionemue iustam nullam attulerit, communionem eiusdem arbitrio priuetur .

Pro foribus, ac rione ecclesie, præsertim quo tempore sacra, diuinaq. officia celebrantur, ne pila ludatur; aut aliud quicquam fiat, agaturue, vnde strepitus, clamoresue excitantur, quibus diuina officiorum preces interturbentur. Qui secus fecerit, pœnam, multamue subeat Episcopi arbitrio.

Illud parochus sedulo agat, vt mulieres, lenocinio, meretricione quæstu infames, ne domicilium habitent, quod vel ecclesie, vel ædibus parochialibus, aut virorum, mulierumue monasterijs continent, aut prope inbareat.

De ecclesiarum, & altarium consecrationibus, aliarumq. rerum benedictionibus.

Ecclisie, saltem parochiales, non consecrata infra annum in ciuitate, per diœcesim vero infra biennium, omnino donsecrentur: item parochialium ecclesiarum maiora altaria, quæ consecrata non sunt, quàm primum poterunt.

Cum parochialis ecclesia consecranda erit, ieiunium in vigilijs cum supplicationibus populus sue quisque parochie seruet: tum in die etiam ipso, quo consecratio fiet, abstineat ab omni seruili opere; eumq. di. m. festum colat, & celebret; idq. vtrumq. propterea a paracho ante denunciatur.

Liber, Episcopo curante, conficiatur: idemq. in archi-

uo episcopali afferuetur: in quem ecclesiarum, altarium, cœmeteriorumq. consecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatę, ad perpetuitatemq. posteris proditę, extent.

In ecclesie nem vnuscuusq. sacristia liber eiusmodi sit, aut certe aliud scripti genus, publica auctoritate munitum, de illius ecclesie, suiq. cœmeterijs, & altarium consecratione, & campanarum benedictione.

Quo firmitus verò, magisq. perpetuum consecrationis ecclesiarum, & altarium monumentum posteritati prodatur, uniuscuusque ecclesie consecrationis dię, annumq. litteris, etiam in marmore incisus, recte notari, tabulamq. marmoream, in qua tota consecrationis narratio exaretur, in pariete ab ecclesie fronte, non longe a ianua primaria, loco illustri bene affixam, collocari mandamus. Idem iubetur de altarium maiorum consecratione. Aliorum vero altarium cuiusvis ecclesie consecratio, pictura saltem aliqua, vel alio signo exprimatur, vel in altari ipso, vel loco proximo.

Antiquus ille benedictionis adium, quę vel recenter edificata sunt, vel immunis Spiritibus, aliaue ratione vexantur, ritus, vbi in vsu esse desit, Episcopi cura restituatur. In illa porro benedictione parochus ritum, p̄ces, psalmos, orationes, in libro sacerdotali, ritualiue p̄scriptas, adhibeat.

De ratione adhibenda in ecclesijs, altaribusq.
prophanandis .

Ecclēsia, si quæ aliquando, quavis auctoritate prophananda est, ut ne vario cærimoniarum usu, sed certa, & vna eademq. ratione prophanatio fiat, ita, ut infra præscribitur, prophanetur.

Primo si quæ sacræ reliquiæ, corporaue sanctorum in ea reconduntur, aliquot ante prophanationem diebus, diligenter, recognita, ad ecclesiam, in quam transferri Episcopo placuerit, rite ex præscripta ratione transferantur. Ad quam sacrarum reliquiarum translationem illius vicinæ, ecclesiæque clerus in primis conueniat, in quam deferuntur, conuocato etiam, præsertim eiusdem vicinæ populo.

Sacræ etiam imagines eo transferantur .

Deinde ecclesiæ altaria per sacerdotem, cui, Episcopus prophanationis facultatem, scripto exaratum, nominatim dederit, hac cærimonia amouebuntur .

Primum aliquantisper, genibus ad altare prophanandum, flexis, tacite orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & orationem de sancto dicat, cuius nomine altare illud dicatum est: tum, ubi orauerit, illud ab omni parte detegat; lapidem consecratum ita apte euellat, ut ne confringat; tum manibus suis lauet, atque abstergat; deinde
aquam

quam in sacrarium effundat: lapide ita amoto, diligenter, religiosèq. perspiciat, si quæ sacræ reliquie insunt, quas inuentas certo, honestoq. loculo clausas, atque obsignatas, asseruet, & ubi Episcopo denunciavit, in ecclesia, ad quam translatio fit, ad Episcopi præscriptum recondendas, & asseruandas tradat; tum reliqua altaris pars ab operarijs amoueat. Idque omne in singulis altaribus amouendis rite seruetur.

Præterea alio post altarium amotionem die, per homines, quos Episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur, vnoq. loco collecta, reponantur, præsentem eodem sacerdote: qui, antequam exhumanationis initium fiat, tacitus item, vt supra, ad altare maius precetur, cum processione cleri, & populi viciniae, infra cuius fines ecclesia prophanata est, ossa efferentur ad locum, vbi reponenda sunt; dumq. efferuntur, vt pro mortuis fit, precum officium dicatur; tum in ecclesiae loco, vbi reponentur, viciniore pro mortuis itidem Missæ sacrificium fiat.

In ecclesijs autem dirutis, ad vsumq. prophanum conuersis, crucis insigne figatur, ex Tridentini concilij sanctione. quod signum facile amoueri non queat.

Altaris item vnus, quod sine ecclesia prophanandum est, ratio, vt supra, de altaribus in ecclesia prophanandis præscripta seruetur. Cæmeterij præterea prophanandi modus, vt ecclesiae, idem teneatur.

De sacristia.

Sacristia vnaquaque habeat, quæ sequuntur.
 Primo armarium, vel vestiarium vnum, plurane
 ad indumenta conseruanda, instructa, suis capsulis,
 aut loculis, aliove modo, opereue multipliciter, or-
 dinèq. distincta, pro ecclesię ratione, vel suppellecti-
 lis copia.

Tum præterea oratorium s. parato, quantum possit,
 loco positum, atque distinctum: vbi possit sacerdos
 in solitudine se colligere, & orare ante, et post Mis-
 sę celebrationem.

Libellum item cum manutergio appëso, ad ma-
 nus abluendas, & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro vnicuique in
 dumento accommodatis.

Tabellam quoque appensam, ad conciliū primi pro-
 uincialis præscriptum, in qua tabella, & Missæ, &
 anniuersaria singula, ordine notata sint; quę vel ab
 vniuerso illius ecclesię clero, vel ab vno quoque in
 singulos dies, hebdomatisue peragi, præstariue de-
 bent. Ac reliquas nem tabellas, ex instructionum
 præscripto, aliasue, Episcopi iussu confectas.

Sit in sacristia item tabella, in qua singuli Episcopi, qui
 ecclesię illi præfuerunt, notata temporum ratione
 descripti sint; vt frequentius sacerdotes commemi-
 nerint pro illis preces, & sacrificia offerre.

Vestes autem sacra, ceteraq. ornamenta, volu-
 mina

mina item ecclesię vsui, ministerioq. addicta, ac reliqua ecclesiastica suppellex, et parochiales item co-
dices in sacristia ceteris armarijs, recte, atque ordi-
ne afferuentur. Nec vero sordibus, situ, squallore,
pulvereq. obsordescant; sed, quoad eius fieri potest,
ab omni sorde, & inquinamento pura omnia, &
singula sint, ac integra: ac nullo præterea modo la-
cera, sed sancta, recta, nec male compacta.

Baptisterij, sacrarij, tabernaculi, lunule, vestium
aliarumq. eiusmodi rerum forma, instructionum
nostrarum libro demonstrata, in omni ecclesię ca-
thedralis sacristia ponatur: ad cuius similitudinem
reliquiæ; quę in alijs ecclesijs adhibentur, recte con-
fici possint.

In sacristia ipsa silentium seruetur accuratè: neque in-
eam pateat aditus laicis, nisi necessario.

Caueant ecclesiarum rectores, alięque ministri, ne au-
lę, peristromata, tapetia, aliaq. suppellectilis, & or-
namentorum genera ecclesię, aut sacristię addicta,
ad domesticum vsum vlllo modo vnquam adhibeant:
nec vero alijs vtenda dent. Vestes autē sacrę, aliaq.
indumenta, missę, diuinorumque officiorum cultui
dicata, in vulgus cuiquam exposita ne sint; sed ar-
mario, v. stuarioq. inclusa, claue obserentur; neque
laicorum manibus contrectentur, vt antiquo cano-
ne cautum est.

De bibliotheca .

Sicut in libris sacris, voluminibusq. sanctorum, & alijs ecclesiasticis cuiusvis generis codicibus, copiose, sumptuoseq. comparandis, diligens fuit accurataq. maiorum industria: ita in ijs ipsis asseruandis, illorum, qui successerunt non negligens studium, nec vero cura minor esse debet: cum ex ijs manu scriptis, recteque exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his praesertim temporibus, per haereticos introducta, plurimum adiuventi rebus ecclesiasticis publicis afferatur, & ad catholicae doctrinae veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiose illa deprauantium, temeritatem.

Bibliotheca igitur ecclesiae, ubi ecclesiastica volumina, aliq. codices sunt, certus locus, ubi nullus constitutus est, in Episcopalibus, aut in canonicalibus, alijsue ecclesiae adibus, curante Episcopo, constituatur. Quo in loco armaria aliquot extruantur, eaque sedibus distincta, in quibus codices, & volumina, quaecunque ibi extant, non aceruatim, sed ordine disponantur.

Index praeterea fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione, volumina singula notentur.

Isq. index certo loco in perpetuum asseruetur, notatis etiam deinceps ordine alijs libris, quicumque

in posterum eidem bibliothecæ, quouis modo accesserint.

Volumina, quæ pro vetustate, carie, situuè obsordesunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & male compacta, conglutinentur.

Ab operculo nuda, asscribus, corione, tegantur.

Vetustate, aliove modo consumpta, reconcinantur, & ad perpetuitatem opere recenti, nouisq. librarijs integumentis instaurantur.

Si præterea quo anno vnumquodque volumen, manu exaratum sit, animaduerti potest, id etiam breuiter in eo indice notetur; tum præterea quo character scriptum, vt ex ijs antiquitas colligi possit, qua aliquando vsui, & vtilitati ecclesiasticæ publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

Episcopus, de consilio Capituli, canonicum aliquem, vsu peritum, litterarum studiosum, & instruendæ, augendæque bibliothecæ cupidum, constituat: qui illius curæ diligenter præsit. Illius vero officium duret eiusdem Episcopi arbitratu. Si qua tamen in ecclesia probatæ consuetudinis est, a Capitulo bibliothecarium deligi; ab eodem deligi non vetatur.

Cura vero Episcopi omnino sit, bibliothecam aliquando inuisere; siq. per eum, & per canonicos ratio aliqua iniri potest, qua, in bibliotheca librorum ecclesiasticorum copia augeatur; id sollicitè curetur, vt eiusmodi librorum apparatus, publicæ,

Episcopali, canonicali, clericaliue commoditati, atque vsui consultum sit.

De oratorijs, in via sitis.

O Ratoria, vbi *Missæ sacrificium non fit in vijs, & eiusmodi locis posita altare nullum omnino habeant.*

Valuis, & claue ab ostio muniantur. Quæ clauis a parochia custodiatur, intra cuius parochiæ fines posita illa sunt.

Extruantur non in campis, sed in via publica, vt iter facientes, eorum locorum prospectu pie commoti, paululum precar do consistant.

Quæ oratoria si ita angusta sunt, vt ne ostij quidem valuas, intus patentes, capiant, cancellis ligneis a parte anteriori sepiantur.

Et quoniam sacræ imagines, quæ in exteriori pariete oratorij exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordene inquinari, vel indecentius, iniuriosiusq. tractari possunt; ne extrinsecus in ipsis oratorij parietibus pingantur; aut alio modo exprimantur; nisi edito loco fiant, vbi ab omni labe intr. græ conseruentur. in ipsis verò oratorijs intus aliqua omnia sacra imago sit.

Quorum oratoriorum ostium, si è solido affere constabit, nec verò cancellis erit compactum; fenestella in eo, ac duæ præterea, in pariete anteriori scilicet, ab vtraq. ostij parte sint, clathris ligneis saltem munite, vt intro a prætereuntibus possit sacra ipsa

ipsa imago inspicere, ac veneratione coli.

Pila quadam structiles, in vicijs publicis constructa, cum sancta aliqua imagine, vel cruce, edito loco posita, alio modo expressa, a superiori parte recte conseruentur, ne corruant.

Cureturq. item, vt alia eiusmodi pile ad hominum pietatem excitandam certis congruis locis edificentur.

De oratione.

Orationis vespertinae, olim in hac prouincia instituta, signum distinctis campanae ictibus, vt Episcopus praescripserit, detur. Vbi vero in vicis, & pagis, ob campanae exiguitatem, sonus ita difficiliter exauditur; non intermisso, sed continenti sono per horum quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, iubeat Episcopus. Rursus qua in ecclesia parochiali, diocesis praesertim, ob vacationem, vel ob aliam causam, nullus, vel sacerdos, vel clericus aliquando est, qui huius orationis signum campana det; alia per Episcopum, vel vicarium foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campana item sono.

Vbi domicilia, inter se proxima, aut continentia sunt; in ecclesia, tum maxime diebus festis, illam a populo fieri conuenientius est: quem frequentem conuenire, omni officio parochus curet. Ipse vero si adesse neglexerit, intermiseritue; mulctetur Episcopi iudicio. Curet autem parochus, vt in ecclesia non

tardius multo ducatur, quàm ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis angelicæ signum datur.

Si ex pagis, & vicis præsertim frequentioribus, in ecclesia parochiali fideles difficilins conuenire possunt, quoniam ob ea aliquantum illa loca distant; constituat Episcopus ecclesiam, aut cappellam, oratorium illis singulis propinquorem, aut commodiorem; aut denique, crucem, sacramne aliam imaginem, in triuio erectam; quò etiam sub dio ad orationem vespertinam conuenire liceat.

Quæ orationis ratio in cappella, in oratorio, vel in ecclesia, quæ parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Si quando præterea, alijs etiam diœcesis locis, pluuia vis, nives, aliæque temporis grauitas, itineris difficultati adiuncta, difficiliorem fidelium conuentum ad ecclesiam parochialem faciat, ne ob vllam causam à tam salubri orationis instituto, & multiplicibus Apostolicæ sedis privilegijs commendato, vllò die populus desistat. Quo in officio in ijs locis adiuuetur maxime opere sacerdotum, & clericorum quorumcunque, illius pagi, lociue.

At, vbi neque his rationibus fieri poterit, vt fideles omnes vnicuiusque loci in vnum conueniant ad hanc orationis communis exercitationem; domi saltem ob vnoquoque, qui ad ecclesiam non conuenit, cum familia sua certo loco fiat.

Norint porro fideles, quod etiam concilio Aurelianiensi quarto olim iussum est, sibi sapius singulis diebus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se prestari oportere. Quare Episcopi cura sit, illum vespertinae orationis quotidianae communis usum, mane etiam paulò, scilicet ante auroram, aut sub ortum solis, id quod in plerisque huius provinciae locis iam servari ceptum est, ubique locorum cum in urbe, tum in diocesi sua paulatim introduci, atque ea ratione institui, ut vel in ecclesia, vel suae quique domi cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisue, vel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in alijs denique locis, ubicumque, ut illo concilio cautum est ea matutina hora sunt, & patres fam. & liberi, & famuli, & artifices, opificesue, & operæ, iustitioresue, & ceteri, quicumque sunt, siue mares, siue feminae, huius matutinae orationis officio, antequam artificium, negotium, remne ullam aggrediatur, precibus, litanis, omnique oratione, ac toto animo, menteque vacent, sicque quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium, a DEO faciant, finemque itidem.

Nimbis, procillisue imminentibus, sicut ecclesiasticae consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem vi divina, quae ex solemnibus precibus, sacraque benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam christianae pie

orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in ecclesiam, vel cathedralem, vel parochialem, vel in aliam saltem propinquiorem, adorandum conueniant: si minus possunt, saltem vbiicumque sint, siue domi siue foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, litanijs, precibus, & orationibus, quæ ex ritu sanctæ matris ecclesiæ ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecantur.

Parochi vero in primis sit, cum in ecclesia sua hoc officium religiose prestare ad præscriptum libri ritualis, aut sacerdotalis; tum sollicitè conuocare clericos, & populum; vt ob eam causam Deum sanctè precantur, ad ecclesiam, frequentes concurrant. Idq. ipsum, prout in concionando vsu venerit, aliquando fideles paterne, diligenterq. monere meminerit.

De verbi Dei prædicatione.

Verbi Dei prædicatione, tractatione multiplex illa quidem, & magna, nos hoc admonet, vt præter illa, quæ superioribus concilijs nostris prouincialibus, eo de genere constituta sunt, hæc etiam pro dignitate rei, proq. vtiliori, ac faciliori illius muneris præstandi ratione discernamus.

Illud proprium, ac peculiare sit, non solum Episcopi, sed etiam parochi, genus docendi, vt, beati Pauli Apostoli exemplo sigillatim cuiuscumque status homi-

homines, vterque instruat, & præcipua virtutum officia demonstret; modo filios, modo parentes, nunc seruos, nunc dominos, nunc viros, nunc vxores, nunc senes, nunc iuuenes erudiens, ac diligenter, quæ cuique propria sunt, præscribens, paterna charitate, & sollicitudine, fideles, sibi commissas, à vitij deterrereat: tum ad virtutes accendat, & testimonijs diuinarum literarum, & sanctorum patrum doctrina, atque exemplis, & sacris ecclesie traditionibus, & similitudinibus, & sanctioribus etiam figuris. Quod sane officium, si graui oratione, & ab omni, vel artificij, vel hominis sua spectantis, suspitione aliena, tractabitur; maiorem inde fructum, iuuante Domino, fore sperandum est. Nec vero minus in publicis sermonibus, quam in priuatis etiam colloquijs, & secretis confessionibus, Apostoli præceptum vterque implere studeat, arguendo, obsecrando, increpando, in omni patientia, & doctrina.

Id plane proponat, optime nosse, quæ in populo vitia, peccataue potissimum euellenda, quæ rursus virtutes in primis disseminandæ sint: eoque intendat maxime omnem vim prædicationis suæ. Nec vero semel, atque iterum, sed sæpe, prout vsu venerit, in eodem vnius, vel virtutis suadendæ, vel vitij detestandi studio versetur: quo ad, quantum in se est, perenni quadam doctrinæ perseuerantia; & perpetua quasi pugna, & contentione, id quod olim sanctissimos Episcopos,

Ambrosium, Augustinum, & Chrysostomum fecisse constat, fidelium animos, etiam in male agendo pene obfirmatos, expugnet, deprauatosq. viuendi mores, iam inueteratos, radicitus, iuuante Deo, euellat.

Quod ipsum, ut concionator omnis praestet, atque exequatur; cum ad aliquem locum mittitur; tunc, & Episcopus, & loci parochus, & Vicarius foraneus, si ad locum diocesis mittitur; conquisitas, collectasque paulò ante diligenter, morum corruptelas, tunc frequentiores eo loci, ubi concio habenda erit, verbi Dei concionatori, tempestiue significabit; rursusque eundem admonebit, si quod pietatis opus est, quod in illa parochia locoue, eo tempore, vel institui, vel vehementius excitari velit.

Parochi praeterea, ut, & concionando, & docendo fideles, sibi commissos, salutaribus institutis, sanctaque disciplina instituire possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui à probatis auctoribus pie, & doctè conscripti viam, & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum litterarum explicationem, optimamque concionandi normam; partim ad spiritualis vitae institutionem, virtutumque Christianarum exercitationes; tum denique ad parochialis ecclesiae curam sanctè, & religiose gerendam.

Eorum autem in pascendo populo verbi DEI predicatione, industria, & doctrina, & in eo ge-

vere salutaris progressus, ab Episcopo cognoscatur, vel illis in Episcopales aedes, aliove aliquando coram se ad concionandum euocatis, vel etiam ex sermonibus quos habuerint, aliquando ad ipsum Episcopum missis, vt prouinciali decreto olim sancitum est, vel alia omni ratione, quam inierit idem Episcopus.

Curent Episcopi, quod veteris ecclesie instituti est, sermonem sacramue concionem vbi que intra Missarum solemnias potissimum haberi, siue ab illo eodem sacerdote, qui Missam tunc celebrat, canitur, siue ab alio habeatur: idque præterea, etiam si missæ sacrificium pro mortuis fiat; nisi sermo aliquando Episcopi concessu de mortui laudatione in ecclesia habeatur, qui nullo modo, in Missa, sed ea peracta, pronuncietur.

Cum verò concionis, sermonisue munus in Missæ sacrificio præstatur; id fiat semper statim, postquam euangelium recitatum est, vt ecclesiastici ritus ratio postulat, non in alia Missæ parte, aliove tempore.

Episcopus, cum in Missæ solemnibus sacrificio sermonem, aut concionem habet, mitra, Episcopali que sacro omni vestitu, quem in Missa adhibet, indutus sit.

Cui concionanti, ministri ecclesiastici, sacris vestibus rite induti, septem, vt, antiquo canone iussum est, vbi potest, si minus, pauciores ab utroque eius latere assistant.

Adfit

Adsit etiam, vel dignitate præditus, vel canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato instituto spectat baculi pastoralis sustentatio, pluuiali indutus; qui ante ipsum à latere sinistro baculum manu sustineat.

Si vero sermonem in Missæ sacrificio non solemni habet, sacris item vestibus, Missæ sacrificio dicatis, utatur, & mitra, & cum baculo item adsit minister.

Eique assistant præterea ministri duo ad minimum, super pelliceo, aut, si canonici, vel dignitate præditi sint, suo in chori officijs stato habitu quotidiano induti; nisi pro alicuius, celebritatis, solemnis uè actionis, ac populi concursus ratione, alijs sacris vestibus eos amictos esse aliquando iusserit.

Id porro muneris obeat, sedens in medio altari, in faldistorio, aut in sede, loco eminentiori collocata, aut in cathedra Episcopali; aut etiam suggestum, ambonemue ascendat: ubi itidem sedens, & mitra item ornatus, ceterisque ut supra, adhibitis, commodius à populo conspiciatur, & audiatur.

In alia uero actione, quàm in Missæ sacrificio, alioque tempore, prout actio solemnè, populinè frequentia est, sermonè ipsè ut supra locis, arbitratu suo, habeat, pluuiali, & mitra etiam indutus, adhibitis quoque, vel pluribus, vel duobus saltem, qui digniores alijs in ecclesia sint, ubi de more illius

ecclesiæ Episcopo in sacris actionibus ñ assistere solent, vel Archidiacono, & altero diacono, qui digniori loco sedet, aut demum duobus, ut Episcopo videbitur, canonicis diaconis, sacro diaconali amictu vestitis.

Quòd si cappa Episcopali, & stola potius, quàm pluiali, & mitra uti maluerit; illi duo assistentes, non sacro diaconali amictu; sed & ipsi & alij ministri superpelliceo, aliove sui canonizatus; dignitatisue in chori officijs insigni induantur, adhibeaturq. præterea, non solum, qui pastoralemente baculum, sed alter etiam, qui mitram à dextero latere teneat.

Cum verò sermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus solemnè, vel in ecclesiâ non insigni habebit; poterit rochetto, & mozzeeta indutus id præstare, stola etiam adiuncta. Nec verò propterea omittet, quominus si per temporis, & loci opportunitatem liceat, & assistentes, & alios ministros, ut supra, adhibeat, cù insignibus Episcopalibus. Si quando autem tunc duo illi canonici, cum superpelliceo, vel cum indumento, habituue canonicali non assistent, ecclesiastici tamen ordinis homines aliquot grauiores, præsentés adesse, conueniens erit.

Triplex porrò hæc ratio, vel pluiali, uel cappa Episcopali, uel rochetto, mozzeetaq. cum stola utendi, cum sermonem non in Missæ sacrificio, sed in alia functione, aliove tempore Episcopus habet

non ita ei præscripta est, quin modò vnã, modò alterã, modò tertiam, prout maluerit, & temporis, loci, personarumue ratio tulerit, adhibere possit. Nec præterea prohibetur ex tempore, vt aliquando vsu venerit, vbique etiam sine stola gregem suum verbo Dei, & salutaribus monitiis pascere pro munere suo pastoralis; eum eius, & dicta, & facta, quasi perpetuum quandam prædicationem ministrare, præbereue debeant.

Parochi vero, Præpositi, & alij, Episcopo inferiores, cum in altari id munus obibunt; tunc capite aperto stare debebunt ad sacerdotalis libri præscriptum.

Quo autem facilius à frequenti populo audiantur, suggestum eos ascendere opportunius erit; tunc que casulam deponere, si maluerint, licebit; quam statim, sermone habito, ad altare reuersi, induant.

In suggestu concionem, aut sermonem, cum habent, operto sint capite, & sedeant, an stent, prout maluerint.

Cum non is sacerdos, qui sacrificium missæ facit, sed alius intra Missæ celebrationem, sermonem, concionemue habiturus est, is suggestum ascendat; interea verò sacerdos celebrans, loco à laicis segregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamen cappellæ fines, in qua Missa celebratur, sacris vestibus indutus, cum duobus ministris, scilicet diacono, & subdiacono, si illi in Missa tunc adhibiti sunt, ab utroque latere confidentibus sedebit.

Episcopus,

Episcopus, parochusue sacrum euangelium, aut etiã scripturæ sacræ partem, coram populo, etiam e loco superiori tractans, collocatum ante se aliquando, cum viderit expedire, habeat euangelij, aut sacræ scripturæ librum: de quo ipse, aut etiam minister, cum Episcopus est, per membra, clausulas, & sententias distinctè eiusdem euangelij, sacræ scripturæ verba pronunciet: quæ ipse scilicet, vel parochus concionando, quo ordine leguntur, sigillatim populo explicet.

Minister verò, in hoc munere legendi, Episcopo Archidiaconus sit, vel diaconus canonicus, aliusue denique, quem Episcopus elegerit; isque ante illum capite aperto stans, de libro verba distinctè pronunciet.

Quod à Clemente quinto Pont. Max. in concilio Viënsi de prædicatione verbi Dei constitutum est, id omnis ecclesiastica ratio suadet ad usum, vel reuocari, vel introduci. Qua igitur hora Episcopus, cuius præcipuum munus est prædicationis, id officium præstat; ne quis alius, cuiuscunque ordinis est, illa ipsa hora, in ea vrbe, oppido, vico, locoue, vbi ille prædicat, etiam in ecclesia regularium, aut aliàs exempta, sermonem, concionemue habeat, nisi facultate ab illo impetrata.

Nec parochi, sacerdotesue alij intra Missarum solemnia quicquam, quod prophanum sit, quodq. ad rerum huiusmodi enunciationem attinet, de altari populo pronuncient, aut euulgent.

Parochis, non idoneis ad munus suum obeundum, in pascendo sibi commissum populum verbo Dei, coadiutor eo in onere sustinendo, tum toto temporis anno, & est Trident. conc. sancitum, & maximè in Quadrag. datur ab Episcopo: cum ea mercede, aut elemosina, ad eius sustentationem à parochio persoluenda, quæ eidem Episcopo videbitur congrua.

Populus, & vniuersitas detrectans subministrare victum, vt antea consuevit, concionatori, solitam uè elemosynam ad eiusdem vite congruam sustentationem, omni iuris ratione, etiam interdicti pœna, ab Episcopo ad id compellatur.

Dum vel Episcopus, vel parochus, vel alius sermonè, concionem uè habet; ne eo ipso tempore in ecclesia, vbi habetur, in eius uè aliquo sacello, aut in alia eiusdem parte, ac ne in ea quidem, quæ subterranea, scuroli nomine vocatur, Missæ sacrificium ab ullo quouis sacerdote fiat.

Canonici, & alij item dignitate præditi, ac reliqui præterea quicumq; sint, cuiusuis ecclesiæ clerici, cum in sua ecclesia, concionibus, lectiõibus uè sacris inter sunt, superpelliceis, eoq. clericali, canonicali uè habitu, quem in choro, canon carumq. horarum officijs obeundis vestiunt, induti omninò sint.

De doctrina Christiana.

V Bicunque in diœcesis pagis, aut vicis, præsertim frequentioribus, quoniam ab ecclesia parochiali aliquan

aliquantulum ea loca distent, aliamuè ob causam Episcopus expedire cēsuerit, scholas doctrinæ christianæ institui, erigiue, præter eas, quæ parochialis ecclesiæ loco instituta sunt, Vicarij foranci diligentia, & parochi cura quamprimum illæ instituantur, in ecclesia, capella, oratoricue illis propinquo, aut commodiori, tum maximè opera, & adiumento sacerdotum, & clericorum quorumcunque illius pagi, vici, lociue.

Si quando præterea in diœcesi per pluuia, vim, niues, aliamuè temporis grauitatem, via, aut itineris difficultati adiunctam, ad eiusmodi scholas in parochiali ecclesia, qui debent, conuenire difficilius possunt; eiusmodi Vicarij, & parochi cura sit, vt tunc in oratorijs, vel cappellis propinquo, aut sattem, si id non potest, alio honesto loco, per clericum idoneum, seu per alios scholæ sodales, & vitæ, & doctrinæ christianæ studio instructiores, aliqua in tradenda, tum percipienda eiusmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob vllam causam statis diebus hoc institutum, atque pabuli spiritualis vsus illis desit.

Clerici; quicunque Dominicis, festisq; diebus, qua hora in choro diuinis officijs concèlebrandis astricti non sunt, parochum, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ christianæ scholis, vbicunq; loci intra fines illius parochiæ constitutis adiuent, idque in vrbe, & diœcesi ad præscriptum eorum, quibus id curæ ab Episcopo datum erit.

78
CONSTITUTIONVM
PARS I.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta
communiter pertinent.

Naquæque parochia vascula duo sa-
crorum oleorum chris-matis, &
cathecumenorum; vascula item
duo extrema vnctionis habeat:
quæ confecta, & ornata sint ad for-
mam in libro instructionum præ-

scriptum. idque vt die sacro cænæ Domini, illa va-
cua, diligenter ante abstersa, ac bene parata, nec ve-
rò ampullæ, aut alia eiusmodi, ad olea sacra recens
consecrata, ferenda adhibeantur; aliaque rursus
retineantur ad asseruandum, quod reliquum est, sa-
crum oleum vetus, quod vsui esse possit, si in sua
parochiali cura opus esset, dum illa recentia, ap-
portantur. Vbi verò plures parochi, animarum-
uè curatores, aut alij sunt, qui parochialis cura
portionem, vel officium habent, totidem vasa olei
sacri infirmorum sint.

Parochus vbi primum olea sacra nona acceperit, vete-
ra statim comburat in lampade, quæ ante sanctis-
simum sacramentum collucet, bombice in sacrario
planè exusto. Vascula autem, vbi anno proximo
asseruata sunt, diligenter, politeque abstersa, ac-

curatè in sacristia conseruet, vt anno sequenti v-
sui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.

Parochi singuli, quattuor ad summum mensium spa-
tio, librum ritualem, sacramentalem uè habeant,
qui ab Episcopo probatus, in ecclesia cathedrali ad-
hibetur; vt ne, quod prouinciali concilio primo
cantum est, vlla ex parte inferiores ecclesiæ à cathe-
drali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui
ab eo cathedrali dissimiles, ac diuersi erunt, statim
Episcopi cura amoueantur.

Sacro oleo deficiente, si tempus non patitur, vt id a-
liunde haberi possit; illa ratio ineatur, canone præ-
scripta, vt, cum oleo consecrato, misceatur non
consecratum: id verò non consecratum, guttatim
ita infundatur, vt semper, quod infunditur, mi-
nus sit oleo consecrato, quod vel exiguum in va-
se reliquum est.

Tabernaculi, vbi sacratissimum corpus Domini
asseruatur, & armarij item, vbi sacra olea, sta-
tis vasculis inclusa, custodiuntur, & fontis præ-
terea baptismalis, clauis rector ecclesiæ, anima-
rum uè curator, diligenter, cauteque apud se custo-
diat: ac ne clerico quidem ministro illas vllò mo-
do committat. Nec verò prohibetur, quominus
easdem muneris alicuius præstandi causa aliquan-
do Sacerdoti committat, quem in officij parochia-
lis cura coadiutorem habet.

Primo prouinciali concilio aliqua de exorcistis consti-

tuimus, in quibus ad illius muneris, rectè gerendi, rationem, hæc præterea præscribenda censuimus, Ne igitur sacerdoti, clericone seculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam, ab Episcopo impetrarit.

Quam facultatem, ubi quis probatus obtinuerit, hæc, quæ mox infra ordine præscribentur, accuratè seruet, atque exequatur.

Antequàm exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis, energumeni, energumengue vitam, ac mores; tum exploret actiones; & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatue; ut videat, an, quod ab illo, illaue agitur, fiat morbi alicuius, aut bilis atræ vi; an verò spontè, ac dissimulanter; an denique dæmonis malorumq. spirituum vexatione.

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus vnquam fuerit; anque absolutionem ritè acceperit.

In hoc exorcizandi munere, eiusuè occasione, nõ modo quæstum fugiat; sed ne doni, aut muneris quicquam, vel minimum, capiat.

Ne in adibus laicalibus, locisue priuatis, sed in ecclesia, loco aperto, & conspicuo; neque in omni quauis ecclesia, sed in ijs solum, quas certas Episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis; non remotis tamen arbitris, sed presentibus viris honestis, atque

atque etate grauibus, in ijsque vno saltem, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumena cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus etate, vitæque probatis viris, tum sceminis etiam, itidem probatis, presentibus, ijsque omnibus, si fieri potest, energumena con sanguineis, aut affinibus.

Mares autem alios presentes adesse; ne omnino patiatur; nisi vnum ecclesiastici ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec verò post occasum solis quæquam exorcizet.

Ne duos simul eodem tempore, sed vnumquemque sigillatim, ac separatim.

In huius muneris functione, grauiter, pie, & religiose in primis se gerat.

Quamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se ieiunio, & oratione præparare studeat. Tum confessus conscientia ab omni culpa, pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide, memor potestatis, quam à Domino acceperit, expellendi dæmones, ad id munus ob eundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat, si id commodè præstare potest.

Energumenis verò exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint: ad hocque eos cohortetur, vt omnis ante actæ vitæ peccata diligenti con

conscientia discussione consiteantur.

Tum sepe moneat, vt precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pietatis studijs, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias; vbi sanctorum reliquia recondita sint, certis diebus pie visitent: ieiunia preterea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Iesu Christi Domini memoria recolitur, religiosè amplectantur.

Caneat, dnm exorcizet, ne energumene mulieris capiti, corporiue, nisi cum magna honestate, atq. cautione manum adhibeat: neue energumenam, energumenumue altari imponat; neue quicquam aliud agat, quod offensionem prabeat.

Ne alijs verò exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus vtatur, nisi ad libri, Episcopi iudicio comprobati, rationem prescriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

Prescriptas has regulas; quo diligentius seruet, tabella descriptas, eo loco sibi proponat, vbi potissimum id munus geret.

Quę pertinent ad Sacramentum Baptismi.

FONS baptismalis e marmore, aut è solido lapide confect: qui si pra rimulis, aliaue ratione,

ne, eiusmodi est, ut inde aqua sensim effluat, lapidis alius bene firmus, solidus, ac tutus quamprimum comparatur.

Interea verò ad aquam baptismalem tutò continendam, dum ille alter paratur, non vas fictile, alteriusque generis, sed æreum, stamno ab interiori parte illitum, tanta magnitudine, quanta lapidis vacuitas est, ita ponatur, ut intrinsecus illum undique strictim attingens, beneque compactum, eidem cohaerescat.

Habeat operimentum, vel ciborium, ad sacra olea tutò, decenterque conseruanda in eo ipso fonte accommodatum, nisi ubi ex instructionibus nostris aliter extruendum est. Conopæo etiam, & tela saltem, opertum sit.

Tabellam habeat item intrinsecus, quæ dimidia tantum aperiatur, fontisque ostium compressè claudens, aquam à puluere, & alijs sordibus cautius tueatur. Quæ tabella in omnibus fontibus sit, in quibus per infusionem baptizatur: in ijs verò, in quibus immerso adhibetur, si petra ipsa pro eius magnitudine id patietur, sine impedimento immersionis.

piatur omninò vnumquodque baptisterium, si ferro, vel lapide, Episcopi iudicio non poterit, saltem ligneis cancellis. Præterea, si extra fornicatam cappellam, aut parietis concavitatem, hemicycli instar constructam, totum, aut ex parte

parte sit; tum trigmen habeat, quod ex marmore, vel ex asseribus constet, aut saltem è telæ decenter picta.

Decebit etiam in cappilla, aut in pariete proximo S. Ioannis imago, Christum Dominum baptizantis.

In ecclesiæ ingressu collocatus fons baptismalis, isque à sinistra ingredientium parte; nisi quibus in ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte potius collocandum, Ep scopus iudicavit.

Quæ verò baptisteria in ecclesijs, cappellisue, eo potissimum nomine extructis, cathedrali, vel collegiata, vel parochiali ecclesiæ ferè adherentibus, extant; illa non amoueantur; sed ecclesiæ, aut cappillæ, ubi illa sunt, instaurentur, aut reconcinentur: ubi verò in ecclesijs præsertim insignioribus, non sunt: in posterum, eas vel ecclesias, vel cappellas, adificari, in illisque baptisterium construui, idem Episcopus curet.

In baptismali fonte, ubi per infusionem baptizatur, id planè caueatur, vt ne aqua, capiti infantis infusa, in eundem fontem recidat; sed in sacrarium profluat: idque propterea sacrarium è marmore, solidoue lapide prope fontem construatur, ad præscriptum instructonum.

In baptismalis fontis ciborio, mantilia duo, eaque candida, ab omnique sordè munda asseruentur,

quæ infantis capiti abstergendo vsui sint.

Pluraque ideo, in sacristia id generis mantilia, certo loco conseruentur.

Si verò, vel mantilia, vel sudariola ad eum vsum aliquando afferuntur: ea, nisi noua, ne adhibeantur; tum noua adhibita, ne in prophanum, sed in ecclesiæ vsum, cui rectè accommodari possint conuertantur: alioqui comburantur.

Vetus illa consuetudo, quæ adhuc in compluribus huius prouinciæ locis retenta talis est, vt & sabba- to sancto, & sabbato item Pentecostes, frequen- ti sacerdotum conuentu, ac solemnî ritu, cum in cathedrali ecclesia, tum in diœcesis etiam locis, ecclesijsue plebanis, fontis baptismalis benedictio fiat, vbi ibi prouincia nostrâ hoc tempore non ser- uatur, omninò introducat; in vsumque vbi in- termissa est, reuocetur.

Quibus statis, solemnibusque sabbatis, ad il- lius solemnîs benedictioni officium omnes singu- liquæ ecclesiarum quarumcunque, quouis etiam dignitatis nomine, tituloue insignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit, qui in vrbe sunt, in cathedrali; qui in diœcesi, ad suam quique plebanam ecclesiam, frequentes con- ueniant.

Si verò exemptionis nomine, aliaue ratione quis à plebanæ ecclesiæ iure liber, atque immunis sit, non tamen expressè ex priuilegio Apostolico, huius

huius solemnis benedictionis officij concelebrandi causa in eam plebanam ecclesiam conueniat, in ira cuius fines habitat, aut cui propior est, vt Episcopus potius censuerit. Nec verò propterea in caeteris quicquam illius immunitati, liberatiue derogatum sit.

Hoc autem decreto adstrictos non teneri statuimus illarum ecclesiarum, etiam quæ parochiales tantum sunt, rectores, quibus, vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam iustam causam Episcopus facultatem, scripto exaratam, daret fontis baptismalis, in illorum ecclesijs solemniter benedicendi. At verò ea facultate, ne propterea ecclesia plebanæ iuri quicquam præiudicij vllò vnquam tempore allatum censeatur.

In ijs porrò ecclesijs, quibus hæc baptismalis fontis solemniter benedicendi potestas aliquando fiet, statis illis duobus sabbatis, is benedictionis ritus celebretur, sacerdotibus tribus saltem præsentibus, ad illam adhibitis. Id præterea, de tribus, scilicet sacerdotibus adhibendis locum in omni ecclesia habeat; si quando per annum in aliqua ecclesia, extra illa stata duo sabbata, illius fontis aquã baptismalem ob extraordinariam causam renouari necesse erit.

Ille verò, vbi nullus fons baptismalis est, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ, consecrandæ, quo tempore baptismum ministrari oportet, tum baptismo celebrato, in sa-

erarium proijciendæ & tollatur in posterum omnino.

Fontis baptismalis, quem statis illis solemnibus diebus in ecclesia cathedrali consecrari solemne est, consecrandi officium, atque munus, nisi Episcopus legitima causa impeditus sit, ipse obeat.

Videat parochus, ubi primum infans baptismi causa ad se delatus est, an suæ parochiæ sit: quem si alienæ esse norit, eum, nisi instante necessitate, ne baptizet: sed ad parochum proprium, à quo baptizetur, deferri iubeat.

Si qui infantes intra alicuius urbanæ parochialis ecclesiæ fines à sabbato sancto, usque ad sabbatum in albis, & à sabbato item vigiliæ penihecosies, usque ad sabbatum proximum nati, baptizandi sunt; ad cathedralem ecclesiam, cui pro obseruantia officio, proque veteris instituti usu, statis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur; si modo cuiquam, ob mortis periculum, in parochiali ecclesia, quæ propius abest, baptismum statim ministrare necesse non sit.

Baptizatorum verò eiusmodi nomina, & cetera id generis præscripta, in libro, tum cathedralis, tum propriæ parochialis ecclesiæ, ut Tridentino, & prouinciali primo Concilio iussum est, notentur.

Parochus, antequam baptizet, accuratè in primis videat, an, qui adhibendi sunt in baptismo compadres, tales sint, quales eos esse debere,

Con-

Concilijs prouincialibus nostris præscriptum est; ac si quos aliunde certò non sit, orationem Dominicam saltem, salutationem angelicam, & fidei Symbolum tenere eos experiendo cognoscat, quam ob causam ea doctrina christiana rudimenta sibi ab illis ante recitari mandet.

Baptizandi ritus accuratè seruetur: nec verò vllò modo confundatur: ita scilicet, vt pro ecclesiæ vsu, per Episcopum probato, vel aquæ infusione, vel immersione baptismus ministretur.

Ad aquam baptismalem infundendam, ne manus, sed vas, quod ob eam causam paratum, in fonte baptismali, eiusue ciborio asseruari debet; adhibeatur.

Parochus, sacerdosue baptizans, caueat, ne ad infantem baptizandum alio chrismate vtatur, quàm eo, quod illo ipso anno consecratum est, vt veteri canone cautum est.

Curet idem, vt infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula sunt, quæue gentiliū, atque adeò impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, sed illorum, qui ob veræ pietatis, ac sanctæ religionis, virtutisque Christianæ laudem sanctorum numero adscripti sunt; vt & in ipso vitæ ingressu cum ethnicis ne nomen quidem commune, fideles habere velle protestentur; & ipsi iufantes etiam, cum ætate processerint, nominum similitudine, ad eorum, à qui-

bus illa accepta sunt, immitationem excitentur, & præterea, quos imitari studeant, eosdem frequentius precentur, ac sperent eos potissimum sibi ad salutem, tum animi, tum corporis aduocatos fore.

Baptizandi formulam ipse non solum, ut primo concilio prouinciali iussum est, populo generatim, sed etiam priuatim, ac præcipue obstetricibus, in ecclesia tamen, plane ostendat, ac tradat: quam etiam an illæ rectè teneant, aliquando eodem loco accuratè videat, ac diligenter querat.

Infantis, qui domi ob necessitatem baptizatus est, baptismus in libro baptizatorum à paracho de more referatur, notato patrini nomine, & qui domi ad baptismum, & qui in ecclesia ad catechismum, exorcismumq. adhibitus est.

Quod pij instituti, sanctæque consuetudinis est, id usum vbique restitui, introduciue nos in Domino cupientes, monemus à paracho, ubi primum parochiæ suæ pueri in ecclesiam introducuntur, illis pia preceatione benedici ad sacerdotalis, ritualisue libri præscriptum.

Hoc autem, ut diligentius præstet; aliquando, prout usu veneris, parochialis suæ Ecclesiæ fideles instituti huius, & consuetudinis admoneat.

Graue, atque immanè facinus est, infantes per impudentiam illorum suffocari, qui eos, ne annum

quidem natos, in cubili, nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei grauitate, qua Deus in primis offenditur, nec verò immanitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, nos tale facinus pœnis coerceri censuimus. Itaque quæcunque mulier, infantem, anno ætatis non expleto, secum in lecto iacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab Episcopo præscriptam, parochus vnusquisque ei sigillatim demonstrarit, excommunicationis pœnam ipso factò subeat; cuius vinculo irretita, non absoluator, nisi graui, atque insigni imposta pœnitentia, quæ cæteris exemplo sit.

Parochus verò tum sæpe populum moneat, ne huiusmodi infantes secum in lecto, nunquam teneant, tum etiam euulget decretum istud, pœnamque in decreto sancitam.

Quæ pertinent ad sacramentum Confirmationis.

PARROCHI, animarumque curatores, qui in vrbe sunt, die dominico, Pentecostis solemnitatem præcedente, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit Confirmationis sacramentum, cuius ministrandi solus Episcopus ordinariam potestatem habet.

Videant item, ne quis eorum, qui sibi in curiam

ram traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam Concilij V or-
matiensis canone sancitum est, vt quicumque in-
tra parochiæ suæ fines habitant; neque confirma-
ti adhuc sunt, illud omnes suscipiant, qui ætate sūt,
qua Episcopus eos duxerit esse debere, qui ad hoc
sacramentum tunc accedant. Si quis verò negle-
xerit, canonicis subiaceat disciplinis.

Elaborent præterea idem, vt, qui adulta ætate
confirmandi sunt, primò de peccatis confiteantur;
tum etiam admoneant, vt ieiuni, illud suscipiant,
cum mane ministratur.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denunciēt
quæ ad hoc sacramentum rectè, sanctèque suscipiē-
dum pertinentia, monitionum tabella comprehen-
dentur, quæ, ad communem prouinciæ vsum per
nos ceditur. Quibus monitionibus, pro ratione lo-
corum suæ diœcesis, ab Episcopo addi, tum detrahi:
rursusque easdem mutari liceat.

Quæ cuncta diœcesani item parochi præstabunt; ita
scilicet, vt singuli parochi vniuscuiusque loci,
vbi sacrum Chrisma Episcopus ministraturus est,
Dominico die, hebdomadam illam proximam, qua
ministrabitur. antecedente, cum populum omnia,
& singula doceant, ac moneant, mox supra paro-
chis, in vrbe commorantibus, præscripta: tum etiã
præstari curent.

Sacrum autem Chrisma Episcopus, cum id ministra-

re proprium Episcopalis cura & munus sit, ne *Stata pentecostis solemnitate id præstare prætermittat, tum ad singulas vniuersę diœcesis partes, parochias ue, & loca, vel infima visitando accurat, vbi illud ministrari necesse sit.*

Caueat porro, ne, cum huius ministracionis munus obit, alienę diœcesis hominibus, de iure non exemptis, qui in sua diœcesi domicilium iam non constituerint, hoc sacramentum ministret; nisi proprij illorum Episcopi concessu, aut assensu scripto.

Quo igitur tempore ministrat: populum ea ipsa de re per parochis præmoneri iubeat.

Quę ad sanctissimum Eucharistię sacramentum pertinent.

T *Abernaculum ligneum, aliaue materia constans, in quo sanctissima Eucharistia conseruatur, panno serico intrinsecus circumuectum vndique sit: conopæo etiam decenti pro ecclesiarum facultate, locique dignitate contextum; ac bene præterea, tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, vt inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit, neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam sit a reliquijs, vasculo olei infirmorum, atque inani alio vase, vt omnino sacra*
Eucha

Eucharistia cum suo vase in eo duntaxat conseruetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum autem, quod agendis processionibus, vel exponenda sacra Hostiæ vsui est, pellucido vitro, vel christallo, vndique circumdatum sit; lunulamque forma, instructionibus suppellectilis ecclesiastica præscripta, huiusmodi habeat, ut aperiri commodè possit, & fragmenta colligi, si quæ fortè ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum supposito paruulo scuto, ex argento constet.

Duas pixides vnaqueque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma maiori ad vsum sacrae communionis, populo in Ecclesia ministranda; alteram minori, qua sanctissimum sacramentum, ad infirmos deferatur. Pro hac pixide ad aegrotos deferenda, sacculus sericeus ab vnoquoque diœcesis parochus habeatur ornatissimus, cum opus erit, adhibendus.

Quinque saltem particulae consecratae seruentur assidue, ubi sanctissimum sacramentum conseruetur; quæ octauo quoque die renouentur.

Idque fiat ex hostiis, non ante viginti dies ad summum confectis.

Parochus autem, cum ad eum frequentissimum sacramentorum vsum parochiæ suæ fideles cohortetur, ut prouinciali tertio Concilio sancimus: tum crebris monitis illud, quod Siluerius Pontif.

Maxi. Statuit, in consuetudinem reuocare studeat, ut, qui sepius non communicant, singulis saltem dominicis diebus in Quadragesima corpus Domini sumant, ac præterea diebus dominicis Aduentus.

Cum frequenti populo sanctissima Eucharistia administratur, licet eius uis, atque uirtus explicetur; non facile tamèn tota huius generis explicatio, sermoque percipi, audiriuè ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solent, id propterea magnopere Episcopus curet, ut, uel per se, uel per parochum, uel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum; etiam inter communicandum, uerborum pondere, & sententiarum quasi iaculis, & opportuna aliqua, & crebra, breuique cobortatione, populus collectus, cum ad frequentem sanctissimi sacramenti sumendi usum excitetur; tum etiam commonefiat, quam periculosum exitiosumque sit, ad sacram diuini illius cibi mensam indignè accedere; ac rursus, quam valde admodum in omnes partes utile, ac fructuosum, pabulo illo cælesti salutariter, ac frequenter uti.

Hocque ipsum omne, die festo, frequenter populi communionem proximè præcedente, aliquando longiori, publicaqué concione omnino præstetur.

Quod & Toletano quarto, & Braccarenſi primo, Concilijs ſancitum eſt, id de ſacra communione miniſtranda religioſè ſeruetur, vt Diaconis ſcilicet, & clericis ad altare, aut in choro illa præbeatur; populo autem, loco à choro, altariuè aliquanto remotiori.

Vt, & quod ſacrorum canonum iure ſtatutum eſt, ſeruetur, & parochi certam rationem inire eorum poſſint, qui curæ ſuæ commiſſi, ſacram communionem in Paſcha Reſurrectionis Domini ſumpſerint, ne eo tempore, etiam in eccleſia cathedrali, ijs, qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœceſi habitant, ſanctiſſimum Eucharistiæ ſacramentum miniſtretur niſi aliqui ſint, quibus iuſta de cauſa Epiſcopus, aut proprius eius parochus, facultatem ſcripto exarata, nominatim dederit. Peregrinis autem, adueniſue hominibus ex ſecundi Concilij prouincialis præſcripto, præberi, miniſtrariue liceat.

Ne occasione ſacrae communionis, etiam in Paſcha miniſtratae, vel miniſtrandae, eleemoſyna, peluicula, aut vaſculo expoſito, vllouè alio modo directè, aut indirectè, quæritetur.

Cum ſacra communio diebus, præſertim ſolemnioribus, aut frequentiori fidelium multitudini miniſtratur; ex veteri inſtituto antiphona, Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra da-

bit fructum suum, & psalmus, Benedixisti Domine; & psalmus item, Dominus regit me &c. alia in rituali libro præscripta, aut alias præscribenda, à clero canantur, cum id per illius frequentiam fieri potest.

Ad agrum parochus ipse, nisi inualetudine aliaue necessaria causæ impeditus sit, corpus Domini deferat: si verò aliquanda in hoc ministerio necesse habet alio sacerdote uti; ne alio, si potest, utatur, nisi quem, ad confessiones audiendas, concessa scriptis facultate, Episcopus probauerit, idoneum que iudicauerit; cum sæpe contingat, agrum, cui sanctissimum Corpus Domini deferitur, iterum confiteri velle, propterea quòd post peractam confessionem aliquid commiserit, vel ante commissum meminerit.

Aegrotantibus, etiam sine mortis periculo sacra Eucharistiæ frequentius sumenda, desiderio flagrantibus, uis præsertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti sacramentorum usu, se religiosè, salutariterque pascunt, ne parochus quantum per alias necessarias in parochiali munere occupationes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareque adiuumentum, religiosa præparatione ab eisdem adhibita, deneget.

Quod de indulgentia à Paulo Tertio Pont. Max. corporis Domini sodalitatibus concessa, sapius promul-

mulganda, Concilio provinciali tertio sancitum est, id in ijs sodalitatibus præstetur, quibus illa tributa, concessaue est.

Indulgentia verò à sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimotertio omnibus, & singulis, quæ in hac prouincia institutæ, instituendæ sunt, corporis Domini sodalitatibus data, cuius concessæ indulgentiæ exemplum typis impressum, in vltima huius libri parte extabit, vbique in illis, sepeque promulgetur, ad excitandos in salutari instituto, eiusque munere sollicitè obeundo, fidelium, animos.

Oratio quadraginta horarum, religiosè instituta, vt perpetuò sanctissime, cum salutarique animarum fructu retineatur, hæc etiam præter cætera, eo de genere alias sancita, constituimus, & decernimus.

Primò in ijs solum ecclesiis siue secularibus, siue regularibus, fiat, celebreturue, in quibus sanctissimum sacramentum asseruatur: nec verò in ijs omnibus, sed in illis tantummodo, quas Episcopus statuerit.

Fiat autem in conspectu sanctissimi sacramenti; quod è tabernaculo expositum, in maiori, alioque, Episcopus ita censuerit, altari propalum collocetur. Quod vt cum dignitate, decore, religioseque agatur; altaris, vel cappellæ, vbi exponetur, collocabiturue, ornatus decens sit, ac religiosus.

Cerei præterea in altari accensi , ad summum decem, minimum verò sex ; decent si crassitudine , ac longitudine colluceant : lampades item ne plures, quàm duodecim, aut tredecim ; nec verò pauciores, quàm tres. Licet tamen Episcopo ob causam permittere , vt maior luminum numerus aliquando adhibeatur .

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est , primum datis solemniter de more pridie illius diei, vesperti, & iterum eo die paulò ante campanarum signis , præsens adsit , cum sacerdos, pluuiali indutus, qui illud religiosè proponat ; tum illius ecclesiæ , vbi oratio futura est, aut totius parochiæ, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus , qui in hac functione illum adiuuet. Si verò , qui conuenerint, clerici, vel parochiæ, vel ecclesiæ pauciores sint , quàm sex : alij aliunde euocentur, vt ne eo numero pauciores adsint, hique cum luminibus accensis , tum homines itidem, parochiæ, in cuius ecclesia finibus nè oratio exponitur, præsertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio in exponendo sanctissimo sacramento per ecclesiam agatur litanij, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis: itidemque in eo reponendo seruetur.

Dum illud in altari propositum est , interdiu clerici duo , superpelliceo induti , capite aperto , ad altare semper assistant : quorum alter diaconus sal-

tem fit, noctu verò saltem vnus, ijsque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris verò, cappellæque, vbi proposito sanctissimo Sacramento oratio fit, cancellos affixæ sint tabulæ precum, & orationum, quæ pro temporum, calamitatumque ratione orantium vsui, ex sanctæ matris ecclesiæ instituto accommodatæ, eque literis grandiusculis exscriptæ, loco perspicuo sint.

Ad excitandam præterea populi, in stata hac oratione versantis, pietatem, hoc curetur, vt aliquando, quo præsertim tempore, quæue hora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque breuis, ad piæ meditationis studium inflammandum apposite, habeatur.

Vt autem ad huius constitutionis præscriptum omnia quæ ad huius stata orationis vsum, sancte retinendum pertinent, decore, rectè, ordineque agantur: vnicuique vrbs regioni ab Episcopo aliquot viri graues, pietatis, spiritualisque vitæ amantes, & in ijs saltem vnus ecclesiastici ordinis, qui alijs præsit, constituantur; qui in sua quique regione orationis huius curam gerant, quo tempore illa celebratur. Eorum præter cetera munus erit, cum videre, vt ad huius sanctionis præscriptam normam illa fiat, celebretur; tum quibus in ecclesiis proximè ea futura est, illarum ministris ipsam significare, ac prænunciare.

Porrò ad ornatum, atque apparatus huius orationis cele-

celebrande, ne quid ob sumptus necessarios desit; à parochiæ incolis parochio, in cuius ecclesia illa fiet, adhibitis simul aliquot parochialis vicinię viris, Episcopo probatis, eleemosynam eo nomine quaeritare, & colligere liceat. Quę eleemosyna, si quæ vnquam ex impensis illis reliqua erit, Episcopi arbitrio in vsum, & ornatum, qui ad cultum spectet, sanctissimi sacramenti, erogetur in illa ecclesia, vel in alia, vbi magis necessaria sit.

Nec verò, hoc vel alio pretextu, illo orationis tempore ad eleemosynam excipiendam, colligendamue pelues, aut vasa eiusmodi parula, exponantur; sed Episcopi permissu, concessuue capsulas proponi liceat.

Orationis huius curatores videant, vt per quadraginta ipsas horas continenter fiat; ac ne ad momentum quidem temporis, nec diu, nec noctu intermittatur. Cui rei quo cautius prospiciant; supputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum fœminarum ratione, illisque in certis ob eam curam classes congruenter distinctis, & dispositis horas statę orationis pro supputatione inita, & populi partitione facta, ita separatim, ordineque assignent, vt sua hora classes singulæ ad orandum conueniant; & intermissionis nullum spatium relinquatur.

Hoc orationis tempore, in Ecclesia, vbi illa celebratur fœminæ à maribus separatæ, tabulato ad instru-

Etio-

Etionum prescriptum interiecto, aut alio intersepto adhibito orent.

Ne noctu sceminis orandi stata hora aditusue in ecclesia detur.

Quod si noctu orantes deerunt, sanctissimum sacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod si forte ex hac, vel alia causa Episcopi iussu aliquando noctu intermitti contigerit; interdium compersetur continenti orandi spatio.

Cum oratio noctu celebratur: ne propterea ecclesie ostia pateant, sed clausa, pulsantibus, & ad orandum conuenientibus, etiam singulis, aperiantur.

In ecclesiis monialium, cum oratio hac celebratur, nemo prorsus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verum ibi sanctissimum sacramentum per noctem in tabernaculo maiori repositum, moniales solum ab interiori ecclesia adorantes, nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseuerent; summo vero mane iterum e tabernaculo illud depromatur.

Præfinito illo quatragesima horarum tempore, nec vero diutius, in ecclesia ubi concessum est, oratio hac celebretur. Id vero temporis prorogari ne liceat, nisi Episcopi concessu. Tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci eiusdem iussu licebit, si quando huius orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animaduertit.

Per horam, antequàm in vna ecclesia oratio hæc terminetur, in altera, vbi proximè futura est, est, de more ritè inchoetur.

Quacunque de loco, ecclesianè, in qua exponenda sit sacra Eucharistia pro oratione quatragesima horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de alijs ad cultum, & venerationem sanctissimi sacramenti, aut ad altaris, cappellæue, vbi illud palàm proponetur, apparatus, atque ornatum pertinentibus, ea cum in ordinario orationis huius instituto, & usu, tum etiam, si quando extraordinariè idem adhiberi petitur, aut concessum erit, inuiolatè, accurateque seruentur.

In ecclesia cathedrali, quoties oratio quatragesima horarum, vel inchoatur, vel peracto in alijs ecclesijs illius cursu, in eadem iteratur, alianè ratione exponitur, indiciturue; omnis ratio suadet, vt splendidiori luminum apparatu, & maiori cleri frequentia, maiorique populi concursu habeatur, atque celebretur. Quare illius orationis initio, quod in ea ecclesia fit, rursusque in eiusdem fine, ut Episcopo videbitur, cum illius ecclesiæ clerus, populusque si quem pro parochia ratione peculiariter habet, tum etiam vniuersus vrbis clerus, tam secularis, quàm regularis, supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes, & cunctus præterea populus, suis parochialibus sanctorum insignibus distinctus, in illam matricem ecclesiam generatim, vniuersèque ad orationis celebri

lebritatem conueniat .

Sigillatim verò pro vniuscuiusque parochiæ, viciniæ, in classes distinctæ, ratione, quam Episcopus certam statuerit, inierit, idem tum clericus secularis, ac regularis, tum populus statis horis, sibi ordine speciâtim attributis, ad eam basilicam concurrat, more solemnium processionum, cruce, scilicet prælata, & præcum, Antiphonarum, psalmorumque pio, ac religioso cantu: indeque quo ordine processerit, eodem piè, deuotè que redeat,

In solemnâ illa processione, in qua sanctissimum Domini corpus per urbem religioso cultu defertur, ne reliquis ullis, sed illud solum, vt veteris instituti, ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est pio, religiosoque apparatu, solemnique celebritate feratur .

Canonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, illam præsertim solemnem, quæ in celebritate sacri diei corporis Domini agitur, atque aliàs item in portando sanctissimo sacramento singulis mensibus constitutas, obeunt; intortitium accensum in manibus, capite aperto, ferant. Capitulum autem decenti magnitudine, & crassitudine habeat, quot canonicorum numero satis sint .

Reliqui chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma conuenienti.

Quo autem religiosius prouinciæ nostræ fideles sanctissimi .

Etissimi corporis Christi Domini solemnitatem celebrant: pietatisque operibus, quæ sacro illius solemnitatis tempore præstanda sunt, indulgentias à summis Pontificibus, Urbano Quarto, Clemente Quinto, Martino Quinto, item & Eugenio 4. concessas consequantur: parochorum cura sit, die Dominico, solemnitatem præcedenti, hæc paternâ charitate, grauique sermone illos præmonere, atque hortari:

Primo, ut confessi, vel in solennitate, uel intrâ octauam, sacram communionem sumant.

Vt pro facultatibus eleemosynam dent.

Vt purè, castèque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque christiænæ exercitationibus conuersentur.

Vt pridie solennitatis ieiunent.

Vt, & in solennitate, & reliquis deinceps septem diebus ad uespertinum, & matutinum, aliarumque canonicarum horarum officium, & Missa solemnissimum sacrum frequentissimi conueniant, processionemque solemnem item supplices obeant.

Vtque ad ea christiænæ pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochos, indulgentiæ, ut infra exponuntur, ab eisdem Pontificibus unicuique verè pœnitenti, & confesso date, euulgentur.

Ieiunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.

Præsentibus in uesperis primis, indulgentia annorum

horum etiam centum.

Iis, qui in solemnitate Missæ solemniter sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.

Qui in matutino aderunt, ijs indulgentia annorum totidem.

Qui in secundis vespertis intererunt, ijs quoque data indulgentia totidem annorum.

Qui prima, tertia, sexta, nona, completorii officijs aderunt, indulgentia ijs datur quatuordecim annorum pro singulis horarum officijs.

Qui intra octauam, vespertino, matutinoq. officio, & Missæ solemniter sacro aderunt, indulgentia item datur annorum centum.

Quæ pertinent ad sacramentum Pœnitentiæ.

Ecclēsia parochialis, eiq̄ue item annexa, in qua cōfessiones audiri aliquando solent, confessionale vnum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo verò, eadem forma, & modo; ubi quingentarum animarum, & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quæ plures habet cōfessionarios, totidem confessionalia, quot confessionarios, habeat, siue parochialis illa sit, siue collegiata, siue cathedralis.

In confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, litteræ processus die cœnæ Domini, quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi Episcopus reseruarit, forma absolutionis, & orationis præter-

ea preparatoria ad sacram confessionem audiendam impressa.

Ne capsula, loculine, colligendę eleemosynę causa sine confessarij vsui, siue ecclesię utilitati ea sit, ac ne ob pium quidem vllum aliud opus, loco confessionalibus proximo, nedum ipsis confessionalibus affigantur, apponanturue.

Uxcommunicationis pęnam, Concilio provinciali primo, & sacerdotibus, sine approbationis facultate, ab Episcopo data, pęnitentię sacramentum ministrantibus propositam, ipso facto, qui contrafecerint, subire decernimus, & declaramus.

Confessiones sacra audiendę munus sacerdotibus regularibus, quamuis ad illud ob peritiam, scientiamque idoneis, ne committatur; nisi à monasterij prefecto testatum literis fiat, eos vitę disciplina moribusque probatos esse: ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonij genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosę conscientię suę fraudi sit, labemue afferat.

Vnusquisque monasterij regularis prefectus; bis quot annis, semel scilicet ineunte aduentu, iterum quadragesimę initio, confessoriorum sacerdotum sui monasterij, probatorum, nomina, in folio exscripta, ad Episcopum deferat; vt, cum regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant: eamque ob causam illorum numerus interdum minuat, aliunde ipse Episcopus, alios

in eò munere gerendo idoneos, ac probatos opportuno habere possit.

Sacerdotum confessoriorum, qui probati sint, nomina, in tabella ordine descripta, ad valuas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnino conspectu sint.

Episcopus & in urbe, & , quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diocesanis locis confessarios sacerdotes, etiam regulares, aliquando ad se, tum singulos, tum vniuersos conuocet. Iisque primo, cum cæteras muneris, quod susceperunt, partes, grauius, accurateque ostendat; tum precipue moneat quantum, quamque graue, uel ad salutem, uel ad perniciem animarum onus sustineant; proinde demonstrat item, & quam bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absoluedi auctoritatem nullam habent, & quam studiosè propterea caueant, ne in messe aliena falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim uel de restitutione, uel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus fit; abiciendis agitur.

Ne verò facile in eodem peccati genere fideles offendant; hoc etiam illos ipsos confessarios admonet, quam prudentes, quam cautos, quam diligentes in pœnitentijs salutaribus imponendis eos esse oporteat; tum prospicere etiam, ut non solum vitia, peccataque fideles fugiant; sed virtutes, Christianaque uita officia, opera, & actiones, cum

christiani nominis splendore congruentes, suscipiant, ac præstent; maioresque in via Domini progressus in singulos dies habeant, proposita vnicuique, pro eius ingenio, & conditione, ac statu, bene, sancteque agendi ratione.

Demonstret denique, quàm sedulò caueant, vt ne eorum dicta sanctarum cohortationum, pater-narumque obiurgationum plena, à factis vllò modo dissentiant; ac ne item, audiendis sacris confessionibus, vllam, ne minimam quidem, auaritia in primis, suspicionem prabeant.

Instructions, ad sacramentorum, & pœnitentiæ, & sacre communionis, ministrandorum vsum, cultumque pertinentes, à nobis concilij provincialis tertij decreto confectas, atque editas, in sua quisque vrbe, diœcesique Episcopus seruari omni diligentia curet.

Medici quicunque, vel in vrbe, vel in diœcesi sunt, duorum mensium spatium per singulos Episcopos, si id ante non præstiterint, iureiurando obstringantur, quo spondeant, se, quod Pij Quinti Pont. Max. sanctione, de medicis edita, præscriptum est, integrè, inuiolatèque seruaturus esse. Qui id iniurandum præstiterint; ne excommunicationis pœna, concilio provinciali primò decreta, sed ijs tantum pœnis, illa Pontificia constitutione sancitis, irretiti teneantur, si contra fecerint.

Nec verò confessarius sacerdos, confitendi tempus agrotanti proroget; nisi primùm recum Episcopo,

scopo,

scopo, eonè, cui ille id curæ dederit, communicata, prorogationis facultatem, scripto exaratam, ab illo impetrarit.

Casus restitutionis rerum, quæ incertum est, quibus restitui debeant, Episcopo deinceps reseruari sint.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne audita sacræ confessionis testimonium scriptum aut impressum, manu sua, suoque sigillo signatum, sibi peccata confessis, dare omittat, tum in Pascha, ut parochis, tum agrotationis tempore, ut medicis, quod debent, eos præstitisse, planè constet. Confitentium præterea Paschæ tēpore nomina, et cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librū certum, notato etiam die, & mense referat: quem librum Episcopo petenti, pro debito charitatis, non modo non deneget, sed promptè ostendat, atq. cohibeat, tradatue; testimoniij verò formula certa ab Episcopo præscribatur: cuius exempla, ubi ars impressoria fit, & ubi opus est, typis impressa, quàm plurima vnicuique sacerdoti confessario tradantur.

Quæ pertinent ad extremam vñtionem, & reliqua erga morientes officia.

Quibus parochis Concilio provinciali secundo permittitur, domi aliquando habere sanctum oleum infirmorum, ij fenestellam in ipsa domo, loco decenti, ac tuto construunt; panno serico circū-

uestiant; ualuis, & clauē claudant, ut, & in honore, & rectè custodiatur.

Parochus extrema vñtionis sacramentum, sicut hinc ministrare debet, adultis scilicet, periculosè agrotantibus, propè que moribundis, senio confectis, etiam non agrotis, in diem morituris; ita istis, ne ministret, nempe pueris, rationis vsu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, nauigantibus, peregrinantibus; & ijs, qui mox ultimo supplicio multandi sunt.

Idem cum pro agris parochialis viciniae suae semper oret, sacrificiumque offerat; tum si quem ex ijs periculosè agrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die, noctuque ad extrema vñtionis sacramentum, ei ministrandum presto sit, & paratus.

Cum autem is ad agrum, qui à parochiali ecclesia longius abest, grauiter, ac non sine periculo mortis, febrì, morbo uè laborantem, sanctissimum corpus Domini defert; ne, ubi ad parochiale domicilium ipse redierit, mortem ille prius obeat, quàm ad extrema vñtionis sacramentum, eidem ministrandum, reuerti possit; vasculum etiam sacrae illius vñtionis secum ferat, illam ei, postquam corpus Domini prabuero, ministraturus; si ita pro morbi ingrauescentis ratione, mortisque periculo faciendum censuerit.

Id extrema vñtionis sacramentum ministraturus, quot commodè potest, presbyteros, & clericos adhibere studeat, superpelliceos indutos: qui ipsi

ipsum, & ministrantem, & precantem, pietatis, orationisque studio in eo ministerio adiuuent.

Quod si plures habere non potest, vnum saltem omnino adhibeat, clericum, sibi ministrantem.

Accedat autem, illud ministraturus, stola, & superpelliceo indutus.

Vas sacri olei, ne sinu brachione comprehensum, sed sacculo sericeo aptè inclusum, cordula serica à collo pendens, piè, reuerenterque ferat.

Cum accersitur, propè egrotantis lectum, mensam paruulam, vbi commodè fieri potest, parari; mappae candida sterni curet: super qua, & vas sit, vbi bombix, seu stappa ad abstergendas vntiones, micaque panis ad absterfionem digitorum preparata, & vas alterum aquae ad manus lauandas, & candela cereae item parua. Qua in mensa vas sacri olei à parte lecto viciniori ponatur, à laico autem homine ne manu teneatur.

Mulieribus ministraturus, renes ne iungat.

Vbi sacramentum agro ministrarit; dum ille sermonis, & sensum vsus non amisit; cum breuius, & suauibus, ardentibusque verbis excitare ad desiderium vitae aeternae, & ad spem de diuina misericordia concipiendam, ne opportunè desistat; tum, cum propè moribundus est, in illius animae commendatione, quam maxima potest, intima animi pietate, stas religiosas, sanctasque preces recitet.

Curetq. toto eo tempore, vt domestici simul om-

nes, qui adsunt, pro eo Deum pie precentur.

Vbi hoc officium pie, accurateque præstiterit, si æger adhuc viuit, aut animam agit; ne eidem præsens adesse, omniaque salutaria officia præstare ommittat. Si verò adesse aliquando nõ potest, vel quia a ijs grauitè ægrotantibus, sacramenta ministrare necesse habet; vel quia necessarijs parochialis curæ occupationibus alijs impeditur, tunc ea pietatis officia illi à sacerdote, si quis alius eo loco est, sollicitè præstari curet.

Ad quod etiam officium, sibi hoc subsidium, cum opus est, comparet, vt confratriæ sanctissimi sacramenti, aut doctrinæ Christianæ homines aliquos, parochiali sua diligentia, ad consolationis, & spei excitanda officia, aliaque eiusmodi, instructos adhibeat.

Hoc etiam parochus domesticos, qui ægroti curam habent, moneat, vt ne post extremæ quædam vñctionis sacramentum, quod ei ipse ministrauerit corporis curam deserant.

Singulis mensibus, in diœcesi vnusquisque Vicarius foraneus, & in vrbe prefectus regionarius, aut alius, cui id muneris Episcopus dederit, a sua regionis parochis de illis perquirat, qui obierint: hęcque animam agentibus, an ipsi presentes adfuerint; an curę, & pietatis officia omnia eidem moribundis præstiterint; tum, vbi opportune in mortuorum agnatos, affinesuè incidit, parochialium sacerdotum debitum officium, ab illis diligentius

recognoscat.

Quod si eos negligentiores esse animaduertit, ubi primum illos, ut par est, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamue ad Episcopum deferat.

Episcopus pro sua vigilantia cura, in vrbe, aut alio loco, in quo ipse sit, cum ægros grauius laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisq. laude insignes, paterna charitate aliquando visitare studeat: tum Episcopalem benedictionem moribundis impertiat.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpè parochis, sacerdotibus, religiosis viris, ægrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus verò fidelibus prope morituris suggerat, vt, ex hoc seculo, antequam migrent, qui præsertim in vrbe sunt, aut alio loco, in quo Episcopus sit, ad illum, certum hominem mittant, qui eis Episcopalem benedictionem petat.

Quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis.

VBI primum Episcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel spontè se clericali militiæ adscribi nolit, vel à parentibus adhuc infans destinetur; hoc sedulo curet, vt ille, quò diligentius clericalis, discipline, vitæque religiosæ institutis primum imbuatur, ecclesiam frequentius adeat: functiones, quas

quas clerici obeunt, ceteraque id generis ministeria cernat; ipsique parochi, vel alij sacerdoti, quem Episcopus maluerit, in disciplinam curamue traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine utatur. Sicque multiplici ratione cum paulatim, & clericalis vite officijs obeundis, & laboribus suscipiendis, assuefiat; tum discat etiam, atque animaduertat, quod vite genus, si ordinis sacramenta initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet.

Parochi verò sit, illiusue, cuius curæ, Episcopi iussu, traditus est, eum quaecunque clericalis vocationis, institutionisue sunt; aliquando monere, ac docere diligenter.

Vt ad Ecclesię ministerium complexus instituantur, qui ab ineunte penè aetate ad pietatem, viteque innocentiam, cum literarum doctrina coniunctam, accuratè instructi, et sanctè, vtiliterque post inseruiant, illud vnusquisque parochus valdè studeat, vt quamplurimos potest pueros, presertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, ecclesię ministros vtilis fore, ad ecclesiasticę vitæ normam accurate erudiat, eos demque præterea, cum ante, tum etiam in primis, post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paterna charitatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum disciplina bene informet; literisque item instruat,

eos præsertim, qui ab alijs probatis viris, artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem Episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacunque via adiuti, pro ætatis ratione, proque ingenij captu, studijs grauioribus se dedere queant.

Sacre ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob urgentem causam, illas alio tempore aliquando, facultate à sede Apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali, ritu solemniori, canonicisque presentibus, habeantur. Si verò quandoque in diocesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero eiusdem presente, ut decreto Tridentino cautum est.

Sæpe illud, facileque euenit, ut vel hominis mores mutantur, vel, quod de illius vita minus antea notum, atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat; quo fit, ut, quem Episcopus superioruè aliquando probauit, dignumque existimauit, aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inueniat indignum, neque idoneum esse, cui idem, aut maior ordo conferatur. Quare ut, & erroribus, multiplicique fraudi occurratur; & plane seruentur decreta illa Tridentina, vnum, quo

vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquandiu, Episcopi iudicio, versati non sint, quiq̄ue cum etate, vita etiam merito, doctrinaque maiori non processerint; alterũ, quo cauetur, nemini licere ab alio Episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi eius probitas, & mores, ordinarij sui testimonio, primum commendentur; Episcopus, aliusue superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam ante, quàm sacre ordinationis tempus proximè instet, literas eiusmodi testimoniales, dimissoriasue, pro ordinibus, ab alio Episcopo suscipiendis, sine necessaria causa vnquam concedat. Neque item ijsdem literis facultatem det, plures ordines suscipiendi, quàm illos ipsos tantum, quos vno, eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones, conciliaque licuerit. Praefiniat præterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum, scilicet vel bimestre, vel longius, vt pro loci distantia, pro aliaue eiusmodi causa esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine à se concessas, ei in posterum nihil suffragari; nihilque roboris habere ijsdem literis declaret: quas etiam cancellario Episcopali ab illo, cui concessæ sunt, reddi decernat.

Nec verò aliena diœcesis clerico seculari, neque vlli omninò regulari, litterarum auctoritate, quas

quas dimissorias testimonialesue hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, Episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel maiorem, ac ne primam quidem tonsuram tempore illarum litterarum præterito, confert. Quòd si nullum ipsdem litteris spatium temporis præscriptum sit; ne item in sacra ordinatione quemquam promoueat, nisi eas recenter, aut scriptas, aut renouatas, confirmatasue is afferat: atque ita recenter quidem, ut non amplius duobus, tribusue mensibus ante sacra ordinationis, qua ille proximè initiandus est, tempus, data, confirmataeue sint: si modò, aut loci distantia, aut eius, qui ordinem suscipiturus est, diuturna ab suo Episcopo, superioreue absentia; aliæ id generis causa vetustiores litteras, eiusdem Episcopi iudicio, admitti, probariue non postulet. Id ipsum quoque Episcopus in testimonialibus morum litteris cauebit, quas suæ etiam diocesis clerici, aliæ quicumque eo de genere afferent.

Litteras autem eiusmodi, de moribus testatum facientes, ab aliæ diocesis clericis, regularibusue item, qui ab sua diocesi, monasteriõ proxime aliquandiu abfuerint, sibi afferri, exhiberiue curet, non solum ab eorum Episcopo, superioreue, sed ab illo etiam, apud quem proxime manserint, eiusue auctoritate scriptas, atque obsignatas.

Quod idem à suis clericis præstari inbeat, qui

in aliena diaceſi, aliquo temporis ſpatio, proximè fuerint.

Si verò qui eo ſpatio in literis præſinito, aut ſi nullam etiam præſinitum ſit, duobus, aut tribus, poſt datas, renouatasuè literas, menſibus, ordines non ſuſceperit; tunc literas illas, vel diſſoſivas, vel morum teſtimoniales, eo nomine ſibi ab ſuo ordinario, vel ſuperiore primùm datas, vel recenter confirmatas, renouatasuè, quàmprimùm per loci diſtantiã poſſit, eidem per ſe, vel alium reſtituat, reddatue.

Cum autem deinceps ordines ſuſcipere vult, iterum recentes illas ab eo impetret.

Qui item ab ſuo Epifcopo eos ſuſcepturus eſt, quod ad morum ſuorum teſtificationes attinet, à quibus debet, iterum recentes illas ei offerat, exhibeatue.

Si quis vna aliqua culpa, impedimentoè, vel infra irretitus tenetur, ne ad ſacram ordinationem contra ſacrorum Canonum, & Conciliorum præſcriptum, attendat, vel ne cenſuras, pœnaſuè canonico iure illis, qui tales ad eam acceſſerint, conſtitutas, ſubeat. Rurſus diligentiam Epifcopus adhibeat, ne fraude, vel dolo quiſpiam ſacra ordinationi ſeſe ingerat.

Impedimento irretiti hi ſunt.

Minores natu.

Sacramento Chriſmatis non confirmati.

Rudez,

Rudes, & ignari.

Criminosi.

Solemniter pœnitens.

Neophyti.

Ibrietati, & gulæ dediti.

Impudici.

Lapsi post ordinem susceptum.

Periuri.

Ufurarij manifesti.

Infames.

Ratiocinijs obligati.

Servi.

Corpore vitiiati.

Insigniter deformes.

Illegitimè nati.

Peregrini, & ignoti.

Bigami.

Irregulares quouis alio modo.

Suspensi.

Interdicti,

Excommunicati.

Amentes.

Morbo caduco laborantes.

Energumeni.

Non examinati, & probati.

Subdiaconus suscepturus, quo diligentius vitæ
perpendat rationem, cui se, illum suscipiendo,
sanctè obstringit; ac promde in tota accuratius
deliberata, puriori mente, ardentiori que animi

volum-

voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo sacro ordine initietur, aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis, & occupationibus liber, cum omnis ante actæ vitæ suæ peccata, diligenti conscientia discussione, ritè confiteatur: tum in salutaribus meditationibus, alijsq; spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce, & moderatore sibi adhibito, religioso viro, earum usu pe-
rito, quem Episcopus in primis probavit.

In illis autem, vel mense, vel longiori, breuiori-ue tempore persistat, prout de moderatoris consilio, Episcopus exp. dire censuerit:

Quas item exercitationes, eodem præscripto, et modo, eo tempore, diaconi, cum ad sacerdotij gradum accessuri sunt, piè ineant, ac præsent.

Nemo titulo seminarij sacris maioribus ordinibus adscribatur, neque titulo, item beneficij, aut pensionis alteriusue census, quem ei ad victum, Episcopi iudicio, satis esse non constet.

Qui maioribus ordinibus initiari volunt, ij, quod Tridentino decreto iussum est, inuiolatè planè seruent, vt mense scilicet, aut longiori, ante statam sacræ ordinationis diem, temporis spatio, prout edito Episcopali præfinitum erit, ad Episcopum se conferat.

Quoniam verò prima tonsura, vt cathæchismi etiam Romani litteris traditur, ad ordines suscipiendos quædam preparatio h̄s est, qui Dei ministerio dicantur sint; permulcum propterea refert, omnem
in illa

in illa conferenda, & suscipienda, diligentiam studiosè adhiberi. Quamobrem id quoque ab ijs, qui prima tonsura initiandi erunt, omninò seruari, ac præstari decernimus, nisi aliquando Episcopus aliud ob causam faciendum censuerit.

Præstiuuto igitur tempore omnium, ac singulorum, tum qui prima tonsura, tum etiam qui, maioribus ordinibus initiandi, ad Episcopum accesserint, nomen, cognomen, parentes, patria, ecclesia parochialis, intra cuius fines quisque ortus, atque illa item, vbi proximè habitarit, rectè notentur, Episcopi iussu. Ac præterea beneficium ecclesiasticum, pensionè, aut patrimonium, illiusuè generis census, cuius nomine, titulouè quis sacros ordines suscepturus est. Hac verò ipsa, literis exarata à porocho, ab eouè, cui Episcopus id negotij dederit, publicè de illis proponentur die festo inter Missarum solemnias in ecclesia, & cathedrali, & propria parochiali, & in illa quoque, in cuius finibus postremò domiciliu[m] habuerit, & vbi præterea Episcopus censuerit. Ac quod ad censum attinet, in ea omninò parochiali ecclesia, intra cuius limites maior eius census, siue ecclesiastici, siue alterius generis pars posita est, vt denunciari queat, si quæ vel confectio sufficientis census, vel alia fraus subest, vel aliud, quamobrem illud beneficium aliumuè censum non pacificè possideat: vel si quæ census illius pars esse alieno, alioquè modo obstricta teneatur, vnde is, deinde initiatus

sacris, non habeat satis vnde viuat, cogaturque propterea turpiter victum quaritare. Hac adhibita ratione, inquirat diligēter is, cui id muneris Episcopus dederit, de eorum, qui prima tonsurā, vel sacris maioribus ordinibus initiandi sunt, natalibus, atate, vita, & moribus, ac ceteris, quæ oportet, à viris spectata probitate. Nec verò is testimonialibus solum, quæ eorundem, qui ordinibus initiandi sunt, nomine fient, vel afferentur, contentus omnino sit; sed aliunde, etiam pro officij sui munere, ea omnia de illis studiosè indaget, vt sibi hoc de genere toto, veritas omni ratione constet.

Quinimo quod ad mores illorum inquirēdos at tinet, testificatio ab ijs nulla conquiratur, quos sua vitæ testes ipsi attulerint, nominarintue, si id testimonij genus ab alijs, spectata integritate viris, recte haberi queat. Alia præterea omnis diligens cautio, ac ratio in hac ipsa tum indagatione, tum testificatione ab eo, quem huic numeri Episcopus constituerit, adhibeatur.

Litteræ porrò, quibus tota hæc inquisitio, ac testificatio continetur, ad Episcopum rectè obsignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandauit. At verò, ne propter eiusmodi, aliamue diligentiam, quam pro sui muneris officio Episcopus in eorum qui ordines suscepturi sunt, natalibus, ac moribus, ceterisque id genus perquirendis adhibuerit, eorum quisquam excusetur, quominus præscri-

ptas

ptas sibi de se, suisque conditionibus, qualitatibusue testificationes certas, infra constitutas. afferat.

Quas testificationes afferendi id tempus illi prestitutum sit, quo examen subituri, ordinis suscipiendi causa, ad Episcopum conuenient. Quod sane tempus, Episcopali etiam edicto, significandum illis, qui in vrbe sunt, feriam scilicet secundam hebdomadae, statam sacrae ordinationis diem precedentis; diocesanis autem, alijsue ante feriam quartam hebdomadae, in quam ipsa sacra ordination incidit, constituimus; id vero, nisi vel pro diocesis exigua, aut amplioris ratione: vel pro numero eorum, de quorum agetur promotione, breuius, aut longius conueniendi tempus, edicto suo Episcopus praescribendum censuerit.

Omnia, quicunque vel primam tonsuram, vel ordines minores, maioresue suscepturus est, ea singula, quae mox infra ordine statuuntur, de se litteris, legitime testata suo Episcopo faciat.

Primo se legitimo matrimonio natum esse; aut ob natalium impedimentum, secum dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico; quod in diocesi obtinet, vel decenniali domicilio, vel alia quauis legitima ratione diocesanum esse.

Tum a parocho, à ludique magistro, ut Tridentina synod. Oecumenica iubet, aut ab eo, quem

in quouis studiorum genere audit, aut, si in seminario adscriptus est, ab illius rectore, aut ab alijs, quos Episcopus maluerit, obsignatas literas, afferat, quibus de vita sua disciplina, moribusque testatum fiat.

Doctrina item Christianę scholas se frequentasse, id testimonij afferat, vel à prefecto illarum, in parochiali vicinia sua constituto, vel ab eo, qui omnium id generis scholarum curę præst.

Hæc præterea testimonia afferet, qui se prima tonsura initiari vult.

Sacro chrysmate confirmatum esse.

In ecclesia frequentius, religiosiusque versatum esse.

Spe esse, se in clericalis ordinis disciplina permanurum; hoc verò testimonium à parochio, aut ab eo sacerdote habeat, cui ab Episcopo in disciplinam traditus est, postquam clericalis ordinis suscipiendi animum, voluntatemque ei patefecit.

Sacram item communionem crebrò per annum sumpsisse.

Licebit tamen Episcopo, etiam sine testimonio, tum sumptæ communionis, tum frequentatæ scholæ doctrinę Christianæ ob causam admittere.

Qui verò aliqua minari, maiori uè ordine initian-
dus est, testimonium præter ea, quæ mox supra præscripta sunt, afferat etiam de his, quæ sequuntur.

De prima tonsura, aut de ordine, quem proximè suscepit.

De illius ordinis functionibus, à se præstitis: idque testificationis habeat à præfeto ecclesiæ, cuius adscriptus est. Nec verò etiam regularis, cuiuscunque ordinis sit, admittatur, qui hoc testimonium non attulerit à suo superiore.

De habitu clericali, ad provincialium, diocesanorumque conciliorum præscriptum, post ordinè proximè susceptum, à se assiduè gestato. Quam testificationem à parochò afferat.

De confessione frequentiori ex decretorum provincialium præscripto, cuius rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote, probato ad audiendas confessiones clericorum afferat.

De sacra communione, ut decretis provincialibus iussum est, crebrius sumpta. Hoc autem testimonium afferat, vel à parochò, vel à præfeto ecclesiæ, in qua adscriptus est, vel ab alia sacerdote, qui Episcopi iussu ministrarit.

Qui subdiaconatum, aliumque sacrum ordinem suscepturus est, scripta præterea afferat, quibus præter cetera testetur.

De se, ex præscripta formula, denunciationes in ecclesia cathedrali, & in alijs, per Episcopum cõstituentis, publicè die festo inter Missarum solemnias factas esse.

Ætatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos, scilicet viginti duos, si subdiacono-

natum, viginti tres, si diaconatum; viginti quinque attigisse, si sacerdotium suscepturus est.

Censum item, vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem, & pacificè possidere, & tantum esse constet, quantum ad vitæ eius sustentandæ usum satis esse Episcopus censuerit, secundum prouincia, vel loci qualitatem.

De censu præterea denunciationes, præfinitis super locis, factas esse, atque ad huius Concilij præscriptum.

Quicumque verò subdiaconus, aut sacerdos creandus est, id præter alia testificationis afferat, se spirituales exercitationes, ad decreti, in hoc prouinciali concilio editi, præscriptum præstitisse.

Vt & Episcopo, sacram ordinationem habituro, & ijs, qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint, quæcunque, vel sacri Tridentini Concilij decretis; vel nostris etiam prouincialibus constitutionibus, ante statâ illius sacre ordinationis tempora, in ijs præsertim qui maiores ordines suscepturi sunt, præstari iussum est; primo Episcopus, statis illis temporibus eam de more solemniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius, minusue, pro diocesis amplitudine illius habendæ diem litteris indicaturum edictum, certa verborum formula conscriptum, publicè proponi, ecclesiæque cathedralis valuis, alijsque, vt consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea à singulis parochis promulgari iubeat.

Quo editto omnes quicumque, vel primam tonsuram, vel ordines minores, maioresue suscepturi sunt, ad sacram ordinationem euocet. Certum præterea, vel menstruum scilicet, vel, quod ad diæcesanos attinet, longius etiam, pro diæcesis amplitudine, spatium præstituat, quo ad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conueniant.

Certam item diem, sacræ ordinationi proximã, edicat, qua primo, qui in vrbe sunt, tum rursus alteram, qua diæcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cum præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri, præsto sint. Reliqua præterea omnia, & singula edicat, & commoneat, quæ vel à clericis, qui initiandi sunt, vel à parochis, sacræ ordinationis causa, præstari debent.

Proximo autem post illam editi promulgationem die dominico, parochi, qui in vrbe sunt, tum verò diæcesani vbi primum litteras indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, dominico die, proximè sequenti, in sua quique ecclesia illas publicè proponant, atque affigant, vnà cum edito, de sacra ordinatione, & Episcopi etiam litteris pastoralibus, ex præscripta formula, per nos edenda, aut alia ratione, argumentouè, cum re, quæ sanctè agenda est, consentanea, prout Episcopus aliquando expedire censuerit.

Quo dominico promulgationis die, ob sacram
 ordinationem proximè futuram, in singulis ec-
 clesijs parochialibus, vt aliàs decretum est, pro-
 cessio de more agatur, litanijs, supplicationibus
 publicis; quibus vnusquisque secum mente repu-
 tans, quàm pauci operarij in messe multa sint,
 hoc Deum toto corde exoret, vt, qui dominus est
 messis, ipse mittat operarios in messem suam, ac
 lumen Episcopo prabeat, vt in ijs deligendis, quos
 ordinibus adscribat; quos vero Episcopus delege-
 rit, ope diuina illi adiuti, in santitate, & iustitia
 ei seruiant, eiusdem gloriam omnibus in rebus
 sibi proponentes. Quod, vt eo nomine Deum po-
 pulus supplex sapius oret: id illum singulis die-
 bus dominicis per mensem ante sacre ordinationis
 tempus, crebra cohortatione, parochi intra Mis-
 sarum solemnia pramoneant: at dominico die, il-
 lam proximè præcedenti, pastorales etiam illas
 Episcopi litteras de scripto accuratè iterum reci-
 tent; tum præterea, admonitione populum ad il-
 lud excitent, vt non modo suppliationes ob eam
 causam, altero concilio prouinciali decretas, piè,
 religioseque tunc obeat; sed illis ipsis statis, qui se-
 quuntur, sacre ordinationis diebus, frequens in-
 oratione purè, sancteque versetur, vt Dei, san-
 ctorumque ope, pijs fidelium precationibus im-
 petrata, & Episcopus ordines ijs conferat, quos
 viles operarios ecclesia Dei postulat: & qui or-
 dines suscipient, in dies progressus maiores ha-
 beant.

beant, in vita, morumque sanctitate, religione, doctrina, ac prudentia.

Id Episcopus quantum sibi per occupatiopes Episcopales licet, maximè curet, ut, cum experimentum, examenuè de ijs instituitur, qui ordinibus, præsertim maioribus initiandi, quique ecclesijs parochialibus præficiendi sunt, ipse præsens in eo examine adsit.

Quicumque ecclesiasticum aliquem ordinem suscepturus est, de eo periculum, experimentumue fiat, non solum in litterarum scientia; verum etiam in cantus peritia, ad ordinis, quem tunc suscipiet, functiones ritè, rectèq. obeundas necessaria; tum præterea, si sacro ordini adscribendus est, in usu, ac notitia, quam in recitandis diuini officij horarijs laudibus, precibusque habeat.

In testimonialibus ordinis, ab vnoquoque suscepti, litteris, fiat testificatio etiam ecclesiæ, lociue pñ, cui is tum adscriptus est, ex Tridentino decreto. Nec verò propterea, quominus alij, vel ecclesiæ, vel loco pio, eundem etiam postea ab Episcopo adscribi liceat, vetitum sit.

Stata illa temporum interualla, ordinibus, tum minoribus, tum maioribus suscipiendis Concilij Tridentini decreto præscripta, ne facillè, ac passim sine villo delectu prætermittantur, omittanturue.

Quod si de ijs aliquid ab Episcopo remitti, dispensariue contigerit, id in litteris dimissorijs, testimonialibusue ordinum, adscripta etiam dispensatio-

nis causa, testatum planè fiat.

Clericus, qui ab suo Episcopo literis testimonialibus dimissoriusuè impetratis, ordinem ab alio Episcopo suscepit; mense post illum susceptum, aut longiori pro loci distantia temporis spatio, in eisdem litteris prescripto, testificationem ordinis, quem suscepit, scriptam suo Episcopo afferat: si verò legitima causa impeditus est, id per alium præstet.

At ubi primum poterit, ipse quoque Episcopum conueniat; ut, & in eorum, qui ordinibus adscripti sunt, librum referatur; & certa ecclesia si nondum adscriptus est, ex Tridentino Decreto adscribatur.

Ut & minorum ordinum functiones ad usum reuocentur, & per eos tantum præstentur, exerceantur uè, qui in illis constituti, adscripti uè sunt, ad Tridentina constitutionis præscriptum; hæc decernimus.

Ubi fabrica ecclesiæ, capitula, monasteria, vniuersitates, confratriæ, collegia uè item cuiusuis generis, ac, alij præterea quouis homines, laicæ custodis, aut monachi, vel alio nomine, certis etiã olim, huic muneri attributis bonis, fructibus, redditibus, aut alio quouis modo, nomine uè, etiam pro libito suo, constituta mercede, habere, adhibere uè solent, qui ecclesiam custodiat, aperiat, claudat uè, campanas pulset, alias uè huiusmodi ecclesiasticas functiones obeat: aut alias census est, quouis ra-
tione

ne huic sustentationi attributus: eius laici hominis loco, clericus deligatur; qui pro ratione ordinum minorum, quos susceperit, earum functionum munus præstet; atque is constitutam illi mercedem, aut attributos fructus, redditusue capiat; qui si satis non sint, illa, vel capitula, vel monasteria, vel collegia, vel alij, ut supra, ad quos vlllo modo pertinet, quod deest, suppleant.

In omni verò parochiali ecclesia clericum talem parochus habeat, ut est canonum iure, & provincialibus nostris Concilijs præscriptum; sin autem parochus, præ parochialis Ecclesiæ tenui redditu, clericum sibi in altari ministrantem sustentare non potest; neque alij sunt, qui sustentent, populi sit, totam sustentationem, aut partem, quæ deest, subministrare.

Quibus etiam in cappellis, altaribusue quocunque, vel tituli, vel deuotionis, & legati nomine Missæ sacrificium fit, in ijs item singulis certum aliquem clericum, qui sacerdoti, Missam celebranti, inseruiat, sustentari iubemus. Quamobrem vbi non confratriæ, scholæue, non monasteria, ecclesiasticæue fabricæ, aut locorum piorum curatores, neque alij sunt, qui hoc clericalis sustentationis munus ibi præstare vltra velint, aut, qui iure debeant; pro earundem cappellarum, altariumue ratione præstetur, si ex tituli nomine in ijs Missa celebratur, eorum sumptibus, qui titulum gerunt; si ex legato, cuius certa summa sit,

mercede ex eo detracta ; si ex deuotione, alioque nomine, illorum impensis id praestetur, quorum nomine illud Missae sacrificium fit, siue locorum piorum homines illi sint, siue sodalitates, siue vniuersitates, siue priuatus aliquis. Si vero cappella altaris, aut legati, census vsque admodum exiguus, ac tenuis est, quo clerici sustentandi onus sustineri non possit, ea ratio ab Episcopo ineatur, ut contributione vndique ex ijs cappellis, altaribusue, quae in eadem ecclesia, vel, si ita necesse sit, etiam, quae in parochiae finibus sunt, pro ratione reddituum, vel muneris, facta, huic clerici sustentationi satisfiat. Qui clericus omnibus illarum cappellarum, & altarium sacerdotibus in Missae sacrificio ministret.

Quibus autem clericis, ita, ut supra, prouisum erit, pro ratione minorum ordinum, quos susceperint, ecclesiasticas functiones ijs in ecclesijs, ubi sustentationem capiunt, ipsi praestent. Quibus vero in Ecclesijs tempore ab Episcopo praestituendo non erit constitutus clericus, clericali habitu indutus, qui sacerdoti Missam celebranti ministret, quique ecclesiasticas minorum ordinum functiones, illarum ecclesiarum vsui, & cultui necessarias, pro ratione ordinis a se suscepti, obeat; in ijs a nullo sacerdote celebretur; nisi rei facultatem ex vrgenti causa concedendam Episcopus iudicarit.

Ne vero laici, neue disciplinatorum confratres, aliterius

teriusve cuiusuis confratria homines, ne moniales item, ut canone vetitum est, benedictionem, Thm rificationemue, sibi mutuo neque vero alijs, impartiantur.

Clericus, ne sacerdoti in altari ante ministret, quam in illius ministerij functione rite instructus sit, & ab eo probatus, qui in vrbe, aut etiam in singulis vrbis regionibus, & in vnaquaque plebe ceremoniarum muneri, ex secundi provincialis Concilij decreto, praefectus est.

Nec vero etiam ecclesiasticus homo, cantor, sacristia, custodis, clericus, in Missa sacrificio ministrantis, munus, aliamue ecclesiasticam functionem, in quauis ecclesia suscipiat, nisi illius vniuscuiusque muneris in ea ecclesia gerendi, ab Episcopo facultatem scriptam, quorannis renouandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit. Qui aliter susceperit, obieritue, qui item aliter, quam praescriptum est, conduxerit, aut receperit; pro modo culpa arbitratu Episcopi puniatur. De organista item, vel laico, vel ecclesiastico homine idem constitutum, sancitumue sit.

Minorum ordinum functiones, ac munera à singulis clericis, pro eorum, quibus iniuncti sunt, ordinum ratione praestentur, quae non solum concilio nostro provinciali primò praescripta sunt, verum etiam caetera, quaecumque ex sacrorum canonum legibus, & comprobatis ecclesiasticè discipli-

plinq̄ monumentis, & ecclesiarum huius prouinciæ rationibus, vberius, & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius prouinciæ vsum à nobis edentur.

Idque præter functiones, quas Episcopus ad eos quauis ratione pertinere decreuerit, vel ad cuiusque ecclesie dignitatem, vtilitatemue illis imponendas, tribuendasue censuerit, vt est eodem primo cõcilio decretum. Tabella verò ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia cathedrali, collegiata, & parochiali sit; quæ in sacristiæ loco certo, perspicuoq. proponatur, vt clerici adscripti, suas quique functiones nosse, atque exequi ritè possint.

Clericos quoscunque, certæ ecclesie, pious loco adscriptos, si ab Ecclesia, cui adscripti sunt, clericali statione, sine Episcopi facultate, eaque litteris exarata, discesserint, ordinum suorum munere, ex eiusdem Concilij Trid. sanctione, Episcopus interdicat.

Nec verò propterea quidquam derogatum alijs decretis, pœnisue sit, qua de parochorum, aliorum uè curam animarum gerentium, ceterorumque residentia præstanda, vel absentia cauenda, puniendane, Tridentinis decretis, ac nostris prouincialibus constitutionibus, & dictis præterea Episcopalis constituta sunt: quin immo illis etiam pœnis, multisue contra eos agat Episcopus omni iuris ratione.

Episcopus, cum clerum, vt in concilio prouinciali ter-

vis iussum est, recognoscet, hoc præter cætera videat, an in alicuius clerici titulo, censue ecclesiastico, vel etiam laicali, cuius nomine is ordinibus adscriptus est, quicquam innouatum sit. Sique vel beneficij ecclesiastici cessionem, vel patrimonij alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit; canonum iure, sanctioneque Tridentina agat, ut iuridicè recuperetur restituaturue quod vel cessum, vel alienatum, vel remissum, extinctumue, ipsi clerico præiudicium adfert ad uitæ sustentationem: aut si quid alia ratione, pactoue commissum, actumue est, quod vel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisue canonibus repugnat, vel fraudem facit: contra quoscunque verò, qui tale quippiam admiserint, idem pænis agat, iure canonico constitutis, iisdemque absynodo etiam Tridentina renouatis.

De beneficiorum collatione, ac prouisione.

Quæcunque, & examinis, & approbationis, et collationis, prouisionisue ratio, omnisque alia diligens cautio; in ecclesijs parochialibus, cuiquam ex decreto Tridentino sancita: adhiberi debet; illa ipsa omnis in cappellanijs, cæterisque beneficijs ecclesiasticis, quocumque nomine nuncupatis, immò verò in ipsis etiam ecclesijs, uel cathedralis, uel collegiats portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, alioque quouis iure,

& nomine, onus, munusque, animarum cura, vel exercenda, vel codiuuandę incumbit, aut coniunctum est conf. rendis, in aliove prouisionis eorum modo, teneatur, ac seruetur omninõ.

Quod Tridentinis decretis de eo, qui presentatus est, per Episcopum comprobando, etiam si ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficis item, vel simplicibus, vel curatis, vel alijs cuiuscunque generis, in quibus etiã electionis, presentationis, institutionisue ius, monachis, alijsue, cuiuscunque ordinis regularibus, ceterisue competit, locum habere, Episcopus meminerit. Quare si quę hactenus institutio, sine Episcopali comprobatione facta comperitur: eam irritam, inanem, ac planè nullam declaret. Ac ne in posterum ita fiat, caueat, quàm diligentissimè.

Pro auctoritate, canonum iure, & à Concilio Tridentino sibi tradita, Episcopus, si idoneos non compererit, à patronis etiam quibuscunque presentatos, ne probet, admittatue; neue instituat; nec verò eis ullo quouis nomine provideat; sed planè illos repellat. Idoneos porrò ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligenter factis, & doctrina, & cantus peritia, & alijs qualitibus, ad rectè riteque obeunda munera, ei beneficio, ad quod presentantur, incumbentiã, coniunctaue necessarijs, præditos esse non viderit. Neque illos item, quos pro illius beneficij ratione, legitimaq; sacrorum canonum iure, Conci-

lioque Tridentino præscripta, esse, ex legitimo documento, testificationeue non cognouerit.

Fraudes sæpè per eos committi animaduersum est, qui mandati litteras Apostolicas, quas vocant de providendo in forma, Dignum, impetrarint, ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita, ut, si vnus præstituto tempore non exequatur, alter exequi debeat. Si enim ab vno, quoniam idonei non sint, reiecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa, confugientes, beneficij, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus, singulisque notarijs, cancellario, actuarijsque prohibitum deinceps sit, ne si eiusmodi delegatę executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris iudicis exequentis consensu, concessuue, ad canonum præscriptum edant: sed temporis, in mandati litteris præfiniti, spatio confecto, acta omnia, & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis iudicem dent, pænis propositis, arbitrato Episcopi irrogandis; ut hic quid à priore iudice actum, decretumue sit, scire possit, ne in beneficio conferendo surreptio, obreptione indebite insit: indeque propterea lites existant.

Ecclesia parochialis, ne deinceps cuiquam per sex menses commendetur, sed vel titulo conferatur; vel, si iuris patronatus est, presentatus, electusue, qui ad illius curam gerendam idoneus, disquisitione de

more facta, repertus est, ad Concilij Tridentini præscriptum instituat. *ad præscriptum instituat.*

Interea verò dum vacat, ex eiusdem concilij decreto, Vicarius constituatur, qui illam regat.

Liber conficiatur, isque in omni Episcopali archiuo asseruetur. In quo libro diœcesanorum beneficiorum cuiusvis generis, cum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur, tum collationes, ac prouisiones, vt vocant, quæcunque sint, vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo, vel ab vno quouis alio factæ litterarum, diplomatumue exempla, vel sententiæ summam explicatæ, prout potius esse Episcopus censuerit, in eundem referantur.

Itidem seruetur de litteris ordinum, quibus singuli eiusdem diœcesis clerici iniantur.

Capitula verò, & quicunque sint, qui cuiusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasne ipsas beneficiorum, quæ quouis etiam vnionis iure possident, Episcopo, etiam priuatim postulanti, sine mora exhibeant. E quibus tabulis tum si quid oneris, obligationisve illis inesse apparuerit, tum quicquid aliud expedire idem Episcopus censuerit, id distinctè, & explicatèque exscribi iubeat.

Hocq. omne vt ab ijs, ad quos spectat planè præstetur, idem omne ratione efficiat.

Nemo cui beneficium parochiale, alteriusve cuiuscumque generis confertur, approbationis de se,

etiam

etiam institutis examinationibus, factæque litteras, testimoniumque scriptum exhibere, ab ordinario, cancellatione cogatur; cum qui beneficium collaturus, aut cuiusvis provisionis nomine daturus est, ille ipse ordinarius est, qui eum approbavit.

Ut avaritiæ omnis non modo labe, sed suspicio, vel minima ab Episcopo domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, ne deinceps in beneficijs conferendis, aut quavis provisione dandis quicquam vlllo cuiusvis generis, ne sigilli quidem nomine, accipi, exigue ab vlllo liceat; omni prorsus, si qua huic decreto repugnet, consuetudine, & superiorum Conciliorum decreto antiquato, & abrogato. Notario tamen, cui pro muneris sui laboribus certa merces nulla constituta est, aliquid pro opera, quam in litterarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxam ab Episcopo præfixendam præscriptum: ita tamen ut pro omni uniuscuiusque beneficij collati, vel provisionis nomine dati, scriptura à se confecta, aliove quovis nomine, vel pretextu, plus aureo nummo ad summum ne capiat.

Ne pro beneficij ecclesiastici possessione adipiscenda, plus, quam par est, impensæ quis in compluribus instrumentis, eo nomine conficiendis, vel exscribendis faciat, cum eius bona varijs locis sita sunt, id propterea decernimus, & declaramus liberum esse unicuique, cui beneficium atiqhòd collatum,

aut quouis prouisionis nomine datum est, illius solum ecclesie, altarisue, in quo beneficij titulus est, & illorum tantum eiusdem beneficij prædiorum, bonorumue, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modò eam capiat, tabulis publicè à notario confectis.

Beneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut ecclesia etiam parochialis, aliudue beneficium cuiusuis generis conferatur, vbi is alterius beneficij, cuiuscunque generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, quominus duobus mensibus, quos à die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso iure vacare censeatur; cui vacanti provideatur, cum ex Tridentini Concilij sententia vnum, & alterum item ab illo simul retinere nullo modo liceat.

Beneficij quacunque auctoritate deinceps collati, vnde satis ad vitæ sumitur, possessionem pacificam quis adeptus, si nulla sibi facultate, dispensationeue legitima concessa, beneficij prioris, quod obtinebat, cæsum exegerit, ea pœna illi sit, vt quod exegerit, illius duplum ad Ecclesie vsum restituat, tum alia ratione etiam mulctetur plectaturue Episcopi arbitrati.

Vt prædiorum ecclesiasticorum conseruationi consulatur, ac simul occupationibus, vsurpationibus, aliisque fraudibus occurratur, ne clericus quissiam

minori etate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocunq. sanguinis, cognationisue vinculo, vel arctissimo sibi coniuncto, illius beneficij bonorum administrationem, procurationemue, nisi Episcopi concessu, literis exarato committat.

Idem præterea clericus, minor natu, beneficij qd obtinuerit, prædiorum, bonorumue omnium inuentarium ex formula, in Concilio provinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem Episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, eiusdem Episcopi arbitrati irrogandam.

Quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, & diuina officia.

DV M in ecclesia Missæ sacrificium siue cantu, siue absque cantu Episcopus facit; ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quo ad ille, sacro peracto, de more benedixerit; nisi aliquando secus ob urgentem causam permitendum duxerit. Quod institutum cum Missæ conuentuales ab alijs celebrantur, præsertim festis, solemnibusque ecclesiarum diebus, ubique, tum maxime in oppidis, pagis ne in usum introduci idem Episcopus curabit.

Episcopus omnibus Missam in oratorio privato celebrandi facultatibus, hætenus concessis, certos limites, modumque præfiniat; ita vt præter causas, quas magnas, & urgentes is iudicauerit, in ipsis

privatis oratorijs missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit à sede Apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat item, si quando in posterum eiusmodi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiae, quae vel nuper extructa est vel in posterum extruetur, Missae celebrandae facultas detur, permittaturue, nisi saluo iure, ac plane sine prauidicio ecclesiae parochialis, nisi ob causam Episcopo quandoque aliter videatur.

Curandum est omni diligentia, ut salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus, & officijs, quae à parcho diebus dominicis, & festis inter Missarum solennia, aut diuina officia, vel alia quacumque occasione praestari, etiam ex Tridentino Concilio, debent. Quamobrem Concilij etiam Tridentini auctoritate, ut in ecclesiam parochiale frequenter, saltem dominicis, & maioribus festis diebus fideles conueniant, Episcopus eos, quorum pastorem curam gerit, diligenter, ac saepius moueat. Litteras propterea, eo de genere ab eodem Episcopo edendas, ac etiam instructiones nostrae cura, ad communem prouinciae usum conficiendas, saepe populo prout usu venerit, parochus de scripto recitabit.

Episcopus in facultate quavis Missarum celebrandarum, concedenda, prorogandaue, videat ne ab vilo sacerdote plus muneris, quam ab eo praestari possit, suscipi concedat, aut permittat, tum ma-

xime perpendat, si parochus est, qui sibi eam fa-
 eultatem dari petit, an per hebdomadam possit, &
 suscipiendo nouo celebrandarum Missarum mune-
 ri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridenti-
 ni, aut primi nostri prouincialis Concilij prescri-
 pto, aliæ quæcumque obligationis causa iam de-
 bet, satisfacere, & alia præterea officia obire, qui-
 bus diebus, aut ad festorum celebritatem, aut ad fu-
 nus, exequiasue euocatum ad illum conuenire,
 Missasque celebrare contigerit. Quod si per ip-
 sum hæc omnia, singulaque præstari non posse vi-
 derit, ne potestatem ei faciat noui muneris, eo no-
 mine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia paro-
 chiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto paro-
 chialis muneris nomine, quàm Concilio prouincia-
 li primo iussum est, ideoque in alia, vel in eadem ec-
 clesia parochiali, alio nomine per hebdomadam,
 ijs ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facul-
 tatem permitti, necessarium Episcopus duxerit: cui-
 us religiosæ conscientia id relinquimus.

In litteris concessæ, prærogatiuæ facultatis sus-
 scipiendi, vel retinendi, muneris Missam singulis,
 vel certis, statisue diebus, aut ex certa obligatio-
 ne celebrandi, exprimantur, & altaris, cappel-
 læ, & Ecclesiæ, ubi illud situm est, nomen,
 & locus, & elemosinæ emolumentum, quod in-
 de capitur: statim item dies, & numerus Missarum,
 quas ibi celebrare statis illis diebus debet ex ono-
 re a testatoribus, alijsue, aut ab Episcopo imposito

pro facultate, quam is à iure communi, vel Tridentino Concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio præterea nomine ipse adstrictus sit, Missam alio loco celebrandi; idque etiam à parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa, qua in ecclesia item, & altari, quibus item certis, vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæ consequatur. Tum postremò certum ei facultati concessa, vel propagata tempus præfiniatur. Nec verò in illo celebrationis munere ei perseverare liceat, expleto temporis spatio, Episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renouataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus literis item & ad præscriptum etiam superiorum Conciliorum nostrorum provincialium.

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri Missæ sacrificij faciendi, satisfaciat omnino.

Nec verò cuiquam, qui quotidiano eo munere adstrictus, quouis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi Missam celebret, id prætermittere illo pretextu liceat, nisi aliquando eius, cui id curæ Episcopus dederit, aut si nemini dederit, rectoris, præfæctive ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet. Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cuiusvis generis causam, rationemve, Missa sacrificium facere debent; id ut sta-

tis,

tiis, certis que ijs ipsis diebus illi omninò præstent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si presertim ecclesiæ collegiata, vel aliàs frequens est, alius, quem ei curæ Episcopus præfecerit.

Quod si alij item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesiæ, incertis tamen diebus, munus impositum habent Missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusve, cappellanis sacerdotibus vocatis, reque cum eis tractata, certos vnicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesiæ Missam celebrent: vt singulis si fieri potest, hebdomada diebus Missarum celebrationes, rectè, atque ordine distributè, peragantur.

Qui cappellas obtinent, ipsi per se, non alij eorum nomine, Missæ sacrificium, diuinaque officia, qua illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo, vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentia personale munus requirat, non habeant; eoque impediti, debita ijs cappellis officia gerere non queant; vel earundem institutione, dotatione, uè, aut legato, aut donatione, aut facultate ab Episcopo impetrata, in illis obeundis cappellani officijs aliena opera, ministerione vti possunt, vel alia quavis ratione, causaue impediti sint.

Singula verò, ob qua cappellanus aliquis se à debito cappellani officij munere immunem putet, asseratue, quominus per se ipsum præstet, ab Episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo Missam celebrare debet

debet, si in alio celebrarit; ne, quod debet, praestitisse censeatur; nisi Episcopi, alteriusue, cui ille id curę commiserit, iussu, concessu, permissiue aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia Missę plures aliquando, etiam pro mortuis, celebrandę sunt, in altaribus ita inter se disiunctis celebrentur, vt sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque, si fieri potest, audiatur; sin autem hac de causa tempus non patietur, eo die Missas omnes, quę debent, celebrari, in alium potius diem aliquę differantur, vt huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificij spectat.

MISSAE parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, alijs etiam diebus ea hora, quę populo vniuerso, pro loci ratione, Episcopi, magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statas campanę signis, usque horę dimidię intervallo distinctis, vt in tempore populus conuenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia Missę sacrificium facere debet; id omni die in aurora celebret, vt qui iter facere, vel aliud quicquam, ruri præsertim, agere necesse habent, interesse possint, neque propterea omittant.

Si verò plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in eius-

eiusdem parochiæ finibus, Missam celebrent, tunc,
 ut decretum est provinciali primo Concilio, una
 in aurora, reliquas deinceps debito intervallo di-
 stributas, postremam verò, quo tardius potest,
 prout populo commodius erit, celebrent ad præ-
 scriptum tabellæ à rectore parochialis ecclesiæ, vel
 ab alio conficiendæ, cui Episcopus id munus de-
 derit; nisi dies festus sit, quo, excepta illa prima,
 quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebræ
 ante peractum Missæ parochialis sacrificium, etiã
 in ecclesijs, cappellis, oratorijue secularibus,
 etiã scholarum, & confratriarum, etiã lai-
 calium, intra fines uniuscuiusque parochiæ consti-
 tutis, nisi parochus ob causam, certa præscripta ho-
 ra, ante facere concesserit.

Quod si die festo etiã per illud Missæ sacrifi-
 cium, quod in aurora fit, populus à parochiali
 Missa auocetur: tunc Episcopus illud, etiã festo
 die, post Missam parochialem fieri, celebrariue
 iubeat.

Episcopi verò facultas, & iudicium sit, id om-
 ne, quod ad Missæ celebrandæ horam spectat, pro
 temporum, locorum, causarumque ratione aliter
 statuere, permittere, ac iubere.

Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebra-
 tionum distributio, dies scilicet, hora, & altare,
 tum sacerdos, qui celebrare debet, aptè descripta
 appareat, in sacristia loco conspicuo proposita, at-
 que affixa sit.

Quo citius, atque exploratius Episcopus sciat, eorum qui sacri faciendi causa aliquid p[re]e, vel ligarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum interest, verè satisfactum esse; ac rursus si quid ea in re neglectum, aut ommissum, pratermissumue est; id opportunè, vt fiat, prospicere, cauereque possit; hæc decernimus, ac statuimus.

In vnaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renouandus, perpetuò sit; in quo, & anno, & mense, & die primùm notato, vnusquisque siue parochus, siue cappellanus, siue alius sacerdos, qui quouis obligationis nomine in ea Ecclesia Missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, vbi id perfecerit, manu sua subscribat; & nominatim breuiter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ, aut cappellæ, legatine p[re]i, aut anniuersary, aut funeralis officij nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, quem in qualibet ecclesia Episcopus stauerit: qui item, si ipse est, qui Missæ sacrificium eo quouis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat; quoties aliquo eo nomine Missam celebravit.

Is liber tuto sacristiæ loco asseruetur.

Quibus verò locis, ecclesijsue Missæ plures, quam tres quotidie celebrantur; Episcopus præter has cautiones, punctatorem etiam secretum, vbi opus esse viderit, constituere item poterit; idque secreto etiam, si ita expedire videbitur, qui iura-

ius in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito Missæ celebrandæ muneri defuerint.

In vrbe verò aliqui ecclesiastici viri, ab eodem Episcopo probati, in diœcesi item, Vicarij foranei, alijsue, ab Episcopo etiam constituti, libros, Missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improviso recognoscant: inspicientq. præterea notationes, per punctatorem occultè factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum vnoquoque cappellano præstiti muneris sui rationes habent; tum etiam illis testimonium scriptum inite rationis dabunt.

Nec verò cuiquam cappellano non titulari, qui munus celebrandi certis, statisue diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quicquàm mercedis, elemosynæque ex legatis pijs, aliæque quavis ratione, à quibusvis solvatur; neque id exigat absque Episcopi, eiusue, cui id curæ ille dederit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cuius testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit:

Anno autem expleto, vel breuiori temporis spatio, quicquid ob prætermissum celebrandarum missarum munus, cappellano tribui non debet: ad omne fabricæ ecclesiæ præfictis, aut corporis Domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, vbi ille Missarum muneri defuerit, aut alijs depositarijs solvatur, ab Episcopo constitutis: vt quot Missas cele

celebrari ab eo prætermiffum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur; aut ad ipsum in ornamentorum, quæ eisdem altaribus, cappellis-ue vsui sint, apparatus erogetur, prout Episcopus expedire existimauerit.

Ut autem & hoc diligentius præstetur, & sacerdotibus consulatur, qui ob Missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum, elemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpeque cum detrimento ab ijs, qui tribuere debent, consequuntur; Episcopus, vbi expedire viderit, certos aliquos, probatosque homines depositarios deligat; quorum munus sit, illas exigere, custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, cappellanis sine mora soluere.

Et quoniam qui cappellas, altaria, aliaue beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus Missarum munus aliquod incumbit, non ab hæredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab alijs eiusmodi, sed ipsi per se fructus cappellarum, altariumuè suorum exigere solent; cum ijs sequestri ratione, omnique alio modo Episcopus agat: vt, si muneri suo illi in celebrandis Missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, vt supra, rationem, piè, vtiliterque erogetur.

Quam sequestri, & multa rationem omnes adhibere debent, vt opus fuerit, cum cappellanis, quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia causa Missas celebrandas ad certum tempus,

pus,

pus, vel in perpetuum suscipiunt.

Qua in ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæ celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum deuotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosina, & crebrior, & vberior, Missæ celebrandæ nomine datur; in ea ne cuiquam sacerdoti eiusmodi eleemosinam ob Missæ celebrationem, vlllo modo, aut pretextu flagitare, ac ne spontè quidem oblatam accipere liceat. Verùm vnusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesiæ loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata, deponendam curet. Cui capsulæ statim illis frequentioris concursus diebus, rector ecclesiæ aliusue, cuius interest, aut is, cui Episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum, spectata probitate præficiat: cuius sit illis diebus apud capsulam assidere; tum sigillatim, ordineque notare, quæ Missarum, aliarumq. præcum nomine eleemosina detur, accipiaturue, vt pro illius notationis ratione rector, aut sacristia, aut ille, quem Episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, alijsue ad diuina officia concelebranda, eo celebritatis nomine euocatus, statim præscribat; quid pro eleemosina oblata vnusquisque eorum illis diebus præstare debeat; quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem diuinis officijs, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam coniecta est; illam idem vel ecclesiæ rector, vel alius, vt mox supra, sacerdotibus

dotibus ita distribuatur, ut eorum unicuique partem pro ratione ministerij, officijue prestiti, ex Episcopi prescripto, congruam tradat. Quicquid autem supererit, e capsula depromptum, apud virum probum, quem Episcopus delegerit, deponatur; ut, aut in aliam, quæ in eadem ecclesia fiet, celebrationem Missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad Missæ sacrificij cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum: si ob ecclesiæ inopiam ita Episcopus concesserit. Cuius etiam iussu, in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro ijs, qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab ijs, qui in ea ecclesia Missæ sacrificium facient.

Qui verò parochi propè eas ecclesias habitant, ij, iubente Episcopo, populum, suæ curæ commissum, diebus presertim, qui proximè præcedunt illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, ut hac constituta eleemosynas eiusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas Missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus, aut clericis tradat, vel alijs, sed in capsulam deferat, eo nomine constitutam.

Missæ initio psalmus, *Iudica me Deus*: & in fine euangelium sancti Ioannis Euangelistæ. In principio erat, &c. dici ne vnquam omittatur, nisi cum aliter in Missarum rubricis notatum est. In ceteris nemine quid addatur, nec verò detrahatur, at

ne quicquam mutetur; sed ad vnguem id omne dicatur, quod in Missali nuper Pij V. Pont. Max. iussu edito præscriptum est.

Si quem parochum, aliumuè sacerdotem Missali Romano, quod item Pij quinti Pont. Max. iussu editum est, Episcopus ad Missæ sacrificium deinceps non vti compererit, à Missæ celebrandæ munere illum, arbitrato suo, suspendat: tum pro culpe, contumaciæue ratione, alijs præterea pœnis afficiat.

Vt exploratum sit, an sacerdotes statarum caeremoniarum vsu, peritiamque teneant: ipse Episcopus cum aliquando Missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentés adesse iubeat; tum aliquando singulos euocet, eorumque in Missæ sacrificio ritè faciendo exercitationem, ac peritiam per examen, experiendouè cognoscat.

Q UOD provinciali secundo concilio iussum est, in Missa conuentuali, & parochiali, cum corpus Domini eleuatur, signum, sono campanæ dari: in alijs Missis id ita præstetur, vt tunc paruulum tintinnabulum, aut à latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, à clerico ministro, certis distinctis ietibus, pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit, Missæ sacrificium factururus; clericus, qui tunc illi ministraturus est, vbi alius non sit, qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes, et si quempiam animaduernerit marem, vel scemi-

nam incomposito corporis habitu, aut aliàs contra præscriptas regulas, prouincialibus nostris concilijs, cum iniuria, vel irreuerentia sanctissimi illius sacrificij interesse, moneat grauitè, vt opus erit: neque sacerdos ante Missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum etiam Tridentino Concilio curæ Episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu declarauerint, se mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa verò iam inchoata, si quid eiusmodi fiat; hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modestè, & grauitè. Si quis verò ab ijs de eiusmodi monitis non resipuerit, quàmpriùm eorundem cura deferatur ad Episcopum, vt iure cum eo efficacius agatur.

Clericus sacerdoti, Missam celebranti, ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro, & mundo, eoque non lacero, neque vlla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum sacrista, tum ecclesiæ prefectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur, arbitratu Episcopi.

Hostias pro sacra Eucharistia conficienda non laicus homo, nec verò fœmina faciat.

Vrceoli, qui ad sacrificij vsum adhibentur, quo distinctis; atque certius aqua à vino dignosci possit, ne è stammo, argento, alioque metalli genere sint, sed planè, è, vitro, eoque perlucido, aut

de christallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Caveatur, cum in Missæ sacrificio, quod etiam sine cantu fit, Missalis, aut Euangelistaris liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel Principi, vel Magistratui, vel alij ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque Episcoporum religiosa pietas, ut non modo in solemnioribus anniuersarijs celebritatibus, sed ferè in singulis festis, & dominicis diebus, usque præsertim in Aduentu, & Quadragesima solemniter Missæ sacrificium celebrarent. Quod institutum cum refrigerescet, aliquando Innocen. Tertius, Pont. Maxi. vehementer doluit. Cui sanè rei, in prouincia, nobis commissa, prospiciendum, atque consulendum est pastoralis cura nostra, iam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo Domino, excitata ad reuocandam, restituendamque, ac studiosè retinendam pristinae pietatis disciplinam, atque usum. Et si igitur multiplicibus alijs Episcopalibus curis, usque varijs, & quæ etiam ad continendos in obediètiæ disciplinæ Christianæ officijs populos attinent, pluribus hoc tempore Episcopi distiuentur; at solemnioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in diuinis officijs, sacrisque solemniter faciendis, illos frequentius, ac studiosius versari oportet.

Itaque his solemnibus, festisque diebus infra ordine præscriptis, quibus, & patrum monimentis, & veteri rituum, ceremoniarumque Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua, religiosaque nonnullarum huius prouinciæ cathedralium consuetudine, ab Episcopis, prout etiam ipsa christianæ religionis mysteria postulant, solemniter fieri traditum est, Missæ sacrificium solemniter, pontificaliue ceremoniarum ritu ab eisdem celebratur.

In sanctissima natiuitate Domini nostri IESU Christi.

Die solemniter circuncisionis, quæ est octaua Domini.

Die solemniter Epiphaniarum.

Feria quinta in cæna Domini;

Die sanctissimo Paschæ Resurrectionis.

Die sanctissimæ Ascensionis.

Die sanctissimo Pentecostes.

Die solemnitatis sanctissimi corporis Christi Domini.

Die natalis sancti Ioannis Baptistæ.

Die festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli.

Die Assumptionis beatissimæ semper virginis Mariæ.

In solemnitate omnium Sanctorum.

Die festo sancti, sanctæque, cuius nomine ecclesia cathedralis dedicata est; & die præterea festo præcipui patroni civitatis.

Die consecrationis ecclesiæ anniuersario.

Die item consecrationis suæ anniuersario.

Die primo synodi diæcesanę.

Diebus statis, quibus sacras ordinationes solennes Episcopus habebit.

Diebus præterea alijs pro consuetudine suæ ecclesiæ, tum alijs item, quibus ex graui præsertim causa Missæ sacrificium solemniter ritu celebrare eorum vnusquisque censuerit.

Quo studiosius autem religiosa sua sollicitudine, sanctissimaque pietatis exemplis fidelium animos, atque mentes ad religionis christianæ officia Episcopi inflamment: hoc etiam pro pastorali officij munere curent; ut quibus diebus Missarum solemniter in basilica cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit, & uesperarum officium, & matutinum solemniter ipsi ob-eant. Tum præterea ijs diebus, ut religiosi cultus exemplo, sic sacra pastorali concione, aut sermone intra Missarum solemniter fideles sibi commissos pascere ne ullo modo omitant. Fideles uero, quo magis à pastoribus suis religiosæ uitæ exemplis, consilio, spectatisque uirtutibus adiuuantur; eo uibementius se in omnem bene, sancteque agendi partem excitare: tum cumulatius Christianæ disciplinæ officia præstare eos oportet. Quare festis his diebus, cum frequentissimi ad Missarum Episcopaliū solemniter conuenire studeant, tum è sacra benedictione Episcopali aliquem salu-

privatis oratorijs missam celebrari ex facultati-
bus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit à sede
Apostolica indultum. Quam moderationem di-
ligenter adhibeat item, si quando in posterum eius-
modi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiae, quae vel nuper extructa est
vel in posterum extruetur, Missae celebrandae facul-
tas detur, permittaturue, nisi saluo iure, ac plane si-
ne prauidicio ecclesiae parochialis, nisi ob causam
Episcopo quandoque aliter videatur.

Curandum est omni diligentia, ut salutarem fructum
capiat fidelis populus ex laboribus, & officijs, quae
à parochis diebus dominicis, & festis inter Missa-
rum solemnia, aut diuina officia, vel alia quacum-
que occasione praestari, etiam ex Tridentino Con-
cilio, debent. Quamobrem Concilij etiam Tri-
dentini auctoritate, ut in ecclesiam parochiale m-
frequenter, saltem dominicis, & maioribus festis
diebus fideles conueniant, Episcopus eos, quorum
pastoralem curam gerit, diligenter, ac saepius mo-
neat. Litteras propterea, eo de genere ab eodem
Episcopo edendas, ac etiam instructiones nostra
cura, ad communem prouinciae usum consificendas,
saepe populo prout usi venerit, parochus de scripto
recitabit.

Episcopus in facultate quantis Missarum celebranda-
rum, concedenda, prorogandae, videat ne ab vl-
lo sacerdote plus muneris, quam ab eo praestari
possit, suscipi concedat, aut permittat; tum ma-

xime perpendat, si parochus est, qui sibi eam fa-
 cultatem dari petit, an per hebdomadam possit, &
 suscipiendo nouo celebrandarum Missarum mune-
 ri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridenti-
 ni, aut primi nostri prouincialis Concilij prescri-
 pto, aliæ quacumque obligationis causa iam de-
 bet, satisfacere, & alia præterea officia obire, qui-
 bus diebus, aut ad festorum celebritatem, aut ad fu-
 nus, exequiasue euocatum eum illum conuenire,
 Missasque celebrare contigerit. Quod si per ip-
 sum hæc omnia, singulaque præstari non posse vi-
 derit, ne potestatem ei faciat noui muneris, eo no-
 mine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia paro-
 chiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto paro-
 chialis muneris nomine, quam Concilio prouincia-
 li primo iussum est, ideoque in alia, vel in eadem ec-
 clesia parochiali, alio nomine per hebdomadam,
 ijs ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facul-
 tatem permitti, necessarium Episcopus duxerit: cu-
 ius religiosæ conscientia id relinquimus.

In litteris concessæ, prærogatiuæ facultatis su-
 scipiendi, vel retinendi, muneris Missam singulis,
 vel certis, statisue diebus, aut ex certa obligatio-
 ne celebrandi, exprimantur, & altaris, cappel-
 læ, & Ecclesiæ, vbi illud situm est, nomen,
 & locus, & elemosinæ emolumentum, quod in-
 de capitur: statim item dies, & numerus Missarum,
 quas ibi celebrare statis illis diebus debet ex ono-
 re a testatoribus, alijsue, aut ab Episcopo imposto

pro facultate, quam is à iure communi, vel Tridentino Concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio præterea nomine ipse adstrictus sit, Missam alio loco celebrandi; idque etiam à parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa, qua in ecclesia item, & altari, quibus item certis, vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæue consequatur. Tum postremò certum ei facultati concessa, vel propagata tempus præfiniatur. Nec verò in illo celebrationis munere ei perseuerare liceat, expleto temporis spatio, Episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renouataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus literis item & ad præscriptum etiam superiorum Conciliorum nostrorum prouincialium.

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri Missæ sacrificij faciendi, satisfaciat omnino.

Nec verò cuiquam, qui quotidiano eo munere adstrictus, quouis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi Missam celebret, id prætermittere nullo prætextu liceat, nisi aliquando eius, cui id curæ Episcopus dederit, aut si nemini dederit, rectoris, præfæctiue ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet. Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cuiusuis generis causam, rationemue, Missæ sacrificium facere debent; id ut statis,

tis, certis que ijs ipsis diebus illi omninò præsentent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si præsertim ecclesiæ collegiata, vel aliàs frequens est, alius, quem ei curæ Episcopus præfecerit.

Quod si alij item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesiæ, incertis tamen diebus, munus impositum habent Missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusue, cappellanis sacerdotibus vocatis, reque cum eis tractata, certos vnicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesiæ Missam celebrent: vt singulis si fieri potest, hebdomadæ diebus Missarum celebrationes, recte, atque ordine distributæ, peragantur.

Qui cappellas obtinent, ipsi per se, non alij eorum nomine, Missæ sacrificium, diuinaque officia, quæ illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo, vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentia personale munus requirat, non habeant; eoque impediti, debita ijs cappellis officia gerere non queant; vel earundem institutione, dotatione, uè, aut legato, aut donatione, aut facultate ab Episcopo impetrata, in illis obeundis cappellani officijs aliena opera, ministeriæque uti possint, vel alia quavis ratione, causæque impediti sint.

Singula verò, ob quæ cappellanus aliquis se à debito cappellani officij munere immunem putet, asseratue, quominus per se ipsum præstet, ab Episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo Missam celebrare debet

debet, si in alio celebrarit; ne, quod debet, praestitisse censeatur; nisi Episcopi, alteriusue, cui ille id curæ commiserit, iussu, concessu, permissiue aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia Missæ plures aliquando, etiam pro mortuis, celebrandæ sunt, in altaribus ita inter se disiunctis celebrentur, ut sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque, si fieri potest, audiatur; sin autem hac de causa tempus non patietur, eo die Missas omnes, quæ debent, celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificij spectat.

MISSAE parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, alijs etiam diebus ea hora, quæ populo vniuerso, pro loci ratione, Episcopi, magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statum campanæ signis, usque horæ dimidiæ intervallo distinctis, ut in tempore populus conuenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia Missæ sacrificium facere debet; id omni die in aurora celebret, ut qui iter facere, vel aliud quicquam, ruri præsertim, agere necesse habent, interesse possint, neque propterea omitterant.

Si verò plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in eius-

eiusdem parochiæ finibus, Missam celebrent, tunc, ut decretum est provinciali primo Concilio, unam in aurora, reliquas deinceps debito intervallo distributas, postremam verò, quo tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent ad prescriptum tabellæ à rectore parochialis ecclesiæ, vel ab alio conficiendæ, cui Episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo, excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebrent ante peractum Missæ parochialis sacrificium, etiã in ecclesijs, cappellis, oratorijue secularibus, etiam scholarum, & confratruarum, etiam laicalium, intra fines uniuscuiusque parochiæ constitutis, nisi parochus ob causam, certa prescripta hora, ante facere concesserit.

Quod si die festo etiam per illud Missæ sacrificium, quod in aurora fit, populus à parochiali Missa auocetur: tunc Episcopus illud, etiam festo die, post Missam parochialem fieri, celebrariue iubeat.

Episcopi verò facultas, & iudicium sit, id omne, quod ad Missæ celebrandæ horam spectat, pro temporum, locorum, causarumque ratione aliter statuere, permittere, ac iubere.

Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum distributio, dies scilicet, hora, & altare, tam sacerdos, qui celebrare debet, aptè descripta appareat, in sacristia loco conspicuo proposita, atque affixa sit.

Quo citius, atque exploratius Episcopus sciat, eorum qui sacri faciendi causa aliquid piè, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum interest, verè satisfactum esse; ac rursus si quid ea in re neglectum, aut ommissum, prætermisumue est; id opportunè, ut fiat, prospicere, cauereque possit; hæc determinamus, ac statuimus.

In vnaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renouandus, perpetuò sit; in quo, & anno, & mense, & die primùm notato, vnusquisque siue parochus, siue cappellanus, siue alius sacerdos, qui quouis obligationis nomine in ea Ecclesia Missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, vbi id perfecerit, manu sua subscribat; & nominatim breuiter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ, aut cappellæ, legatue piæ, aut anniuersarij, aut funeralis officij nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, quem in qualibet ecclesia Episcopus stauerit: qui item, si ipse est, qui Missæ sacrificium eo quouis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat; quoties aliquo eo nomine Missam celebrarit.

Is liber tuto sacristiæ loco afferuetur.

Quibus verò locis, ecclesijsue Missæ plures, quàm tres quotidie celebrantur; Episcopus præter has cautiones, punctatorem etiam secretum, vbi opus esse viderit, constituere item poterit; idque secreto etiam, si ita expedire videbitur, qui iura-

ius in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito Missæ celebrandæ muneri defuerint.

In vrbe verò aliqui ecclesiastici viri, ab eodem Episcopo probati, in diœcesi item, Vicarij foranei, alijsue, ab Episcopo etiam constituti, libros, Missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improviso recognoscant: inspicientq. præterea notationes, per punctatorem occultè factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum vnoquoque cappellano præstiti muneris sui rationes habent; tum etiam illis testimonium scriptum inite rationis dabunt.

Nec verò cuiquam cappellano non titulari, qui munus celebrandi certis, statisque diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quicquam mercèdis, eleemosynæque ex legatis pijs, aliæque quavis ratione, à quibusvis solvatur; neque id exigat absque Episcopi, eiusque, cui id curæ ille dedit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cuius testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breuiori temporis spatio, quicquid ob prætermissum celebrandarum missarum munus, cappellano tribui non debet: ad omne fabricæ ecclesiæ præfectis, aut corporis Domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, vbi ille Missarum muneri defuerit, aut alijs depositarijs solvatur, ab Episcopo constitutis: vt quot Missas cele

celebrari ab eo prætermiffum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur; aut ad ipsum in ornamentorum, quæ eisdem altaribus, cappellis-ue vsui sint, apparatus erogetur, prout Episcopus expedire existimauerit.

Ut autem & hoc diligentius præstetur, & sacerdotibus consulatur, qui ob Missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum, elemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpeque cum detrimento ab ijs, qui tribuere debent, consequuntur; Episcopus, ubi expedire viderit, certos aliquos, probatosque homines depositarios deligat; quorum munus fit; illas exigere, custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, cappellanis sine mora soluere.

Et quoniam qui cappellas, altaria, aliaue beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus Missarum munus aliquod incumbit, non ab hæredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab alijs eiusmodi, sed ipsi per se fructus cappellarum, altariumuè suorum exigere solent; cum ijs sequestri ratione, omnique alio modo Episcopus agat: ut, si muneri suo illi in celebrandis Missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, ut supra, rationem, piè, vtiliterque erogetur.

Quam sequestri, & multa rationem omnes adhibere debent, ut opus fuerit, cum cappellanis, quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia eiusmodi causa Missas celebrandas ad certum tempus,

pus, vel in perpetuum suscipiunt.

qua in ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæque celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum deuotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosina, & crebrior, & vberior, Missæ celebrandæ nomine datur; in ea ne cuiquam sacerdoti eiusmodi eleemosinam ob Missæ celebrationem, vlllo modo, aut pretextu flagitare, ac ne spontè quidem oblatam accipere liceat.

Verùm vnusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesie loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata, deponendam curet. Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, rector ecclesie aliusue, cuius interest, aut is; cui Episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum, spectata probitate præficiat: cuius sit illis diebus apud capsulam assidere; tum sigillatim, ordineque notare, quæ Missarum, aliarumque precum nomine eleemosina detur, accipiaturne, vt pro illius notationis ratione rector, aut sacristia, aut ille, quem Episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesie, alijsue ad diuina officia concelebranda, eo celebritatis nomine euocatus, statim præscribat; quid pro eleemosina oblata vnusquisque eorum illis diebus præstare debeat; quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem diuinis officijs, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam coniecta est; illam idem vel ecclesie rector, vel alius, vt mox supra, sacerdotibus

dotibus ita distribuatur, vt eorum vnicuique partem pro ratione ministerij, officijque prestiti, ex Episcopi prescripto, congruam tradat. Quicquid autem supererit, e capsula depromptum, apud virum probum, quem Episcopus delegerit, deponatur; vt, aut in aliam, que in eadem ecclesia fiet, celebrationem Missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad Missę sacrificij cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum: si ob ecclesię inopiam ita Episcopus contesserit. Cuius etiam iussu, in tabellam sacristsię referantur, si que commemorationes eo nomine, pro ijs, qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendę erunt ab ijs, qui in ea ecclesia Missę sacrificium facient.

Qui vero parochi propè eas ecclesias habitant, ij, iubente Episcopo, populum, suę curę commissum, diebus presertim, qui proximè precedunt illos certos dies frequentioris eleemosynę, moneant, vt hac constituta eleemosynas eiusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas Missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus, aut clericis tradat, vel alijs, sed in capsulam deferat, eo nomine constitutam.

Missę initio psalmus, Iudica me Deus: & in fine euangelium sancti Ioannis Euangelistę. In principio erat, &c. dicitur ne vnquam omitatur, nisi cum aliter in Missarum rubricis notatum est. In ceteris nempe ne quid addatur, nec vero detrahatur, &

ne quicquam mutetur; sed ad vnguem id omne dicitur, quod in Missali nuper Pij V. Pont. Max. iussu edito præscriptum est.

Si quem parochum, aliumuè sacerdotem Missali Romano, quod item Pij quinti Pont. Max. iussu editum est, Episcopus ad Missæ sacrificium deinceps non vti compererit, à Missæ celebrandæ munere illum, arbitrato suo, suspendat: tum pro culpe, contumaciæue ratione, alijs præterea pœnis afficiat.

Vt exploratum sit, an sacerdotes statarum caeremoniarum vsus, peritiamque teneant: ipse Episcopus cum aliquando Missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentibus adesse iubeat; tum aliquando singulos euocet, eorumque in Missæ sacrificio ritè faciendo exercitationem, ac peritiam per examen, experiendoue cognoscat.

QUOD prouinciali secundo concilio iussum est, in Missa conuentuali, & parochiali, cum corpus Domini eleuatur, signum, sono campanæ dari: in alijs Missis id ita præstetur, vt tunc paruulum tintinnabulum, aut à latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, à clerico ministro, certis distinctis ictibus, pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit, Missæ sacrificium facturus; clericus, qui tunc illi ministraturus est, vbi alius non sit, qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes, et si quempiam animaduernerit marem, vel scemi-

nam incompósito corporis habitu, aut aliàs contra præscriptas regulas, prouincialibus nostris concilijs, cum iniuria, vel irreuerentia sanctissimi illius sacrificij interesse, moneat grauitè, vt opus erit: neque sacerdos ante Missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum etiam Tridentino Concilio curæ Episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu declarauerint, se mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa verò iam inchoata, si quid eiusmodi fiat; hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modestè, & grauitè. Si quis verò ab ijs de eiusmodi monitis non resipuerit, quàmpriùm eorundem cura deferatur ad Episcopum, vt iure cum eo efficacius agatur.

Clericus sacerdoti, Missam celebranti, ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro, & mundo, eoque non lacero, neque vlla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum sacrista, tum ecclesiæ prefectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur, arbitratu Episcopi.

Hostias pro sacra Eucharistia conficienda, non laicus homo, nec verò fœmina faciat.

Vrceoli, qui ad sacrificij vsum adhibentur, quo distinctis; atque certius aqua à vino dignosci possit, ne è stammo, argento, alioque metalli genere sint, sed planè, è, vitro, eoque perlucido, aut

Et christallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Taueatur, cum in Missæ sacrificio, quod etiam sine cantu sit, Missalis, aut Euangelistaris liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel Principi, vel Magistratui, vel alij ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque Episcoporum religiosa pietas, ut non modo in solemnioribus anniuersarijs celebritatibus, sed ferè in singulis festis, & dominicis diebus, ijsque præsertim in Aduentu, & Quadragesima solemniter Missæ sacrificium celebrarent. Quod institutum cum refrigerescet, aliquando Innocen. Tertius, Pont. Maxi. vehementer doluit. Cui sanè rei, in prouincia, nobis commissa, prospiciendum, atque consulendum est pastorali cura nostra, iam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo Domino, excitata ad reuocandam, restituendamque, ac studiosè retinendam pristinae pietatis disciplinam, atque usum. Et si igitur multiplicibus alijs Episcopalibus curis, usque varijs, & quæ etiam ad continendos in obediètiæ, disciplinaeque Christianæ officijs populos attinent, pluribus hoc tempore Episcopi distiuentur; at solemnioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in diuinis officijs, sacrisque solemniter faciendis, illos frequentius, ac studiosius versari oportet.

Die consecrationis ecclesiæ anniuersario.

Die item consecrationis suæ anniuersario.

Die primo synodi diœcesanę.

Diebus stâtis, quibus sacras ordinationes solennes Episcopus habebit.

Diebus præterea alijs pro consuetudine suæ ecclesiæ, tum alijs item, quibus ex graui præsertim causa Missæ sacrificium solemnî ritu celebrare eorum vnusquisque censuerit.

Quo studiosius autem religiosa sua sollicitudine, sanctissimæque pietatis exemplis fidelium animos, atque mentes ad religionis christianæ officia Episcopi inflamment: hoc etiam pro pastorali officij munere curent; ut quibus diebus Missarum solemnîa in basilica cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit, & uesperarum officium, & matutinum solemnî ritu ipsi ob-eant. Tum præterea ijs diebus, ut religiosi cultus exemplo, sic sacra pastorali concione, aut sermone intra Missarum solemnîa fideles sibi commissos pascere ne ullo modo omittant. Fidelis uerò, quo magis à pastoribus suis religiosæ uitæ exemplis, consilio, spectatisque uirtutibus adiuuantur; eo uehementius se in omnem bene, sancteque agendi partem excitare: tum cumulatius Christianæ discipline officia præstare eos oportet. Quare festis his diebus, cum frequentissimi ad Missarum Episcopaliū solemnîa conuenire studeant, tum è sacra benedictione Episcopali aliquem salu-

parentur communi vniuersi Capituli sumptu: nisi iure, aut consuetudine, aliaue ratione à sacristia, vel à fabrica, vel à singulis canonicis eum sumptū præstare oportere Episcopus censuerit; tuncque à quibus debetur, planè præstetur temporis spatio, quod idem Episcopus præscripserit.

In cæteris quoque omnibus, quæ ad ceremoniarum rationem, ritumque pertinent, regulæ in libro pontificali, ceremonialique item probato de diuinis officijs, pro temporum ratione, ritu Romano præscriptæ diligenter, & accuratè omninò seruentur. Id autem omne præstari, atque in vsu omnino introduci, Episcopi cura fit.

Peracto Missæ conuentualis sacrificio, vespertinarum officijs in ecclesia absolutis, in quibus Episcopus præsens aderit, diebus dominicis, ac festis, & alijs, item, quibus ex ceremoniarum Romanarum vsu, ritumque moris est, solemniter ipse benedicat. Quod sanè etiam præstet peractis solemnibus processionibus, alijsque id generis officijs.

Cum Episcopus stans præscriptis diebus, quibus debet, vel quia abest, vel morbo, aliaue causa occupatus distinetur, Missam, vespertasue, aut alia diuina officia solemniter non celebrat, tunc eius loco hoc præstet, qui in ecclesia cathedrali primam sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic verò si aliquando abest, aut impeditus est; is, qui post illum sacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens, alijs dignior non impeditus, adest, id munus obeat.

7. PISCOPO, in vrbe etiam, extra ecclesiam cathedralatē, pontificalia munera obeunt, utpote cōsecranti, vel reconcilianti ecclesias, cœmeteria uè, aut ordines sacros; aut confirmationis sacramentum, aut sanctissimam Eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia huiusmodi munera pontificalia exercenti, cum is iusserit, assistant, inserviant, ministrent uè, quicumque ex ijs, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo ecclesie clericali eodem, Episcopalia munera in ecclesia cathedrali exercenti, inservire, assistere, ministrare uè solent, aut debent.

Archidiaconus, etiam si sit sacerdos, vel præbendam etiam sacerdotalem, præter Archidiaconatum, obtinent, Missæ sacrum solemniter Episcopo celebrante, ut & in Metropolitana, & in alijs huius prouinciæ ecclesijs compluribus moris est, sui que muneris, euangelium canat; vel, ubi ex consuetudine id non seruetur, omnino ut Diaconus, diaconalibus vestibus indutus, Episcopo assistat.

Archipresbyter autem officio assistentis ad librum seruiat, nisi ex consuetudine Preposito, vel alteri, dignitate sacerdotali prædito, id competat. Cui muneri qui sine legitima causa, ab Episcopo approbata, defuerit, distributionibus illius diei sibi debitis, & grauius ex contumacia eiusdem, Episcopi arbitrato, mulsetur.

Quod religiosi instituti, piæque consuetudinis fuit, & in compluribus adhuc huius prouinciæ ecclesijs aliqua

qua ex parte retinetur, pontificaliue libro antiquo traditur, de diaconi, alteriusue ministri, & chori officio in episcopali benedictione, id ad vsu[m] ubique reuocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam fidelium pietatem, præparandamque in ea episcopali benedictione attentionem attingeat. Itaque diebus Dominicis, festisque cum episcopus benedictionem de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuiue Episcopus iusserit, ad populum conuersus, his cantu sole[m]ni pronuntiandis vocibus præeat. Humiliate vos ad benedictionem. Tum à choro respondeatur. Deo gratias.

In maioribus autem sole[m]nitatibus aliquanto id sole[m]nius præstetur, ritu scilicet, qui in antiquo libro pontificali ita prescriptus est, vt chorus primò dicat: Princeps ecclesiæ pastor ouilis, tu nos benedicere digneris. Tum diaconus respondeat.

Humiliate vos ad benedictionem. Post, clerus humiliter voce concinat. Deo gratias semper agamus, Deum episcopus sole[m]niter benedicturus, dicat prescriptas pro temporum ratione orationes, quæ, ex libro antiquo pontificali descriptæ, edentur.

QUOD ex Felicis Quarti, Pontificis Maximi, sanctione in concilio prouinciali tertio decretum est, episcoporum prouinciæ consecrationes quotannis sole[m]niter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus.

Die anniuersario consecrationis, si Dominicus,
vel

vel festus sit, Episcopus solemnī celebratē de eo Dominico, festiue die Missam celebret, adiunctis pro se orationibus, in Missali Romano, nuper edito, prescriptis.

Si verò consecrationis anniuersarius dies in feriam, aut festum simplex cedit, Missa sacrificiū solemne de consecratione, prout in Missali Romano, faciat.

Quo consecrationis die Episcopus exemplum etiam sequatur, atque amplectatur, sanctissimorum Episcoporum, pontificumue, qui suscepti muneris curam, onus, et sollicitudinem in memoriā reuocantes, anniuersario eo die non solum sacrificio religiosisque precibus diuinę bonitati gratias agere non destiterunt; sed concionibus, pastoralī charitate plenis, clerum populumq. expositis multiplicis suę curę partibus, excitare uoluerūt cum ad opem, sibi à Deo implorandam, tum ad omnia religiosę pietatis officia colenda.

Utque consecratio Episcopi à sacerdotibus, etiā sacrificijs, & à reliquo clero pijs precibus recolatur; in calendario anniuersario, die suo, notetur etiam populū etiam, ut moris est, deunncietur, ut is quoque sanctius illum diem ueneretur: tum pro charitatis officio, quo erga Episcopum, & patrem esse debet, uehementius excitetur ad precēs, pro illo pie adhibendas.

Quod pijs religiosisque instituti in ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monumentis, ex antiquo

in quo ceremoniali codice accepimus, ut nocte Natalis Domini Missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso Natali caneretur; eadem in omni prouinciæ nostræ cathedrali, & collegiata ecclesia, sub auroram etiam canatur, presente omni clero, qui diuinis officijs interesse solet, aut debet. Quicumque defuerit, illa distributionis medietate mulctetur, legitimo im pedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si à Missæ sacrificio solemni, quod media nocte fit, abisset. Idem quoque præstetur in parochiali quacunque ecclesia, ubi aliæ duæ eiusdem diei Missæ canuntur.

Quibus diebus, ex Missali Romani rubricarum præscripto, in ecclesijs cathedralibus, & collegiatis Missas duas conuentuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur, si quæ præterea alia Missa eodem, vel alio die ex consuetudine, legatoue pio, aut alio iure ibi cani debet.

Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritue: non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur: & alio die suppleantur omissa.

DI E B V S Dominicis, festisque alijs, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius dum Vesperarum officium obit, celebratue, pluuiabile induat; tum etiam duo ecclesiæ ministri pluuiabilibus induti adsint, eaque munera præstent, quæ præstari moris est.

Isdem præterea diebus, diuina singularum horarum canonicarum officia, psalmi scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horariæ preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione canantur. In matutino tamen officio, & prima, si ita Episcopo videbitur, præterquam in annuersarijs festorum dierum solemnioribus celebritatibus, canora, distincta tamen vocum pronunciatione psalmos dici liceat: at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ eiusmodi; tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuncientur.

Vbi vero, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos aut alijs præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemue perpetuo retineri iubemus. Si vero quid aliquando inciderit, quamobrem diuina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt; tum Episcopi concessu, iussuue, horaria sexta, & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum, distincte tamen, & in choro pronuncitari, & præstari licebit.

Festis verò, Dominicisque diebus, & alijs, quibus concio, aut solemnis processio, aut sacra ordinatio habetur, si matutinum officium media nocte non dicatur, ita saltim anticipata episcopi iudicio hora inchoetur, ut & aliarum diuina ho-

rarum officia, & Missis singuli sacerdotes, & Missam conuentualem collegiatim, tempore suo, ex instituto peragant, & concioni interesse possint.

Quod de Assistente, pluuiiale induto, in concilio provinciali primo decretum est, ita duntaxat locum habere decernimus, vt Episcopo, & alij, episcopalibus insignibus videnti, is adhibeatur; alij preterea nemini.

Dominicis, & festis, & alijs item diebus quibus officium duplex peragitur, canonici duo: vnus, qui diaconale, alter, qui subdiaconale ministerium prestet, canonico sacerdoti, Missam conuentualem celebranti, ministrent. Sicubi vero alijs etiam diebus per canonicos id prestari solet, id deinceps etiam seruetur perpetuo.

Vbi vero pre paucitate canonicorum, illis canonicis duobus in Missae conuentualis sacrificio ministrantibus, numerus eorundem, qui in choro ad sint, congruus Episcopi iudicio non erit: liceat eadem Episcopo alios duos non canonicos statuere, qui illis duplicis officij diebus, qui tamen ex precepto, consuetudine ue non coluntur, loco canonicorum, diaconale, & subdiaconale ministerium obant. Omnino autem diebus etiam ferialibus diaconus, & subdiaconus, dalmaticis induti, Missae inseruiant in cathedralibus, & collegiatis ecclesijs quibuscumque, nisi vbi Episcopus censuerit, ministrorum numerum adeo exiguum esse, vt id fieri non possit. Cuius item Episcopi ius sit decernere,

nere, qui munus huiusmodi præstare debeant, si modo illud iam attributum perpetuo ex institutione, vel consuetudine non sit.

Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alij cuiusque; chori officijs adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale, aut proprium sui ordinis vestimentum, pro temporis, vel diuini officij, quod obit, vel pro sui in ecclesia, chorone muneris ratione, non induto, distributio statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic, illeue sine, eiusmodi indumento adfuerit.

Ne quis canonicus, dignitateue præditus, aut ecclesia cuiusuis minister, clericusue quicumque, dum horarijs diuinarum precum officijs interest, aut processiones, funera, vel functiones ecclesiasticas obit superpelliceo, alioque sacro indumento indutus, chyrothecis etiam manus induat.

Horæ sextæ, & nonæ item officia diuina, ante, aut post Missæ conuentualis sacrificium, pro ratione temporum, & officij diuini, ad præscriptum rubricæ Missalis Romani celebrentur; nisi aliquando vrgens causa incidat, quamobrem illa alio tempore, quàm præscriptum est, in choro tamen, celebrari, peragique Episcopus iusserit.

Quibus in ecclesijs diuinum canonicarum horarum officium de beata Maria virgine recitari, aut solet aut debet, earum clerici vniuersus illud in choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de Domino dicitur; id vero ita, vt singulas horas ca

Bonitas vnius officij, cum singulis alterius, ex breuiarij Romani præscripto, ordine coniungat.

Quicumque ab vnius horæ officio de beata Maria abfuerit, distributione illius horæ perinde mul-
tetur, ac si ab horæ eiusdem officio, quod de Domi-
no recitatur, abfuerit.

Calendarium, quod ex concilij provincialis primi de-
creto pro certa diuini officij recitandi ratione, quo-
tannis edi oportet, si minus constat, a quo confici,
edue debeat: Episcopus deligat, constituatue; qui
hoc præstet, neque id cuiquam recusare liceat. Ita
verò, a quo debet, in tempore conficiatur, vt &
mense saltem ante Natiuitatem Domini in lucem
emissum sit. Ante verò quam prodeat, Episco-
po tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus,
quos eius rei peritos delegerit, recognosci iubeat.

De Sancto, cuius sacrum corpus, aut caput, aut
brachium, aut crus, aliæue sacræ reliquæ, Epi-
scopi iudicio insignes, afferuntur, duplex offi-
cium fiat, in ea tantum ecclesia, vbi recondun-
tur: nec vero in alijs, nisi regulis Breuiarij Roma-
ni id præscribatur, aut alia causa grauis Episcopi
iudicio insit.

De sanctis item, quorum altaria in aliqua ec-
clesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat; idq;
hinc solum, quando scilicet ex antiqua, probata-
que consuetudine, vel iusta alia causa Episcopus
sensuerit faciendum.

De ijs, qui beati dicuntur, neque sedis Apostolica auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarium diuinarum precum officium ne fiat; nisi consulta eadem sede Apostolica, facultateque litteris pontificijs concessa.

Episcopus pro temporum ratione, ac vicissitudine certam horarum, certumque intervallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus diuinorum officiorum significatio detur. Quæ certa, intervallis que distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur, ut & urbanis, & diocesanis ecclesijs vsui recte accommodata, vbique eadem ad præscriptum eiusdem Episcopi seruetur.

Officia diuina, sicut alia semiduplicia sunt; quedam duplicia, alia simplicia: ita pro eorum ratione, certam regulam in ijs singulis celebrandis adhiberi oportet. Quare Episcopus duobus de Capitulo, quorum alter ab ipso, alter à Capitulo deligatur, alijsque ecclesiasticis hominibus rituum scientia, & vsu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cantus modulationem, luminum numerum & qualitatem, vestium apparatus, campanarum sonum, ministrorumque rationem pro illorum ritu præscribat, in ijs scilicet, quæ adhuc concilijs provincialibus præscripta non sunt, donec alio tempore in concilio provinciali certa eorum ratio statuatur, ut & rite, & diuino cultui congruenter omnia præstentur.

Quæcumque vero, est in hoc, aut in superioribus.

concilijs prouincialibus de festis duplicibus seruari iussum est; ea in ecclesijs, ritu Ambrosiano videntibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officij distinctio, sed tantum sollemnis, aut non sollemnis, in festis ijs locum habeant, quæ licet ex præcepto, consuetudineue non colantur, officio tamen solemniter celebrari in calendario, aut breuiarij rubricis præscribetur.

Sicut sancta mater ecclesia pro temporum, officiorumque ratione, sacrarum vestium apparatus, ornatumque coloribus distinctum esse voluit; ita, quemadmodum etiam Missalis Romani rubrica præscribit, in omni ecclesia, & altare, & sacerdos celebrans, sicque sollemniter fit, diaconi etiam, & subdiaconi, & alij eiusmodi ministrantes, sacro vestium amictu; vt pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur; qui, colore distinctus, diuinorum officiorum ritui, & temporum rationi conueniat.

Cum clerici desunt, qui cantorum in diuinis officijs partes præstent, ita vt laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci, adhiberiue necesse sit; tunc ij non solum in Missa sollemni, & diuinis officijs, id quod in compluribus huius prouinciæ ecclesijs, vsu seruatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in alijs ecclesiasticis actionibus, ad quas, vel in ecclesia, vel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali,

superpelliceoque decenti, ad conciliorum prouincialium præscriptum utantur: vita præterea, & moribus ab Episcopo, scripto ante probati sint. Nec verò contra quàm præscriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantorise munus illis diuinis, ecclesiasticisue officijs, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat, geratue, pœnis multisue propositis arbitratu Episcopi.

Eas autem pœnas luat, tum qui susceperit, tam qui commiserit, dederit, conduxerit, permiserit: ne: quicumque sit, siue Capitulum, siue fabrica administratores, siue rector ecclesię, siue confratrię præfecti, siue alius quispiam, ad quem id pertineat.

Triduo illo hebdomadæ sanctę, quo ex sanctę ecclesię Romanæ consuetudine strepitus, & fragor fieri solet ad significandam in Iesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is semel tantum post extremam matutini officij orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanę præscriptum.

Cura verso sit eorum, qui ecclesijs præsent, cauere, ut a populo religiosa pijs, mœrentisque animi meditatione, ille fiat.

Præfectus chori, ubi ex antiqua, probataque ecclesię institutione nominatim nemo est, neque alius item quẽ huic muneri Episcopus præfecerit, eiusmodi officio fungatur, ut primo concilio prouinciali cauetur, qui digniori chori loco sedet: id vero quo

ad alium ei muneri Episcopus arbitrato suo præposuerit. A quo officio quodcumque eum amovere, tum rursus confirmare Episcopo liberum sit. Qui autem ex antiquo probato instituto gerit, si ei curæ, ac vigilantie minus aptum, aut negligentem; aut aliàs non rectè, vtiliterue munus suum præstantem animaduernerit, illum amouendi, & eidem muneri, illius loco, alium præficiendi, ius item, & facultas omnis eidem Episcopo libere competat.

De processionibus.

CUM supplicationes publicas, solemnesque fieri opus erit; primum earum causa processiones agantur; deinde Missa solemniter celebretur: nisi aliter ob causam Episcopus aliquando iusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratrarum homines, populus denique omnis, cum ad ecclesiam, ubi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine ibidem redeant ad ecclesiam, vnde discesserint; vt etiam primo concilio provinciali decretum est, nisi Episcopi præscripto in ecclesia, ad quam ventum est, processio absoluenta, & dimittenda sit: tuncque inde ad suas quique ecclesias, benedictione Episcopali, aut missione de more facta; collegiatim cruce precedente habeant licet, peractis ante supplicationum; prout ritus est, solemnibus precibus, atque orationibus.

Quæ verò in hoc supplicationis munere, precum, & orationum officia in ecclesia, ad quam ita est, quæcumque illa sit, peragenda sunt; à Capitulo cathedralis, in diœcesi autem, a clero primariae, secularis ecclesiae, non illius, ad quam supplicandi causa processum est, rite præstentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Missæ item sacrificium, cum ibi faciendum est, illud è Capitulo, clerone cathedralis, & in diœcesi, primariae secularis ecclesiae solemniter fiat. Quo tempore reliquus clerus discedat licet, missione solemniter facta, ut in suis quisque ecclesijs conuentualem parochialemue Missam concelebrat: nisi aliter quandoque Episcopus iusserit.

Clero ad ecclesiam conuenienti, processionis, supplicationis, alteriusue eiusmodi officij causa, locus aliquis ecclesie illius ample quantum potest, patens, constituatur; vbi simul vniuersus, si potest alioqui collegiatim saltem vnusquisque ordo conueniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat: ne per ecclesiam vagetur, aut quidquam aliud admittat, quod Concilio provinciali secundo vetitum est.

Clericorum verò sit, hostiarij functiones in ecclesia cathedrali obeuntium, ecclesiasticos homines, supplicationum, processionumue causa in eum certum locum congressos, si quos vagantes, deambulantes, colloquentesue animaduernerit, Episcopi auctoritate prohibere; tum etiam contumacium

ciura nomina ad eundem deferre.

Constituat Episcopus certos homines, qui clerum, ad supplicationes procedentem, dirigant; tumque aliquando; cum opus est, eundem subsistere moneant: tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaque eiusmodi opportune in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque, ut seruentur, efficiant omni sollicitudine.

In omni processione, in illa præsertim, quæ solemni die corporis Domini agitur, clerus secularis superpelliceo mundo, candidoque indutus, ut adsit, præmoneatur.

Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumue ei sit, ut opportunum erit significetur.

Canant omnes, cum verò aliquot canentibus, alijs canere non licet; qui bini incedunt, submissa voce, psalmum, hymnum, antiphonam, præcemue piam, inter se dicant, supplicationi, quæ sit, mysteriæ conuenientem.

Clerici omnes seculares, & regulares. & qui in basilica cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos villo modo laici homines quocumque gradu sint, interiecti incedant; neque item inter Episcopum, & eosdem laicis locus sit.

Quicumque in processione erratum contra tabella præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim, nominatimq. illū notet.

Sacrarum imaginum insignia, vexillaue cleri, ne laicus homo in processione praeferat: vbi clericus quisquam est, qui hoc munus praestare possit.

In omni ecclesia, vnde ad statas processiones clericum, populumque egredi solemne est, vbi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solemniter tamdiu adhibeantur, quo ad inde clericus vniuersus in processione munere egressus sit. Idemque cum a processione reditur, praestetur. Itidem in ecclesijs fiat, quae in vicinia sunt vbi processio agitur.

Musicis vero cuiusvis generis instrumentis in processionibus sonari, ne vlllo modo permittatur.

In supplicationibus, processionibusque, quae summi Pontificis, Episcopique iussu in exteriori, aut interiori ecclesiae circuitu aguntur, canonicis, & alijs chori ministris, qui distributionum quouis modo participes sunt, tantum ex communi residentia censu distribuatur, quantum ipsis dari solet, cum in choro praesentes horae tertiae officio ad sunt. Si vero pro ferie, festique ratione, quo processio agitur, non in circuitu ecclesiae, sed per urbem, oppidumue illa fiat, agaturue, triplum detur. Quae omnis distributionum portio detur ijs tantum scilicet, qui illas praesentes obeunt. Quod ad alios autem clericos attinet, qui processioni, supplicationiue interesse debent: nec vero distributionum participes sunt, cum ijs Episcopi arbitrato, certis multis, paenisue agatur.

Quod

Quod in multis huius provinciae locis religioſe conſuetudinis eſt ; retinere, aut, ſicubi non eſt, introducere Episcopi ſtudent, ut omnes, tum mares, tum ſæminæ ſacro ſolemnitatis ſanctiſſimi Corporis Domini, religioſoque die, eam proceſſionis celebri- tatem non eſtneſtris, neque omnino eſt ſuperiori loco inſpiciant, ſed eam proſequantur, omni piæ, religioſeque venerationis ſtudio.

Itidem præterea curent de alijs publicis proceſſionibus, cum illas omnes populum ſupplicem proſequendo, pie obire inſtitutum ſit.

Si que eleemoſinæ panis, aut vini, aut aliorum cibo- rum, certo conſtituto tempore, pij etiam legati iurè, aliouè quouis nomine diſtribui debent ; earum diſtributio, ne proceſſionum, ſupplicationumue tempore fiat : quo minus illa comeſſationibus, cra- pulisue occaſio præbeatur ; ſed illis peractis id agi liceat.

Unusquisque Episcopus pro ſolemnium proceſſionũ, & eiufmodi actionum ratione decernat, tum qui e clero, tum quibus diebus, pluviale illis obeundis induant.

Interea verò, mos, & uſus Metropolitanae eccleſiæ hoc in genere ſeruetur.

In Miſſa etiam ſolemni ſacrificio, proceſſionibus, & alijs eiufmodi ſacris actionibus cautio ſit, ut ad eccleſiaſticas functiones quas in illis præſtari oportet, cuiuſmodi ſunt, & cum corpus Domini in Miſſa cleuatur, cereorum accenſio, & ſuſtentatio, ex

cleri in processionibus item disponendi, dirigendiue ratio, & id generis alia, laicorum hominum opera, ministeriumue ne adhibeatur; sed in ijs, alijsue eiusmodi generis functionibus obeundis profecto sint sacristia custodes, clerici, tum magistri chori, vel ceremoniarum adiutores, alijsue ecclesiastici ordinis homines, quorum ministerium ecclesiasticarum rerum vsui, functioniue addictum est, tum alij item clerici, quibus ea munera Episcopus assignarit.

De funeribus, & exequijs.

Sicut Episcopus dum in vita est, sanctae pastoralis sollicitudinis studio debet saluti animarum in uigilare; ita illud cum omni ratione coniunctum est, ut, post eius obitum ecclesiastici ordinis homines, & laici item, quorum cura, gubernationiq. pastoralis praesuit, grata, piaque memoria episcopales, vigilias, ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus est, prosequantur, pro illius anima in primis Deum religiosè precantes.

Quamobrem praeter ea, quae de Episcoporum exequijs primo Concilio prouinciali sancita sunt, hoc etiam decernimus, ut parochi, & sacerdotes singuli, tum urbani, tum diocesani, ubi primum de obitu Episcopi sui nunciatum est, nouem singulis post eum nuncium diebus, quibus per ecclesiastici officij ritum potest, Missam de mortuis pro illius ani-

anima celebrent : aut saltem statim pro defuncti Episcopo orationem dicant , ut in æterna recipiatur tabernacula . Capituli vero sit , de Episcopi obitu , diocesanos parochos certiores quamprimum facere , eosdemque huius officij monere .

Populus itidem pro paternæ sollicitudinis , charitatisque officijs , quæ ille vivus pro omnium salute præstitit , hoc communi parenti mortuo reddat , ut religiosis precibus , alijsque pijs suffragijs illius animam adiuuet . Ad quam sane rem suam quisque populum parochus , cum vsu venit , us præsertim nouem diebus hortetur accuratè , ac diligenter .

Ne cuiquam ex vlla cuiusvis ordinis ecclesia mortui cadauer , perpetuæ sepulture traditum , asportari liceat , nisi facultate ab Episcopo impetrata , eaque literis nominatim exarata .

Parochus , intra cuius parochiæ fines aliquis aliena parochiæ occisus est , eius cadauer libere aliò transferri nullo prætextu prohibeat : nihilque ea de causa accipiat . Si verò translatio ea cum funere sit , liberum ei sit , uti iure suo ,

Funeribus , defanctorum officijs , anniuersarijs concelebrandis , cum rector ecclesiæ præter clericum ministrum suum , alios etiam sacerdotes , clericosue , quorum ministerio , operauè vtatur , accersere , adhibereue necesse habet , hoc ordine , nisi aliud defunctus hæredesue illius voluerint , illos , euocet , primo scilicet , si quos habet , illius anima-

tionis causa apud mortuum in feretro, aut in eius manibus ponant, aut aliud, quod superstitionis speciem præferat, aut suspicionem habeat, committant.

Vbi ex nostra in Concilio primo prouinciali edita constitutione pallium ad cadaueris feretrine tegendi usum, quacumque ratione comparatum est, omnibus illud gratis accommodetur: vbi verò paratum nondum est, parochialis viciniae hominum, non ecclesie rectoris sumptibus comparari decernimus. Sin autem neque illi parent, neque mortui hæres sine pallio cadauer offeratur, quousque id præstetur.

Cadauer cum effertur, via procedatur, quæ à domo ad ecclesiam recta, ac breuis sit: si vero usque adeo breuis, & compendiosa est, vt ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulo longiori funus ducatur, idque iussu, concessuue sacerdotis, qui funeri præest.

Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum canonici, etiam Metropolitana, & cathedralis ecclesie, tum alij præterea quicumq. clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiæ dantur, eas, eane accensa in funere manibus ipsi deferant.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio eiusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Ne cænotaphijs, aut, quas vacant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Eleemosina, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur, ne in ecclesia, cæmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoque separato, factis exequiis, officij sue distribuatur.

Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti hærede, aut alio, ad quæ pertineat, a parochio, aliove ea conditione fiant, ut certa ceræ pars, quæ exequiarum officijs supererit, ipsi hæredi, aut alteri restituatur.

Ne parochi, alijsue clerici, neque item exequiarum curatores, alijsue, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caueant de funerali eleemosina, aut de eorum operæ in funere præstitæ mercede.

Ecclesiæ Metropolitanæ, vel cathedralis, vel collegiatæ Capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerali officio, contenti eleemosina sint, quæ generatim ipsi vniuerso Capitulo, aut sigillatim vnicuique de Capitulo dari solet.

Idem parochi, rectores, sacristiæ custodes, & alij clerici inuiolate seruent ad Episcopi præscriptum. Pro crucibus autem; & quæ circa cadauer, aut cænotaphium disponuntur: pro campanis, item, lampadibusue, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatue, nec Capitulum nec quisquam de Capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusue clericus quicumque, nisi si quid est, quod fabricæ, aut sacristiæ, campanarum nomine dari piæ consuetudinis Episcopos esse

consuerit: idque vere in eum vsus cedat; at pro crucibus nihil omnino, quouis etiam fabricæ, vel sacrifiæ nomine accipi liceat.

Quantum clericorum vsitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt; detur; si in sacris fuerint, habeant, quantum sacerdotum nomine datur.

Qui vero custos, vel crucem prætulit, vel campanas pulsauerit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Qui funeris curationem aliquam habere solent, ut potest antiani, alijque quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam nauant; eos accipere non vetamus, quod pro officij sui, quod ipsi præstiterint, opera dari consuevit.

Crucis vero, vel campanarum, alioque quouis nomine, ne ab ijs quidem quicquam in funere, vel funeris, vel exequiarum causa, exigi, accipere liceat.

Eius uero generis homines, & alij, qui in funus se ingerunt, nec quicquam operæ ponunt, nihil omnino consequantur.

Quod primo Concilio prouinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus, ut ne, scilicet clerici, nec alij quicumque sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamentaque, cadaueri adhibita, nisi a sponte offerentibus, accipiant, sed gratis, ac sine mora ijs, ad quos pertineret, omnia plane restituant, reddantque.

Prò loco, in quem mortuus infertur, a nemine, nè sacrifiæ quidem, aut fabricæ ecclesiæ, aut confraternitatis alicuius, alteriusue p[ro]p[ri]i vsus nomine; quicquam prorsus exigatur, pias tamen, & laudabiles consuetudines, vt primo Concilio prouinciali iussum est; in hoc etiam Episcopus seruari iubebit.

Capitula canonici, & alij ministri quicumque sine ecclesiarum, ne cœnotaphij, quod in officijs pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quicquam capiāt:

Qui in funere, officij sue funeralibus, vel exequijs quicquam, vt infra, peccarit; eius funeris, officijue funeralis omni cleemosina, emolumentoque careat omnino: pœnaque sit Episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quàm prefecto, rectoriue, qui dari curarit, consenserit, permisseritue.

Quicumque a funere, funeralibusue officijs eius modi abfuerit.

Qui item ante temporis, vel officij punctum, ab Episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere, officijue pro mortuis non peractio discisserit, quod sit, dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus, qui, non peractis funeralibus officijs, discisserit.

Qui item habitu, prout Episcopus præscripserit, non conuenerit, interfueritue.

Qui contra decretorum prouincialium præscriptum quicquam in illis peccarit.

Qui

Qui item alia commiserit ex ijs, ob quę Episcopi iussu, pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumue curatores, ut pote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

De distributionibus.

QUIBUS in ecclesijs tertia pars fructuum, reddituumue dignitatibus, personatibus, officijsque obuenientium, non dum ex Tridentino decreto, in distributiones diuisa est; id Episcopus, vbi expedire censuerit, præstet. Diuisione vero facta, quicumque ex Episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die non expleuerit, distributionem illius diei amittat, quę Tridentini Concilij iussu, fabricę ecclesię, aut piorum locorum vsui, Episcopi arbitrato, attribuat.

De distributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præscripta, vel constituendis, vel augendis, vbi nondum illud actum est, quamprimum Episcopus præstet.

Quibus etiam in ecclesijs, vel cathedralibus, vel collegiatis, quamuis reliquis diuinis officijs congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit, aliquibus tamen canonicis horis, aut ceteris officijs, etiam extraordinarijs, quauis auctoritate institutis, nullę quotidianę distributiones ad-

adscriptæ, attributæque sint, aut, si attributæ sint, exiguæ ille quidem, atque vsque adeo tenues, vt verisimiliter negligantur: in ijs Episcopus, vel de communi residentia, distributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem, arbitrio suo congruam, Capituli, ac reliquorum, qui eiusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam vnicique ex illis canonicis horis, officijsue attribuat, adscribatue perpetuo: vel omnino ipse auctoritate, & facultate sibi eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam a sancta sede Apostolica declaratum est, decretum itidem illud Tridentinum exequatur vt scilicet è fructibus, redditibusue cuiusuis generis, qui dignitatibus, canonicatibus, personatibus, alijsue obueniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuat: quam, in quotidianas distributiones conuersam, singulis his diuinis officijs, horisue canonicis, quibus nulla, vel tenuis tributa est, certam distribuendam perpetuò assignet, vt stata ea, congruaque portione constituta, vel adiuncta, illæ deinceps verisimiliter non negligantur.

In distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur, tum canonicorum; tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residentes munus suum obeant, ius competit; siue illi modo præsentis residentia munus vere præsentent, siue absentes ob legitimam etiam causam,

impedimentumue, residere, ea cessante, deberent, aut possent,

Parochus vero, qui canonicatum, dignitatemue, ac simul ecclesiam parochialem legitime obtinens, residentię parochialis munus obit, vt litteris Pij Quinti Pont. Max: sancitum est, illius, vel dignitatis, vel canonicalis prębendę fructus, redditusue capiat: at tertię eius partis ne particeps sit, quę, eiusdem Tridentinę sanctionis auctoritate, in distributiones conuersa, sibi absenti obuenire nõ potest, nec debet; sed alijs presentibus, chorique officia obeuntibus, accrescat; aut Episcopi arbitratu, fabricę ecclesię, pijsue locis attribuatur, ad eiusdem Concilij Tridentini pręscriptum.

Vt diuinis officijs obeundis, quoad eius fieri potest, apti, & idonei ministri adscribantur, cum aliqui deinceps in cathedralibus, aut collegiatis ecclesijs se in canonicorum residentium collegium cooptari, & ad ius distributiones percipiendi admitti petunt, hæc seruentur.

Primo, vt ab ea re omnis ambitio absit, qui cooptandus erit, hoc iureiurando obstringatur.

Ego N. per hæc sancta Dei Euangelia iuro, me, neque precibus, neq; pretio, neq; alia ratione egisse, aut aliàs curasse, quominus hoc experimentum integre, fideliterq. fieret; sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euang. Deinde periculum, experimentumue fiat; an, qui

N se

qui se cooptari petit, ad omnia ea recte in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo, aut tempore ad eius munus, partesue pertinere possunt; hocque pro ratione, & diuersitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis. Id vero fiet in conuentu capitulari, duobus ex Capitulo adhibitis, qui primo iurati, se nihil fraudis in ea re, sibi commissa, facturos esse, hoc præstent: vt ei, de cuius cooptatione agitur, certos locos, scriptaue, quæ cantu enuncient, primum assignent; tum propius assistendo videant, num is modulatione, aliove modo erret.

De eodem autem approbando postea agetur, resque occultis suffragijs permittetur; quibus statim deliberetur, ac decernatur.

Cum de mansionarij, aut alterius ecclesiæ ministri, qui canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam, præscripta canonicis cooptandis ratione a Capitulo canonicorum probetur. Cui probationi quatuor, pluresue, eiusdem ordinis ministri, à præfeto Capituli peritiores delecti, interesse possint, quorum de eo cooptando sententiam Capituli præfetus rogabit; tum illis remotis de approbatione, aut reiectione Capitulum decernet, suffragijs occulte latis.

De eo autem, qui in ecclesia cathedrali post Episcopum, aut etiam in collegiatis primum dignitatem obtinet, experimentum, periculumue fiat ab Episcopo solum, eiusue Vicario, adhibito in consi-
lium

lium præfetto chori, & canonico vno ex Capitulo illius ecclesiæ; in quæ is, de quo agitur, dignitatem habet, & alijs præterea peritis viris, quos aliunde adhiberi Episcopus maluerit. Quibus vero in ecclesijs antiqui, probatique instituti est, de eo etiã à Capitulo examen experimentumve fieri; id huius decreti auctoritatem non abrogetur; sed Capitulo præscripta supra in canonicis probandis ratio, in ipso etiam probando seruetur.

Si cooptatio, probatione vlla fiet, illis, supra præscriptis rationibus, non seruatis, irrita sit, ac plane nulla.

In ipso probationis examine, in primis ecclesiæ magis minusve insignis, ratio aliqua habeatur.

Non solum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte, & ab exercitatione profiscatur: sed de ea quoque, quæ est à natura: videndumq; num cuiquam natura alicui impedimento sit, quo minus obire munera sua si non perfecte, at saltem aliquo modo possit.

Porrò moderatio adhibeatur, vt in ijs quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat, atque exercitatum, quæ in eius officio frequentiora sunt: quæ verò rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, se congruo spatio temporis dato, ad eius generis rationem præiudicium.

Præterea, quibus vniuersæ chori psalmodiæ onus sustinendum est, in ijs mediocrem peritiam, ar

tisque cognitionem sufficere, extimari non conuenit; cum ijs vero, quibus id non incumbit, mitius agi debet, in chori Magistro perfecta ars, & peritia omnino requiretur: eademque distinctio, ratio habenda est de voce, & eiusmodi nature adiumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse presertus supplicatus erit, ut quis minus idoneus visus sit, is ne reijciatur, sed octo dierum spatio, certa alia dies constituatur, qua rursus periculum fiat; iterum vero id timoris, aut aliud nomen eiusmodi prætendi non possit.

In ijs vero, qui iniuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt: seruetur decretum nostrum, in Concilio provinciali secundo promulgatum.

Quicumque, dum alicuius statæ horæ officium in choro peragitur, Missam celebrando, tunc à choro absuerit; illius horæ distributionis, tamquam absens, particeps ne sit, ut a sancta sede Apostolica declaratum est. Id vero nisi præ absentia sacerdotum, qui in ecclesia tunc Missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut presertus canonicum aliquem sacerdotem e choro exire, a statæ horæ officio abesse, Missæ celebrandæ causa, iubeat; aut nisi a sede Apostolica aliter concessum fuerit.

Aliqua dignitate præditus, & canonicus, aliusue quicumque, qui etiam ob causam, ut putat ob
tem,

tem eiusdem beneficii sui ecclesiastici, sibi illatam, contestatamue, ordinem sacrum, illi ecclesiastica sua dignitati, canonicatuiue, beneficiorum annexum suscipere distulerit: ne distributionum quotidiana, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cuius causa illa debentur, partes obire, prestareue non possit.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam prouincialibus decretis, multa salutariter de diuinis officijs, functionibusque ecclesiasticis, atque alijs eiusdem generis constituta sint, ut ad eorum prescriptum omnes, singulique prouinciæ nostræ canonici, Capitula, & dignitate præditi, reliquique omnes ecclesiarum ministri, chori officijs quocumque iure, nomine, titulo, modouè astricti, se se conforment; diuinaque officia, processiones, funerals, & alia, quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, recte obeant; ad eaque non solum cõstitutis horis, ac prescripto modo conueniant, verum etiam in ijs ipsis pie deuoteque versentur, & persistant; suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant; tum præterea ex eorundem decretorum prescripto canonici Capitula habeant; ad ea conueniant item; in illis denique, ut par est, recte versentur; ac rursus ab omnibus, & singulis erratis, quæ notata caueri, sancitum est, prorsus abstineant: triplicem tabellam ordine explicatam, ex decretisque prouincialibus breuiter descriptam, & quæcunque in earum vna-

quaque vel vniuerse, vel sigillatim, aliare ratione præscripta sunt, propositis suo loco pœnis, accurate seruari, in executionisque vsu introduci sancimus.

Tum præterea eandem, cum de scripto statis quibusdam diebus, frequenti capitulo, & reliquis quorum interest, legi, pronunciarique mandamus; tum in omni sacristia, etiam parochialium ecclesiarum, certo perspicuo loco, decore affixam, in omnium conspectu proponi, perpetuoque retineri sancimus.

Singulis verò ijs tribus tabellis pro ecclesiâ, diœcesisque sue rationibus, ab vnoquoque prouincie nostræ Episcopo, ex præceptionibus suis, probatisue ecclesiæ statutis, alias præterea erratorum notas, punctationesque, prout opportunum ipse censuerit, adhi perpetuò liceat.

Quod de punctatorum iureiurando in Concilio prouinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab vnoquoque item punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliorum denique diuinorum officiorum causa, etiam in collegiatis, alijsue ecclesijs, constitutus est, præstetur, non modo, cum punctatoris officium suscipiunt, verum etiam in publica diœcesanæ synodi conuentu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius vnusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentiam officium, cum fidelitate coniunctum,

ad-

adhibendum. Iurisiurandi formula hæc sit.

'Ego N. punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei euangelia iuratus, sanctè promitto, ac spondeo, me fideliter, & sincere, quantum in me est, executurum, Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euang. vel si iuret super sacras reliquias.

Et hæc sanctorum pignora.

Punctatoribus singulis, vbi primùm delecti illi sunt, præscripta illa triplex tabella, duobus de capitulo præsentibus, ante legatur, quàm iusiurandum præstent.

Si quis autem punctator non iuratus, id munus inierit, aut gesserit, mulctetur pro modo culpæ, Episcopi arbitratus.

Vniuscuiusque punctatoris officium, ac munus deinceps trimestre sit; quod tempus ab Episcopo, & ab Capitulo, suo cuique punctatori, prorogari liceat.

Punctatorum, quos Episcopus, Capitulumque ex præscripto primi prouincialis Concilij, constituerit, cura, & officium sit, tum Capituli vniuersi, tum vniuscuiusque dignitate præditi, canoniciue absentiam, & errata notare.

Vnusquisque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in ijs omnibus, & singulis, quæ Conciliorum prouincialium, & primi præsertim decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris curæque partes præstet.

Accuratè in primis, rectèque notet, non eos solum singulos, qui st̄atis canonicis horis è choro abfuerint, verum etiam vnumquemque, contra decretorum prouincialium, & tabellarum præscriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, diuinisq̄ue alijs officijs errantem, peccantemue.

Absentię nota, punctatione, qua punctatores vtantur, vna eademque sit, & aliqua ratione ab ijs notis distincta, quę erratis notandis vsui erunt.

Errata singula, in prima tabella descripta, vna, eademq̄ue punctationis ratione notentur: nisi erratum aliquod eiusmodi sit, ob quod, præter distributionum multam, alia etiam pœna arbitrata Episcopi proposita est. Tunc enim huiusmodi erratum sigillatim, accurateq̄ue per punctatores notetur; ac de eo hebdomadę, aut mensis ad summum spatio Episcopus certior fiat, qui errati pœnam exequatur.

Quicumque errata in secunda tabella adscripta commiserit, eius erratæ, prout sunt, enucleatè explicateq̄ue notentur, vt pro culpę ratione, à chori præfesto, ex facultate sibi data, aut ab Episcopo mulctetur, puniaturue.

Idem notandis tertię tabellæ erratis, ad Capitulum pertinentibus, per eosdem seruetur.

Si quod erratum triplici tabella notatum ab vilo quouis, aut etiam ab vniuerso Capitulo committi punctator vllus animaduertent, idemq; scient

libro suo notare prætermiserit, pro prætermiffæ, omiffæue cuiuslibet notæ, aut punctationis ratione, de suo tantundem det, quod ad Ecclesiæ vsum conuertatur.

Quæ distributiones ab Episcopo, sacristiæ, aut aliÿ loco pio adiudicentur; tum aliam etiam grauiorem pœnam, pro culpæ ratione, eiusdem Episcopi arbitrato, pendat.

Vnusquisque præterea punctator singulis diebus, cum diuina officia peracta sunt, quos pro absentię, aut erratorum ratione in choro notarit, eos præfecto chori, præsentibus alijs de Capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in sacristia, aliove loco, vbi superpellicea, canonicalesue cappas, & induunt, & exuunt, cum primum eò clerus, collegiatim à choro redierit, nominet, errataq; singula exponat. Si quis verò erit, qui aliquam absentię suæ, alteriusue facti causam afferat, quamobrem se contra præscriptas regulas quicquam nõ egisse, admississeue; nec propterea absentię, vlliusue errati pœnam commississe putet: id tunc chori præfecto coram punctatoribus planè significet.

Nec verò si punctator contradicat, is cum illo non modo non contendat, neque verbum vllum commutet, sed ne respondeat quidem: immò verò statim inde secedat. Perfectus autem ceteris, præter punctatorem, semotis, de re tota deliberet; atque, si ita planè rem se habere manifestè compererit, nul-
lam, vel absentię, vel errati culpam ille commiserit,

serit, illius punctationem in choro notatam, deleri iubeat. Si verò ita sanè non constiterit; in librum punctationum omninò referri mandet. Quod si qua, vel difficultas, vel ambiguitas erit; Vicarius Episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma iudicij, liberè arbitrato suo statuatur, vt primo Concilio sancitum.

Sinautem hæc, notatos, errataque in sacristia, aut alibi canonicis, Capituloue nominandi, seu exponendi ratio, aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ, offensionisue afferat, aut punctatores ipsos ab officij sui libertate deterreat; Episcopo integrum sit, illam omittere, rescindere, atque abrogare, vt magis expedire censuerit.

Punctator præterea, qui vel idem, vel alius sit, ab Episcopo constituatur, cuius officium erit, singulos mansionarios, cappellanos, sacristas, custodesue, aliosque ecclesiæ ministros, chori officijs adstrictos, qui statis horis ab illis absuerint, quiue contra tabellarum præscripta, aliaue, vt supra, errata commiserint, diligenter obseruare; eosdemque in choro quàmprimum notare.

Idem statis diebus notet, pro absentia, & erratorum, quæ in tabellis explicata sunt, ratione, clericos, ecclesiasticosque homines, Tridentini, aut prouincialis decreti auctoritate, cathedrali, vel collegiatae ecclesiæ adscriptos, vt ij, quamuis residentie distributionum, quibus mulctari possint, par-

tici-

icipes non sint, tamen à chori præfeto salutari aliqua pœnitentia afficiantur, ac corrigantur; tum tum etiam pro culpe, negligentia, erratine gravitate, Episcopi plectantur.

Hic item punctator iuret; officium tribus mensibus gerat; absentes, & errantes obseruet, notet; notatosque in sacristia nominet: & statam in libro punctationem seruet; & in suo munere cetera omnia, quæ alijs punctatoribus præscripta sunt præstet.

Singulis hebdomadis, ut est primo Concilio provinciali decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab Episcopo, alter à Capitulo, ex eodem provinciali primo Concilio delectus est: ex qua collatione, tum quicquid pro suæ quemque personalis in choro residentia munere præstitisse; tum rursus, pro absentia, erratorumque ratione, quoties officio suo defuisse, diligenti punctationum supputatione facta, constiterit; id firmum ratumque, usque adeo sit, ut eo collato in singulas hebdomadas calculo, tribus primis uniuscuiusque mensis diebus canonici ministerij, aut opere, quam quis in choro præsens, mense proximo superiori rectè, & ritè obierit, certa, firmaque supputatio, à præfeto chori, & à punctatoribus constituatur, qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

Eam verò cautionem punctatores adhibeant, ut, cum in libris conferendis aliquid compertum esset, quod vllò quouis modo discreparet; antequam illa punctationum, distributionumue supputata ratio constituatur, quæ statâ, firma, & subscriptione munita sit, Episcopum, aut eius Vicarium consulant: qui ex Concilij provincialis primi decreto, sine vlla forma iudicij, omnem controuersiam dirimat.

Ad certas illius collatę, & constituta supputationis rationem, mense Octobri, alioque, singulis annis, omne, quod ex communi Capituli censu habere quis debet, rectè pro vnicuiusque ecclesię more supputetur. Cui supputationi, calculaue, præfectus Capituli, & alter chori, item punctatores, caneparius Capituli, & si ita Capitulo videbitur, duo item alij, à Capitulo delecti, presentes adsint.

In eo omni calculo cautio omninò sit, ut vnicuique verè detrahatur, quod, detrahi par est, pro ratione dierum, & horarum canonicarum, quibus à choro, diuinisque officijs abfuerit: nisi illum ijs causis absuisse contigerit, ob quas Tridentina sanctione, constitutionibusque prouincialibus quis, licet absens, in præsentibus tamen censetur.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, si quę ille commiserit.

Huic supputationi ita inite, ac detractę, præfectus Capituli, & item chori, & illi duo à Capitulo

culo delecti, ac punctatores item subscribant.

Tabule verò, syngraphæ, aut scripta huius sic inita, & subscriptione obsignatæ supputationis, thesaurario, caneparione Capituli tradantur, ut, quod unicuique debetur, statis temporibus, pro illius cõstituti calculi ratione persoluat. Aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione habere, capereue debet; tantundem cedat è communi residentia censu.

Ne Capitulum, aut thesaurarius, canepariusue Capituli, alijsue quicumque, qui distributiones partitur, cuiquam de Capitulo, alijsue chori ministro, etiam, qui præsens diuina officia obierit, ne eo quidem nomine, quòd distributiones iam suas residentia munere eum fecisse constet, ante stata solutionis tempora persoluat, vel eo nomine cessionem ali cuius exactionis ante faciat.

Cum verò solutionis stata dies venerit; ne cuiquam item soluat, cedatue, nisi tabellam illam, syngraphamue acceperit, cui à præfecto Capituli, & à præfecto item chori, & à punctatore etiam Episcopali, & ab altero item Capitulari, & ab alijs præterea duobus subscriptum sit, si quos supputationi Capitulum constituerit: ac præterea, nisi mandatum solutionis, cessionisue à præfecto Capituli acceperit, ab alione, ad quem de more spectat.

Si verò plus soluerit, vel cesserit, quàm supputationis ratio tulerit, aut ante soluerit, cesseritue, quam

quam certæ illius supputationis syngrapham subscriptione, vt supra, obfignatam acceperit: vnius mensis distributionibus, & alijs arbitrato Episcopi multæ, sacristiæ, aut sodalitati Corporis Domini in ea ecclesia constitutæ, alijsque pio loco attribuendis, plebatur. Quibus pænis, multæque prefectus etiam Capituli, & chori item, & punctatores, atque ad supputationem ita delecti illi duo Capitulares, qui eiusmodi solutioni, cessionive villo modo assenserint, afficiantur.

Quam multæ, pænamque iisdem subeant, si alio quouis modo in eo assenserint, vt cuiquam solvatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum, aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus, vel presens ille in choro non adsuerit, vel erratum huiusmodi in diuinis officijs contraxerit, vt prouincialibus decretis, aut prescripto tabella, aut alio quocumque iure censi in absentibus debeat.

Qui verò, vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphæ tempus, vel plusquam sibi debeat villo quouis modo pactone acceperit; is ab Episcopo, & restituere cogatur, & triplo multetur quod locis pijs eiusdem Episcopi arbitratur, attribuatur.

si verò vlla cuiusuis generis causa, causæque specie, aut pretextu cuiquam distributiones, aut ab vniuerso Capitulo, aut ab eorum singulis, contra prouincialia nostra decreta, & prescripta da-

ri, donari, remitti, aut quauis collusionione concedi contigerit; ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritue, ne suas faciat; sed restituere cogatur. Capitulo autem, quod tacite, vel expresse ei rei consenserit, pœna sit, vt distributiones aliquot Episcopi arbitrio, aut sacristia, aut confratriæ sanctissimi Corporis Domini in ea ecclesia constitutæ, aut alijs pijs locis attribuendas soluat.

Hec omnis ratio in supputatione, & solutione distributionum Capitularium supra præscripta, pœneque ibidem propositæ locum etiam habeant, in quouis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, aliosue chori ministros, & inferiores canonicis, quocumque nomine nuncupatos pertineat.

Itidem, vt supra, de eorum ipsorum punctatoribus, thesaurarijs, caneparijs, ut, si quos à Capitulari censu, thesaurario, caneparione, & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de Capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alij itidem duo ex ipsis inferioribus chori ministris, distributionum censum à Capitulari, canonicaliue separatim habentibus, adhibeantur; ijque ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur.

Ex punctationum libris, annis singulis expletis, iubeat Episcopus ab eo, cui ipse id curæ dederit, diligenter rationem inspicierum, quibus vnusquisque,

que, vel dignitate præditus, vel canonicus, vel sacrista, vel custos, aliusve ecclesiæ minister, chori officijs adstrictus, ad illa non conuenerit. Quæ perspecta, & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus à choro abfuisse compererit; quamuis in vrbe, oppidove, in quo ecclesiæ est, manserit; illum tamquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendæ, & alijs item pœnis, pro contumaciæ grauitate, ex Concilij Tridentini sanctione, contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint, edita mulctet.

Quæ pertinent ad Capitula cathedralium, & collegatarum ecclesiarum.

Quorum Capitulorum Episcopi concilijs provincialibus Mediolanensibus interesse: & constitutiones, decretaq. illis concilijs edita, seruare solent, aut debent, ea Capitula, siue cathedralium, siue collegatarum ecclesiarum in provinciali nostra sint, etiam si quæ ab Episcopi, Metropolitanique iure, se quocumq. modo exempta, sedique Apostolica immediate subiecta esse prætendunt; cum illa, sicut eorundem Episcopi, ut à sancta sede Apostolica declaratum est; conciliorum provincialium constitutionibus, & sanctionibus, & decretis astricta sint, illas planè vniuersas, ac singulas amplectantur, suscipiant,

Sciipiant seruent, atque obediendo exequatur, tum vniuersè eadem Capitula, tum sigillatim singuli, quicumque de Capitulo sunt. Idque vt praestetur, efficiat Episcopus omni ratione, omniue iuris remedio.

Quod si quæ Capitula, aut si qui de Capitulo cõtrafecerint; ab eorum Episcopis pro modo culpa, contumaciaque plectantur. Si quis verò Episcopus id efficere neglexerit, vt ab suis Capitulis, atque ab ijs, qui de Capitulo sunt, singulis, prouincialium conciliorum constitutiones, decretaue in executionis vsum verè, ac integrè inducantur: no-rit se in proximo concilio prouinciali negligentia huius rationem redditurum esse.

Cum de rebus patrimonij capitularis, de locationibus de contractibus, de officijs conferendis, ac de alijs item, praefecti iudicio grauioribus, in capitulo deliberandum est: earum rerum deliberatio, ac tractatio, tum suffragijs occultis permittatur, tum ille res, quo maturius consultantur, in vno Capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si verò res eiusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante, capitulum indicatur: singulisque canonicis res, & causa significetur, de qua, in eo Capitulo consultatio, ac deliberatio futura est. Quod si praeterea res sit eiusmodi, quæ instet, atque vrgeat, neque longius vllò modo protrahi debeat, ita vt ne triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc Capituli praefecto liberum, & integrum sit

breuioris temporis spatio, Capitulum conuocare, modo, vt supra, vnicuique de Capitulo, qui non absit, nuntiari rem iubeat, de qua deliberandum, & consultandum sit.

Vbi ex instituto ecclesie cathedralis, vel collegiate est, qui Cancellarij capitularis officium, munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris verè satisfaciat, tum in eo etiam, vt eiusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actionesue in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in archiuio capitulari diligenter asseruetur. Vbi verò non est, à Capitulo deligatur vnus de Capitulo, qui certa, si opus est, ex Capituli vniuersi censu constituta mercede, id Cancellarij munus per biennium gerat: quo tempore confecto, alter in eius locum eligatur, & itidem deinceps.

Notarij autem officio, atque opera Capitulum in ijs potius actionibus vtatur, quæ ad causas, lites, instrumentaue publica conficienda, aut ad alia eiusdem generis pertinent.

Qui notarius eiusmodi instrumentum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis canonico cancellario, in archiuum, ante annum confectum, referat,

Quo iureiurando canonici; etiam ex statutis, & constitutionibus ecclesie probatis inter se obstricti, aliaue ratione spondent, se nihil quicquam, quod in capitulari, canonicaliue conuentu agitur, patefa-

Eturos, aut diuulgaturos esse, decernimus, atque declaramus, eo non obstrictum, aut impeditum quemquam esse, quominus ad Episcopum deferat, si quæ, vel Capituli, vel canonicorum, aliorumue, qui de capitulo sunt, errata sint; quæve emendationem, correctionemue desiderent; atque adeo quæcumque eo de genere sibi patefieri, denuntiarine ille iusserit; tum etiam si quæ alia ab eodem sciri, cognosciue expedierit, tum ea maxime, quæ superbis concilijs ad Episcopum deferenda esse decretum est.

Ne liceat canonicis, alijsue de Capitulo bona, redditus, & prouentus, aut exactiones, emolumentaue, etiam incerta, ad Capitulum quouis modo spectantia, per se, vel per interpositam personam, ne ad modicum quidem tempus, conducere: alioqui contractus omnes irriti sint, ac nulli; & tam locatores, quam conductores canonici, Episcopi arbitratu, puniantur.

Idem sancimus de eorum propinquis, & consanguineis secundo, vel arctiori gradu iunctis, nisi, quod ad hos attinet, cognita ecclesiæ utilitate Episcopus id scripto concesserit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab ijs de capitulo suum ad usum conducere liceat, facultate ab Episcopo data, cum grauis causa urgebit. Ac ædes etiam Capitulares habitandi causa.

¶ Vm præbendæ canonicales distinctæ non sint, nisi obtinentium nomine, ijque vbroptionum usus est,

modò has, modò illas optent; sæpe fit, vt earum bona, prædique confundantur, ac iura propterea aliquando intereant. Quamobrem Episcopus curet, vt quod in nonnullis etiam huius prouinciæ cathedralibus ecclesijs consuetudinis est, non possidentis, sed sancti alicuius nomine, quod earum unicuique de consilio capituli ecclesiæ, de cuius præbendis agitur, semel imposuerit, singula distincte appellentur. Hac autem in re hoc caueatur, vt ne, qui eas obtinuerint, titulo sancti, quo illæ nominantur, ipsi appellentur: quippe cum ea titularum ratio, ex instituto, vsuque amplissimis sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus presbyteris solum conueniat.

De parochijs, & parochialibus iuribus, ac officijs:

Illud Episcopus sollicitudinis studio exequatur, vt quibus ecclesijs parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione satis suppeditatum est adiumentum; ijs aut beneficiorum ecclesiasticorum adiunctione, unioneue, aut primitiarum, decimarumue attributione, aut parochialis viciniae incolarum Symbolis, collectisue, aut alia, quæ sibi videtur, commodiori ratione omninò succurratur, ad Concilij Tridentini præscriptum.

Quod Concilio prouinciali tertio de quibus parochijs, parochiale domicilium nullum habenti, conducendis,

dis, decretum est; idem etiam de socij adiutoris-
ue, ad munus parochiale ob'quamvis causam ei
adiuncti, datiue habitatione decernimus, & con-
stituimus. Episcopus verò cum ijs, quibuscum
oportet, omni iure agat, vt edes ecclesie parochia-
li, quam maximè potest, vicinas, & parcho, &
coadiutori etiam quamprimum illi tradant: aut, si
ita opus esse censuerit, edificent: intereaque domi-
ciliij conducti pensionem, sumptumue vni, & alteri
item suppeditent.

Parochum autem, qui quacumque causa pa-
rochialis curationis socium, vel adiutorem ha-
bèt, tum ipsum, tum illum item in habitatione pa-
rochiali manere, ac residere cogat, & fructuum
muletà, & alijs præterea pœnis, arbitrato suo ir-
rogandis.

Si verò præ domicilij parochialis angustia vnus
& alter item, illius habitatione vti, Episcopi iu-
dicio, nullo modo potest: tum eorum alterum,
quem ipse Episcopus, proposita sibi maiori illa-
rum animarum vtilitate, delegerit, in domo pa-
rochiali alterum in domicilio proximè conducto,
aut tradito habitare, residereue Episcopus iu-
beat; cuius sit efficere, vt id omne, & de domo,
eorum alteri tradenda, edificandaue, & de ea in-
terim conducenda, planè, à quibus debet, prestetur.

Qua in ecclesia duo, pluresue parochi in animarum
cura gerenda constituti sunt, tum ex parochiali-

bus, vel portionibus, vel functionibus, quas praestare debent, sepe inter eos rixę, contentiones, ac dissidia, & spiritualia populis damna existant, indeque populis offensionum exempla, scandalaque afferantur; Episcopus, vt huic rei, a parochiali cura alienę, & parochorum disciplina indignę, occurrat, certos parochialis viciniae limites pro illorum numero, aedibus, aut vjs perpetuò distinguat; quos ita distinctos in curam eorum vniciquę, pro limitum distinctione tradat, ita vt intra suos quisque fines parochialem curam gerat.

- Si quę verò parochialia officia in illa ecclesia obiri oportet: quorum officiorum functiones recte diuidi non posse, aut non expedire censuerit, illa ab ijs singulis equę, communiterue praestari decernat. Distributa autem parochialis curę officia, si eorum vnus, aut impeditus est, aut adiutore, adiumentoue ob fidelium, qui suę curę sunt, multitudinem, aliamue ob causam opus habeat, ab altero alijue, sine vlla mora, exceptione, excusatione, prout Episcopus, vel statuerit, vel iusserit, obeantur item, ac prestentur.

- Vbi verò ea perpetuę parochialis curę partitione minus salutariter prospectum, consultumque fore, idem censuerit; eorum vnum, morum grauitate, curęque gerendę peritia, atque vsu præstātem, alteri, alijue præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, vnde discordiarum semen in illis existit, in vnum, vt nonnullis locis

moris est, collata, certo stato tempore inter eos diuidi iubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiozem duxerit, obuiam eam istorum, & discordiæ, & negligentia, qua fit, ut alter in alterum sepe parochialis muneris curam reijciat. Nec vero vlla vniquam modo patiatur, permittatur, illo s certa quadam hebdomadarum partitione, aliaue ratione inter se initia, munus Missæ sacrificij in parochiali ecclesia faciendi, aut reliquas parochialis officij functiones, quæ ab utroque, etiam diebus eisdem vtiliter præstari possunt, ita inter se diuidere, ut ab vno tantum eorum, alternatim scilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis vicissitudine præstentur. Non enim ferendum est, ut cui ecclesie parochiali complurium sacerdotum, ministrorumve stipendia, alimentaque olim attributa sunt, quo diligentius, & cautius illorum copia, tum diuinorum officiorum cultui, tum alijs ministris, ad spiritualem populi curam necessarijs, opportunisue consultum esset; illi aut auaritiæ studio, aut diffidio, negligentiaue ducti, vel onus sibi impositum minoris, quam par est, aestimantes, perinde ei ecclesie deseruiant, ac si non plures, sed vnus tantum parochus, animarumue curator constitutus in illa esset.

● BLATIONVM institutum iam pridem ab Apostolicis, vsque temporibus, Apostolico etiam canone sancitum, sanctissimorumque Pontificum Melchiadis, Fabiani, & Gregorij Constitutionibus,

& conciliorum præterea decretis communitum, quo grauius his temporibus à fidei, doctrinaque catholica hostibus exagitur, & languescente pietatis studio, quo magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius seruari, atque ad executionis usum, vbi intermissum est, reuocari conuenit, cum præsertim, & ad diuinum cultum illud pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaque peccata utile. Quare Episcopi in sua quique diocesi, & suis, & concionatorum sermonibus, & omni alio persuadendi, cohortandique officio, omni que iuris ratione illud, vbi est, retineri; ac vbi negligitur, restitui studiosè ad sacrorum canonum præscriptum ita curent, vt in solemnitatibus scilicet Domini, diebusque Dominicis, ac festis, item, quos coli, aut præcepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, prout pro sua quisque pietate, deuotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in ecclesia, vel cathedrali, cum ad Missæ sacrificium, quod solemniter celebratur, vel in parochiali cum à parochia conuenerit.

Quo in officio seruetur, vt quod antiquæ ecclesiasticæ consuetudinis est, primo mares, deinde fœminæ offerant.

Sacerdoti, Missam celebranti, oblationis accipiendæ causa ab altari paulum se remouere licet: at inde longè discedere, ac per ecclesiam vagari, eamque sic circuire, nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo sit, quod offerunt; ad id præstan-

Standum accedant fideles intima animi pietate, spiritali hilaritate, sancta charitate, omniq. Christiane deuotionis testificatione.

Offerentium autem, prout sancte institutionis est, commemoratio in Missa sacrificio fiat.

Ab ijs verò oblationes ne accipiantur, vt antiquo etiam canone vetitum est, qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent; qui vsurarij, meretrices, sacrilegi, raptores, quique alio nomine publicè, notorieque criminosi sunt.

Quicquid porò oblatum erit, præter illorum dierum oblationes; oblationumve partes, quæ ad Episcopos ipsos iure spectant, quæ ad sacerdotes, vel ad ecclesias, uel ad ecclesiarum fabricas, uel ad scholas, vel ad eiusmodi pia collegia, episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessuue propriè, ac expressè iam pertinent, aut in posterum quouis modo, aut iure spectabunt; id omne, si in ecclesia cathedrali oblatio fit, in illius ecclesiæ, alteriusque p[ar]ochiæ, aut operis vsum, vt Episcopus iusserit, conuertatur; si verò in parochiali, aliaue ecclesia offertur, quicquid datum, oblatumque erit parochi sit, in cuius parochiali, aut in alia ecclesia, intra parochiæ fines sita, oblatio fiet.

Cappellanis verò, alijsque sacerdotibus, & alijs item, præter cathedralem, ecclesijs, earumque fabricis, ac scholis, pijsque eiusmodi collegijs, atque alijs quibusuis, ius parochiale non habentibus,

bus, oblationes deinceps inter Missæ sacrum accipere, aut exigere omninò interdictum sit; nisi quibus hæc facultas ab Episcopo, aut aliàs legitime data erit.

Si cum parochus de oblationibus diuidendis quam pactiones fecerit, ut sibi, alijsue sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præscriptum est; hæc pactio irrita sit, ac plane nulla: neque propterea aliter quam supra præscriptum est, oblationes alij exigere, accipere uè liceat; tum propterea parochus ipse, & alius ecclesiæ rector, & sacerdos item, aliusue, qui pactum inierit, quiue pactioni cõsenserit, grauitè puniantur.

Quæcumque deinceps oblationes, siue pecunia, siue cereis, siue alio eleemosinæ genere in Missæ sacrificio à populo fient, ea, & fiant, & à sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offeritorium appellatur. Quod si Missa non conuentualis ne, semper tamen, tum etiam fiat, accipiat, turue proximè, antequam hostiæ, & calicis oblatio fiat.

Si quid verò aliquando non intra Missarum solemniam, sed alio tempore offerri contigerit; curet Episcopus restitui sanctum usum, & oblationi illi, & offerentibus benedicendi stata prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta. Qui verò oblaturi sunt, Missæ sacrificio, in quo oblatio fit, & ab initio pie, deuoteque intersint: nec verò inde abeant, nisi ubi peracto sacrificio be-

nedi

nedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine M. ssæ de more fit.

Videat Episcopus, ut eleemosinarum, & alius cuiusvis generis pijs oblationibus, quacumque à populis fiunt, certam rationem præscribat: quæ & mane potius, quàm à prandio fiant; & illæ non popularibus spectaculis, non comestationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut prophanis actionibus, quæ uè ullam offensionis speciem præbeant, sed precibus, litanijs, hymnis, atque ijs pietatis officijs præstentur, quæ decent eiusmodi religiosas actiones, officiaque, & quæ respondent veteri sanctitati, ac disciplinæ huius instituti.

Ne imagines cereæ, voti causa, ecclesijs, pijsque locis oblatae, venditari ullo modo possint, nec ne confractæ quidem, etiam vetustate temporis, nisi concessu Episcopi, in usum ecclesiæ conuertende.

Nec verò ullas eiusmodi, vel alterius generis oblationes, vel eleemosinas, antequam illæ perceptæ sint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactionesue etiam secretas eius generis miri cuiquam, etiam parochò, ullo pacto, modòue liceat pœna graui proposita, Episcopi arbitrio irroganda.

PAROCHIALIS cura munera, atque officia non per alios, sed ipsimet parochi, animarumue curatores obeant, & præstent: nisi sint, qui aliquando iusta causâ ab Episcopo approbata, impediuntur, aut etiam prohibeantur. Si quis non paruerit: iuxta iunctibus beneficij mulctetur, pro rata tempo-

poris, & officij sui prætermiffi, tum alijs etiam pœ-
nis plectatur, arbitrato Epifcopi.

Sacerdotes cappellani, alijs, quocumque nomine nuncupati, etiam canonici ecclefie cathedralis, collegiatæ, qui vel institutione, vel confuetudine, vel alio iure, parochum, aliumve animarum curatorem, in eo curationis munere adiuuare debent; ab Epifcopo in illius ecclefie, vbi eiusmodi cura geritur, ftatione manere, refidereq. ac fua muna per fe obire cogantur.

Quod fi per aliquam caufam, parochis, aut ijs cappellanis aliquando in debito ecclefie munere præftando, aliorum opera vti liceat; hoc eodem refidentia personalis iure æque illi astringantur, qui in eorum locum fubftituti, ei parochiali, alijs eiusmodi ecclefie vicariam operam, ministeriumve præftare debent. Nec verò eorum quemquam facilius, quàm ipfos parochos, rectoresve ab ecclefie cura, ftationeque parochiali abeffe, neque rursus vlli fuo muneri deeffe Epifcopus patiatur, cum hi quoque eadem refidentie, & muneris fui præftandi lege astricti teneantur.

Vfu compertum eft, non fine magno detrimento falutaris animarum gubernationis parochos, dum alia munera quæftus cupiditate, aliarè caufa ducti fufcipiunt, exercentve, multiplicem vlam, & affiduam, quam animabus fibi commiffis decem, follicitudinem, parochialesque curas, & officia fæpe intermittere, interdumque etiam planè defecere, aut

certè ita aliquando distrahi, & auocari, impediri
 ue, ut illa nempe suo tempore, neque, qua de-
 bent, ratione, & cura præsent; ac festis præfer-
 tim, alijsque diebus, quas maximè horas, & in
 confessionibus audiendis, & in sacra Eucharistiæ
 sacramento ministrando, & in eorum sacramen-
 torum frequenti vsu non instituendo, aut conser-
 uanda solum, sed etiam augendo, & in pascen-
 dis verbo Dei fidelibus, & in frequenti sacrificij
 Missæ oblatione, & in vesperarum officio canendo
 & in christianorum rudimentorum doctrina tra-
 denda, & in componendis controversijs, concilian-
 disque suorum populorum inter se animis, & in
 alijs deniq. parochialis curæ officijs opportuno tem-
 pore præstandis, ponere deberent: eas horas ob
 quæstus studium, aliamue causam traducere, vel
 ad diuina officia, canonicasue horarias preces in
 alia ecclesia, in qua præsertim iam canonici sunt,
 obeundas, vel ad musici partes, officiumque ge-
 rendum, vel ad litterarum ludum exercendum,
 ac, ad disciplinas etiam prophanas pueris, ado-
 lescentibusue tradendas. Quamobrem hæc ad de-
 cernimus.

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, &
 parochus etiam est, aut alia quacumque ratione
 animarum curatione astrictus est, si in ædibus pa-
 rochialibus non habitavit, ibi cibum, somnumque
 capiendo, vt de parochis, superioribus Concilijs
 prouincialibus, & in hoc etiam decretum est, aut

si officij supra descriptis, alijsue, quę tanquam animarum curator, parochusque in ecclesia sua parochiali præstare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non statis, & ab Episcopo præscriptis horis, aut non illa, quę ceteri parochi debent, ratione omnino præstiterit; Episcopi arbitrato, & pœnis parochi iam constitutis, & grauioribus mulctetur, puniaturue, ex præscripto etiam sanctionis, à Pio V. Pon. Max. eo ex genere, 8. Id. Iulij. 1568. editæ.

Ne item parochus; vel alius quiuis sacerdos, qui animarum curam quouis nomine gerit, cantoris, aut musici munus, partesuè in ecclesia cathedrali, nec verò in alia suscipiat, exerceatue, nisi aliud ob causam Episcopus iudicauerit.

Neque præterea literarum ludum domi suæ, alioque loco aperiat exerceatue, nisi ob parochi inopiam aliquando aliud Episcopus scripto concesserit: qui tamen hoc munus extra parochiæ suæ fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, sibi in disciplinam traditos, certa pæcta mercede, domi suę vlllo modo suscipiat, atque alat. At clericos, qui sibi adiumento sint, literis, disciplinaque ecclesiastica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curę suę pueros, qui ad idem aspirent, quiuè aliam nullam facultatem prima ipsa literarum rudimenta percipiendi habent, si eius rei potestatem, scripta exaratam, ab Episcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione cōiunctum est, diuinarum precum horaria officia, sicut in ceteris, ita in parochialibus ecclesijs solemniter anniuersarijs potissimum solemnitatibus concelebrandis, per parochos præstari, cum & id antiqui instituti fuerit, & populum festis illis, præsertim celebritatibus eò conuenire sancitum sit; & vt idem in vsum renocetur, per Episcopos diligenter fideles moneri sacra Tridentina sanctione semel, atque iterum cautum sit. Quare die Natali Domini, festo item circumcisionis, qui est octaua, in Epiphania, Pascha Resurrectionis, Pentecoste, & Ascensione, in Annunciatione, & Assumptione beatæ Mariæ Virginis, die Natali Sancti Ioannis Baptista, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & in solemnitate omnium Sanctorum, ac festo die Sancti, Sanctane, cuius nomine ecclesia parochialis nuncupatur, à parcho, & Missæ sacrificium, & matutinum, reliquaque precum diuina officia, vt in ecclesijs collegiatis fit, solemniter fiant, cananturue, in ijs scilicet ecclesijs parochialibus, vbi id decenter præstari posse Episcopus censuerit.

Iis verò ipsis diebus, mox supra prescriptis, singuli sacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem ecclesiam, intra cuius fines habitant, si eo tempore diuinis officijs in alia ecclesia interesse non debent, ad Matutinum, & ad reliqua horaria diuinarum precum officia, Missarumque solēnia celebranda conueniant.

Parochi in vrbe, & in oppidis, saltem insigniorib. constituti, vt à reliquis sacerdotibus, animarum curam non gerentibus, internoscantur, caputium, quod est proprium eorum, insigne in humeris ferant, cū domo exeunt, supra exteriorem vestem, cum processiones aliasq. eiusmodi publicas actiones obeunt, supra superpellicem; liceat tamen Episcopo ab hoc decreto eximere, qui in ecclesijs cathedralibus dignitatem, canonicatumue item legitime obtinēt, quandiu illam, illumue retinebunt, nō autem, si qui deinceps vlla quauis causa, modoue obtinuerint.

Pro locorum, & temporum ratione id ab Episcopo suis diæcesanis parochis permitti, concediue liceat vt Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum breuitatem, itineris difficultati coniunctam, sacerdotales illos conuentus ipsi non habeant, quos primo prouinciali concilio in singulos menses haberi decreuimus, ita tamen vt alijs deinceps mensib. quibus commodius haberi poterunt, resarciatur, & præstetur, quicquid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conuentibus, vel in vrbe, vel in diæcesi habendis, certas regulas, qua partim in superioribus concilijs prouincialibus eo de genere decreta sunt, partim ordine, ac rectè adiungenda videbuntur, ad communem prouinciae vsum per nos præscribendas atque edendas, tum parochi, tum alij, ad quos executio spectat, seruent, atque exequantur diligenter.

217

CONSTITVTIONVM

P A R S I I I .

De Episcopis.

T, quò spontè nos contendere studemus, eò etiam sanctis legibus, & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adiutrice in primis DE I gratia, studiosius proponeremus, non solum in illis vitæ Episcopalis legibus, quas nobis in concilio prouinciali primo constituimus, insistere, sed longius in dies nos progredi oportet; cum ij scilicet nos simus, quibus proposita Christi Domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminus. In hoc igitur concilio prouinciali quarto hæc etiam illis addenda censuimus.

Primò Episcopi sibi, & gregi attendentes, in omnibus vt est Apostoli præceptum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constãti virtutum Episcopaliũ officio.

Sicut autem præstantibus virtutibus christiani populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituendi sunt; ita optimam illam, quæ in Episcopali animo castissimo, ad diuinasque suscipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem,

euangelicis literis explicatam, non verbis solum declarent, sed sanctissimis factis, è charitatis fontemanantibus, comprobent; exemplisque virtutum suarum in omnem sanctæ, veræque christiænæ vitæ vsum illos conformare diligenter curent.

In oratione, sanctisque meditationibus cum eos frequentes esse oporteat; certam sibi horam quotidie sumant, quam in contemplationum diuinarum studio, exercitationi que attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponant. Qua ratione non sibi ipsis tantum diuini luminis illustrationem depossant; sed etiam pro fidelibus, suæ curæ commissis, humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religiose supplicatione Deum orando, vt disiectis peccatorum nubibus, pluuiam, & rorem, suæ diuinæ gratiæ, ac misericordiæ effundat in hereditatem, & agrum ecclesiæ suæ.

Domi item suæ, orationis vespertinæ institutum, introductum retinere studeant, ad quam ipsi, si modo aliquando impediti non sint, conueniant, tum planè familia omnis.

Missæ sacrificium frequentius celebrare studeant. Dominicis verò, festisque diebus, ne id præstare omittant, ex concilij prouincialis primi decreto. Hoc verò ipsi facere curent crebrius in ecclesia, quam in priuatis oratorijs.

Tum præterea Missæ sacrificium facere studeant,
quibus

quibus diebus, ecclesias, altaria, aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, eamè reconciliabunt. & alia eiusdem generis episcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessoriorum examina habebunt, ceterasque denique grauiiores consultationes, & de liberationes inibunt.

Cum autem ob causam sacrificium non faciunt religiosè intersint.

Nec verò, cum adfuturi sunt, sacerdotem cappellanum, sacri faciendi causa indutum, ad altare in mora esse velint, aut expectare patientur; dum ipsi alijs rebus incumbunt. Prius autem sacrum facere, aut impediti ei interesse studeant, quàm alias occupationes, actionesue externas suscipiant gerantue.

Diuinas laudes, precesque horarias piè, decorè, studio, deuoteque quantum eis Deus dederit, ac suppliciter mente recitent; ne verò quicquam aliud agendo debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio valdè caueant.

Dominicis verò, festisque diebus ne ecclesiæ desint, nisi infirmitate impediti, ad Concily Aurelianensis præscriptum, atque alijs item diebus, quo frequentius per alias quotidianæ pastoralis sollicitudinis occupationes licebit. Quod si in ecclesia non possunt, impediti; domi tamen diuinum officium

bus, vel portionibus, vel functionibus, quas præstare debent, sæpè inter eos rixæ, contentiones, ac dissidia, & spiritualia populis damna existant, indeque populis offensionum exempla, scandalaque afferantur; Episcopus, ut huic rei, a parochiali cura aliene, & parochorum disciplina indigne, occurrat, certos parochialis viciniae limites pro illorum numero, ædibus, aut vijs perpetuò distinguat; quos ita distinctos in curam eorum vnicique, pro limitum distinctione tradat, ita ut intra suos quisque fines parochialem curam gerat.

Si quæ verò parochialia officia in illa ecclesia obiri oportet: quorum officiorum functiones rectè diuidi non posse, aut non expedire censuerit, illa ab ijs singulis æquè, communiterue præstari decernat. Distributa autem parochialis curæ officia, si eorum vnus, aut impeditus est, aut adiutore, adiuuentoue ob fidelium, qui suæ curæ sunt, multitudinem, aliamue ob causam opus habeat, ab altero alijsue, sine vlla mora, exceptione, excusatione, prout Episcopus, vel statuerit, vel iusserit, obeantur item, ac præstentur.

Vbi verò ea perpetuæ parochialis curæ partitione minus salutariter prospectum, consultumque fore, idem censuerit; eorum vnum, morum gravitate, curæque gerendæ peritia, atque vsu præstātem, alteri, alijsue præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, vnde discordiarum semen in illis existit, in vnum, ut nonnullis locis

moris est, collata, certo stato tempore inter eos diuidi iubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiozem duxerit, obuiam eam istorum, & discordiæ, & negligentia, qua fit, vt alter in alterum sepe parochialis muneris curam reijciat. Nec vero vlla vniquam modo patiatur, permittatur, illo s certa quadam hebdomadarum partitione, aliaue ratione inter se initia, munus Missæ sacrificij in parochiali ecclesia faciendi, aut reliquas parochialis officij functiones, quæ ab vtroque, etiam diebus eisdem vtiliter præstari possunt, ita inter se diuidere, vt ab vno tantum eorum, alternatim scilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis vicissitudine præstentur. Non enim ferendum est, vt cui ecclesie parochiali complurium sacerdotum, ministrorumve stipendia, alimentaque olim attributa sunt, quo diligentius, & cautius illorum copia, tum diuinorum officiorum cultui, tum alijs ministris, ad spiritualem populi curam necessarijs, opportunisue consultum esset; illi aut avaritiæ studio, aut dissidio, negligentiaue ducti, vel onus sibi impositum minoris, quàm par est, aestimantes, perinde ei ecclesie deseruiant, ac si non plures, sed vnus tantum parochus, animarumue curator constitutus in illa esset.

● **B**LATIONVM institutum iam pridem ab Apostolicis, vsque temporibus, Apostolico etiam canone sancitum, sanctissimorumque Pontificum Melchiadis, Fabiani, & Gregorij Constitutionibus,

& conciliorum præterea decretis communitum, quo grauius his temporibus à fidei, doctrinaque catholica hostibus exagitur, & languescente pietatis studio, quo magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius seruari, atque ad executionis usum, ubi intermissum est, reuocari conuenit, cum præsertim, & ad diuinum cultum illud pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaque peccata uile. Quare Episcopi in sua quique diocesi, & suis, & concionatorum sermonibus, & omni alio persuadendi, cohortandique officio, omni que iuris ratione illud, ubi est, retineri; ac ubi negligitur, restitui studiosè ad sacrorum canonum præscriptum ita curent, ut in solemnitatibus scilicet Domini, diebusque Dominicis, ac festis, item, quos coli, aut præcepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, prout pro sua quisque pietate, deuotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in ecclesia, vel cathedrali, cum ad Missæ sacrificium, quod solemniter celebratur, vel in parochiali cum à parochò conuenerit.

Quo in officio seruetur, ut quod antiquæ ecclesiasticæ consuetudinis est, primo mares, deinde foemine offerant.

Sacerdoti, Missam celebranti, oblationis accipiendæ causa ab altari paulum se remouere licet: at inde longè discedere, ac per ecclesiam vagari, eamque quasi circuire, nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo sit, quod offerunt; ad id præ-
stan-

Standum accedant fideles intima animi pietate, spiritali hilaritate, sancta charitate, omniq. Christiane deuotionis testificatione.

Offerentium autem, prout sancte institutionis est, commemoratio in Missa sacrificio fiat.

Ab ijs verò oblationes ne accipiantur, vt antiquo etiam canone vetitum est, qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent; qui usurarij, meretrices, sacrilegi, raptores, quique alio nomine publicè, notorieque criminosi sunt.

Quicquid porò oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad Episcopos ipsos iure spectant, quæ ad sacerdotes, vel ad ecclesias, uel ad ecclesiarum fabricas, uel ad scholas, uel ad eiusmodi pia collegia, episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessiue propriè, ac expressè iam pertinent, aut in posterum quouis modo, aut iure spectabunt; id omne, si in ecclesia cathedrali oblatio fit, in illius ecclesiæ, alteriusque p[ar]ochiæ, aut operis vsum, vt Episcopus iusserit, conuertatur; si verò in parochiali, aliaue ecclesia offertur, quicquid datum, oblatumue erit parochi sit, in cuius parochiali, aut in alia ecclesia, intra parochiæ fines sita, oblatio fiet.

Cappellanis verò, alijsque sacerdotibus, & alijs item, præter cathedralem, ecclesijs, earumque fabricis, ac scholis, pijsque eiusmodi collegijs, atque alijs quibusuis, ius parochiale non habentibus,

bus, oblationes deinceps inter Missæ sacrum accipere, aut exigere omninò interdictum sit; nisi quibus hæc facultas ab Episcopo, aut aliàs legitime data erit.

Si cum parochio de oblationibus diuidendis quifquam pactiones fecerit, ut sibi, alijsue sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quàm præscriptum est; hæc pactio irrita sit, ac plane nulla: neque propterea aliter quàm supra præscriptum est, oblationes alij exigere, accipere uè liceat; tum propterea parochus ipse, & alius ecclesiæ rector, & sacerdos item, alijsue, qui pactum inierit, quiue pactioni cõsenserit, grauiter puniantur.

Quicumque deinceps oblationes, siue pecunia, siue cereis, siue alio eleemosinæ genere in Missæ sacrificio à populo fient, ea, & fiant, & à sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offeritorium appellatur. Quod si Missa non conuentualis ne, semper tamen, tum etiam fiat, accipianturue proximè, antequam hostiæ, & calicis oblatio fiat.

Si quid verò aliquando non intra Missarum solemniam, sed alio tempore offerri contigerit; curet Episcopus restitui sanctum usum, & oblationi illi, & offerentibus benedicendi stata prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta. Qui verò oblaturi sunt, Missæ sacrificio, in qua oblatio fit, & ab initio pie, deuoteque intersint: nec verò inde abeant, nisi ubi peracto sacrificio be-

nedi

nedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine Missæ de more fit.

Videat Episcopus, ut eleemosinarum, & alius cuiusvis generis pijs oblationibus, quæcumque à populis fiunt, certam rationem præscribat: qua & mane potius, quàm à prandio fiant; & illæ non popularibus spectaculis, non comessionibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut prophanis actionibus, quæ uè ullam offensionis speciem præbeant, sed precibus, litanijs, hymnis, atque ijs pietatis officijs præstentur, quæ decent eiusmodi religiosas actiones, officinae, & quæ respondent veteri sanctitati, ac disciplinæ huius instituti.

Ne imagines cereæ, voti causa, ecclesijs, pijsque locis oblatae, venditari ullo modo possint, nec ne confractæ quidem, etiam vetustate temporis, nisi concessu Episcopi, in usum ecclesiæ conuertendæ.

Nec verò ullas eiusmodi, vel alterius generis oblationes, vel eleemosinas, antequam illæ perceptæ sint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactionesue etiam secretas eius generis miri cuiquam, etiam parochi, ullo pacto, modoue liceat pœna graui proposita, Episcopi arbitrio irroganda.

PAROCHIALIS curæ munera, atque officia non per alios, sed ipimet parochi, animarumue curatores obeant, & præstent: nisi sint, qui aliquando iusta causa ab Episcopo approbata, impedian- tur, aut etiam prohibeantur. Si quis non paruerit: tur fructibus beneficij mulctetur, pro rata tem-

poris, & officij sui prætermiffi, tum alijs etiam pœ-
nis plectatur, arbitrato Episcopi.

Sacerdotes cappellani, alijsque, quocumque nomine nuncupati, etiam canonici ecclesiæ cathedralis, collegiatæue, qui vel institutione, vel consuetudine, vel alio iure; parochum, aliumve animarum curatorem, in eo curationis munere adiuuare debent; ab Episcopo in illius ecclesiæ, vbi eiusmodi cura geritur, statione manere, residereque ac sua munera per se obire cogantur.

Quod si per aliquam causam, parochis, aut ijs cappellanis aliquando in debito ecclesiæ munere præstando, aliorum opera vti liceat; hoc eodem residentia personalis iure æque illi astringantur, qui in eorum locum substituti, ei parochiali, alijsque eiusmodi ecclesiæ vicariam operam, ministeriumue præstare debent. Nec verò eorum quemquam facilius, quàm ipsos parochos, rectoresue ab ecclesiæ cura, stationeque parochiali abesse, neque rursus ulli suo muneri deesse Episcopus patiatur, cum hi quoque eadem residentia, & muneris sui præstati de lege astricti teneantur.

Vsu compertum est, non sine magno detrimento salutaris animarum gubernationis parochos, dum alia munera quæstus cupiditate, aliarè causa ducti suscipiunt, exercentue, multiplicem vlam, & assiduam, quam animabus sibi commissis detem, sollicitudinem, parochialesque curas, & officia sæpè intermittere, interdumque etiam planè desirere, aut

certè ita aliquando distrahi, & auocari, impediri
 ue, ut illa nempe suo tempore, neque, qua de-
 bent, ratione, & cura presentent; ac festis preser-
 tim, alijsque diebus, quas maxime horas, & in
 confessionibus audiendis, & in sacra Eucharistia
 sacramento ministrando, & in eorum sacramen-
 torum frequenti vsu non instituendo, aut conser-
 uando solum, sed etiam augendo, & in pascen-
 dis verbo Dei fidelibus, & in frequenti sacrificij
 Missæ oblatione, & in vesperarum officio canendo
 & in christianorum rudimentorum doctrina tra-
 denda, & in componendis controuersijs, concilian-
 disque suorum populorum inter se animis, & in
 alijs deniq. parochialis curæ officijs opportuno tem-
 pore præstandis, ponere deberent: eas horas ob-
 quæstus studium, aliamue causam traducere, vel
 ad diuina officia, canonicasue horarias preces in
 alia ecclesia, in qua presertim iam canonici sunt,
 obeundas: vel ad musici partes, officiumque ge-
 rendum, vel ad litterarum ludum exercendum,
 ac, ad disciplinas etiam prophanas pueris, ado-
 lescentibusue tradendas. Quamobrem hæc ad de-
 cernimus.

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, &
 parochus etiam est, aut alia quacumque ratione
 animarum curatione astrictus est, si in adibus pa-
 rochialibus non habitat, ibi cibum, somnumque
 capiendo, vt de parochis, superioribus Concilijs
 prouincialibus, & in hoc etiam decretum est, aut

si officij supra descriptis, alijsue, quę tanquam animarum curator, parochusque in ecclesia sua parochiali prestare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non statis, & ab Episcopo prescriptis horis, aut non illa, quę ceteri parochi debent, ratione omnino presterit; Episcopi arbitrato, & pœnis parochi iam constitutis, & grauioribus mulctetur, puniaturue, ex prescripto etiam sanctionis, à Pio V. Pon. Max. eo ex genere, 8. Id. Iulij. 1568. edita.

Ne item parochus; vel alius quiuis sacerdos, qui animarum curam quouis nomine gerit, cantoris, aut musici munus, partesuè in ecclesia cathedrali, nec verò in alia suscipiat, exerceatue, nisi aliud ob causam Episcopus iudicauerit.

Neque praterea literarum ludam domi suę, a lioue loco aperiat exerceatue, nisi ob parochi inopiam aliquando aliud Episcopus scripto concesserit: qui tamen hoc munus extra parochiæ suę fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, sibi in disciplinam traditos, certa pacta mercede, domi suę ullo modo suscipiat, at que alat. At clericos, qui sibi adiumento sint, literis, disciplinaque ecclesiastica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curę suę pueros, qui ad idem aspirent, quiuè aliam nullam facultatem prima ipsa literarum rudimenta percipiendi habent, eius rei potestatem, scripta exarata, ab Episcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione cōiunctum est, diuinarum precum horaria officia, sicut in cateris, ita in parochialibus ecclesijs solemniter anniuersarijs potissimum solemnitatibus concelebrandis, per parochos præstari, cum & id antiqui instituti fuerit, & populum festis illis, præsertim celebritatibus eò conuenire sancitum sit; & vt idem in vsum reuocetur, per Episcopos diligenter fideles moneri sacra Tridentina sanctione semel, atque iterum cautum sit. Quare die Natali Domini, festo item circumcisionis, qui est octaua, in Epiphania, Pascha Resurrectionis, Pentecoste, & Ascensione, in Annunciatione, & Assumptione beatæ Mariæ Virginis, die Natali Sancti Ioannis Baptiste, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & in solemnitate omnium Sanctorum, ac festo die Sancti, Sanctæue, cuius nomine ecclesia parochialis nuncupatur, à parocho, & Missæ sacrificium, & matutinum, reliquaque precum diuina officia, vt in ecclesijs collegiatis sit, solemniter rite fiant, cananturue, in ijs scilicet ecclesijs parochialibus, vbi id decenter præstari posse Episcopus censuerit.

Iis verò ipsis diebus, mox supra præscriptis, singuli sacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem ecclesiam, intra cuius fines habitant, si eo tempore diuinis officijs in alia ecclesia interesse non debent, ad Matutinum, & ad reliqua horaria diuinarum precum officia, Missarumque solennia celebranda conueniant.

Parochi in vrbe, & in oppidis, saltem insigniorib. constituti, vt à reliquis sacerdotibus, animarum curam non gerentibus, internoscantur, caputium, quod est proprium eorum, insigne in humeris ferant, cū domo exeunt, supra exteriorem vestem, cum processiones aliasq. eiusmodi publicas actiones obeunt, supra suprapelliceum; liceat tamen Episcopo ab hoc decreto eximere, qui in ecclesijs cathedralibus dignitatem, canonicatumue item legitime obtinet, quandiu illam, illumue retinebunt, nō autem, si qui deinceps vlla quauis causa, modoue obtinuerint.

Pro locorum, & temporum ratione id ab Episcopo suis diœcesanis parochis permitti, concediue liceat vt Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum breuitatem, itineris difficultati coniunctam, sacerdotales illos conuentus ipsi non habeant, quos primo prouinciali concilio in singulos menses haberi decreuimus, ita tamen vt alijs deinceps mensib. quibus commodius haberi poterunt, resarciatur, & præstetur, quicquid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conuentibus, vel in vrbe, vel in diœcesi habendis, certas regulas, quæ partim in superioribus concilijs prouincialibus ea de genere decreta sunt, partim ordine, ac rectè adiungendæ videbuntur, ad communem prouinciæ vsum per nos prescribendas atque edendas, tum parochi, tum alij, ad quos executio spectat, seruent, atque exequantur diligenter.

217

CONSTITVTIONVM

P A R S I I I .

De Episcopis.

V*nde, quò spontè nos contendere studemus, ed etiam sanctis legibus, & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adintrice in primis DE I gratia, studiosius proponeremus, non solum in illis vitæ Episcopalis legibus, quas nobis in concilio prouinciali primo constituimus, insistere, sed longius in dies nos progredi oportet; cum ij scilicet nos simus, quibus proposita Christi Domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminus. In hoc igitur concilio prouinciali quarto hæc etiam illis addenda censuimus.*

Primò Episcopi sibi, & gregi attendentes, in omnibus vt est Apostoli præceptum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constãti virtutum Episcopaliũ officio.

Sicut autem præstantibus virtutibus christianis populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituti sunt; ita optimam illam, quæ in Episcopali animo castissimo, ad diuinæque suscipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem;

quibus diebus, ecclesias, altaria, aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, eandem reconciliabunt & alia eiusdem generis episcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum, qui initiandi sunt, & confessoriorum examina habebunt, ceterasque denique grauiores consultationes, & de liberationes inibunt.

Cum autem ob causam sacrificium non faciunt religiosè intersint.

Nec verò, cum adfuturi sunt, sacerdotem cappellanum, sacri faciendi causa indutum, ad altare in mora esse velint, aut expectare patiantur; dum ipsi alijs rebus incumbunt. Prius autem sacrum facere, aut impediti ei interesse studeant, quam alias occupationes, actionesue externas suscipiant gerantue.

Diuinas laudes, precesque horarias piè, decorè, studio, deuoteque quantum eis Deus dederit, ac suppliciter mente recitent; ne verò quicquam aliud agendo debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio valdè caueant.

Dominicis verò, festisque diebus ne ecclesiæ desint, nisi infirmitate impediti, ad Concilij Aurelianensis præscriptum, atque alijs item diebus, quo frequentius per alias quotidianæ pastoralis sollicitudinis occupationes licebit. Quod si in ecclesia non possunt, impediti; domi tamen diuinum officium

non continenter, sed aptis, conuenientibusq. horis recitare studeant. Si verò ne illis quidem horis licebit aliquandò per negocia: videant, vt præueniendo potius, quàm tardando diuinis laudibus satisficiant.

Confessarium secularium, aut regularem deligant, adhibeantue, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spe & stas moribus, & vitæ sanctitate insignis; cuius èt studio, & consilio, & præcationis spiritu, in rerum grauiorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque canonum, aliarumq. ecclesiasticarum doctrinarum, officio, muneriq. Episcopali propriè congruentium, studijs quotidie stas horis operam dare, quotidieque aliquid ex sacris biblijs, potissimum Episcopali fidei, religioniq; commissis studiosè legere; gentiliū autem libris, vt Carthaginensis concilij canone vetitum est, ne operam dent.

Officij præterea sui esse putent, eos excipere, atque audire, qui ipsos, vel tanquam Iudices, vel tanquàm parentes, vel consultores, auditoresue adeunt.

Itaque his peractis, quæ ad diuinum cultum, religionis officia, & ad animi, spiritusque pia studia spectant, omnibus aduentibus se faciles, benignosque præbeant, ita tamen, vt ne à grauitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant: ac ne infimos homines audire negligant, sed hos, vel in primis, cum adsunt, ad se accersant.

Expedit statim, quæ rectè possunt: omnibus vel re, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt, ac debent, ad spiritualem curationem, & gubernationem, diuinumq. cultum spectantia, hæc per se in primis præstare studeant; cætera, quæ inferiora sunt, potius per Vicarios, ministrosue alios exequantur.

Auditorij negotij postquam satis temporis dedervint, tunc à prandio diem etiam distribuunt, ut reliquis consiciendis opera ponatur.

Quicquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur; id omne, vel in spiritualium librorum lectione studio, vel in consuetudine, & colloquio piorum, & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abstinere.

Laicalia conuiuia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pastoralibus libris, ex viris sanctorum Episcoporum, qui Episcopale munus egregiè gesserunt.

Die autem consecrationis suæ, ut aliàs viriliter in concilio Oxoniensi sancitum est, formulam illam promissionis suæ, in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis singulis in mensa legi curent, tum certis etiam alijs solemnibus diebus, ut diligentius præstent, quo crebrius illa lectione quasi moniti, videant Episcopalis muneris partes.

Tridentini item concilij decretum in sessio. xxv.

editum. c. 1. & Concilij prouincialis primi sanctio-
nem de vita Episcoporum, & hanc præterea sepe si-
bi recitari curent, tum maximè aliquando, quibus
diebus, vnà cum familia omni, cibum capiunt.

Vestitu vtantur, ad Concilij prouincialis primi præ-
scriptum, talari scilicet tunica, collo adstricta, ro-
chetu, & humerali indumento, quam mozetam di-
cunt, ita vt ne domi quidem in vllius conspectu, se
exponant, nisi eo Episcopali vestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per
diocesim iter faciunt: interiorem verò tunicam
breuiorem, ac mantellum viatarium adhibeant,
licet.

Annulo autem Episcopali semper vtantur, &
vbique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in
aliena diocesi, vt perpetuò se Ecclesiæ suæ sponso-
meminerint.

Sexta quaque feria, tum præterea in vigilijs, in
aduentu, in Quadragesima, vestitum induant ni-
gro colore, ijs diebus exceptis quibus ex ritu Ec-
clesiæ nullum mœstitiæ signum vestibus ostendere
debent; alijs autem, violacei coloris vestimenta
adhibeant.

Cappam Episcopalem, cum in ecclesiam, vel ad
diuina officia, vel ad conciones, vel ad sacras lectio-
nes, vel ad alias eiusdem generis actiones, accedunt
omnino induant.

Familia Episcoporum Ecclesiæ sumptibus sustenta-
ta, in domibusque ministrorum Dei educata, cete-
ria

vis proposita esse debet ad imitationem christianarum virtutum . quam ob rem eiusmodi sit, quæ præluceat vitæ, & morum exemplis.

In ea ne sint rixosi, impudici, blasphemæ, factiosus, scurræ.

Ne episcopi consanguinei, nisi eadem viuendi disciplina, qua ceteri vtantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentiæ munere adstricti, illis exceptis, qui licet Episcopo operam nauent, possunt tamen debitas ministerij sui functiones in Ecclesia præstare. Veruntamen ne, & facultati detractum ideò sit, qua canonicos duos habere secum Episcopo, per sacros canones licet. Cubicularij præ ceteris etate sint, moribusque graues, & boni testimonij. Adsintque omnino, ex primi Concilij decreto, Clerici, qui sanctæ Episcopalis vitæ, religiosarumque actionum sint, non solum testes, sed imitatores etiam, atque adeò eiusmodi denique, qui, vt ad sanctissimum Pontificem Eugenium tertium S. Bernardus scitè scribit his verbis, præcipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent; quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret: constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem; quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret.

Qui Clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes: eorum opera, ne Episcopi vtantur ad officij alicuius, quod sacerdotali, clericaliue ordini, mi-

nus conueniat, actiones.

Ne quispiam de familia vllò vnquam die prætermittat rei diuinę interesse, nisi necessariò impeditus sit.

Iis, qui de familia sunt, præsertim Clericis, certus ieiunij dies in singulas hebdomadas instituat.

In aduentu item curetur, vt familia ieiunet saltem feria quarta, & sexta.

Ieiunet familia pridie diei consecrationis Episcopi, in vigilijs item sancti cathedralis Ecclesię, ac patroni ciuitatis, si quando non huius nomina nuncupatur cathedralis.

Vnusquisque de familia, singulis mensibus confessus, sacram Eucharistiam sumat vnà cum reliquis, qui in familia sunt.

In aduentu, vt Syluerij pontificis decretum est, & præterea in quadragesima singulis diebus Dominicis, sacram communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitę spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus, quàm sacra communio fiat, paterna cohortatione ab Episcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt rudiores, & christiænę fidei doctrinę, & litteris ab aliquo instituantur, cui id curę Episcopus dederit.

Quo loco domestici, & exteri, domi ante cubiculum

culum Episcopi conueniant ; eo loco liber , aut de vitis sanctorum, aut de spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus in mensa sit ; ut, qui conueniunt, lectioni intumbere possint ; nec verò inanibus confabulationibus se dedant :

Dum familia cibum capit , lectio etiam adhibeatur .

Ne familia otiosa sit, ne inertia, aut desidia dedita ; sed aut in obsequio Episcopi , aut in honestis exercitationibus occupata .

A nugis abstinens, silentium, cum modestia coniunctum, seruare studeat .

Abstineat autem vnusquisque, qui in famulatu Episcopi est , cum à flagiosorum hominum consuetudine, tum à locis, vbi turpiter viuatur .

Ne quis præterea foris pernoctet .

Ne rerum nouarum curiositates sectetur . Ne, quæ iocularia sunt, quæ ridicula, vnde cachinni, risusque solutiores excitantur, loquatur .

Conuiuia publica, comestiones laicales , frequentemq. laicorum hominum consuetudinē uitet .

Libros ne habeat de rebus iocosis , scurrilibus , ridiculis, obscænis, impurisque conscriptos .

Super custodia familiæ Episcopus perpetuò stet , tum etiam bis quotannis visitet, semel inuente quadragesima, iterum initio aduentus, eiusque mores paternè inuestiget, ac videat, vt vnusquisque religiosæ, vitæque spiritualis institutis congruenter viuat .

Si quos ad christianas virtutes progredi compere-

rit ; eorum studia , progressionē sue spiritualis vitæ adiumentis excitet ; qui verò à bene agendi studio auersi sunt , illos moneat , atque obiurgat : ac , si contumaces , incorrigibilesque inuenerit , domo eiciat .

Rursus Episcopus familię suę confessarios sacerdotēs , viros spiritualis vitæ vsu exercitatos , constituat : quibus etiam tamquam clericalis disciplinę , & scē institutionis magistris illa vtatur .

Episcopo , Missam celebranti , vel audienti frequens familia adsit .

Cum in ecclesia ad diuina officia ipse accedit , familiam quoque secum adesse iubeat .

Nihil denique omittat , vt omnes domestici in omni bene , sanctęque agendi officio se contineant .

Familiarium præterea , cum ægrotant , magnam habeat curam .

Prouideat , vt illorum salutis animarum ratio in primis habeatur ; tum valetudinis recuperationi per medicum consulatur , neque uerò impensis parcatur , ita vt ægrotantibus omnia ad conualescendum necessaria suppeditentur .

Illos etiam aliquando inuisat , tum salutaribus consilijs , & benignitatis officijs consoletur , quod , Episcopalis charitatis officium , etiam infimis familię suę præstet .

Vniuscuiusque autem de sua familia rationem in mercede constituenda habeat , pro virtutum , meritumque , & pro ecclesiasticorum fructuum di-

spensa-

spensationis sibi creditę ratione.

Ab Episcopali domo absit omnis pictura ornatus, quę prophana sit.

In atrio Episcopos ordine pingi curet, qui præcesserunt, si minus omnes, eos saltem, qui sanctitatis, aut doctrinę, aut rerum Episcopaliū gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus, reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensaue recipiendis etiam illustribus, & locupletibus hominibus, ne præscriptam Episcopalis frugalitatis normam deserat, ut exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitam modum.

Eleemosinis dandis promptus ita sit, ut præter illas, quas per eleemosinarium, aliosue largiri solet, ipse etiam, misericordię visceribus indutus, manu sua in pauperes Episcopali liberalitate conferat.

De vita, & honestate clericorum.

VESTES, quas domi priuatim clericalis ordinis homines induent, eiusmodi sint, quę non colore, non a vlla habitus specie à clericali modestię discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis, quibus diuina celebrantur; aut pòpulus ad ecclesiam accedere solet;

nec verò absque ea, etiam in diœcesanis locis prædeant, nisi cum eos pedibus iter facientes, viæ difficultas, & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt: ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori, decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerij vsur postulat, omnes vtantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, vt artificij ornatus in humeris nimis appareat.

Singuli autem præterea, præsertim, qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeat, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi munerib. cõtingerit, vti possint.

Nulli sacerdoti, clericoue anulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque vnum solum, & digito dexteræ manus quarto. Eum verò, dum Missæ sacrificium facit sacerdos, deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos, & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ ætione, religiosi animi mores exprimens: qui in ecclesiastici ordinis hominibus clucere debent.

Ne cum neces, & cruciamenta, improbis hominibus magistratum iudicio illata, multitudini spectantia pronuntur, vllò modo ecclesiastici ordinis viri intersint; nisi eorum pia opera, consolandique of-

scium vsui futurum illis sit, qui ad supplicium ducuntur.

Sacerdotum, clericumque cuiusvis ordinis, in canticis, hymnis, psalmis & ceterisque ecclesiastici cultus officijs, religiosa modulatione concelebrandis, diuinisque laudibus sanctè concinendis, ita versari conuenit, vt voce sua, sacris dicata, abuti non debeat ad prophanas cantiones, & modulationes, atque ad voluptarias, delitiosasque laicorum oblectationes. Quam ob rem caueat, ne in nuptialibus, laicalibusue conuiujs, aut mensis, canendo operam suam nauet, ne vlllo quidem, vel cognationis, vel amicitiae, familiaritatis, obsequij, alteriusue rei causa, cum praesertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri canone plane interdictum sit.

Omnis etiam sacerdos, clericusue publica conuiuia, & comessationes eiusmodi vitet, quibus sepe fit, vt contemptui sit, ecclesiastici ministerij dignitas.

Illud autem vnusquisque clericus saepe repetat, se non ad inertiam, atque ignauiam, sed ad spiritualis, & ecclesiasticae militiae labores vocatum esse.

Sciat propterea id in officio suo positum esse, vt cum vel in officijs diuinis obeundis, vel in frequentandis ecclesijs, quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum secularium colloquijs, prophanisque actionibus, sed in diuinarum literarum studijs, & in caelestium

rerum contemplationibus, & sanctis, pijsque officijs traducat. Quare vnusquisque huius prouinciae Episcopus, & alij item, qui illius nomine, atque auctoritate uisitationis munus obibunt, uideant, atque inquirent diligenter, quibus in rebus tempus clerici, atque in ijs potissimum, quae ab illis agi, curarique debent, in Dei cultum se dediderunt. Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, inita aliqua ratione, salutaribus eos occupationibus, & ecclesiastico homine dignis incumbere procurent: ac provideant omninò, ne isti ad salutis discrimen, & aliorum offensionem otio abstantur.

Omnes praeterea, & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, ut ad eos se crebro conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis uitae studijs, exercitationibusque versati, atque eiusmodi sunt, de quorum consilio uitam ad omnes sanctè, religioseque agendi rationes instituant.

Ab illorum autem, qui in uitiorum luto uolutati, se maleficijs pascunt, familiaritate abstinere, cum eos omnes iubemus; tum praecipuè minorum ordinum clericos, qui nondum etate confirmata sint, neque firmo virtutum robore muniti, procliuius ad uitia prolabuntur. Ad illud non modo prohibemus, sed diuina contestatione obsecramus ecclesiastici ordinis homines, eos praesertim, qui in sacerdotij gradu constituti sunt, quiuè ani-

narum curam gerunt, ut quos in vitiorum face-
versari animaduerterint, cautè, & sapienter stu-
deant, à peccatis, flagitijsque deterrere, & ad vir-
tutem cohortari; eisdemque in scelerum gurgite la-
borantibus opem ferre, verbis, consilijs, exemplis,
atque ita quidem, ut dum illos iuuare conantur, ne
se familiaritate inquinent.

Ne clerici apud se libros habeant, aut legant, quorum
lectione bene agendi studium, morum disciplina, et
timor, charitasquæ Dei languescere possit; quales
libri sunt, quæ res, vel inanes, vel iocosas, vel scur-
riles, ridiculasue, uel impuras continent.

Rerum nouarum curiositatē fugiant: tum ne,
quæ ridicula sunt, vnde cachinni, risusque solutio-
res existunt, loquantur.

Sacerdos, clericusue sacris initiatus, aut ecclesiasti-
cum beneficium obtinens, horarum canonicarum
officio cum adstrictus sit, meminerit, se febris, mor-
boue aliquo, uel aduersa valetudine leuiter aliquan-
do laborantem, non iustam propterea excusatio-
nem habere, quam obrem illud intermittat, omittat
ue. Itaque si quando corporis infirmitate affectus
est; ipse pro sua conscientia rectè videat, quid præ-
stare possit, ac ne omittendo graniter peccet, & be-
nificij, si quod habet, fructus suos non faciat.

QVO diligentius cleri in omni ecclesiastica disci-
plina progressus constet, vnusquisque sacerdos,
& cuiusuis ordinis clericus, de frequenti sacramē-
torum

torum vsu, de functionibus in ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumq. progressionem, de ceteris exercitationibus, sibi præscriptis, testimonium ab ijs singulis, quibus ex præscripto accipere oportuerit, singulis mensibus, vel alio statuto tempore, per Episcopum statuendo, afferant; idque ad constitutam rationem.

A Sacerdotibus, ab ijsq. etiam, qui prouectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omninò præstari peroptamus, vt cum omnis ætatis vitæ suæ peccata diligenter, riteque confiteantur; tum spiritualium exercitationum, prout ijs, qui subdiaconatum, vel diaconatum, uel sacerdotium suscepturi sunt, præscriptum est, studium aliquando suscipiant; quo diligentius in uia salutis sibi prospiciant.

De uisitatione.

Necessarium illud, ac planè debitum uisitandi manus, quod ex sanctione Tridentina præstari oportet, prouinciæ nostræ Episcopi ita sollicitè exequantur, vt suæ quique urbis, ac diocesis uisitationem singulis ipsis annis, aut si per diocesis amplitudinè non possunt, biennio ad summum ipsi per seificent. Si uerò legitima occupatione, causaue impediti, id muneris aliquando per se ipsos obire nequeunt, Vicarios generales, uisitatoresue alios, huius rei vsu peritos, atq. idoneos adhibeant, qui uisitationis

vis officium sedulo, ut par est, praescripto tempore exequantur.

Cum verò visitationis munus ipsi per se obiciunt vel unum, vel duos canonicos, vel alios quoscunque homines ecclesiasticos, quos vsui, & adiumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant.

Ne deinceps plures, quàm homines decem, & iumenta septem ad summum secum in visitando conducant, supputata hoc numero Episcopi etiam persona, ac illius ecclesiastici viri, quem ex huius Concilij decreto Episcopus quisque aliquando praemittet: suis tamen proprijs sumptibus licet eis plures conducere. At verò, qui Episcopis gradu inferiores sunt, in visitatione longè pauciores & homines, & iumenta adhibeant. Hocq; decreto derogatum sit alteri, in Concilio primo prouinc. edito.

Laicorum hospitia, eoq; magis conuiuia, ut maxime possunt, omnes fugiant; sin autem ad illos diuertere aliquando necesse erit, cum cetera seruent, tum in primis caueant, ut ne extra mensa Episcopalis, & clericalis modum, regulasque in visitatione praescriptas, quicquam omnino ab hospitibus apparetur, apponaturue.

Notarius autem, cancellariusue, ne quicquam pro visitatione ab ijs, qui visitantur, vlllo quouis nomine exigat neque vllum doni, etiam pusilli, quocunque modo oblatus, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumue in visitatione conse-

Et arum aetione, vel conscriptione, earumue exem-
plo, etiam singulis, vel ecclesijs, vel clericis, vel
alijs, qui visitantur, iussu visitantis edito. At pro
opera, laboreue, quem alterius, cuius interest illa-
rum exempla alio deinceps tempore petentis, cau-
sa in ijs exscribendis posuerit, mercedem capiat li-
cet, pro taxa, in foro Episcopali praefixae, aut presi-
genda ratione.

Episcopi, qui ceteris omni bene, sancteque agendi ex-
plo praere debent, antequam cleri, populiue visi-
tationem incant, a se, suaque familia visitandi ini-
tium vtiliter facient; quo reliqui omnes domesti-
cae illius visitationis aetione, executioneque incita-
ti, pastoralia iussa, quae ipsi visitando praescripserint
promptius, ac studiosius exequantur.

Diligentiam vero omnem visitando adhibeant,
non modo in ecclesiarum cultu, & ornamento tuen-
do, augendoue, sed maxime in omni, & cleri, & po-
puli pristina Christiana disciplina restituenda; in
vtriusque item moribus cognoscendis, iisdemque de-
prauatis corrigendis.

In eaque, vel visitatione, vel morum corre-
etione etiam tamquam sedis Apostolicae delegati,
auctoritate Tridentini Concilij statuunt, moderen-
tur, puniant, & exequantur ad sacrorum Cano-
num praescriptum, quaecumque illis ex prudentia sua
pro subditorum emendatione, & diocesis sua vti-
litate necessaria videbuntur. In ijs, neque vlla in-
hibitio, appellatio, aliudue quicquam impediatur, aut

retardetur

retardet executionem eorum, quæ ipsi mandarint, aut iudicarint, decreuerintue.

Seminarium, ac **marium luxu**, immoderatoque vestitum sumptu utentium, ornatum illum inanem, ac planè superuacaneum, & à christianæ vitæ more sane quàm alienum, vnde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio, & auctoritate prohibere, tollere, funditusque euellere studeant.

Monialium monasteria, regularium iuri, curæque subiecta, quod ad clausuram attinent diligenter, accurateque visitent; loca ipsa introspectent; atque ex superiori etiam parte circumlustrent; & caute, solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram rectè tuendam, vlllo quouis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca, & sodalitia pro auctoritate, facultateue, & canonum iure, & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent, & quæ laicalia etiam, & merè priuata sunt in ijs, quæ ad obseruandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant, reforment.

Episcopo, ad cuiuscumque loci, vel ecclesiæ parochialis, curatæque visitationem aduentanti, cum illi potissimum, vt vetus canon Concilij Turonensis iubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum ijs, qui morbo, aduersane valetu-

dine laborant, sicut in Concilio Rhotomagensi cauzum est, obuiam ordine prodeant: ac stans hymnorum, psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reuerentia illum, tamquam vicem Christi agentem excipiant, prout eodem Rhotomagensi Concilio sancitum est, cuius canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille aduentat, sed alijs etiam diebus, dum visitatio parochiæ sit, fideles quàm frequentissimi adsint; ut ipsi omnes, ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori, parentique liberè exponant; ei, quæ pro illius officij ratione oportet, interroganti respondeant: illum concionantem, monentem, & paternè arguentem, obsecrantem, & increpantem audiant; eiusdem iussa, monita, & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentem per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam rectè factis omninò exequantur. Id porrò omne, ut fideles diligenter, promptoq. animo præsent, frequentissimi que in Episcopali visitatione adsint; parochorum, & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout vsu venerit, intra Missarum solemnias illos docere, cum eas officij partes, quas Episcopo visitanti ab ipsis præstari conueniat, tum visitationum in primis utilitates, fructusque salutare.

At verò ex visitationum laboribus, quo vberiores fructus existant, ac fidelium animi saluari aliqua preparatione excitati, & susulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna, & episcopalia iussa, monitaue amplectenda, & exequenda, tum ad omnem denique christiana vitæ disciplinam, sanctis institutis conformatam, suscipiendam; ac præterea, vt visitatio, & diligenter, & breuiter, & rectè denique conficiatur, atque absoluaur; has etiam de preparatione ab ijs præsertim, qui visitantur, adhibenda, instructiones adiungendas censuimus ijs decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc, & in alio nostro prouinciali primo concilio edita sunt. Quibus porro in instructionibus pro personarum, temporum, locorumque sua diæcesis ratione, ab Episcopo addi, detrahique liceat.

Primum vbi visitationis, vel generatim in vniuersa vrbe, diæcesique inchoanda, vel speciatim in aliquo oppido, locoue, aut parochia, præsertim frequentiori, atque insigniori obeunda, certam diem Episcopus statuerit; pastoralibus etiam litteris, eo potissimum nomine, a se confectis, populum præmoneat, atq. cohortetur cum ad alia pietatis officia, tum maximè ad peccatorum confessionem, sacram communionem, precesque pro saluari visitationis euentu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam vniuersa visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadragin-

ta horarum orationem indicat : quam eiusdem visitationis nomine à clero, & populo qui in vrbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parochæ, aliove ecclesiæ rectore, cuius interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curataue, aut oppidi, præsertim insignioris, visitatio ineatur.

Duobus verò, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus Archipresbyterum, aut Archidiaconum, vt in Concilio Rothomagensi cautum est, aut alium ecclesiasticum hominem, quem maluerit Episcopus, præire iubeat, per singula oppida, vicos, parochiales, & loca ciuitatis, & diœcesis, præsertim frequentiora, insignioraue, qua ille visitaturus est. Ille verò iussa præstet; conuocatoque clero, & populo vnicuiusque loci nunciet Episcopi aduentum, eidemque aduentanti obuiam, vt iussum est, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat, ac mandet. Pastorales item Episcopi literas, edicta, instructiones, ad visitationem pertinentes, enunciet, atque enulget. Tum præterea quicquid de leuioribus causis ab eo explicari, agiue Episcopus iusserit, id exequi studeat, vt ne ille veniens diutius ob eiusmodi causas in visitationis mora esse necesse habeat.

Parochus porro, aliusue ecclesiæ rector, vel prefectus, in qua animarum curam gerit, cum visitandus erit, pastorales Episcopi literas, visitationis nomine editas, duobus ante illius aduentum proxi-

mis festis diebus, intra Missarum solemniam, cum populi frequentia adest, de scripto recitet.

Itidem præstet de literis, quas de confirmationis sacramento ritè, religioseque suscipiendo, Episcopus, instructionum, monitionumue nomine ediderit.

Hoc ipsum præterea exequatur de alijs item literis, edictis, & instructionibus, quas ob visitationem euulgari ille iusserit.

Sacerdotibus quoque & alijs, quorum interest, Episcopales instructionum literas de scriptis, tabulis, libris, alijsque rei ecclesiasticæ monumentis, instrumentis, ceterisque id generis maturè præparandis, quo visitandi ratio, breuior, explicatioque sit, significet, & recitet, ac, si opus est, earum exempli exscribendi copiam illis faciat.

Quam litterarum, edictorumue Episcopaliū euulgationem, recitationemue, & sermone, & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum priuato cohortationum officio prosequatur, prout expedire animaduertit; quo fidelium animos diligentius præparet, atque excitet ad suscipiendum Episcopalis visitationis officium uberrimo, ac salutari cum animarum fructu.

Illud porrò curet, ut nemo, qui intra parochia sua fines habitat, omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus, sacram communionem non sumat, idq. ab episcopo ipso, etiam si in alia pa-

parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet eo loco, ubi mane visitans, Missæ sacrificium offerat. Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo etate, in confirmationis litteris Episcopali- bus præscripta sit, illud ab eodem tunc non acci- piat.

Quamobrem tum pridie diei visitationis, tum maxime ubi Episcopum visitationis causa iam ad uentare cognouerit, certo aliquo, solemnique cam- panarum sono illius aduentum fidelibus significet, quo frequentius etiam ex agro euocati, omni alia prætermissa actione conueniant, eiq. tale tanquam necessarium munus obeunti, diligentius præsto sint qua debent obseruantia, ac ueneratione.

Studeat item confessoriorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sunt, nisi Episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduoque parochiæ suæ hominum confessiones au- diant, aut confessos reconcilient, ut stata visitatio- nis, aliæue die, quam Episcopus constituerit, præ- parati sint ad sacram communionem, & ad confir- mationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo san- ctè sumendum.

Ac propterea confessionum causa eo tempore cõ- fessionalia multa, ad formulæ demonstratæ præscri- ptum confecta, certisque locis in ecclesia sua decen- ter collocata, si totidem non sunt, quot necessaria uiderit, aliunde habere curet.

Hóstias, uinum, uasa, mappas, & alia ad sa-
cræ

era communionis, populo ministrandę, vsum ne cessaria, accuratę paret.

Locum item in ecclesia preparet, atque ornet, vbi ab Episcopo confirmationis sacramentum fideles religiosę suscipiant.

Suggestum item decenti ornatu instruat, vnde tum ille, aliusue populo sermonem, concionemue habere possit; tum episcopalia monita de scripto pronunciarı.

Pridie illius diei, quo Episcopus visitaturus est, chyrõgrapha, schedulasne in promptu esse curet, eorum, qui confirmationis sacramentum suscepturi sunt, & compatrum, commatrumque item ex praescripto instructionis literarum, de confirmationis sacramento promulgatarum.

Omnium, singularumque rerum, quę vel conserandę, vel benedicendę sunt, vt pote ecclesię, cęmıterij, altarium, campanarum, vestium, indumentorum; tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, significationem, indicis ordine exaratam, Episcopo ante diem visitationis ita in tempore det, vt cum de apparatu, tum de certa hora, vel die illas sacras actiones obeundi deliberare possit.

Sacristiam præterea adornet, atque instruat, in qua ex armarijs exposita sint sacra indumenta; vestes, pallia, vasa, ac reliqua omnia ecclesiasticę supellectilis instrumenta, atque ornamenta, præter illa quę in ecclesia, altariumque apparatu, &

vsu tunc erunt ; eaque ordine , ac pro colorum rati-
one , distinctè collocata ita appareant , vt eo , & lo-
co , & tempore in visitando recognosci certè , facile
que , ac breui possint .

Certo item , decentique sacristiæ loco libri , ac
volumina ecclesiastica , vt Missalia , Breuiaria , le-
ctionaria , antiphonaria , & alia id generis suis opo-
rimentis politè confecta , in oculis Episcopi appa-
reant .

Tuto item eiusdem loco in promptu sint scri-
pta , monumenta , codicisue , quibus testificatio fiat sa-
crarum reliquiarum , in ea ecclesia asseruatarum .

Eodem loco tabulæ item , scriptaue indulgentia-
rum , eidem ecclesiæ concessarum .

Separatim alio sacristiæ loco , vel in archiuio , si
illud à sacristia distinctum sit , in promptu habeat ,
tabulas , scriptaue , ac monumenta quæuis , pro ratio-
ne annorum distinctè notata , quæ ad ecclesiæ , alta-
rium cappellarumue iura , privilegia , bonaque testi-
ficanda pertineant .

Librum item statutorum , & constitutionum , &
tabulam rituum , consuetudinum , si quas peculia-
res illa ecclesia , eiusue clerus habeat , præsertim in
diuinis officijs , ecclesiasticisque functionibus .

In promptu præterea , ac parata inuentaria hæc infra
ordine præscripta , rectèque confecta habeat , qui-
bus singulis manu sua subscriptum sit .

Primò inuentarium sacrarum reliquiarum in
sua ecclesia reconditarum , ac simul monumento-

rum, literarumue, alias verè testificantium .

Alterum, in quo descripte sint indulgentiæ omnes, illi ecclesiæ, eiusue cappellis, aut altaribus perpetuò concessæ, aut ad tempus, quod adhuc peractū non sit .

Tertium, in quo sacra vestes, pallia, indumenta, & ornamenta singula; omnia, quaecunque suppellectilis ecclesiæ sint, rectè, ac distinctè descripta, notataue appareant.

Quartum, in quo libri, scriptaue, littere, ac instrumenta id generis, quibus bona, iura, privilegia ecclesiæ, altarium, cappellarumue testificata apparent, notata sint,

• Quæ inuentaria, quo tempore, & quibus presentibus proximè confecta sint, & illius scriptione appareat, vt, si ita opus aliquando erit, rectè conferri possint, eademque exscripta, in visitationis acta referantur, prout Episcopus censuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, cappellarum, & clericatum, quicumque sunt in illa ecclesiâ, cum explicatione eorum census, & onerum, vnicuique adiunctorum etiam foundationum, institutionumue, & notariorum, qui foundationum tabulas confecerit, tum singulorum præterea, qui ea altaria, cappellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudue, quouis, etiam ad nutum amonibili, titulo obtinet .

Indicem etiam similem, cum simili explicatio-
ne titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum
ecclesiarum, tum oratoriorum secularium, etiam
campestrium, quæ sita sunt extra illam ecclesiam,
intra fines tamen eiusdem parochiæ.

Indicem item scholarum, confratiarum, lo-
corum, operumue piorum, quouis modo in ea ec-
clesia institutorum, quo exprimat, & institu-
tio, & institutionis tabulæ, à quo scilicet notario
confectæ.

Rursus indicem similem scholarum confratria-
rum, hospitalium, locorumue, & operum piorum,
quorumcumque, quæ extra illam ecclesiam, intra fi-
nes tamen parochiæ sita sunt.

Indicem quoque monasteriorum, præpositura-
rum, & huiusmodi domuum regularium, tam vi-
rorum, etiam si commendatæ sint, quàm femi-
narum, etiam, quæ ab Episcopi iurisdictione im-
munes sint; quæcumque in illius parochiæ finibus
sitæ sunt.

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo
clerici, in suæ ecclesiæ finibus habitantes, descri-
pti sint, notatis eorum vnus cuiusque tum nomi-
nibus, tum domicilijs, habitationibusue ecclesia-
sticis, aut secularibus; hoc item adscripto, an so-
li, an vnâ cum alijs, vel ecclesiasticis, vel laicis
habitent.

Indicem item puerorum, adolescentiumue, vi-
tæ ecclesiasticæ disciplinam ingredientium.

Musicorum item, cantorum, organoq; in quavis Ecclesia sonantium.

Laicorum item hominum, si qui sunt, sacerdoti in Missæ sacro, aut in diuinis officijs funeralibus etiam, & in alijs ecclesiasticis muneribus, operam aliquam præstantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque ecclesiæ suæ; rursusque fructuum, & censuum, quos inde percipit, & aliorum inde reddituum, ut pote oblationem, eleemosinarum, quæ statis quibusdam anni diebus, vel ob solemnitates, uel ob anniuersaria, aliamue causam fiunt.

Huic rursus alius index adiunctus exhibeatur, usurpationum bonorum, iuriumue illius ecclesiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini Concilij celebrationem, & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det reddituum, vel veterum, vel recentium, capitulo, cleroue illius ecclesiæ communium.

Indicem quoque distinctum, reddituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, ut supra, præscriptarum rerum, quæ ad ecclesias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quandiu vacent, & illius item, qui earum fructus, vel decimas, vel primitias, uel alios cuiusuis generis redditus exigit nomine descripto, & auctoritate qua exegit item.

Indicem præterea census ab eo, qui sibi tam
quam

quam rectori obuenit, distincti, ac separati, utpote illius, qui vel ad fabricæ illius ecclesiæ, vel ad lumen, vel ad sacristiæ, vel ad alterius eiusmodi usum, erogationemue pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, vnum scilicet baptizatorum, alterum eorum, qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui Chrisma susceperint, quartum, quem proximè confecerit, de numero, statuque animarum.

Regestum etiam, aut exempla constitutionum pontificiarum, ac literarum pastoralium, aut instructionum id generis, & edictorum, quęcunque ab Episcopo acceperit. In quibus singulis exemplis notatus sit dies, quo illa populo promulgarit, legeritne.

Paratos item libros, & tabellas singulas, indicesue habeat, ac exhibeat, qui debent in sacristia esse, ex precepto Conciliorum prouincialium, diæcesanorū, ac instructionum.

Si præterea curam, administrationemue habeat bonorum ecclesiasticorum separatim ab ijs, quę sibi ad vitę sustentandę usum attributa sunt, aut fructuum vacantium sibi commendatorum, susceptę, administratęue curę rationum codicem, in promptu habeat, atque exhibeat.

Separatim verò in promptu habeat, ut Episcopo tradat, tabulam decretorum prouincialium, diæcesanorumque quę vel ad diuinorum officiorum cultum, vel ad parochialis curę, disciplinęque christia

negationem pertinentia, nondum in parochiæ suæ finibus executionem habuerunt, causis, & impedimentis quoq. explicatis, cur in executionis usum adhuc inducæ non sint.

Tum præterea indicem, manu sua confectum, det eorum, qui infra notati sunt, si qui in parochiæ suæ finibus id generis homines exant.

Hæreticorum, hæresisue nomine suspectorum, aut libros hæreticos, prohibitosue habentium, uel legentium.

Publicè ut infra potissimum, delinquentium, malefactaque committentium.

Blasphemantium scilicet.

Superstitione, maleficijs, magicisque artibus uententium.

Eorum, qui in Pascha confessi, sacram communionem non sumpserint.

Simoniacorum.

Vsuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatusue nomine suspectorum.

Illorum etiam, si qui publicè, notorieq. criminosis, quibus pro Tridentinæ sanctionis, Concilijq. primi, & tertij provincialis decretorum ratione, solènis, uel publica indicenda sit pœnitentia; ut, aut tunc ipsi episcopus eam iudicio suo statuatur; aut illos, quos solemniter pro peccati gravitate pœnitere iussu est à cancell. notatos, ad se ineunte quadrag. venire iubet,

beat, cuius temporis initio illam de ecclesie san-
cta more ipsi subeant ritu solemnem.

Coniugum inter se disiunctorum, neque simul
habitantium.

Eorum, qui cognatione, affinitateue iuncti, ma-
trimonium gradu prohibito contraxerint.

In ecclesia parum reuerenter, ac non debita ve-
neratione versantium.

Illarum, qui diebus festis Missæ sacrificio non
intersint; aut seruilibus operibus dies festos viola-
re, aut choræis, comessationibus, alijsque eiusmodi
actionibus prophanare soleant.

Talis, aleaue ludentium; aut istis domicilla ex-
ponentium.

Libros de rebus obscænis, parumque honestis
conscriptos, obscænasque item imagines habentium.

Eorum etiam, qui inertia, desidia, otio, vel
tauponis, tabernisue viuarijs, ganeisue dediti
sunt.

Marium, fæminarumque uestitum immodera-
tum induentium, non sine manifesta Dei, homi-
numque offensione.

Omnium denique deprauatorum morum, in pa-
rochiæ suæ hominibus frequentium, ac publico-
rum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiæ suæ li-
mites habitantium quibuscum Episcopus uisitans
pro uarijs uisitacionis officijs, aliquando colloqui,
agere

agevere necesse habet. Horum scilicet,
Patrumfamilias.

Ludi litterarij magistrorum, pedagogorum, mu-
sicam etiam, scriptionem, arithmeticam, aliasq. ar-
tes liberales profitentium.

Mulierum item docentium, puellasque sibi in di-
sciplinam traditas, domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonsorumq. rem me-
dicam exercentium.

Pictorum, & sculptorum.

Bibliopolarum, impressoriamque facientium.

Ministorum publicorum syndicorum, compa-
triæ vniuscuiusque prefectorum, curatorumue, &
aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumue in parochia sua frequen-
tiorum.

Hominum, operibus ijs exercendis aptiorum,
aut iam deditorum; & eorum, qui vitæ spiritua-
lis, disciplinæque christiana studiosi adiumenta sub
ministrare possunt rationibus, parochiæ bene insti-
tuendæ vsui necessarijs.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorum-
que verè miserabilium.

Cauponarium, cœnaculariumue exercentium.

Saltandi, tripudiandue, ac sonandi in choris
artem profitentium, docentiumue.

Exhibeat ipse ordinum, quibus initiatus est, ac benefi-
cij illius, tum ceterorum etiam, si qua alia cri-

net, litteras, tum facultates scriptas, si quas ab Episcopo, eiusuè ministris habet, vel suo, vel ecclesie suæ nomine, vt puta suscipiendi munus Missarum celebrandarum, audiendi confessiones eorum, qui non sint de sua parochia, cohabitandi cū laicis, vel extra gdes ecclesiasticas, adhibendi feminas sibi inferuientes, locandi laicis domum ecclesiasticam, exponendi capsulam pro eleemosinis, & eiusmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis provincialibus, aut ex visitationum, alijsue Episcopi sui iussionibus, habere debet, vt pote Breuiarium, Missale, calendarium proximè editum, librum rituale, seu sacramentorum, homiliarium, psalterium, volumen bibliorum, catechismum Romanū, codices Conciliorum, scilicet Tridentini, prouincialium, & diœcesanorum, quibus in libris inscriptum sit nomen possidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoscumq; impressos, aut manu exaratos habet.

QVOD de sacris reliquijs, indulgentijs, indumentis, ornamentis, suppellectili ecclesiastica, libris, scriptis, inuentarijs, indicibus, fundationum tabulis, redditibus, emolumentis, oneribus, vsurpationibus alienationibusque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parochi, rectoriue, aut præfecto ecclesie, in qua animarum cura geritur, præscriptum est, id omne, & præpositi, & canici

vicarij, & cappellani, etiam mercenarij, & alij digni-
tatum, canonicatum, altarium, cappellarum, a-
liorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut
quouis nomine administrationem, curamve haben-
tes, & rursus fabricarum prefecti, & confratrium,
hospitium, eleemosinarum, locorumve, ac ope-
rum piorum quibus curatores, cum visitandi erunt,
praesentent; quatenus eo de toto genere constitutum
ullo modo pertineat ad eorum dignitates, benefi-
cia, cappellas, & altaria, titulos, & ordines, aut ad
fabricas, hospitalia, eleemosinas, pia loca, vel ope-
ra, aut etiam ecclesias, altaria, cappellas eorundem
praefectorum, vel curatorum administrationi, &
procuratori commissas. Parochi sit autem, aut
praefecti; rectorisve, ut supra, intra cuius parochie
fines facienda est visitatio, nisi Episcopus alijs po-
tius id muneris aliquando dederit, illos omnes, &
singulos in tempore praemonere, ut praescriptum
apparatum conficiant, atque in visitatione presen-
tes adsint, tum praescriptam rationem, qua id praes-
tent, diligenter docere.

E P I S C O P U S porro, quo visitationis rationem ma-
gis explicatam habeat, nec diutius, quam par est,
in mora sit, in omni praescripto apparatu recte con-
ficiendo ab his, quorum interest, pro pietatis suae, pa-
storalisque diligentiae studio omnem diligentiam ad-
hibeat.

Quaecumque de preparatione in Episcopali visita-
tione facienda supra praescripta sunt, instructio-

nes eadem ferè omnes adhibendę erunt in alijs visitationibus, illa tantum preparatione excepta, quę pertinet ad ea, quę Episcopi tantum, episcopalisue muneris, & visitationis propria sunt; vt de solemni receptione, de chrisimatis sacri ministratiōe, & alijs huiusmodi.

Quo verò parochorum, & aliorum sacerdotum in cōcionibus, vel sermonibus habendis ratio Episcopo exploratior sit, hæc præter alias huius indagatiōnis constitutas rationes seruare poterit, vt cum visitantur, sermonem, conuocato populo, presenteq. ipso Episcopo singuli in sua ecclesia, vel, vbi is maluerit, eo de genere, quod idem iusserit, aliquando habeant.

Visitatiōnis initio, certa christiano morè viuendi regula, ex œcumenica Tridentina synodo, Concilijsq. prouincialibus, & diœcesanis, omnique optima disciplina collectę, vulgari sermone, breuiter explicatę, ad communem prouincię vsum per nos edendę, præter illam decretorum, ad laicos pertinentiũ, denunciationem, in Concilio prouinciali tertio parochis præscriptam, de suggestu populo frequentissimo in vrbe, & insignioribus locis, vbi Episcopus expedire censuerit, clara voce legantur: vt omnes intelligant, secumque taciti inquirant, an ad præscriptas leges vitę christianę modum susceperint. Tum ab Episcopo de illis interrogati, viderint sui muneris esse, si quas in vitę institutione executi nondum sint, earum præscriptis, atque institutis parere

parere quam primum, & quam diligentissimè, pro salutaris disciplinæ ratione, atque usu, rectis regulis confirmato.

Certas pastorales monitiones, unicuique hominum ordini, sexui, atati proprie conuenientes, ex sacrarum litterarum fontibus, sanctorumq. patrum disciplina, ex eisdem Concilijs haustas, ad omnium etiam magistratum instructionem, nostra cura cõmuni prouinciæ usui consiciendas, vnusquisque parrochus, cum in fine visitationis vrbs, & vniuscuiusq. præsertim insignioris oppidi, tum certis anni solemnitatibus, prout Episcopus iusserit, & illis aliud quid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum censuerit, populo de scripto recitet, atq. euulget; ut fideles non solum visitationis iussis, decretisque alijs in omnes bene agendi partes confirmati, sed sapius sui quique debiti officij, Episcopalis. pastoralibusque vocibus moniti, in dies in via Domini maiores progressiones habeant.

De Concilio prouinciali.

PROVINCIALIA Concilia, diuino munere, à sacra Oecumenica synodo Tridentina in usum reuocata, sicut tertio quoque anno ad eiusdem synodi præscriptum conuocari, celebrarique oportet; ita maximè consultum esse debet, vt id ipsum rectè, ordine, atque ex utilitate prouinciæ præstetur. Itaque, & pro illorum usu, in perpetuum retinen-

do, & pro ceteris rationibus, ad eorundem actionem rectè, vtiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus.

Primò singulis provincialibus Concilijs, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrâdis, quæ indicere, conuocare, & celebrare ius Metropolitanæ est, nos certam diem in posterum indicimus, decernimus, & statuimus, feriam scilicet quintam, quæ à Pascha Resurrectionis Domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item locum, nempe Metropolitanam nostram ecclesiam, beata Mariæ virginis nomine nuncupatam.

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitutioneue Metropolitanæ iuri derogatum, abrogatum ne sit, quominus constitutum diem, locumque, prout necessitas postularit, vel iusta causa, ratione aliqua ei suaserit, prorogare, accelerare, mutare, ex canonum iure, sanctioneque Tridentina possit; modo intra triennij saltem spatium, ad illius sanctionis præscriptum, semel celebret.

Neque rursus Metropolitanæ legitime impedito, facultati illud conuocandi, eadem Tridentina sanctione coepiscopo antiquiori concessa, detractum sit.

Eius autem constituti conciliaris diei, & loci, atque adeo Concilij provincialis indictionem omnino, ratam, firmamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significatione, vel edicti promulgatione,

tionē, vel vlla alia denunciatione, aut nuncio, tantum roboris, & auctoritatis ad Episcopos, & reliquos quosuis omnes, ac singulos, qui in provinciali concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse possunt, aut debent, quorumue aliquid interest, monendos, & conuocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum illa, quę indicendi eiusdem Concilij provincialis ratio iuxta, & nuncio, edictoq; publico adhibetur.

Quamobrem propositis hæc, canonum iure sancitis, cum vniuersos, & singulos Episcopos tum ceteros omnes, qui quouis iure, consuetudine, aliaue, vt supra, ratione, debent, Mediolani in Metropolitana ecclesia presentes adesse ad eam diem iubemus, quam tertio saltem quoque anno, provinciali Concilio de more ineundo, celebrandoque certam, & statam hac constitutione in perpetuum decreuimus.

Quicumque verò, vel Episcopi, vel alij interesse debent, ne eorum nomine alij, sed ipsimet statim die adsint; nisi necessaria, iustaque causa, quam obrem debitum hoc officium præstare non possint, impediti sint.

Eam porrò causam tum Metropolitanam, vt canonum iure cautum est: probent; tum etiam procuratorem certum, ecclesiasticum hominem, mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatue, quęcumque canonum, Concilijque Tridentini auctoritate, in provinciali synoda acta, gesta, constitu-

ta, deireta, sancitaue erunt. Si quis contrafecerit, aliare ratione non paruerit, aut contumax erit, ex canonum sanctionibus debitas luat pœnas.

Quicumque porro ex ijs, quos constituta illa die adesse hoc decreto iussum est, adesse neglexerit, aut pratermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, Metropolitana, aut alterius ecclesię, lociue, ubi Concilium habebitur, si mutari quandoq. contigerit, valuis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum inuitamus ad Concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine presentes in Concilio adsint; ac, si quæ erunt, qua ri ferre velint, ea Metropolitano in Concilio coram exponant.

Va vero omnibus, & singulis alijs, qui vel inuitati, vel alio iure interesse possunt, vel debent, quorumue interest, notior planè sit, atq; euulgatior eiusmodi synodi prouincialis indictio; certam illam Concilij inchoandi constitutam diem, ac locum in calendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari; tum in octaua talis diei Domini, qui dies est cal. Ianuarij, aut in Epiphania, prout in ecclesia sua moris est, eiusmodi solemnes promulgationes fieri, intra distansum solemnia populo frequenti, vnà cum Paschæ resurrectionis Domini, aliarumq. solemnitatum denunciatione de more indici, significari, & denunciari,

vnusquisque Episcopus mandet.

Iubeat etiam ecclesie sue cathedralis valuis, alijsque locis, que videbuntur, schedulam, grandiu-
sculis literis exaratum, duobus mensibus ante con-
stitutam diem, adstanto frequenti populo affigi, his
verbis.

Concilium prouinciale Mediolanense,
per Reuerendissimum Archiepiscopum De-
creto, edito, & promulgato, indictum, & cō-
uocatum hoc anno die mensis N. Deo
auxiliante, in Metropolitana Ecclesia de mo-
re inchoabitur, & celebrabitur.

Cui schedula manu cancellarij, notarijue Episco-
pali subscribatur, posito etiam sigillo consueto E-
scopali.

Conciliarem præterea hanc actionem singulis
tribus proximis ante diem constitutam dominicis
diebus per parochos, & concionatores fidelib. de-
nunciari, eosdemque non modo excitari ad frequen-
tius orationis studium, verum etiam ad id inflam-
mari vnusquisque Episcopus curet, vt die domini-
co, statam Concilij diem proximè antecedente, ve-
rè pœnitentes, & confessi, sacram communionem
sumant, hoc præcipuè precantes, vt quæ ad suam, et
ad illorum, quorum cura commissi sunt, salutem
pertinent, Dei auxiliante misericordia, in Concilio
sancta sollicitudine agantur.

Ab eadem tertia dominica ante presinitum Cō-
cilij tempus, & deinceps, quamdiu de more illud ab
solu-

solutum, aut dimissum erit, eadem de causa, ac nomine, quinta quaque feria Missæ sacrificium, tum à singulis sacerdotibus, tum solemner collegiatim, in omni cathedrali, & collegiata ecclesia, de Spiritu sancto fiat, prout concilio prouinciali secundo sancitum est; vel ubi solemnioris officij ratio hoc quandoque impediatur, saltem commemoratio; tum etiam singulis diebus dominicis, & in illis, & in omnibus parochialibus ecclesijs processio, supplicationesque litanie, ac preces habeantur.

Ecclesiastici etiam ordinis homines, & quos vnà secum ad Concilium Episcopi conduxerint, & quos Capitula miserint, & testes item synodales, qui conuenerint; ij omnes, & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi, sacerdotes Missæ sacrificium facere, clerici sanctissimam Eucharistiam sumere ne omittant.

Porrò eo religiosius, & frequentius Episcopus vnusquisque in oratione, & precibus, & sanctissimis sacrificijs, illo presertim tempore versari studebit, quo planius se ad rerum grauium consultationem, & deliberationem vocatum esse videt.

Quo autem instructior is ad synodaliū rerum tractationem conueniat; perquirat primò, quæ Tridentina, & prouincialia decreta executus sit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab alijs, quorum interest, prestita non sint, quæue non seruentur.

Hæc verò accuratè inuestiget in primis, an qui vel iure, vel consuetudine, vel alia quavis ratio-

ne residere debent, ipsi resideant, anque residentia munera per eosdem prestentur.

An regulares exequantur, quæ Tridentina constitutione de eis sancita, in defectum Capitulorum generalium in provinciali Concilio supplenda, providendaque sunt, eiusdem Concilij Trident. decreto.

Diligentissimè quoque indaget, si quæ superiorum provincialium synodorum decreta sunt, quæ in sua diœcesi executionem non habuerint.

Id denique omni christianæ disciplinæ studio perspiciat, si quæ sunt, quæ pro corrigendis moribus, pro abusibus tollendis, pro controuersijs componendis, aut aliàs pro vniuersa prouincia ecclesiastica, & christiana morum gubernatione sanctè instituenda, vel restituenda tractari, aut decerni in Concilio oportet.

Quò studiosius autem id omne præstet: paucis ante diebus, quàm synodi provincialis statuta, & indicta dies venerit, urbis, diœcesisque suæ sacerdotes aliquot, pietatis zelo fragrantem, rerumque ecclesiasticarum peritia, atque usu præditos, ut expedire videbitur, conuocet; quibuscum agat de ijs singulis conciliarium rerum tractationibus, ac præsertim quæ ad vitæ christianæ, & ad clericalis disciplinæ instituta interesse possunt.

Iis omnibus Episcopus instructus, ubi ad Concilium venerit, in eo de ijs ordine referat, atque agat; & in primis de diuini cultus obseruantia, tum de cleri sui disciplina, spiritualibusque eiusdem

dem progressionibus, ac de instituti etiam semina-
rij rationibus, de populi præterea in studijs pietatis
exercitatione, & de priorum hominum sodalitati-
bus, de ecclesiæ denique, diœcesisque suæ omni sta-
tu. Si quid verò sit, quod Episcopus vtilius tra-
ctari posse censuerit, si Metropolitano per litteras
ante significandum erit, id præstet, prout expedire
iudicauerit.

In ecclesia verò, ubi Concilium celebrabitur, quæ etiã
ecclesia de more ornetur, ipsis proximis antè Con-
cilij initium diebus, oratio quadraginta horarum
instituat, fiatque à clero, & à populo frequentis-
simo pro optimo Concilij successu.

Pridie etiam illius diei, quo futura est prima sessio, epi-
scopi, quo religiosius rem grauissimam agant, ieu-
nium celebrent, & Episcoporum item familia.

Eodem die sub vesperum, solemniter more campa-
næ in ecclesia pulsentur: quod itidem fiat pridie il-
lius diei, quo deinceps alia sessio futura est.

Postridie, quæ statuta concilij dies est, summo ma-
ne singuli ecclesiastici homines, qui Concilij causa
venerunt; sacerdotes quidem Missæ sacrificium fa-
ciant, reliqui verò clerici, præsertim qui de Episco-
porum familia sunt, singuli à suo Episcopo, Mis-
sam celebrante, sacram communionem sumere stu-
deant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die
siones habentur, facere salutariter procurent,
In prima sessione, supplicandi causa pro re graui, que
geritur

geritur, processio solemnitas fiat, conuocato clero seculari, & regulari, post processionem Missæ sacrificium, ut à Metropolitano solet, eo impedito, ab antiquiori prouincia coepiscopo solemniter celebretur, & sermo item latinè habeatur de re conciliaribus actionibus, disciplinaque ecclesiastica cultui accommodata. Hoc autem & Missæ, & sermonis officium sequentibus alijs sessionibus præstetur ab alio prouinciæ Episcopo, qui à Metropolitano delectus, & inuitatus, id munus susceperit.

Singulis dominicis, & festis diebus, dum Concilium prouinciale habetur, mane saltem conciliares actiones intermittantur, ut Episcopi ecclesiæ, & officijs diuinis eo tempore vacare possint.

Episcopi ad rerum, ob quas in Concilium euocati sunt actionem tota animi cogitatione intenti, sicut illas omni pietate suscipere debent, ita salutaribus consilijs adiuuare, summaque animorum consensione, & concordissima Episcopali voluntate perficere piè studeant: id maximè spectantes, ut Deo, conscientie suæ, religioni, ecclesiarum utilitati, christianæ disciplinæ, animarumque saluti satisfaciant.

Congregationes generales, quæ statim in singulas hebdomadas habebuntur, significantur, tum campanæ in die sono, per dimidiam horam dato, tum iabelis suo loco de more affixis.

Concilio autem, ne cuiquam Episcopo abire liceat, nisi necessaria, iustæ causa, à Metropolitano cognita,

gnita, & comprobata, ab eundique facultate scriptis data, ac procuratore ecclesiastico homine constituto, & relicto, qui suo nomine, quæcumque in Concilio acta decretaue sunt, recipiat.

Antequam à Concilio discedatur, cum cetera, & ad optimos mores inducendos, & ad ecclesiasticæ disciplinæ vim, vsumque retinendum, atque augendum, & ad Tridentinas, prouincialesque sanctiones omnino exequendas pertinentia, quàm diligentissimè agantur, tum quæcumque in ipsa Tridentina synoâo ad Concilium prouinciale referuntur, studiosè tam lectione repetantur, tum tractatione in executionis vsum inducantur.

Canonicæ præterea regulæ Oecumenicis Concilijs, ecclesiasticæque disciplinæ monumentis traditæ, quæ Episcopalis, & sacerdotalis vitæ rationem, officia, partesque maximè attingunt, descripto legantur, vt canonum auctoritate, iam pridem sancitum est. In ijs potissimum sit constitutio, de vita Episcoporum in Concilio prouinciali primo edita, altera item hoc quarto Concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogatorium præscriptum, quas pontificalis liber completus est, ac si quæ præterea alia erûnt, quæ potiora prouisione temporum Metropolitano videbuntur.

In vltima autem vniuscuiusque prouincialis Concilij sessione, dies futuri Concilij, supra præscriptus, Metropolitanis iussu, denunciabitur, vt

antiqui instituti, & moris est.

Episcopi antequam è Concilio discedant, singuli ordine ad altare maius accedentes, decretis, & constitutionibus, in eodem Concilio confectis, & promulgatis, postquam Metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Vnusquisque item procurator Episcopi absentis, antequam abeat, promulgata decreta, sui Episcopi nomine suscipiens, iisdem subscribat; si non fecerit excommunicationis pœnam incurrat.

Absolute denique, vt moris est, Concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes Episcopi surgentes, cum reuerentia osculum pacis à Metropolitano accipiant, & sibi inuicem dent, cum timore, & amore Dei.

Quodque sancti osculi significatione ostendunt id re ipsa præstent, vt coniunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis, atque charitatis studio, quacumque sancita sunt, sollicitè exequendo in eam curam incumbant, vt vniuersa prouincia hæc salutaribus disciplinæ institutis, ad vsum inductis, in omnes benè, pieque agendi partes æquè conformetur.

Hac autem omni constitutione, ne Metropolitanus auctoritati, & facultati vlllo modo derogatum sit: qua licet ei omni loco intra prouinciæ fines Concilium prouinciale conuocare, & habere: idemque in aliud tempus prorogare, mutare, aliaue agere, gerere, quacumque de synodorum prouincialium
indi-

indictione, celebratione, directione, alijsq. eiusmodi ab eo agi, ius sit.

Quaecunq; verò supra constituta sunt, qua ad Concilij provincialis habendi vim, vsum, ac rationem quouis modo pertinent, quaq. ad pœnas non conuenientibus, vel abeuntibus, alijsue propositas, spectant; ea omnia, ac singula, vt mox supra decreta, ac sancita sunt, locum itidem habere, statuimus, decernimus, & sancimus, in omni etiam Concilio provinciali in posterum celebrando, si vel constitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem, aut locum mutari, vel alia quouis occasione, vel causa, à Metropolitanò, vel antiquiore coepiscopo Concilium indici, conuocari, celebrariue contigerit.

De Synodo dicecesana.

Episcopus ad Tridentini Concilij prescriptum singulis annis, ac item semper sex post provinciale Concilium mensibus, dicecesanam synodum habeat, pœna proposita, canonum iure, & Tridentino Concilio renouata.

Quare quod in nonnullis huius provinciae ecclesijs moris fuit, in prima proxima dicecesana Synodo, certum diem synodalem constituat, quo clerus ad illam conueniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, cathedrali in ecclesia de suggesta, die Epiphaniarum, vel cal. Ianuarij, vt alios solemnes dies denunciari consuetudinis est inditus, calendario etiam adscribatur, quod in singulos

hos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modò prorogare, modò accelerare, ac mutare Episcopo liceat arbitrato suo. Ita tamen, ut neque sex mensium spatium post celebratum Concilium prouinciale, nec rursus ullus annus prætereat, quo synodum non habeat.

In prima quaque diæcesana synodo decreta, in prouinciali proximo Concilio edita, promulgentur. Quod officium, ne Episcopus negligat, vel prætermittat, eum hoc admonemus, ut pœnas meminerit, sacris canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentia commiserit.

De testibus Synodalibus.

VT testium synodalium munus, sicubi intermissum est restituatur: atque non nomine solum, sed certis officij partibus, rectè per eos geratur; quibus in synodo, vel prouinciali, vel diæcesana committitur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graues, prudentes, ac virtutum christianarum studiosi, & spiritualis vitæ amantes, in Concilio prouinciali à Metropolitanano ex vnaquaque diæcesi duo saltem in synodo diæcesana: ab Episcopo è diæcesi sua septem, pluresue, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit, & Metropolitanus, et Episcopus pœnæ, in Concilio Lateranensi ab Inno-

centio III. sancite, si vel ille in Concilio prouinciali, vel hic in diæcesana synodo nullos synodales testes nominarit.

Qui a Metropolitanò delecti, & nominati sunt, in eodem prouinciali Concilio, qui ab Episcopo in ipsa diæcesana synodo iurati, allatis Sanctorum pignoribus, sanctè spondeant, ex formula verborum, infra præscripta; muneris suis partes, infra constitutas, se executores esse.

Si verò a Concilio prouinciali abest, qui a Metropolitanò nominatus est, tunc Episcopus, pro cuius ciuitate, vel diæcesi ille electus est vnius mensis a fine Concilij spatio, eum ad se litteris accersat; eumdemq. ex ipsa præscripta formula iurando obstringat, ac iurisiurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad Metropolitanum omninò mittat.

Quicumque, siue absit, siue præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel iusiurandum præstare recusarit; id vt præstet, si prouincialis synodi testis est, a Metropolitanò; si diæcesana, ab Episcopo compellatur; ac propterea si opus videbitur, cum eo multis etiam, & pænis, censurisue agatur.

Iurisiurandi autem formula, ex antiquo canone excerpta, quam præstabunt, hæc est.

Ego N. testis synodalis a Reuerendissimo Metropolitanò, vel, si in diæcesana synodo electus est, a Reuerendissimo Episcopo nominatus,

pro-

Promitto, spondeo, & iuro, quod a modo in antea, quicquid noui, aut audiui, aut postmodum inquisitionis sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam christianitatem in diocesi, vel regione mihi commissa, factum sit, vel futurum erit, si in diebus meis euenerit, tantum, ut ad meam cognitionem quocumque modo, si sciuero, aut indicatum fuerit mihi, synodalem causam esse, & ad ministerium Reuerendissimi Metropolitanani, aut, si diocesanae synodi est, Reuerendissimi Episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter premium, nec propter parentelam ullatenus celabo Reuerendissimo Metropolitanano, aut, si synodi est, Reuerendissimo Episcopo, aut eius misso, cui hoc inquirere iusserit, quandocumque ex hoc me interrogauerit, sic me Deus adiuuet, & haec sanctorum reliquiae.

I V rati testes hoc perpetuo meminerint, se non amore, non odio, non inuidia, non spe, non metu, non pena, non premio, non cognatione, non ulla denique re commoueri, aut impediri debere, quominus liberè, & integrè munus suum pro ratione infra praescripta praestent. Quo igitur tempore hoc munus gesserint personas discretas interrogando simpliciter, & de plano, absque ulla iurisdictione sollicitè inuestigent, haec quae sequuntur. Idque singuli, aut in vniuersa ciuitate, & diocesi, aut in regione, vnicuique eorum potissimum, nominatimq. commissa.

An parochi canonici, & alij quicumque ecclesia-

ſtici homines, quos reſidere oportet, præſentes in eccleſijs ſuis adſint; anque rursus ſi præſentes in parochialibus, vel canonicalibus, clericalibusque adibus habitent.

An parochi præterea, aliique animarum curatores ſollicitè, vt debent, fidelium ſibi commiſſorum, ſaluti inuigilent.

An in ſacramentis ſanctè miniſtrandis, in verbi Dei prædicatione, in ſalutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam chriſtianam inſtitutione, & in ceteris omnibus cura parochialis officijs, diligentis muneris partes præſtent.

An reliqui, quicumque ſint, eccleſiaſtici ordinis homines, eccleſiæ, ſi quam obtinent, aut in qua dignitatem, vel canonicatum, vel cappellam, vel eccleſiaſticum aliquod munus habent, aut in qua adſcripti ſunt, oneribus ſatisfaciant, & præſcriptas ſibi functiones obeant.

An eccleſiæ ſarta, tecta ſint; an ornamentis, & ſuppellektili eccleſiaſtica neceſſaria, & congrua inſtrumenta; an in illis, aut earum cæmeterijs atrijsue aliquid incultum ſit, quodque ſordibus obſoleſcat, an uè aliquid à religioſo cultu, & pietate alienum.

Videant item, an populus in via Domini ambulet, frequensque adſit diuinis officijs, & ſacris concionibus; & in eccleſia piè, religioſèque verſetur; atque dies feſtos colat.

An ieiunium quadrageſimæ, quatuor temporũ, ſtataque reliqua eccleſiæ ieiunia obſeruet.

An eisdem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adiumentaue præstare, aut soluere recuset.

An in populo sacrilegi, blasphemii, concubinarij, adulteri, incastuosi, virginum raptores, an excommunicati, an heresis, & Magiæ superstitionūne nomine suspecti sint.

An denique alia in eodem morum corruptula, quæ correctionem, emendationemue requirant.

Dispiciant item an, quæ Romanorum Pontificum constitutionibus, æcumenicis, prouincialibus, diæcesanisque synodis, Episcoporumque edictis, quouis de genere decreta, sancitaue sunt, ab ijs seruentur, quorum interest, siue ecclesiastici, siue laici homines sint.

Quacumque verò animaduuerint, quæ iam decreta, sancitaue, nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rursus deprauata, correctionem, vel reformationem desiderent: ea omnia, & singula ordine ad Metropolitanum in Concilio prouinciali, si verò diæcesanæ synodi testes sunt, ad Episcopum in ipsa synodo referant. Quod officium, ut & præstent utilius, & rursus ea de causa nullus patiat impensam, quæ necessaria non sit ratio hæc omnino seruetur.

Qui prouinciali Concilio à Metropolitano nominati, & constituti sunt testes synodales, ij tribus ante mensibus, quam Concilij proximè futuri statua dies venerit; quacumque in vrbe, diæcesive vbi

id officium præstare debent; animaduuerint, quæ reformationem, aut correctionem requirant, ea, in scriptum relata, ad Metropolitanum mittant; testes verò diocesane synodi mense saltim, antequam dies synodalis venerit, id ipsum Episcopo præstent.

Cum verò prouincialis Concilij dies instabit; in vnaquaque diœcesi, eo nomine electi inter se conuenient, ut eorum vnus, quem Metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea litteris significauit, alioquin is, de quo inter se conuenerint, accedat, qui constituta die Concilio præsens adsit, ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipse de ijs, quæ præscripta sunt, aut de alijs, quæ Metropolitanus censuerit, coràm fideliter respondeat, summaq. integritate, prout iureiurando sanctè adstrictus est.

Prima verò, vel sequenti, si potest, proxima post synodum inchoatam congregatione, aut certè, quamprimum potest, referet, & interrogatus respondebit, quod vbi planè præstiterit, discedat licet; neque post illud tempus, nisi Metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur, sed solum tantum pro uiatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

Viaticum autem testi synodali, ad synodum prouincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quam diu pro munere commorabitur, suppeditetur aliqua pecunie contributione, quæ sa-

tis sit , a clero eius diœcesis facta : quæ Episcopus efficiat , vt sine mora , impedimentouè ei omnino persoluatur .

Ad diœcesanam verò synodum testibus synodalibus venientibus , nihil neque sumptus , neque viatici contribuatur ; nisi sint , qui diœcesana synodo interesse non debent , atque ijs quidem suppeditetur , ad præscriptam provincialibus testibus rationem .

Si testis synodi , vel provincialis , vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione inuestigaturus accesserit ; victus expensa , viaticumq. ab ijs detur , quorum causa venerit , ad idq. dandum Episcopus compellat .

Monitiones.

PERUETUS illud institutum est , tum sanctorum patrum vsu , tum ecclesia auctoritate comprobatum , vt qua sacerdotalem clericalemque disciplinam officia , ac partes eius maxime attingunt , ea certis monitionibus comprehensa , ab Episcopo in synodis clero proponantur . Cuius instituti ratione , atque exemplo nos adducti , de Episcoporum nostrorum consilio , atque assensu , monitiones , infra ordine præscriptas , edendas censuimus ; quibus pro libito suo vnusquisque Episcopus addat , & detrahat , prout ecclesia suæ clero pro temporum ratione vtile esse viderit : tum illas in

unaquaque diœcesana synodo, sessione publica, vniuerso clero de libro accuratè legi, grauitèq. pronunciari mandet; vt, quo sæpius repetitè, frequentiorique studio illè traditæ, atque expositæ sũt eo diligentius, ac religiosius sanctis ecclesiasticæ disciplinae, vitæque officijs vniuersus clerus in omnes sese partes conformet.

Primò, fratres, & filij in Christo charissimi, memores perpetuò estote vocationis, qua vos dignatus est dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, vt videant alij, quasi lumen aliquod vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in alijs vitæ christianæ institutis requiritur certè in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, diuinæque gratiæ dispensatores estis, maior inesse debet.

Et sicut sacro ordine à reliquis hominibus seiuncti estis, ita à communio fidelium vitæ vsu seiuncti, præcipuum quoddam, atque hoc præstantius viuendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere vsque aded stude te, vt à vobis diuinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Vna animi consensione. vnoque spiritu in ijs elaborate, vt & diuino cultui, & cælestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasti-

earumque literarum studijs vacetis; tum depositis secularibus, vanisque sollicitudinibus ab omni vitio alieni, in via Domini rectè ambuletis.

Charitatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, iustitiam, temperantiam, officiaque christiana pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum patrum, quas præcipuas, & quasi hereditarias nobis ad imitationem reliquerunt, nõ adumbrare solum, sed omninò exprimere certatim contendite.

Vtq. illi, sic vos, abstinentiæ, & ieiunijs dediti, clericalis disciplinæ, ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cælestis sitientes, Deo seruite assiduis diuinarum laudum officijs, & in ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali, clericaliq. statione continenter versamini. Quæcumq. demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel pontificum sanctionibus, vel Oecumenicis Concilijs, vel prouincialibus, diæcesanisq. synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos seruate, ac præstare diligenter.

Omnes, qui canonicarum horarum officijs deuincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam calendarij anniuersarij rationem, ac ritum.

Nec verò negligenter, sed attentè, piè, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiosè propterea legite, quæ præsertim a beato Antonino Archiepiscopo cõscripta sunt de negligentia in persoluendis horis canonicis, vt quæ eo nomine errata sunt, omninò caueatis.

Expletis canonicarum horarum officijs, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, ueniam a Deo petite.

QVI sacerdotes estis, Missæ sacrificium sæpius facite sanctè, ac religiosè.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti mysterij meditatione toto animo defixi; & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato, frequentiq. examine discutite; tum singulis saltem hebdomadis, atque adedò sæpius, & omninò semper, cum peccati mortalis conscij estis, vni è confessarijs sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificij actione ab erroribus, veb leuissimis omninò caueate.

Quæ de illo piè, riteq. celebrando præscripta sunt, ea vos studiosè, diligenterq. seruate.

DIACONI, subdiaconi, & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis iussa sunt, integrè, & sanctè omnia, vt debetis, præstate.

Confessarios sacerdotes, per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vita vestra duces, ac

magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis; ad pietatis, religionisq. exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitaq. pia orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cætera, supplices præsertim afflictis rei christiana temporibus, orate patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis.

Ut misereatur populi sui.

Ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesq. amplectendas sancti spiritus sui ardore inflammet.

Ut è principum, regumq. animis euellantur, si qua sunt, discordiæ semina.

Ut ij vna animi cõsensione Christi regnum propagare studeant, vnamq. Dei gloriam, atque ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quicquid verò temporis a diuinis officijs, ab orationis, contemplationisq. exercitatione, ab ecclesiasticis functionibus, & ab alijs necessarijs actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec vero in rerum nouarum curiositatibus illud contemnite: sed cum in sortem Domini vocati sitis, in eius lege die, ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur litterarum studia diligētius colite,
quæ

quæ usque adeo complecti debetis, ut qui aspernetur, contra eum dicat Dominus. Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.

Frequentes ad statas lectiones, & ad literarum tractationes vobis præscriptas conuenite.

Attento animo in ijs adeste, atq; in dies ad vberiore sacrorum studiorum fructum progressionẽ aliquam habete, ut ad Episcopum aliquando vocati, & diligentis, & doctrinæ testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenij, vel ingrascete etate magnum in literis progressum habere non potestis, ne desistite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam à DE Opetere; tum eo diligentius, ad pietatis, modestiq. studium, ac sanctorum morum disciplinam incumbite; tum sæpius sacerdotes peritiores consulite; & ad clericales, sacerdotalesque exercitationes conuenite, & libentius, & frequentius.

Concionibus etiam, atq; lectionibus sacris, quæ in ecclesia, constitutis diebus, habentur, cum omnes quicunq; estis, tum maxime, quibus potissimũ conciliaribus decretis iussum est, quo decet, habitu, frequentissimi adesse.

Lectione librorum spiritualium, & clericalium qui probati sint, animos mentesq. vestras pascite.

Quattuor præsertim locos, ex catechismi Romani doctrina, de duodecim fidei articulis, de septem sacramentis, de decem præceptis, de oratione

dominica in promptu, atque explicatè habere, omni studio contendite.

Cum ijs, & præceptorum ecclesiæ cognitionem, & preces horarias recitandi peritiam, & ecclesiasticorum rituum, caeremoniarumq. notitiam coniungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis, decretis, vel prouincialibus, vel diœcesanis præscriptus est, habere ne omittite, aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus, & laudamus in ijs comparandis diligentiam.

At libros de rebus iocosis, ridiculis, obscænis, inanibus, ad poësisque prophane studium pertinentibus, vulgari, aut latino sermone conscriptos, procul abiicite.

Nec verò musicas cantiones ridiculè, voluptariè, parumque pudicè exaratas adhibite.

Quotidie aliquid ex sacris biblijs legite; ac, si per ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum patrum opusculis, Gregorij Magni Pontificis, Cypriani, Ambrosij, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum, qui sanctitatis, & doctrinæ laude in ecclesia celebrantur.

In ijs ad legendum, sanctissimum patrem Ambrosium Episcopum vobis potissimum proponite.

Illius præcipuè librum de sacerdotali dignitate legite, quo libro ecclesiasticos homines commouit de perfecta vitæ institutione.

Libros item officiorum, quos vbi primum Episcopus is factus est, cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus assidue habete.

Hos, atque alios præterea libros de sacerdotalis, clericalisq. vitæ rationibus, & officijs; de animarum cura, de christiana pietatis studijs, & exercitationibus, de alijsq. eiusdem generis piè confectos, ita legite, vt quæcumque ad vitæ sanctæ normam accomodata ex illis animaduertistis, ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item provincialium, & diœcesanorum constitutiones, & decreta non percurrete solum, sed vsque adeò studiosè legite, vt, que legeritis post etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis, ac videatis simul, non solum si quicquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verum si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, præstariuè omiseritis, aut neglexeritis. Quod vt præstetis, curate omninò, atque efficitè.

ESTIS, diuina misericordia, in ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conseruandam, propagandamque: ideo tum ordinis vestris ministerium, quod explere debetis, videte; tum illius dignitatem, ac decorum seruate.

In incessu, flatu, gestu ita vos præbete, vt ab ordinis, quem suscepistis, nomine, & ratione nullo sanè modo discrepetis, proposito vobis beati patris Ambrosij iudicio, qui clero adscribi hominem

recusauit, propterea quod eius gestus, & incessus dedeceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non fordido, non neglecto, sed graui, & talari, atque eiusmodi tum domi, tum foris pro vniuscuiusque vestrum ordinis, gradusq. ratione vtimini, vt a decretis eod. de genere editis, nulla in re, vel minima, discedatis.

Coronam, quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam, & conspicuam deferte.

Parca, & frugali mensa contenti sitis, & supellectili etiam modesta, ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompaq. seculari abstinete.

Quacumque acu picta, variè intexta, aulae item, peristomata reijcite.

Imagines domi non prophanas, sed eas habete, quae pietatis, & religionis argumentum & adiumentum praebeant.

In omni vita a fastu, luxu, ambitu, ambitione, & a vanitate longè refugite.

Nec verbis quidem praescriptum vita modum peruertite.

Nihil scurriliter, nihil iocosè, nihil indecorè, nihil turpiter loquamini.

Absint a vobis maledicta, obtrektionones, curiositas, leuitas, assentationes, ac nugae.

Temperantiæ clericalis disciplinam vobis præscriptam in re liquisetiam omninò tenete.

Comessationes, compotationes, conuiuia publica, laicaliaue, tum maximè in quibus mulieres interfunt, euitate.

Hospites excipite; at illis excipiendis intra parsimonie fines vos continete, ita vt clericalis frugalitatis, non sumptuosi conuiuij testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque, atque id genus vilium hominum præstigijs procul estote.

Arma abijcite.

Sic denique cor vestrum corroborate, vt inania spectacula non appetat, à mundi ludis, atque ineptijs abhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, vt cum à Deo vtiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex, et pudicus.

Aurium sensus castus, & prudens; casta mens, casti omnes sensus.

Vite & morum consuetudo casta, & spiritualis.

Ad eorum sacerdotum, qui in eiusmodi vitæ studijs, ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adiungite, ex qua vobis uestre ad sanctæ agendum progressionis constant.

Ad castitatem autem conseruandam munite omnem viam.

Legite

Legite propterea saepe illum beati Cypriani mar-
tyris de singularitate clericorum librum , qui vos
in hac, ut in alijs instruet virtutibus .

Suspectarum autem mulierum consortium om-
nino vitate.

Cum alijs verò quibusvis mulieribus , quamvis
vel arctissimo consanguinitatis, vel affinitatis vin-
culo vobis illa coniuncta sint , ne in eisdem domi-
cilijs , sedibusue simul habitate , nisi cum ex causa
aliqui vestrum aliquando episcopalibus literis per-
missum sit.

In famulatu laicorum ne sitis , multo minus fa-
minarum, quamvis nobilium .

Ne verò illas musicam, litterasue docete , nisi
scripta nominatim facultate ab Episcopo permis-
sum cuiquam sit .

Aedes ecclesiasticas ne laicis locate , nisi conces-
su Episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi ijs
date, quorum vita, moresue suspecti sint.

Secularibus verò negocijs, ut est sancti Pauli Aposto-
li documentum, ne vos implicate.

A cuiusvis generis mercatura quaestiuosa , om-
ni negociatione, praediorum conductione, tum alijs,
ut prouinciali decreto vobis interdictum est, pror-
sus caute.

Ne pecuniae , lucriue auidi sitis : nemo potest
seruire Deo , & mammonae : aut enim vnum odio
habebit, & alterum diliget, aut vnum sustinebit, et

T   alie-

alterum contemnet, inquit Christus Dominus :

Si qui pauperes estis, ne cupiatis diuites fieri ;
vt ne incidatis in tentationes multas, & in laqueis
diaboli.

Paupertatem vestram ne molestè ferte ; pauper-
tatem dilexit, & docuit cœlestis magister Chri-
stus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in
cruce moritur.

Scitote paupertati socias adiungi, sobrietatem,
abstinentiam, & reliquas virtutes, quibus prælu-
cere oportet ministros Dei

Præponite vobis sanctorum veterum patrum
vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non
quærebant, & nihil ijs tamen deerat ; immò in pau-
pertate illis aliquando abundabat, quod alijs ero-
garent.

Ne igitur quia tenuem redditum habetis, lu-
crum quærite, ne quæstum vos appetendo, iniu-
riam vestro ordini facite, auaritiæ sordibus vo-
luptati.

Non seculi vos mercatores, non mamonz mi-
nistri estis, sed Christi mercatores, nolite thesau-
rizare vobis thesauros in terra, sed bonorum ope-
rum abundantia, cum charitate coniuncta, facite
thesauros in cœlis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cœliste hor-
reum augere.

Exemplo sanctorum vos paupertate, sobrieta-
te, ac parsimonia ita agite, vt non modo à super-
naca-

uacaneorum rerum vsibus abstinentes, sed vestro etiam de fraudantes victu, ecclesias vestras, & alia via exornetis, facta tecta habeatis, sacra suppellectili instruatis. Alienis item necessitatibus subueniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui verò vberiores ecclesiasticos redditus habetis, ecclesias, e quarum prædijs fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisue, augustiori que liberalitate illa dotatæ sunt illustri structura, præclaro opere reficite, egregysq. muneribus exornate, tum omni ecclesiastica suppellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiam erogate, pauperibus scilicet peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula coniectis, captiuis: quibus egentibus, & esurientibus cum subuenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini.

Memores estote eius, quod à sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.

Vos item alij, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium propriè ad diuini cultus pauperumque vsus commissum est, cauete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quàm cui additum est, conuertatis: idque propterea sacrilegij rei damnationem aeternam subeatis.

Vniuersi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, ut summam complectamur, quæ muneri vestri sunt, vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officij vestri rebus alijs potiora ducite. In rerum diuinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite; quæ diuina, quæ sempiterna sunt, diuitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abiectis, amplectamini; restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos seruate; mundi voluptates, quæ à diuinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non auaritiæ præda, sed instrumenta charitati relicta sunt, redditu, & fructibus nõ abutamini; humilitati studete; charitatis opera præstate; induimini Dominum Iesum Christum: sanctorumque eius facta imitamini, ut & horum imitatione, & illius in primis diuinis præceptis, institutisque conformati, in vocatione, qua vocati estis dignè Deo ambuletis; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sanctæ instituendam, tum vos repositam vobis iustitiæ coronam demum percipiatis.

Omnes præterea, & singuli, qui huius ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, & diocesium, & ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusue adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsi residete.

Ecclesiasticas ipsas ades habitate; ibique domicilium vestrum verè constituite, & habete.

Debitis muneribus, atque oneribus satisfacite. Alia item agite, ac præstate ex præscripta conciliaribus decretis fructuosè, salutarisquæ residentia ratione.

Quicumque item clerici minorum ordinum estis in ecclesus, quibus adscripti estis, singuli ordinis quo initiati estis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini, qui deinceps altiorem gradum ascendi, sanctæ Dei ecclesie inseruiatis.

Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalis quæ residentia munere discedat, nisi causis per Episcoporum probatis, & etiam concessu litteris expresso.

Hæc, quæ communiter, atque vniuersè vos moniti estis, singuli seruate, studiosè, ac diligenter.

At præterea sigillatim, nominatimque vos, qui in cathedrali ecclesia dignitates obtinetis, canonici item tum eiusdem ecclesie, tum reliquarum quarumvis ecclesiarum collegiatarum, vel vrbænarum, vel diæcesanarum, quicumque sitis, in omni canonicalis discipline officio ita agite, ut canonicè, nempe canonum legibus, ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum prouincialium, diæcesanarumque rationi congruenter viuatis.

Id primò maximè studete, ut in cõspectu Dei omnipotentis, puro corde, et casto corpore ministretis.

Tum singuli vos, ordinis dignitati, aut canonica
tui annexi, functiones explete; canonicalisq; mu-
neris partes præstare.

Omnes in choro statis horis assistite, & ad
Deum pro fidelibus, pias, religiosasque fundite
precat:ones.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Chri-
stum Iesum Dominum, cui seruite cum timore, &
tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes ad-
estote; non mente vaga, non vagis oculis, non inde-
centi corporis statu.

Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè diui-
nas laudes concelebrate; & psallite DEO in con-
spectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris
Domino.

In choro nemo priuatim, nemo tacitè officium
recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis,
senes cum iunioribus, laudate nomen Domini in
psalmis, hymnis, & canticis.

A quibuscunque colloquijs, & à litterarum, li-
brorum lectionibus, atque ab omni vagatione ab-
stinete.

Pro temporis autem, & officij ratione sedete,
state, genua flectite, caput aperite, & inclinate.

Accuratè demum omnia obseruate, quæ eo de ge-
nere vobis præscripta sunt, ita ut vestro exemplo
alijs sacerdotibus, clericisq; rectè, ritèque psallendi,
& sanctè orandi, et piè agendi animum addatis.

In psalmodum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiosè incumbite: ut, dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione vos ad omnem pietatis, devotionisque affectum excitetis.

Non ordinariae distributionis lucro adducti, sed Dei charitate, religioisq; cultu commoti, diuinis officijs adeste, ut verè, ex animoque psalmi verba illa concinatis. Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Diuinis officijs absolutis, paululum omnes in choro piè orate, inde abeundi signo per prefectum dato, consurgentes quo ordine ad chorum accessistis, eodem in sacristiam redite, vbi cappas, qui illas induti estis, & superpellicca sine strepitu vllò, & susurratione deponite.

Canonicales vestros conuentus statis hebdomadè diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos conuenite.

Inde ne discedite, nisi missione à Capituli profecto impetrata.

Singuli ordine, & loco sedete.

Sententiam modestè dicite, & suo quisque loco, non praposterè.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, iurgia, & contumelias caucte.

In initio, & fine vniuscuiusque Capituli statas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto seruate, quæ prouincialibus constitutionibus vobis præscripta sunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concordia voluntate, & charitate fraterna vos inuicem diligite. Canonici enim estis, qui sicut pro collegij ratione ex antiquo instituto vna in collegiata ecclesia, vnoque item in canonicali domicilio collocati fuistis, ita uno pacis, & charitatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est, quàm bonum, & quàm iucundum sit, habitare fratres in vnum.

Quicumque uerò estis, qui inter canonicos, præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen gradumue obtinetis, sicut honore, & dignitate præstatis, ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curæque partibus obeundis sollicitudine prælucete.

Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, etiam præpositi, Archipresbyteri, aliique, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia uniuersè monuimus, illa etiam, quæ præcipuè de vobis decreta sunt, præstate omni solli-

sollicitudine.

Inprimis oues, uobis concredite, cognoscende sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ, & custodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad præscriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur & compatrium etiam qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ uestræ incolarum vitam, & mores inuestigate.

Indagite omni studio, si qui heresi contaminati sint, aut suspecti, aut si qui sint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, uel legant, eosque statim denunciate.

Monete etiam populum, ut id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum, quod statis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis, & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus ueniunt.

Dispicite, si qui è parochiæ uestræ finibus ad loca profiscantur, ubi impunè prædicatur, quod à catholica fide alienum est: tum etiam an ij profectio- nis facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in Concilio prouinciali tertio promulgati.

Inuestigate præterea de ijs, qui in uestra parochia docent, eorundemque mores, vitam, & fidem obseruate, ac reliqua de ijs ipsis præstate, quæ Con-
cilio

cilijs provincialibus præscriptæ, iussæ sunt.

Videte, & caute, ne superstitiones, magicæ cantiones, & eiusmodi diabolica superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, vsurarios, blasphemos, & denunciate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores qui festis diebus non DEO, sed aleis, ludis, choreis, diabolo seruiunt, quique festorum dierum cultum quouis modo violant, quales, quales sint, neque obseruant pontificias, neque provinciales de diebus festis colendis constitutiones, aut edita episcopalia.

Istos ab ea male agendi corruptela reuocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete, tum Episcopo etiam, sicut opus erit, significate, vt pro cura episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus & saluari consilio, & consolatione, & de re subuenite, aut si minus re potestis, cohortatione alios accendite ad eos subleuandos.

Si que illorum grauior inopia deposcit, festis etiam diebus à pia fidelium liberalitate aliquid in ecclesia colligendum curate; vt ab Episcopo præscribetur, quod ipsis in elemosinam conferatur.

Secorsum etiam locupletes parochijs incolas con-

venite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis diuitias à Deo propterea etiam esse tributas, ut inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos vnice, atque intime eorum patrocínio commendate; qui vel ex suscepto officio id præstare debent, vel quibus Episcopus hanc curam dederit.

Pascite in primis populum nobis commissum prædicatione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione item sacramentorum, exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo planè obseruate, quæ constitutione prouinciali, & alijs concionatoribus, & vobis præscripta sunt.

Pueros festis, dominicisque diebus, in doctrinæ christianæ rudimentis instruite.

Prouectioris ætatis homines ad eadem intelligenda inuite.

Patres, Matresque familias monete, ut filios, filias, ceterosque quos in familia habent, ad statas doctrinæ christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui ijs scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibere, curateque ut mutua inter eos charitas, morumque disciplina conseruetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione ihsau-

vi spiritualis indulgentiarũ, ijs concessi, qui ijs scholis ascribuntur, in illisque operam nauant.

Ne omittite diebus festis inter Missarum solemniam aliquid ex ijs, quæ in Missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificij mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum ceremoniarum, rituumque rationes, & significationes explicare, quo diligentius instructi in dies sacro sancto illi sacrificio religiosius intersint.

Docete item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato, se corde contrito ad eam sanctè audiendam parent.

Curate, atque efficitè perpetuis uestris monitionum officijs, vt in illa viri aperto capite, mulieres uelato, & in omni eius parte utroque genuflexo, præterquam in euangelio adsint.

Instruite etiam eos, quàm religiosè non solum in Missa sacro, verum etiam in diuinis alijs officijs versandum.

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quàm valde, dum illa fiunt, celebranturue, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes strepitus, clamores, imò verò inanes cogitationes quibus à pia meditatione, & mysteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religiosaque oratione animus distrahitur; quàm denique studiosè vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum sanctitate, &

cultu

cultu aliena.

Rursus, quàm sanctè item, quàm religiose, & quàm demisso, humilique habiitu in supplicationibus, litanijs, & stationibus versandum sit.

Qua reuerentia, quonè pietatis studio in ecclesijs, locisue sacris manendum sit, quæque ab alijs procul abesse debeant, idque ex sanctionibus pontificijs, constitutionibus conciliaribus, Episcopalibus præterea edictis.

Qua etiam nõ solum intima religiosi animi præparatione, sed externa etiam cultus, uestitusque modestia, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam communionem, tum etiam ad cetera sacramenta accedendum sit.

Tum docete, ac monete, quomodo dies festi colendi, & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse sacris illis diebus, non modo à nefarijs operibus, illicitisque negocijs non abstinere, uerum etiam religionis, a pietatis opera non præstare omni diligentia.

Ac præterea nefas esse, sacros dies ad maxima **D**U BENEFICIA colenda, summasque ei laudes persoluedas, ac debitum sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent; qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus, salutis humanæ hostis, diabolus oblectatur.

Denunciare item statuta sacrorum temporum ieiunia: docete

docete quomodo ieiunandum, quę peccati grauitatē inuiolandis sacris ieiunijs.

Quę præterea christiana pietatis officia in sanctorum vigilis.

Quam sanctę obseruandum quadragesimale ieiunium.

Statis autem solemnibus, uel aduentus, uel septuagesimę, uel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam litterarum præscripta recitatione, ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria, sanctis pietatis officijs religiose colenda.

Utque ijs omnibus pro temporum, solemnitatūque ratione illi instrui possint, sæpe monete, ut dominicis, alijsque festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina synodus optat, ad parochialem ecclesiam conueniant.

Qua in re sæpius monitionem pastoraalem eo de genere frequenti populo legite.

Sæpe autem, ac diligenter eosdem docete, quam assidue orandum sit.

Quomodo & tacita supplicis mentis meditatione, & pijs stas orationibus precandum.

Quam studiosę, ac religiosę suscipiendum respertinę communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum, pie retinendum.

Ideo que cum alijs sæpē in anno eam orandi rationem, cum indulgentijs concessis per summa capita explicate; tum præcipuē diebus, Concilio provinciali

uinciali tertio constitutis, in maxima populi frequentia de scripto pronunciate, atque enulgate.

Dominicis diebus instituite populum, & mone-
te, pro quibus oret, ut est in eodem provinciali Con-
cilio decretum.

Tum præterea quas, singulis hebdomada ferijs,
præcipuas preces, christianasque meditatione-
nes, atque in orando exercitationes sibi propositas
in promptu habere possit.

Quàm sæpissime vero sermonibus uestris popu-
lo proponite locos perpetua christiana meditatio-
nis, de morte, de iudicio, de inferno, de gloria, & de
præmio paradisi.

Monete præterea sedulo, ac frequentissime pa-
tres, matresque familias, ut liberos, familiamque
suam ad pietatis, christianarumque virtutum di-
sciplinam religiosè instituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut
de vitæ spiritualis ratione, & pijs exercitationibus
libros prolatos domi suæ habeant, in quorum le-
ctione versentur: seseque, ac familiam instituant
ad sanctè agendum.

De patrum familias officio, familieque institu-
tione, editam in Concilio tertio provinciali consti-
tutionem in parochiali conuentu legite, singulasque
eius partes explicite.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna exi-
stimaueritis, quibus illi se, suamque familiam in
christiana vitæ institutis, atque exercitationibus
con-

conforment.

In officinis etiam, & tabernis disciplina, & itaq; christiana rationes obseruate: si quid autem, & vel ab artificibus, uel ab institoribus, operarijsue committi animaduertentis, quod dissolutæ disciplinae sit, id officinarum, tabernarumue dominos gra- uiter monete, ostenditeque ea in re officij sui par- tes.

Estis participes, & socij laborum, curaque Episcopa- lis, & in messe Episcopo commissa, operarij estis, elaborate unà cum eo, & contendite, ut populus, cuius cura geritur, tamquam purum triticum, au- xiliante diuina misericordia, congregetur in hor- rea caelestia.

Depositum custodi, inquit beatus Apostol. Pau- lus, id quod uobis singulis dictum esse putate, ut in grege, tamquam deposito fidei, curaque uestræ cõ- missio diligenter custodiendo, ab omni que peccati labe conseruando, cogitationem, sollicitudinem, cu- ram, studiumque omne collocetis.

Parochiæ igitur unicuique uestrum concredita uiciniam, cum à ceteris uitijs omnibus uos singu- li sollicitè custodite; tum curate etiam, ne odia, si- multates, inimicitie, factiones, temere iurandi, ma- le dicendi, imprecandi, prauæ consuetudines, ac ne detractiones, quidem in ea sint.

Ad uitia in primis, & peccata, ad que populum procliniorem esse animaduertitis, reprehendite, at- que exagitate.

Nec

Nec verò dissimulate peccata: sed annunciate populo scelera eius: publicè peccantes coràm omnibus arguite, ut & alij timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & , ut strenui eius milites, bonam militiam militate, nihil planè trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet sanctus Gregorius, reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non iam Dei lucra, sed vestra queritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumnijs, non alicuius generis contumelijs illud, vel increpandi, vel palàm arguendi officium deserite, modo Christi gloria, & animarum saluti seruiatis.

Rursus non aucupanda hominum gratiæ studio id agere desistite, seruus Dei non essem, si hominibus placerem, inquit Apostolus.

Vae vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit; sanguinem eius de manibus vestris requiret iustus, & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, ut à spiritu sancto scriptum est, stimuli sint, & quasi clavi, in altum defixi.

Instate opportunè, importunè priuatis etiam admonitionibus, consilijs, correptionibus, obiurgationibus, ut peccantes, adiutrice diuina gra-

tia, in viam salutis reuocetis.

In vsum etiam sanctè ita reuocate fraternam correctionem, vt non modo mutua christiana charitate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, præsertim parochiæ incolas id charitatis, & correctionis officium rectè doceatis.

Ad sermonum verò, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipuè ex doctrina catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari vtilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestrae ecclesiastica tractationis genus negligite adiumenta, quæ aliunde vtiliter capere potestis.

Cætera autem officia, quæ in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum vsum cohortatione, in ægrorum cura, in alijs parochialis muneris functionibus, vobis prouincialibus, diæcesanisque Concilijs præscripta sunt, præstate, atque exequimini accuratè: ad earumq. conciliarium constitutionum, decretorumue normam, omni obseruantie, atque obedientie studio vos planè conformate.

*Quæ verò decretorum prouincialium, vel diæcesanorum partes ad laicos, eorumq. christianam disciplinam attinent, quo sæpius euulgatæ, atque inculcatæ, seruentur diligentius; illas, summatim vulgari sermone expressas, crebro, prout vsu venerit, populis vestris proponite, denuntiate, ex
pli.*

plicate, atque in consuetudinem inducite.

Quaecunq; denique vel ad vos, vel ad laicos, circa vestre commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis, studio, in omnem executionem, disciplinaque usum introducite. Videteq. in primis ac perpendite, quæ sint, & quàm religiosa muneris vestri partes: cauteq. ut in officijs, & cura vestre functionibus non modo quicquam vos nõ committatis, sed ne omittatis quidem; cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum grauiores, tum longe plures, quàm in ceteris hominibus esse possint; omissionis culpæ.

Vos præterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ ecclesiastici ordinis hominibus de diuinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, de studijs, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim, sunt, tum quæ nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem, attinent, præstate omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quæcunque ad vos, vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitæ ratio, canonum, & conciliorum decretis præscripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse dominus fors, pars scilicet vestra, tales præbete vos, ut & ipsi possideatis Dominum, & possideamini à Domino, vereq; dicatis, Dñs pars hereditatis meæ.

Filij mei nolite negligere : vos elegit Dominus ,
vt stetis coram eo, & ministraretis illi.

Videte igitur, quàm valde intentos vos esse oportet ministerijs vestris , & quàm magna vitæ, morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate vtamini : ex quorum consuetudine tum fructus vos capiat, tum Episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Maiores veremini, & obseruate : eisdemque rectè monentibus obtemperate.

Præter latinæ linguæ, & litterarum studia, ecclesiasticæ in primis discipline institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, vt & à parochis, & à præceptoribus vestris, tum etiam à populo bonum testimonium Episcopus habeat, vosque dignos iudicet, quos maioribus ordinibus adscribat.

Vos verò, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis discipline cura quouis nomine præfati estis vel in diocesi Vicarij foranei constituti, in explendis muneris, atque officij, vobis commissi, partibus sedulò inuigilate, atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam graue sit, quam plenum curis perpendite ; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque Episcopus habuit

vide

videte; tum effcite, vt eius expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studijs, assiduaq; sollicitudine.

Ecclesias, quę in vniuscuiusque vestrum regione sunt, sedulo visitate; earumque partes singulas inspicite.

Peruestigate in vniuscuiusque parochię finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes, an flagitia, quibus episcopali cura Episcopus medeatur, ne cesse sit.

Vniuerso clero, pro regione commissi, inuigilate diligenter, illudque in primis videte, vt in discipline ecclesiasticę moribus, institutis, atque officijs se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter viuat.

Indecentem eius habitum omnino reijcite; morum, sanctę vitę, sacrarumque litterarum, & institutionis ecclesiasticę studia, si quę in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum, in hoc maxime vobis commendati sint, vt illorum omnes tum in vitę moribus, tum in litterarum, ecclesiasticęque doctrinę studijs progressionem accurate exploretis, atque vt maxime potestis, paternis cohortationibus, atque obiurgationibus, ijsque assiduis adiuuetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraq; eius generis omnia curate uestra diligentia, quę totis in Christo visceribus ab vnoquoq; vestrum expeditur.

Quæcumque verò, vel provincialium, diœcesanarumque synodorum decretis, vel præcipuis instructionibus, vel visitationum iussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiose perpetuò agite.

Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel concilijs provincialibus, diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes, ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore, & pietate non amplectamini solum, & legite; sed mente, animoque comprehendite, seruate, omni que sollicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate. Quod omne, ut faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officij, munere vos in hoc diœcesano conuentu ex concilij provincialis præscripto communi fecimus: ita etiã vnumquemque vestrum, per vnigeniti filij Dei aduentum, per eius crucem, perq; animarum uestrarum salutem obsecramus, obtestamur, diuinaque contestatione monemus. Rursusque vobis ipsis vniuersis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque, vel provincialibus, vel diœcesanis, uestra causa editis, non paruerit, contra eum nos actores esse ecclesiasticis, canonicisque sanctionibus.

Cauete igitur ne quem vobiscum paternè modò
agem

agentem, sollicitaque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, auditis, eundem rursus in hac uita solum culpas uestras animaduertentem, sed in diuino præterea iudicio eandem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & Dominus Iesus Christus dirigat uias uestras in omni sancta obedientia, exhortetur corda uestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita ut dignè ambuletis uocatione, qua uocati estis, per omnia ei placentes: sicque sanctis uestrarum uirtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum, & patrem nostrum, in Aduentu Domini nostri Iesu Christi, cum omnibus sanctis eius. Amen.

De foro Episcopali, ecclesiasticoue.

EXCOMMUNICATIONVM, quæ; certis motivationibus primùm adhibitis, ad finem reuelationis, ut aiunt, pro deperditis, subtractisue rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi ijs concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum Episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum ciuilitèr interest. Qui supplicationis libellus eiusmodi sit, quo & res ipsa, de qua agitur, & eius pretium item nominatim, speciatimq. exprimatur, nisi ecclesiæ, loci pij, communitatis, uniuersitatis, collegij, uniuersalisue successoris res sit, cuius certâ notitiâ illum, illâue non ha-

bere verisimile est, tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa rei, de qua quaritur, descriptio quadam generatim fieri poterit, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed eiusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, ut est Tridentini Concilij præscriptum, non uulgarem esse: id quod Episcopi concedentis religiosæ conscientię, iudicio que pro ratione rei, & personæ relinquitur.

Porrò eiusmodi excommunicationum litteræ non concedantur, ut infra sancitum est.

Pro re criminosa, quæque infamiæ notam inurat.

Pro re non occulta omninò.

Pro re, quæ ita iam diu amissa, aut subtracta est, ut illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neq; rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste, ac notoriè criminoso.

Neque verò contra aliquem, quem pro rebus, quæ in monitorijs literis exprimantur, satisfacere non posse constet.

Neque præterea in loco, ubi eas verisimile sit negligi, contemniue.

Cum verò pro ratione præscripta aliquando cōceduntur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in Natiuitate scilicet Domini, Pascha Resurr. Etionis, Ascensione, Pentecoste, in celebritate sacri corporis Domini, alijsque anniuersarijs solemnioribus diebus, ullo modo promulgentur, nisi Episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quicquam obstat, quominus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturue, sed tantum cum Episcopus, servata forma Concilij Tridentini, expedire censuerit. Cui Episcopo soli, neque verò eius vicario, etiam generali, si modo Episcopus non longius absit, eiusmodi monitoriarum litterarum concessio hoc decreto reservata sit.

Iis verò litteris monitorijs aliquando datis, ne excommunicationis sententiam Episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis facta, relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusq. deliberarit, ac gravem præterea causam censuerit, quam obrem illam ferat.

FORMULA certis verbis concepta, atque explicata conciliari nostra auctoritate, ad huius provincie usum in lucem emissæ, ab omnibus, & singulis, quorum interest, pro concepta, constitutaq. ratione serventur.

IN omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, Episcopus sigillo sancti patroni ecclesie, cui præ est, imagine aliqua certa expressa, utatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemq. excitandam, atque ad ecclesie ornatum, & splendorem insigne, est; tum pietatis rationi conveniens, & cum ecclesiarum bene institutarum usu, consuetudineque consentaneum.

Eius

Eius verò sigilli certa forma, imagine, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat, vel, prout Episcopus semel statuerit, perpetuò adhibeatur.

VOR I Episcopalis cancellarius, ac notarij certos libros habeant; in quibus causarum criminalium actiones, quæstiones, ac, quos vocant, processus rectè, ordineque describant, nec vero in folijs.

Mercedem præterea, quam ex vniuscuiusque causæ, vel civilis, vel criminalis descriptione, actione, et processu acceperint, cum in libro certo exscribant, ijs ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processusque acti, conscriptiq. sine adscribant item.

QUOD in concilio provinciali tertio Episcoporum vicarijs vetitum est, ut ne esculenta quidem, poculentæ ab litigantibus, alijsue, apud se causas agentibus, dono accipiant: idem cancellario, & notarijs interdictum sit, ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt, notarijue partes agunt.

POE NÆ, & multæ omnes, ac singule, cuiusvis generis sint, siue clericorum, siue aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum conciliorum sanctionibus irrogare contigerit, deinceps, piorum locorum, operumue vsui vere, atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reservata, aut alij vsui attributa.

Rursusq. ut attributionis, solutionisq. certa, atque explorata ratio constet; Episcopus certum codicem, in quem eæ explicite referantur, confici, in archivioq. episcopali asseruari diligenter mandat. Nec verò vicario, atque Episcopalis fori iudici ullam omninò pœnarum, multarumq. partem consequi, habereq. vlllo quouis colore liceat.

QV I C quid consensus, approbationis, facultatis, licentiaè, vel alio huiusmodi nomine ex huius, vel superiorum conciliorum provincialium decretis ab Episcopo impetrandum est, eiusue auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab eius cancellario, & quibusvis ministris gratis omnino semper datur, etiam quod ad scriptionem attinet.

V T ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de ijs ipsis etiam Apostolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creatis, Tridentina sanctiõne decretum est; id Episcopi studiose exequantur, ut eorum peritiam, vsuq. etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque verò notarij, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officij sui in negotijs, litibus, causisq. ecclesiasticis, & spiritualibus exercitatione, atque vsu per illos, vel perpetuò, vel ad tempus prohibeantur, ad eiusdem Concilij præscriptum.

QV O D de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc, vel in alijs concilijs provincialibus præscriptum est; id non solum in

pontificijs constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalis, alijsue scriptis, quæ promulgari contingerit, locum habeat, planeque seruetur.

Quo autem studiosius tradantur, & inculcentur, quacumque illis vel constitutionibus, vel edictis, scriptisue continentur; Episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta eiusmodi cathedrali ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primum ita legi curet, ut ne verbum quidem, nedum pars vlla omittatur. In alijs deinde ecclesijs, ac locis, ubi euulgandas censuerit, illæ per capita summatim, vulgarique sermone, prout ille maluerit, explicentur.

CERTOS, statosque dies singulis mensibus, calendarij instar notatos, quibus vel pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, vel prouinciales, diocesanasque constitutiones, aut pastorales litteras populo euulgari, de scriptoque pronunciari iussum est, Episcopus parochis præstituat, ut ordine omnia pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusque suis certis diebus repetita, accuratius in executionis usum inducantur, ac retineantur.

CVM vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel litteras, constitutionesue Episcopales, vel aliquid eiusdem generis promulgari, aut populo enuncari, de scriptoque legi iussum est, ut ubi maiorem fructum ferant, ac studiosius ad executionis usum illæ introducantur; Episcopus concio-

natores, qui in vrbe sunt; parochi vero diæcesani, si quos in suæ parochialis ecclesiæ finibus habent, eos diligenter hoc præmonere studeant, vt, quod si delibus enunciandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adiuuent.

Hoc verò cohortandi munus ipsi etiam parochi studiosè semper præstent.

LIBER fiat, in quo singula diplomata, siue summorum Pontificum, siue Imperatorum, siue Regum, principumue sint, quæ ad ecclesiæ illius priuilegia, iura, aliaue id generis quouis modo pertinent, re-
 Et, atque ordine describantur.

Qui liber in armario, certo archiuū loco, diligenter asseruetur.

Quæ pertinent ad matrimonium.

Quæ a summis pontificibus constitutiones, litteræue decretales, ad Tridentinorum de matrimonij impedimentis decretorum declarationem editæ sunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipuè non ignorari oportet. Cui rei vt occuramus, illas, typis impressas, vnà cum hoc libro Concilij prouincialis Quarti, in vltima parte edi cõsuimus.

STatas illas matrimonij denunciations, Tridentina sanctione præscriptas, Episcopus ne faciliè remittat. Si verò pro sua pietate, ac prudentia earum aliquam quandoque, antequam matrimonium contractum est omitti censuerit, ac postea, ante consuetudinem illas planè omnes, aut si minus omnes,

sal-

saltem duas, aut minimū vnā fieri curet omninō.

PARochus statas matrimonij denuntiationes facturus, præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primum a mari tum a fœmina exquirat, an matrimonij, quod inter eos tractatur, de denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caueat, nedum matrimonij denunciandi voluntatem eorum notam, exploratamque inuestigando habere vult, ea inuestigatione matrimonij istius, aut sponsalium consensum exquirat. Itaque de statis solum denuntiationibus explicite, ac distinctè, separatimque ab utroque perquirat, idque a fœmina loco honesto, & in propinquorum conspectu, ita tamen, vt ne quisquam audiat, neque ita prope sit, vt illa præ pudore, vel alia causa minus liberè animi sui voluntatem exprimere audeat.

AN nulo nuptiali non dextere, sed sinistre manus sponse digitus, qui annularis dicitur, induatur; dumque induitur, ne a sponso, sed a sacerdote, cuius est benedicere, illa verba proferantur: In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Amen.

QUAB in nuptijs indecore fiunt, ea ab Episcopis omnino eripi Concilio prouinciali primo iussum est. In ijs porrò ipsis cum potissimum minime ferendæ sint illæ duæ, deprauato morum vsu, introductæ corruptelæ; vna scilicet, cum certa quædam pecunia ab ijs extorquetur, qui ex alieno solo, alienauè paro-

chia

ebia uxorem ducunt; altera, cum per uicos, & plateas, qua iterum nupta ducitur, clamores, tumultuosæque voces, a prophano gentilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum, quasi exagitantis secundis nuptijs eduntur; eas sane à Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & a matrimonij, quod celebratur, sanctitate alienas Episcopus; cum omni alia pastoralis officij sui ratione, tum propositis etiam pœnis, censurisq. extirpari, ac planè funditus tolli curet.

QUIBVS matrimonij contracti in vno aliquo ex impedimentis, quibus illud contractum dirimitur, dispensatio a sanctæ sede Apostolica, aut in foro conscientie; aut in vtroq. foro delegata est; ij teneant, vt ad litterarum apostolicarum præscriptum illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium iterum contrahere cogant.

QUO studiosus populus in officijs christianæ pietatis instituatur; ex diuinæque legis præceptis institutum vitæ genus sequatur; id parochus præstet, vt aliquando ineunte præsertim aduentu, & quadragesima, patresfamilias, suæ parochiæ omnes ad ecclesiam parochialem conuocet, hora, quam commodam is censuerit. Qui in patrumfamilias conuentu, tum constitutionem, in Concilio tertio prouinciali de patrumfamilias officio, familieque institutione editam, de scripto legat, singulasque eius partes explicet; tum alia præterea doceat, quæ opportuna existimauerit, quibus illi se fami-
liamq.

liamq. suam in christiana vitæ disciplina conformem, ex præscripto etiam regularum, & instructionum, quæ eo nomine auctoritate nostra edentur.

Quæ pertinent ad regulares.

Quod sacrosancti Tridentini Concilij decreto de interpretatione sacrę scripturę in monachorum monasterijs instituenda sancitum est, id Episcopi omnino efficiant, ut quibus in monasterijs commode præstari potest, ea instituantur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re præstanda Abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio præsunt, opportunis iuris remedijs compellant.

Si qua femina, cuiusvis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cuiuscumque vel ordinis, vel instituti claustra ubicumque in illis, etiam prioribus monasterij conuentus, domusue claustralis porticibus, primarię eiusdem ianue exteriori proximis, contra quam Apostolicis summorum Pontificum Pij Quinti, & Gregorij XIIII. Constitutionibus sancitum est, ingrediatur, pro earum sanctionum iure Episcopus pœnarum, censurarumque declaratione, & irrogatione contra illam seuerè agat.

Ad priores autem illas claustris porticibus, exterioriq. ostio viciniores, ut a sancta sede Apostolica declaratum est, ingressus mulieribus non vetatur,

quod

Quo tempore in ijs, cum cęmeteria, sepulcraue sint, pro mortuis fiunt, a regularium vniuerso monasterij, domusue illius conuentu supplicationes, processionesue publicę de more aguntur. In claustrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineę, & eiusmodi loci, quę monasterijs, domibusue regularium ita continenter sunt adiuncta, vt ab illis domibus, vel monasterijs ad eos hortos, locaue aditus sit nulla via, locoue publico interiecto. Sin autem de claustrorum finibus, circumscriptioneue dubitatio, aut difficultas aliquando existat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur; certaq. demum ipsis limitibus claustralibus definitio, circumscriptione statuatur, vt ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio prębeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium anime irretiantur.

De monialibus.

Alijs decretis, quę superioribus concilijs de monialibus constituimus, hæc, quę, infra præscripta sunt, adiungenda statuimus.

MONASTERIUM ianuas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum ianuarum, vna iumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera alijs vsibus & commodis necessarijs inseruiat. Quo autem in

monasterio vna tātum ad omnem tum actum, tum usum satis esse videbitur, in eo illa dūtaxat una sit.

Ianua vtraque e duplici assere, eoq. firmo consistet, ac sine vlla item sit, ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidoue lapide habeat, quod stricim ipsi portæ cohærescat.

Ianua curruum, iumentorumuè alteria ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adiungatur, quæ à prima ianua paululum distet, formaq. sit in fabricæ ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad ianuam alteram, alijs vsibus accommodatam, cui rota, quem tornum vocant, adiungetur, moniales duæ semper assistant, quæ ianitrices constituentur.

Singula hæ tres ianua clauibus duabus, fabrili opere inter se diuersis, claudantur, quarū vnā, etiā die, monasterij præfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat.

Rota omnes amoueantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuò sint, præter illam, ianua communi adiunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam; & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta Missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterij hospitio, etiam confessionarij, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte anteriori monasterij vn-

teus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si verò loca, vt dicunt, parlatoria complura erunt, in vno tantum, aut in altero ad summum, superiorum iudicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valvæ lignæ binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clavis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clavis apud capellanum sit, aliumve, qui superiori vi debetur.

Rotarum altitudo ne maior sit cubito, & vncijs octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionem minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

NULLA fenestra, præter illas, primo Concilio Provinciali nominatim præscriptas, è monasterio in ecclesiam, sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rimma quidem, ne dum foramen vllum in ea extet, vnde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ Eucharistiæ eleuatio prospicitur, alius ne pateat cubitis duobus, & vncijs duodecim, latè vero, vt altarius latitudo est.

Quæ fenestra clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter consingantur. Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius vncijs tribus.

Sin autem inter se insertæ, ita, vt loco suo dimoueri non queant.

CLaudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis

valuis, ferra, & clauis, quæ apud præfectam afferuetur. Vbi autem illa è latere altaris, ecclesiæue, aut alio loco, etiam superiori, est, vnde moniales eos, qui in ecclesia exteriori sunt, spectare possunt, efficiat Episcopus quamprimum, vt super altare, vnde Missæ sacrificium moniales intuentur, ad instructionum præscriptum extruatur, laterali illa, aliæue, quæcumque sit penitus obstructa.

Fenestella, ad ecclesiam versus spectans per quam moniales sacram Eucharistiam sumunt, ita, altè, apteq. struatur, vt sacerdos illam ministrando cõmodè stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus valuulæ lignæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumq. clauis apud confessarium perpetuo sit.

SANCTISSIMUM sacramentum ne alibi, quàm in altari maiori afferuetur, cui lampas in ecclesia interiori semper praluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad instructionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris ex ædificata, ab ea tantum parte, quæ ad exterioriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fenestella tribus clauibus, diuerso opere confectis, quarum vna apud Episcopum, altera apud confessarium, tertia apud monasterij præfectam sit.

FENESTELLA confessionum altè vncias sexdecim, late duodecim, nec verò amplius pateat; septa autem
sic

sit firmis clathris ferreis ad formæ præscriptæ rationem, & lamina item ferrea bene solida, pariete firmissime agglutinata, & foraminum, instar ciceris tenuium pleno, panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis sic affigatur, ut non facile amoueat.

L O C A collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in posterum fient, vna, eademq. spatij circumscriptione, nullo interiecto pariete, contineantur, & ad formæ, qua iam pleraque exædificata sunt, modum accomodentur, vbi id non magno incommodo fieri poterit, ut ab eisdem auscultatricibus omnes possint collocutiones exaudiri.

N E fenestra lamina ferreæ, ut primo Concilio prouinciali cauum est, vnquam aperiatur, nisi perraro, & ob causam, quam vrgentem Episcopus iudicabit.

N E in locis, ad hospitij vsum extructis, quæ foresteria nominantur, vbi interdum ob vrgentem necessitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, fenestra velle ne exigue quidem, insint, quæ in monasterium spectent.

T E C T A hospitij, & aliarum, cuiusuis generis domorum, a monasterij tectis, ut separata penitus, ac valde disiuncta sint, curetur omnino.

Q V I bus monasterijs de vicinorum præsertim religiosorum prospectu tollendo ita caueri non potest, sicut Concilio prouinciali primo iussum est; eorum fenestræ, si lumen excipi aliunde licet, obstruan-

tur; sin minus, ab illa seruitute defendatur operis
structura, in instructionibus nostris demonstrata,
que in porticibus item, quas logias dicunt, ab ea-
dem seruitute tuendis, adhibeatur.

HORTI, qui in monasterijs monialium ample ni-
mis patent, quotidianaq. hominum opera, atque
cultura opus habent, vbi fieri potest, in angustiores
fines concludantur.

NE fenestra, in vlllo cuiusuis ordinis monialium mo-
nasterio, etiam regularium iuri, curęque subiecto,
neme ostium vlllum, aliudue id generis foramen,
vnde aliquis extra monasterij claustra prospectus
sit, patefiat, aperiaturue sine Episcopi, cui monaste-
riorum omnium clausura commendata est, conces-
su. Nec vero id ille permittat, concedaturue, nisi vbi
locum diligenter inspexerit, & ita fieri necessa-
rium censuerit. Tuncq. ad impediendum, arcen-
dumue eum prospectū illa ipsa cautio, supra mox
prescripta, adhibeatur.

Ministris, quibus ob necessariam causam monialium
septa ingrediendi facultas aliquando datur, illę so-
lum moniales, quas prefecta delegerit, imperent;
alię verò preterea nullę quicquam illis uel iubeant,
vel alloquantur.

MONIAles cum in eo loco, vbi ab alijs, qui foris
sunt, etiam a concionatore, aut a superiore videri
possunt, sermoni, concioniue intersunt, omnes fa-
cie sint operta, & contexta velo, vsque ad os de-
ducto.

Idem præstent, quæ cuius, etiam medico, aut superiori monasterij septa ingredienti, obuiam procedunt, vel illum excipiunt, deducuntue.

PRO bentur ab Episcopo medici aliquot, quos concessu etiam monasterij superiorum, intra illius septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium, alios etiam morbi grauitas requirit.

IN vnoquoque monasterio, Episcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, vsum introducant, vt pisto-ribus, eorumq. ministris ingressus in monasteriũ prohibeatur omninò. Nec verò vir quisquam ad furnum purgandum, inflammandumue, aut ad aliud quicquam faciendum, quod a monialibus fieri, agiue potest, introducatur.

QUOD in Concilio prouinciali primo, de facultate scripta, ad monialium monasteria accedendi sancitum est; id tum mares, tum sc̃minas, quocunque etiam gradu, dignitate, genereue illustres, inuiolatè seruare decernimus; etiam si pater, mater, fratres, sorores sint monialis, quam visitatum veniunt. Idque omnino vbique præstari cura Episcopi sit.

CA V S AB necessarię, ob quas intra septa monasterij ingredi licet, in hac prouincialis synodo, exprimi Concilij decreto, vel explicatę, vel tamquam nullo modo necessarię reiectę, in extrema huius Concilij parte editę, atque impressę in singulis monialium monasterijs, etiã regularium curę subiectis, edicantur, & enuncientur; nec verò ab ijs vllò mo-

do, vlla ratione, ac pretextu discedi liceat.

Fructuum, florumue vasa in monasterijs vlla modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi causa.

Offulas, & alia huius generis non modo donandi, vt primo Concilio vetitum est, sed etiam vendendi causa, a moniale, aut monasterio confici ue liceat.

ABSTINEAT monialis a muneribus dandis. *Eleemosynam verò per rotam, portamue monasterij dari vetitum sit omninò, quoniam inde non leuia pericula, vel damna potius extare cõpertissimum est: sed quibus monasterijs pro ratione facultatum eleemosynam dare permissum erit ab Episcopo, alioque superiore, ab illis detur pecunia, frumentumue, aut aliud eiusmodi pijs aliquibus viris, præsertim verò locorum piorum curatoribus, qui pauperibus distribuunt alio loco, quàm apud monasteria.*

Medicamenta, si quæ Episcopus, aut alius superior vendi, aut foras dari permiserit, ab aromataria seniore solum dentur, & ab alia præterea nulla; nec vero priuato, sed monasterij nomine, vendantur, denturue.

MONIALI ne liceat ijs, qui extra claustra sunt, vel medicamenta parare, præbereue, vel manum mendandi causa ad mouere, vel remedia exponere, vel aliud quicquam ad rem medicam pertinens exercere.

Camini si quis in priuatis cellis extructus est, perpetuo ita obstruatur, vt in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel fenestra, vel ostium, vel caninus obstruitur, illius cardines sic euellantur, vt non ad tempus, sed ad perpetuitatem id actum sit. Idem in fenestris, ostijs, & caminis iam obstructis, seruetur.

Communis ille curationis egrotantium locus, quem infirmariam vocant, vbi adhuc exaedicatus, extructusue non est, quam citissime potest, constituatur, extruatur, aedificeturue. Extra cuius loci fines monialis egrotans ne cubet: at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa.

Antiquus, & probatus communium dormitionis locorum vsus, vbi fieri commodè potest, restituatur, & ad pristinam consuetudinem reuocetur. Intra monasterij septa nemini alij, nisi monialibus sepulcrum, aut sacer sepultura locus datur, siue. Nec verò monialium cadauera extra septa efferantur ad sepeliendum.

Neminem cuiusuis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum in vlllo quouis monasterio monialium hospitij illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea siue in vrbe, siue in diœcesi diuersari liceat, excepto confessario sacerdote, cui aliquando ob vrgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi verò, monasterij etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusue, vbi interdum
hoc

hoc ipsum concedendum necessario, Episcopus censuerit,

Quod de cantu figurato, & musico quouis instrumento, & musicis item die festo ecclesiam monialium, in exteriori ecclesia non adhibendis, concilio prouinciali primo sancitum per nos est: id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum esse decernimus.

Nec verò quicquam aliud præter Missam in exteriori illarum ecclesia ab alijs canatur; cum vesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani possint.

In vnoquoque monasterio, vbi neque locus communis vestium, neque alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur, vterque, quam primum fieri potest, constituatur, construaturue.

Ne monialis, iantricibus exceptis, alibi quàm loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudue quicquam manibus elaboret.

Laborum, operumue magistra librum certum habeat, in quo quicquid ex ijs laboribus lucri, emolumentum capitur, enucleate ita perscribat, vt cerui facile queat, si quid in ea re desideretur.

In operibus, vel accipiendis, vel restituendis nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicuius conficiendi vsu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad eius fieri potest, cauendum erit

erit, ut in monasterio ne sint multiplicata, diuersiq;
generis opera manuum, seu laboreria.

Hoc loco laborum, communi, non solum ad con-
ciliij primi præscriptum, lectio de vita spiritali ad-
hibeatur, verum etiam ab omni otioso verbo absti-
neatur.

In loco vestiario indumenta cuiusuis generis,
vestesque omnes afferuentur,

Nec in cellulis, aliove loco priuatim, reponatur
quicquam, custodiaturne, quod eo ipso tempore ne
cessarium non sit.

Monialis numeros, ne modicos quidem, apud se quo-
vis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam con-
sensu, nisi officij, quod gerit, ratio aliter postulat.

Alioquin vt proprietatis rea puniatur. Quam
pœnam, & præfecta, quæ id vlllo modo, vlloue
prætextu permiserit, & monialis item subeat,
quæ rescuerit, nec præfectæ bidui spatio, aut, si
hec in culpa sit, superiori, quàm primum potue-
rit, non denunciarit.

Curetur omninò, ut exquisita illa, ac religiosa com-
munis vitæ ratio, atque vsus in monasterio studio
se introducatur; vtque spiritalis vitæ, sanctæque
institutionis disciplinam, ac studia moniales secten-
tur diligenter.

Singulis annis, vt primo Concilio iussum est, impen-
sarum, quæ in victum, aliumque monasterij v-
sum erogatae sunt, rationes per eos, quorum in-
terest, à præfecta repetatur. Quantum verò, &
triti-

tritici, & vini, & obsonij, & aliarum rerum ad anniuersarij victus sustentationem vnicique monasterio satis esse Episcopus existimarit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administrationeue, si præficta negligentem se præstiterit, ab officij sui munere suspendatur. Aes alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in vlllo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuue, qui in magni momenti rebus Episcopum consulant.

Ne secularibus negocijs moniales se implicent; vtq. simul multis fraudibus, ac detrimentis occurratur, hoc sedulo Episcopus curet, vt illorum prædia locentur, idq. sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, vt neque triticum, neque aliæ fruges, neque annona in ullis monasterijs, præterquam ad monasterij vsum, & necessitatem asseruetur.

Monasterij uniuscuiusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab Episcopo certæ regulæ præscribantur; ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii verò curatores, & id generis ministri ab Episcopo singulis monasterijs, curæ suæ subiectis, illos non habentibus, constituentur: ita tamen, ut eiusdem Episcopi arbitrato à muneris illius cura omnes, & singuli semper amoueri queant.

Bonorum, & iurium omnium, ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subiectum, pertinentium, inuentarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatio, ad archiuum episcopale ab ijs, quorum interest, deferatur, ne fraus vlllo modo fiat, numero monialium ab Episcopo præfixito. Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, iuriumque fieri deinceps contigerit, de ijs Episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, vt locum, ubi profiteri cogitet, illa inspiciat: primo studiose, diligenterq. cognoscatur, an verè id illius propositum sit, anq. illud curiositate tentet: nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puella cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragijs occulte latis. Idque ipsum ex Cõcilij prouincialis primi decreto, quod auctoritate literarum Pij V. Pont. in monasterijs, etiam eorundem regularium iuri subiectis, locum habet, in monasterijs etiam regularium iuri, cura-que subiectis planè seruetur.

Vbi religiosus iste, & vetus moniales solemniter velandæ mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum, ex veteri instituto, & ritu reuocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cuiusuis ordinis albas, & vestes, aliaue indumenta, Missæ sacrificij vsui dicatâs induere liceat.

Confessarij, & cappellani item sacerdotes monialium

Et ministri præterea, quos illarum curæ Episcopus præfecerit, quicumq; sint, ne munus vllum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentæue ab illis vlllo nomine, neque publico, neque priuato capiant, accipiantue, pœna proposita eiusdem Episcopi arbitrato irroganda. Neque præterea quicquam capiant dono, ea specie, prætextuue datum, quod res eiusmodi sint, quæ ecclesiastico vsui inseruiant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumēta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec verò item aliud, manuum opere elaboratū, artificiosue confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusue, quod in vestibus, vel purgandis, vel sarciniendis, vel reficiendis ponitur.

Caueant item cappellani sacerdotes, ne ab vlla moniali priuatim, sed à Monasterij præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ præposita est, munus missas celebrandi suscipiat. Cum qua præfecta, præpositæue solum, nec verò cum alijs monialibus colloquantur, tam de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto à monialibus seruetur, pœna tum illis, tum cappellanis proposita, Episcopi arbitrio.

Quibus verò confessarijs, cappellanisue sacerdotibus aliquid annui stipendij ad vitæ sustentandæ vsu Episcopi permissu dandum videbitur: id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando Episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniæ,
vel

vel triticum, vel vinum, vel aliquid eiusmodi dari. Viri aliquot p̄ij, ijdemq. solertes ab Episcopo deligantur, qui, festis præsertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium iuri, curæque subiecta adeant, forisque vndique percipiant, si quid contra quam de illis præscriptum est, fiat, agaturque; anque quisquam sit, qui facultate non impetrata, cum illis colloquatur.

Si quando nouum monialium monasterium construatur, hoc in primis curabitur, vt nulla fenestra, nulla ue specula aliò, quàm intus monasterijs septum spectet. Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusue claudatur.

In eius autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad huius formæ modum monasteria, quæ iam exædificata sunt, quoad eius fieri poterit, accommodari, reconcinnariue, id Episcopo curæ sit.

Quæ ad pia loca pertinent.

Quæcumque bona siue mobilia, siue immobilia, iuraue ad ecclesiam, etiam quæ sit iuris patronatus laicorum, quauis ratione pertinentia, à laicis quouis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inuentario rectè cõficiendo, planè præstetur, quod primo Concilio prouinciali decretum, ac sancitum est de reliquis, alijsue bonis, & iuribus ecclesiasticis.

Quæ

Quarum rationum, & inuentarij exempla tria, publici notarij testimonio munita, conscribantur, quorum vnum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiae, afferuetur; tertium ad archiuum episcopale, vbi constituendum est, afferatur: quo cautius eorum bonorum, & iniurium conseruationi consultum perpetuo sit.

Præfatis, rectoribus, ministris, aut alijs, quocumque nomine nuncupatis, fabricæ ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumque cuiusuis generis aliorum locorum curatorib. etiã laicis, hæc, præter illa superioribus concilijs edita, de ijs ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procuracionemue suscipiunt, geruntue, illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria vniuscuiusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, ut, cum potissimum Episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis canonum legibus commissa sit; cum quicquid in illos, vel misericordiae, vel beneficij, vel operæ, vel opis, vel officij confertur; quicquidue rursus damni, detrimeti, iniuriæue infertur; id omne Christus Dominus sæpe in euangelio demonstret, in se
colla-

propterea se in die iudicij, prout bene illis factum, aut neglectum, omissumue in eorum necessitatibus subleuandis erit, retributurum. Quare primò ij valde curent, vt omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant: deinde videant, vt nihil quicquam à cure, quàm gerunt, ratione alienum vllò modo, pacto ne admittant: tum id sollicitè studeant, vt, quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque ad id præstent omni piæ charitatis affectu, ob oculos maximè in ijs ipsis proposito semper Christo Domino, cum illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamuè curâ, atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt commodis, atque vtilitatibus seruiant.

Omnibus piè consulât, nec vllam partem pro susceptæ curationis, procurationisue officio negligât.

Munus quod gerunt; saepe sibi proponant eiusmodi esse, in quo non prophanæ cuiusq̃ administrationis, negotijsue, sed sanctæ spiritualisq̃ actionis partès, atq; officia, & Deo gratissima charitatis opera exequantur piè, religiosè, & q̃ diligentissime.

Cum Capitula, congregationesue habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus, & orationibus, in libro officij beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, vtantur.

Cum verò aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initiũ à pia ratione faciant, vt quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum grauitate, vitæ integritate, pietatis religione, & spiritualium exercitiorum, Episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præsentent, studijs tales se præbeant, vt eorum locorum rectam administrationem, piamq; institutionem non solum conseruent: sed optimis progressionibus, Deo auctore, adiuuent, atque amplificent. Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curantur, aut ad litterarum, aliarumue artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studijs, atque exercitationibus eos præ cæteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adiuuari, à quibus illud subsidij relictum est, ad eiusmodi pijs instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in ijs spiritualem curam gerunt, monemus, vt ab ijs, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata Maria virgine preces horarias, si verò rudes sint, salutem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem virgine coronam in singulos dies pie præstari, sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant: hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant: vt pro ijs, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id verò præstetur, cum in locis pijs, tum vbicunq; eleemosynarum distributio fit. Hoc sanè, & Episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministriue etiam in se

viore, cauendum est, valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeue, sibi commissa, perseverantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei sunt ad alia munera eorundem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis, sint, quos superioribus concilijs certo tempore quibusdam muneribus vacare, iussum est. At hoc curetur omnino, vt gesta pro curationis, administratiue muneris rationes sepe, diligenterque reddant. Quamobrem formula prescribatur, qua, & diaria, & codices rationum non coniectos, sed in ordinem, recteque confectos teneant: vt inde facile ducatur omnis explicata ratio, tum accepti, tum expensi.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini Concilij decreto, semel saltem in anno, à quibuscumque, hospitalium, confratruarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ merè laicalia, & priuata sunt, prefectis, curatoribusue rationes administrationes, curæue repetere ne omittant vltimo modo.

Decreta, vel, quas vocant, ordinationes, in Capitulo confecta, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ à cancellario diligenter, ordineq; referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso Capitulo illæ ab eodè cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur: in quo præcipuè notatis singulis diebus, ordine exscribantur, quæ in uno quoque præfeكتورum, administratorumue conuentu, capitulouè proponuntur, aut aguntur; quæq. rursus proposita, ac suffragijs permissa, reiecta sunt; vt quæ deliberata, quæue repulsa sint, facile omni tempore ex illius codicis monumentis constant.

Librum item præcipuum conficiant, & habeant, in quo cum omnia, singulaq. annua legata, tum onera illis adiuncta ordine, distinctè, enucleateq. per scripta omnino sint. Cuius libri exemplum publici notarij manu, signo, auctoritateque munitum, in archiuum Episcopale, vbi asseruetur, eodem spacio deferant. Quod sanè omne deinceps singulis annis perpetuò præstent, quod ad ea legata, oneraue attinet, quæ ijs deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

Episcopus autem omnes administratores piorum locorum, etiam quouis nomine exemptorum, ac merè laicalium, & priuatorum compellat omnibus iuris remedijs, ad singulorum onerum satisfactionè, ijs ipsis locis incumbendo; neque vlllo prætextu patiatur, eorum prædia, bonaue alienari contra summorum pontificum litteras, & sacros canones, & concilia etiam provincialia nostra, aut cõtra piam testatorum voluntatem, qui ea bona, ad certum illum pium vsum destinant.

Tabellam item publicæ propositam, quo loco in Capitulum conuenire solent, perpetuò habeant, in
qua

qua pro mensuram ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa, & legata, & onera breuiter, dilucideque notata sint.

Hospitalium locorum, vbi infantes expositi aliè tur, curatores, præsertim caueant, vt illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quàm earum vnaquaq. lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi vsum nutricibus opus habent, totidem sanè sollicitè conquirat, & conducant. Si hæc non possunt. alia omni ratione prospiciant, vt lactentium puerorum vitæ succurratur.

Cum ad pia instituta perpétuò retinenda, rectèque exequenda plurimum prosit eorum monumentum, ad posteritatem firmiter proditum: Episcopi ea cura sit, vt cum vel in vrbe, vel in diœcesi locus aliquis pius ex ædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia eiusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideue solido, aut in tabula ænea incisa, loco eiusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, si cut in nonnullis huius prouinciæ locis aliqua huius generis adhuc cernuntur; idque ipsum præterea in locis pijs, iam ex ædificatis, institutisq. vbi commodè potest, effici, ac præstari curet.

Vbi vel foundationis iure, vel alio probato instituto hospitales adès, locaue pia aliqua ad pauperes; aut peregrini, aut senes, certòsue alios id generis homi

nes hospitio excipiendos, alendosue extant; Episcopus, cuius potissimum est curare, atque aded efficere, ut pie hominum voluntates ad eorum prescriptum rectam executionem habeant, videat, agatq. ut ne ab ijs locis per illorum curatores, presertim Etos, ministrosue, ij, quorum causa illa exadificata, institutaue sunt, repellantur, si illos recipi per facultates licet: ac ne rursus alij hospitio excipiantur, qui excipi non deberent: utque in ceteris etiam ab hospitalium, piorumue locorum instituto ne discendatur, neque contrafiat, quam de illorum curatione, administrationeue à testatoribus, aut ab alijs, illa instituerunt, prescriptum est.

Illud interdum, prout usu venerit, ab Episcopo moneantur, qui eleemosynam erogare, quouis modo, aut nomine debent, ut sibi iu ea erogatione parochi in primis testimonium, consiliumque adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientie suae, cum ille pauperum, & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum verò quibus locis ita opus esse Episcopus censuerit, presertim vbi compereerit in distributionibus eleemosynarum quicquam peccatum esse, vel quia non vere pauperibus distributio fit, vel aliàs minus fideliter, vel non ad prescriptum pie testatorum voluntatis: constituat etiam, vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio de paupertate illorum, quibus eroganda sunt eleemosyne, constet, antequam ab illis, quo-

rum id cura est, distribuuntur, vel alias id generis certas regulas, quibus caueatur ab eiusmodi erroribus, in posterum præscribat in distributione seruandas ab illis locis pijs, etiam qua mere laicalia sint, ac priuata, aut quauis ratione ab Episcopo exempta.

In pauperum delectu non egestatis inopiaque solùm, sed morum etiam, ac vita probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis inuestigentur, an scilicet doctrinæ christiana, scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, an que religiosè, & piè viuant.

Quæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiã siue hominibus, siue familijs quauis ratione debentur, ne in alium cuiuscunq; rei vsum, ac ne in ecclesie quidem instauracionem, ornatumue eas erogari liceat, nisi & eorum, quorum interest, consensu, & Episcopi præterea concessu, eoq. literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios vsus relicta ab alijs etiam, quam à piorum locorum administratoribus persolui, aut præstari debent, in alios etiam si miles vsus ne necessitatis quidem prætextu, etiam si testatoris hæredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi Episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ iure permittendi ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcunq. eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasue, distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in ijs verè pauperes sunt, conferantur;

nisi ex testamento, fundationisue tabulis, aut alii de legitimè Episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistinctè distribuenda esse.

Qui aliter distribuerit, & pœna sit, dupli restitutio, grauiorue arbitrio Episcopi.

Ut pijs vnus cuiusq; generis distributionibus, quas in vrbe, & in diœcesi; vel ex vltima voluntate, vel ex consuetudine, aliaue ratione quis prestare debet, satisfactum esse Episcopo constet, prout Concilio primo prouinciali per nos decretum est; eam rationem is adhibeat, vbi expedire censuerit, vt q̄ vel ab vniuersitatibus, vel à sodalitijs, pijsue locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, & priuatis, & exemptis quouis modo, vel à quouis homine eleemosynę nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quicquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per vniuersitates delectis suo, vel in diœcesi Vicarij foranei iudicio probatis, & parochia item in opera pietatis præscripta, erogetur, & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ eiusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factę sint; eorumque & testium subscriptio nem adhibere.

Si verò vel vniuersitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisse, Episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochia suae pauperum pater, sæpe paterne, diligenterq. perquirat primum an si quæ in parochialis suae viciniae finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, vniuersitateue, vel ab vlla familia, vel a singulis hominibus in pauperum vsum, aut sustentationem erogari quouis nomine debeant: præterea videat an illarum erogatio fiat in eos ipsos, qui verè egentes, pauperesq. sunt; anq. etiam, illud, quòd, qualeue eleemosynæ nomine in illos conferri debet, integrè, sincereq. totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.

Si quid verò animaduernerit; cui cautionem, remediumue adhiberi oporteat, ad Episcopum quàm primùm deferat.

Nemo operta, obuolutaque præ pudore facie eleemosynam sine Episcopi, aut si in diœcesi, saltem vicarij foranei, concessu, eoq. scriptis exarato, queritet. Nec verò eam facultatem cuiquam Episcopus, vicariusue det, nisi illius & egestatem, & morum, vitæq. rationem, ante planè notam, exploratamq. habuerit.

Primo quoque dominico mensis, alioque die, quem Episcopus statuerit, in omni ecclesia cathedrali, & parochiali, etiam si regularis sit, vt egentium, qui præsertim præ pudore ostiatim mendicare, eleemosynamue queritare non audent, necessitati, pia fidelium liberalitate succurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceterisq. vt antiquæ consuetudinis est, aliquid

aliquid per eos colligatur, quos huic cura Episcopus prapofuerit.

Quæ eleemosynarum collectio, singulis etiam stas quattuor anni temporibus, quibus in hoc opere misericordiæ promptius impensiusq. incumbendum est, per eosdem fiat.

Dominica verò proximè præcedenti, quo fideles, & in dando effusiores sint, & parationes ad parochialem ecclesiam cum voluntarijs oblationibus veniant, eleemosynarum collecta intra Missarum solemnias indicatur, sequenti uerborum formula ex sanctissimi Leonis Pötificis sermonibus desumpta. In eandem verò sententiam parochus, prout vsu venerit, vberius cum populoaget.

Formula denunciandi collectas eleemosynarum.

Ventura Dominica dies, vel feria quarta quattuor temporum, dilectissimi, collectarum futura est. Hortor, & moneo charitatem vestram, & omnes ad ecclesiam parochialem cum voluntarijs oblationibus eleemosynarum conueniatis; in quo opere, & si non est omnium equalis facultas, debet esse par pietas. Itaque & animæ vestrae, & pauperum memores, promptam exhibete largitatem, & pro possibilitate virium vestrarum spontaneas collectas vestras sollicitè præparate, ut
quic-

quicquid vobis de temporalibus facultatibus dem-
pseritis, id multiplicatum in aeterna retributione
sumatis, in egentibus pascentes Christum, qui no-
bis illos tantopere commendavit, ut se in ipsis, &
pasci, & vesti, et suscipi testaretur idem Christus
Dominus, qui cum patre, & spiritu sancto vivit,
& regnat in secula seculorum. Amen.

Vbi medicorum vagantium, & cura spirituali, & vi-
ctui necessario ita consultum non est, ut certo sci-
licet quodam pio loco collecti, non mendicatum vi-
ctum ipsi quaerint, sed ex aliena misericordia ibi
habeant, unde se sustentent; Episcopus, quod Con-
cilio provinciali secundo de eorumdem vita, mori-
busq. praescriptum est, in eo exequendo illam inire
rationem curet, ut certo praecipuo libro per singu-
los parochos illis, si qui eiusmodi intra parochiae fi-
nes sunt, tum alij etiam alia ratione accurate, ordi-
neq. describantur.

Hac verò sedulo ab iisdem parochis observari
mandet.

Quo, aut unde illi migrent.

Quod vita christiana institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem Missa sacrificio inter-
sint.

An saepe confessi, crebro, etiam per annum, aut
certè saltem constituto Pasche tempore, sacram
Eucharistiam sumant.

Quos neque libro descriptos, neque in Pascha

confessos communicasse ex eo animaduertent, quod certum chyrographum non ostendant, quo se confessos, & sacram communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro parochialis ecclesie sue foribus, nec intra parochie fines eos mendicare parochi permittant, omnemque propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrine christiane rudes, mendicos vagantes viderint, festis diebus stata hora ad eiusdem doctrine scholas conuenire diligenter curent, eosdemq. instruant.

Ne vllę cuiusuis nominis pie confratrię instituantur, eriganturue, neue erectę, aut institute collegij sibi habitum sumant, sine sedis Apostolicę, vel Episcopi auctoritate, & facultate litteris explicata.

Sodalitates ille duę, vnā virginum sanctę Vrsule, altera viduarum sanctę Annę nomine in aliquot prouincię huius vrbibus pie institutę, ac religiosis spiritalis disciplinę regulis conformatę, vberrimos, adiuuante Dei gratia, fructus, & populis, & familijs attulerunt non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in fœmineo sexu innocentis vitę omnis christiane pietatis, & charitatis studium.

Quare vnusquisq. Episcopus tum in vrbe, tum in oppidis diœcesis sue insignibus sodalitatem vtranque vt opportunum viderit, quam diligentissime erigi, instituiue curet.

Ut odijs diffiduis, atq; inimicitijs occurratur, rursusq; paci, cuius fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se iuncti, consulatur, id præter cetera Episcopi paterna sollicitudine curent, in sua quique vrbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum grauitate, spectata integritate, et auctoritate præstantiores confratriam, vt in huius prouincię nonnullis vrbibus instituta iam est, instituere: cuius officium sit, discordię flammam restinguere, diffidia amouere, concordiam inire; pacemq; inter omnes reconciliare; aut hoc ipsum componendę inter dissidentes pacis officium alteri confratrię adiungat, quę recte, apteq; id ipsum præstare queat.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

His decretis, constitutionibusq; in Concilio prouinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel vniuersi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserint; iij multas, & pœnas luant, ijs ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ex ecclesiasticis, conciliaribusq; sanctionibus, et canonum iure prescriptas: compillanturq; præterea ad parendum omnibus iuris remedijs.

Quęcunque etiam de sacramentorum administratione, Missę sacrificij celebratione, diuinorumq; officio-

ciorum modo, & ratione in hac & superioribus provincialibus synodis decreuimus, ea planè omnia, & singula ad Metropolitanã etiam, ceterasq; quascumque ecclesias, ritu Ambrosiano vtentes, pertinere sancimus, ac declaramus, nisi si quid eius modi erit quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros Archiepiscopos, nominatim, speciatimq; declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisue expressè aduersari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis prouincie synodum vlla difficultas orta erit, eius declarationem, tum verò præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris Archiepiscopis, perpetuò reseruamus, salua semper sedis Apostolica auctoritate.

Quacumque facultatem ex decretis in hac prouinciali synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent Episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in us, quæ propriè ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarij a sacris canonibus; aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sint.

Vt nemini eorum, quæ in hac quarta prouinciali nostra synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, vt ex quo primum die edita in valuis Metropolitana ecclesie proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contrafecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri

intelligent . Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari iubemus .

Unusquisque præterea Episcopus, ea omnia, & singula in proxima diocesana synodo legi, ac recitari iubebit, & si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valuis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa in hæreant. Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asseruēt .

Omnia, & singula, quæ a nobis in hac quarta prouinciali synodo decreta, actaq. sunt, qua debemus obedientia, ac reuerentia auctoritati, ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subiicimus .

F I N I S .

L A V S D E O .

EPISCOPI, QUI HVIC SYNODŌ
prouinciali quartę, interfuerunt,
& subscripserunt.

Nos, Carolus S. R. E. Presb. Cardinalis tit.
sanctę Praxedis, Dei, & Apostolicę Sedis
gratia Archiepiscopus Mediolani, de consi-
lio, & assensu Reuerendissimorum. Coepi-
scoporum nostrorum, definiens subscri-
psimus.

Ego Antonius, Laudę Episcopus, consentiens
subscripsi.

Ego Dominicus, Episcopus Brixienfis, consen-
tiens subscripsi.

Ego N. Episcopus Cremonę, consentiens sub-
scripsi.

Ego Federicus Episcopus Bergomensis, con-
sentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus Episcopus Astensis, con-
sentiens subscripsi.

Ego F. Benedictus Herba Episcopus Casalen-
fis, consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius, Episcopus Alexandrinus,
consentiens subscripsi.

Ego Io. Franciscus Episcopus Vercellenfis,
consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Marinus Episcopus Alben-
fis, consentiens subscripsi.

Ego

Ego Franciscus Galbianus Episcopus Intimi-
liensis, consentiens subscripsi.

Ego Romulus Episcopus Nouariensis, consen-
tiens subscripsi.

Ego Lucas Tortus protonotarius Apostoli-
cus I. V. D. & Vicarius generalis multum
Illustris, & Reuerendissimi D. D. Cæsaris
ex Comitibus Gambaræ Episcopi Dertor-
næ, eiuldemq. in hoc specialis procurator
eius nomine interfui, & subscripsi, & om-
nia, & singula in hac sancta synodo decre-
ta, atque acta & dita, & publicata, eius, & ec-
clesiæ suæ nomine recipio.

Ego Io. Antonius Carr. Archipresb. S. Iuliæ
procurator specialis Illustris. & Reueren-
dis. D. Petri Fauni Episcopi Aquensis eius
nomine interfui, & subscripsi, & omnia, ac
singula in hac sancta synodo acta, & dita, &
publicata, eius, & ecclesiæ suæ nomine re-
cipio.

Ego Benedictus Citadinus Canonicus eccle-
siæ maioris Mediolani, procurator spetia-
lis Illustris. & Reuerendis. D. Io. Ambro-
sij Flisci, Episcopi Saouonensis, eius nomine
interfui, & subscripsi, & omnia, ac singula
in hac sancta synodo acta, & dita, & publica-
ta, eius, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

INDICTIO
FVTVRI CONCILII
QVINTI PROVINCIALIS.

CAROLVS MISERATIONE DIVINA
Tit. S. Praxedis S. R. E. Presbyter Car-
dinalis, sanctæq. Mediolan. Eccle-
siae Archiepiscopus.

OMNIBVS, & singulis Reue-
rendissimis dominis Episco-
pis, qui hic adsunt, & synodo
prouinciali Mediolanensi,
quacunq. ratione interesse
debent, omnibusq. item Ca-
pitulis, & Ecclesiarum cathe-
dralium procuratoribus, indicimus, signifi-
camus, denunciamus, & intimamus proxi-
mam sequentem synodũ prouincialem Me-
diolanensem quintam Deo omnipotente
auctore, & ad eius laudem, hac eadem in
vrbe, hoc ipso loco, Anno MDLXXIX.
Die VII. Mensis Maij, proxime sequen-
tis, qui dies erit feria quinta Dominicæ sæ-
cundę post Pascha, Resurrectionis D. N.
Iesu Christi inchoandam, & celebrandam
esse. Quamobrem eos omnes, & singulos
Reuerendissimos dominos Episcopos mo-
nemus :

nemus: Procuratores vero Ecclesiarum Cathedralium inuitamus, vt eo die ad synodum prouincialem quintam, iuuante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino interfint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis litteris intellexerint. Quod si ipsorum Reuerendissimorum Episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremue, ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum, ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia, & singula, nomine suo, & Ecclesie suae recipiendi, quae, Diuina gratia auxiliante, in ipsa synodo a nobis de consilio, & assensu Reuerendissimorum Coepiscoporum nostrorum, constituentur, discernenturue.

CONSTITUTIONES PONTIFICIÆ,

Quibus decreta aliquot Concilij Tridentini
declarantur de impedimentis
matrimonij.

MOTVS PROPRIVS S. D. N. D. PII
diuina prouidentia Papæ Quinti de veri-
tate exprimenda & c. in dispensatio-
nibus matrimonialibus, & alijs
gratijs sub pœna falsi.

MOTV PROPRIO & c. Cum sicut accepimus non
nulli suæ conscientiæ prodigi, ac propriæ salutis im-
memores, vt facilius a nobis, & Sede Apostolica dispen-
sationes matrimoniales, & alias gratias, & concessiones
obtineant gradus consanguinitatis vel affinitatis aut
cognitionis spiritualis ac scientiam illorū aliter quam
est, a principio ab ipsis partibus significatum vel narra-
tum fuerit, exponunt & si matrimonia huiusmodi ad-
huc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac a-
liàs diuersimode veram facti speciem tam in ipsis dis-
pensationibus matrimonialibus, quam pro alijs qui-
buscunque gratijs, & concessionibus obtinendis immu-
tent, ac propterea cum non solum in impetrationibus
huiusmodi falsitas narretur, verum etiam in partibus
plerumq. pro verificatione gratiarum huiusmodi veri-
tas immutetur, & falsitas committatur. Nos igitur hu-
iusmodi abusibus, & erroribus obuiare cupientes, Mo-
tu proprio & c. omnes, & singulos procuratores tam of-
ficij sacre pœnitentiariæ, seu contradictarum, quam a-
lios quoscunque sollicitatores, & scriptores, quos copi-
stas vocant, qui veritatem facti a narratione quam ab
ipsis partibus habuerunt quo ad substantialia, & qua-
litates necessario exprimendas diuersam faciunt, seu
quo-

PONTIFICIAE.

quoquo modo inuertunt, aut immutant, deprauant,
 & per subreptionem, & obreptionē gratias a nobis ex-
 torquent pœnam falsi incurrere, & ea puniri omnino
 debere decernimus, & declaramus, Mandantes propte-
 rea Almæ vr̄bis Gubernatori, Cameræ Apostolicæ Au-
 ditori, & Vicario quatenus in præmissis reos, & culpa-
 biles repertos pœna falsi vt præmittitur, puniant, cum
 potestate citandi etiam per edictum constituto sum-
 mariè de non tuto accessu, aliaq. dicendi, & faciendi in
 præmissis necessaria seu quomodolibet opportuna.
 Non obstan præmissis constitutionibus, & ordinatio-
 nibus Apostolicis ceterisq. contrarijs nequaquam ob-
 stan. irritum quoq. & inane &c. diciq. &c. iudicari &
 diffiniri debere, sublata &c. decernen. Et quodd præsen-
 tis motus proprijs, & absq. data, & registratura sola si-
 gnatura sufficiat, & vbiq. fidem faciat in iudicio, & ex-
 tra regula contraria non obstan. cuiusque transumptis
 manu alicuius notari publici subscriptis, & sigillo ali-
 cuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ mu-
 nitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus
 adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostentæ. quodq. ca-
 meræ, & Cancellariæ Apostolicæ ac audientæ causarū
 Palatij Apostolici valuis, & in acie campi Floræ dimis-
 sis inibi copijs affixis omnes ita efficiant, & arctent, ac
 si illis personaliter intimatæ fuissent.

Placet Motu Proprio. M.

Die quinta Decembris 1566. suprascriptæ literæ A-
 postolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt in locis suprascri-
 ptis dimissis in eisdem locis copijs affixis. per me Ni-
 colaum de Matthæis Curf.

Iohannes Guerardi Mag. Curf.

CONSTITVTIONES

BVLLA S. D. N. D. PII DIVINA PROVI-
dentia Papę V. Super declaratione decreti Concilij
Tridentini de cognatione spirituali inter ma-
ritum, vel vxorem suscipientis, & bapti-
zatum, baptizatiq. patrem, & ma-
trēm, & quascunq. alias perso-
nas tā ex parte suscipien-
tis, quā baptizantis,
& baptizati.

Pius Episcopus Seruus Seruorum Dei,
 ad perpetuam Rci memoriam .

CVM illis vicem, licet minime suffragantibus meritis, geramus in terris, de cuius vultu prodit Iudiciū, & vident oculi equitatem, officij nostri debitam prosequimur actionem, si obscuros sacrorum canonum sensus ita aperire studemus, vt pijs christij fidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur. Sane licet ex eo quod in concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem spiritualem inter eos tātum contrahi, qui suscipiunt baptizatum de Baptismo, ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon baptizātem & baptizatum, baptizariq. patrem & matrem. in reliquis personis, quę per antiquos canones occasione cognationis huiusmodi contrahere prohibeantur, omne impedimentum sublatum esse videatur: adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an saltē impedimentum cognationis spiritualis huiusmodi inter maritum vel vxorem suscipientis, & baptizatum, necnon inter maritum vel vxorem suscipientis, & patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de vno cōiuge de altero etiam prohibitum esse videatur. Nos piarum mentium quieti, & Matrimoniorum fauori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, a præcis verbis concilij minime discedendum in præmissis esse censuimus. Et propterea nullum amplius

PONTIFICIAE.

plius impedimentum ratione cognationis huiusmodi subesse decernimus, & declaramus, quo minus inter di-
ctos, maritum vel vxorem suscipientis, & baptizatum,
baptizatique patrem, & matrem, & quascunque alias
personas tam ex parte suscipientis quam baptizantis,
& baptizati, in dicto concilio nominatim non expres-
sas, Matrimonium liberè & licitè contrahi possit, & ita
ab omnibus iudicari debere mandamus atque statui-
mus: decernentes irritum & inane, si quid secus a quo-
quam quacunque dignitate, auctoritate, & potestate
prædito contigerit iudicari, Non obstantibus constitu-
tionibus, & ordinationibus apostolicis, alijsq. contra-
rijs quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentis
litteræ in cancellaria nostra Apostolica, & acie campi
Florentiæ de more publicentur, & inter constitutiones per-
petuò valituras describantur. Et quia difficile foret præ-
sentes ad singula queq. loca deferri, quòd earum Tran-
sumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij sub-
scriptis, ac sigillo alicuius prælati munitis eadem pror-
sus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si fo-
rent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam nostræ declarationis, decre-
ti, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu
temerario contraire. Si quis autem hoc attenuare præ-
sumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beato-
rum Petri & Pauli Apostolorum, eius se noverit incur-
surum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno In-
carnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexa-
gesimo sexto. Quarto Cal. Decemb. Pontificatus no-
stri anno primo.

Cę Glorierius.

H. Cumyn.

Visa decuria Io. Barenus.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

Z 4

An-

CONSTITVTIONES

Anno a Natiuitate Domini Millefimo quingentesimo sexagesimo sexto, Indictione nona, die vero decimano-
na mensis Decembris, Pontificatus Sanctiss. D. N. D.
Pij diuina prouidentia Papæ Quinti Anno eius pri-
mo, Retroscrip̄tę literę apostolicę affixę, & publicatę
fuerunt ad valuas Cancellarię Apostolicę & acie cam-
pi Florę, vt moris est, per nos Antonium Clerici, & Io.
Andream Rogerium præfati S. D. N. Papæ Curf. Ste-
phanus de Olea Mag. Curf.

BVLLA S. D. PII DIVINA PROVIDENTIA

Papæ V per quam declaratur Decretum sacri Con-
cilij Tridentini, super impedimento pu-
blicę honestatis editum.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perfe-
tuam rei memoriã.

AD Romanum spectat Pontificem sua sollicitudine di-
ligenter prouidere, vt sacrorum Conciliorum de-
creta, ita suę declarationis adminiculo dilucidentur,
quod nulla de super dubitandi occasio cuiquam relin-
quatur. Sane ad aures nostras peruenit multos esse,
qui dubitent, ac decretum Oecumenici concilij Triden-
tini Sessione vigesimaquarta de reformatione Matri-
monij capitulo tertio, quo cauetur impedimentum pu-
blicę honestatis, vbi sponsalia valida noq̄ fuerint, pror-
sus tolli; vbi vero valida fuerint, nõ excedere primum
gradum; cum in vltioribus gradibus non possit hu-
iusmodi prohibitio feruari, de Sponsalibus per verba
(vt aiunt) de futuro tantum conceptis intelligatur,
vel etiã Matrimonia per verba de presenti contracta
non tñ consumata, quę interdũ Sponsalia appellantur,
comprehendat, ita vt etiam eo casu impedimentũ in-
de oueniens sublatum fuerit. Non itaque vt omnis
difficultas, dubitatioq̄ tollatur, attendentes, quod Spõ-
salia

PONTIFICIÆ.

saliorum appellatone, qua dictum Concilium vritur, nisi improprie Matrimonium verbis de præfenti contractis contractum continetur, Quodque agitur de correctione iuris veteris; quo casu secundum proprietatem verborum duntaxat procedendum est, præsertim cum longe maiorem rationem prohibitionis in Matrimonio per verba de præfenti contracto, quam in Sponsalibus de futuro vigere à nemine dubitetur, Idcirco Motu proprio auctoritate Apostolica tenore præfentium declaramus, & diffinimus decretum Concilij huiusmodi omnino intelligendū esse, & procedere in Sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in Matrimonio sic (vt præfertur) contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum decretum Concilij introductum erat, & ita ab omnibus iudicari debere, mandamus, atque statuimus Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, alijsque contrarijs quibuscunque. Volumus, autem quod præfentes literæ in Cancellaria nostra, & acie campi Floræ de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret præfentes ad singula quæq; loca deferri volumus, & etiam declaramus, quod earum Transumptis etiam impensis manu alicuius notarij scriptis, ac sigillo alicuius prælati munitis eadem prorsus fides vbicunq; adhibeatur, quæ præfentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostentæ Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostræ declarationis, diffinitionis, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrū Anno incarnat. Dominicæ 1568. cal. Iulij. Pontificatus nostri anno tertio.

Cæ. Glorieius.

H. Cumyn.

Registrata apud Cæsarem Secr.

LITTERAE S. D. N. D. GREGORII PA-
pæ XIII. concessionis indulgentiarum, & gra-
tiarum Confraternitatibus Sanctis.
Corporis Christi, in ciui-
tate, & diœcesi,
ac
prouincia Mediolanen.

GREGORIUS EPISCOPUS
seruus seruorum Dei.

VNIVERSIS Christi fidelibus præsentis litteras
inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.
Licet is, de cuius munere venit, ut sibi à suis fidelib. di-
gnae, & laudabiliter seruiatur, de abundantia suæ pieta-
tis, quæ merita supplicum excedit, & vota: bene serui-
tibus sibi multò maiora retribuatur, quam valeant pro-
mereri; Nihilominus desiderantes, Domino populum
reddere acceptabilem, & bonorum operum sectatorem,
fideles ipsos ad complacendum sibi, quibusdam allesti-
uis muneribus, Indulgentius videlicet, & peccatorum
remissionibus inuitamus, ut exinde reddantur diuinæ
gratiæ aptiores, Ut igitur Christi fideles ad ingredien-
das confraternitates sub inuocatione sanctissimi Cor-
poris Christi, in ciuitate, & diœcesi, ac prouincia Medio-
lanen. hætenus canonicè erectas, & impofterum erigen-
das eò libentius inducantur, quò exinde vberiori cæle-
stis gratiæ dono conspexerint se refectos: De omni-
potentis Dei, misericordia, ac beatorum Petri, & Pauli A-
postolorum eius auctoritate confisi, omnibus, & singu-
lis Christi fidelibus, qui dictas confraternitates ingre-
dientur, die illorum ingressus, Plenariam, ac confratri-
bus ipsis nunc, & pro tempore existentibus, ac eorū sin-
gulis ter in uita, eorum peccatis prius confessis, & Eu-
charistiæ sacramento deuote recepto, similiter plena-
riam omnium peccatorum suorum indulgentiam con-
cedimus: ipsisq. confratribus, qui prædictum Sacramen-
tum infirmis ministrandum associauerint, seu impedi-

PONTIFICIÆ.

ti, associari fecerint, ac processionibus, & divinis officijs, quę per eosdem confratres celebrari facere contigerit, interfuerint, quoties id fecerint, cętum dies. Qui vero ecclesiam, in qua aliqua confraternitas eiusdę sanctissimi corporis Christi instituta fuerit, diebus Veneris cuiuslibet hebdomadę totius anni deuotę visitaauerint, alios centum dies de iniunctis eis, seu quę iniungi deberent, pœnitentijs misericorditer in Domino relaxamus: presentibus perpetuis futuris temporibus valituri. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus. Apostolicis, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis confraternitati de Minerua, illiusq; confratrib. sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cum quibuscunq; que clausulis, & decretis, tam per fœlicis recordationis Paulum III. quã alios Romanos Pontifices pœdecessores nostros concessis. Quibus omnibus, etiã si de illis, & illorum tenoribus mentio habenda foret, illis aliã in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expressę derogamus, cęterisque contrarijs quibuscunq;. Volumus autem, quod si confraternitates pœdictas ingredientibus, & confratribus ipsis Eu charistię Sacramentum associantibus, vel associari facientibus, ac interestibus, & ecclesijs huiusmodi visitantibus, sed alias aliqua alia indulgentia in perpetuũ vel ad certum tempus nondum elapsum duratura per nos concessa fuerit, presentes literę nullius exiant roboris, vel momenti. Dat. Romę apud S. Petrum anno incarnationis Dominicę, 1575. Idib. April. Pontificatus nostri anno tertio.

Cæsar Glorierius.

BREVE

BREVE S. D. N. D. PII DIVINA PROVI-
dencia PP. v. super reuocatione licentiarum
ingrediendi Monasteria, ac domos
Carthusien & aliorum
quorumcun-
que
regularium ordinum, etiam mendi-
cantium quibusuis Mulie-
ribus concessa-
rum.

P I V S P A P A Q V I N T V S.
Ad perpetuam rei memoriam .

Regularium personarum, quæ relicto seculo, Dei se ob-
sequio dedicarunt, pro commissio nobis officio, quie-
ti consulere cupientes, ad ea remouenda, quæ religiosū
earum propositum impedire possunt, curam nostram
libenter intendimus, vt nulla re, quæ eas à diuino cul-
tu auocet, prædictæ, secundum ordinum suorum regu-
laria instituta, & decretum sacri Tridentini Concilij,
tranquillis mentibus gratum altissimo impendere pos-
sint famulatum. Quia igitur, & Carthusien. ordinis, &
aliorum regularem vitam professorum quies non pa-
rum solet, sicut accepimus, perturbari, propterea quod
mulieres, modestiæ matronalis oblitæ, domos, ac Mona-
stera eorum, contra ipsorum instituta, prætextu con-
fessionalium, aut aliarum literarum Apostolicarum in-
gredi audeant, ipsis etiam Abbatibus, Præpositis, Prio-
bus, & alijs Præsentibus aliquando recusantibus, &
renitentibus, non sine magna eorum modestiæ, nec si-
ne graui laicorum etiam offensione, ac scâdalo si quan-
do admitti nimis facile videantur, huic rei prouidere
volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apo-
stolicæ potestatis plenitudine, omnes, & singulas facul-
tates, ac licentias ingrediendi monasteria, ac domos
Carthusien & aliorum quorumcunque regularium or-
dinum, etiam mendicantium, mulieribus, cuiuscunq;
status,

PONTIFICIAE

Status, gradus, ordinis, conditionis, & quacunq; digni-
 tato, ac præ eminentia præditis, etiam Comitissis, Mar-
 chionissis, Ducissis, sub quibuscunq; verborum teno-
 ribus, & formis, cum quibuscunq; etiam derogatoria-
 rum derogatorijs, alijsq; fortioribus, efficacioribus,
 & insolitis clausulis, Nec non irritantibus decretis ab
 Apostolica sede quomodocunq; concessas, quarum te-
 nores perinde, ac si de verbo, ad verbum præsentib. inse-
 rerentur, haberi volumus pro expressis, tenore præsen-
 tium reuocamus, & cassas, irritas, & inanès esse decerni-
 mus, districte prohibentes mulieribus quidem prædi-
 ctas facultates, & licentias prætendentibus, sub excom-
 municationis latè sententiæ pœna, postquam harum li-
 terarum notitiam habuerint, a qua non possint nisi à
 nobis, aut à Rom. Pontifice, qui pro tempore fuerit, ab-
 solui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos,
 & monasteria ingredi audeant. Ipsis vero Monasterio-
 rum, & Conuentuum, Abbatibus, Præpositis, Prioribus
 & alijs Præsentibus quocumq; nomine vocentur,
 & eorum Monachis, Canonicis, & fratribus, siue mendi-
 cantibus, siue non mendicantibus, sub priuationis offi-
 ciorum, quæ in præsentia obtinent, & inhabilitatis in
 posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis
 ipso factò, sine alia declaratione, incurrendis pœnis, ne
 eas introducere, admittereue præsumant Non obstanti-
 bus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationib. A-
 postolicis, ceterisq; contrarijs quibuscunq;. Volumus
 autem, & mandamus, vt hæ litteræ ad valuas basilicæ
 beati Petri Apostolorum Principis, & in cancellaria no-
 stra, atq; in acie campi Floræ de more publicètur. Quia
 vero difficile foret has literas ad omnia loca deferri, vo-
 lumus, & declaramus, vt earum exemplis, & transum-
 ptis manuscriptis, ac sigillo alicuius Prælati munitis,
 par vbique fides habeatur, ac si præsentibus exhibita, ef-
 sent, vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annu-
 lo Piscatoris die 24. Octob. 1566. Pont. nostri anno. 1,
 Ant. Florebellus Lauelinus.

CONSTITUTION.

Anno à natiuitate Domini 1566. Indictione 9. die 28.
mensis Octobr. Pont. Sanct. in Christo patris, & D. N.
D. Pij diuina prouidentia Papæ Quinci, anno primo.
Suprascriptæ literæ affixæ, & publicatæ fuerunt, in locis
suprascriptis, per nos Bernardinum Andreutium, & Io.
Andream Rogerium, Apostolicos Cursores.

Philibertus Chappuis, Magister Curforum

**S. D. N. D. GREGORII PAPAE
XIII.** Renocatio omnium licentiarum ingre-
diendi Monasteria Monialium, &
Viroium.

& prohibitio, Ne habentes licentias ab Episcopis, vel
Superioribus in casibus necc flarijs, ingredia-
tur Monasteria Monialium, nisi vr
gentibus necessita-
tibus.

GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei,
Ad futuram rei memoria[m].

Vbi gratiæ, & indulta ab hac Sede concessa successu
temporis incommodum afferre noscuntur: expedi-
dit illa salubri præsidens consilio submoueri. Proinde
sancti monialium quieti, & tranquillitati consulere, ac
omnia quæ illas à spiritualium rerum cogitatione, &
exercitio auocant, impedimenta tollere, periculaq. &
scandala ab eis remouere cupientes, auctoritate præsen-
tium reuocamus, & abolemus omnes, & quasunque li-
centias, ac facultates ingrediendi Monasteria, Domos,
& loca Monialium, ac etiam Virorum quorumuis ordi-
num, quibusuis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducif-
sis, & alijs cuiuscunque status, & conditionis mulierib.
ac etiam omnes, & quasunque licentias ingrediendi
Monasteria, Domos, & loca ipsarum Sanctimonialium,
quibuscunque viris etiam eiusdem status, & dignitatis

tam

PONTIFICIÆ.

tam à prædecessoribus nostris, quam etiam à nobis, & Sedis Apostolicę Legatis, aut alijs ex quibus quantum cunque vrgentibus causis sub quibuscunq. tenoribus, etiam derogatoriis derogatorijs, reuocatorijs reuocatorijs, alijsq. efficacioribus clausulis, irritantibus que, & alijs decretis etiã motu proprio, & ex certa scientia, deque Apostolicę potestatis plenitudine, atq. ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumue Principum contemplationem, vel supplicationem concessas, confirmatas, ac etiam iteratis vicibus renouatas, Cassamus que, & annullamus literas de super confectas, & processus habitos per easdem. Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine nisi à Romano pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficiũ possit impertiri, ne ipsarum licentiarum prætextu Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeant. Abbatissis vero, necnon Abbatibus, conuentibus, & alijs Monasteriorum vtriusque sexus superioribus, & personis quocunq. nomine vocentur, districtè præcipimus sub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in Monasteria, Domos, & loca sua quemquam prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdiciamus omnibus, & quibuscunq. personis ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam ordinem quorumcunq. etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiaram ab Episcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantum ex decreto concilii Tridentini tribuitur, ne Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neue Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant. Non obstantib. præmissis, ac constitutionib. & ordinationibus Apostolicis, Monasteriorumq. & ordinum prædictorum iuramento, cõfirmatione Apostolicis, vel

quz-

CONSTITVTION.

quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, exemptionibus, & indulgijs Apostolicis, illis eorumque superioribus, prædictis, ac alijs quibuscunque per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, & dictam sedem sub quibuscūq. tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis concessis, confirmatis, ac etiam iteratis vicique innouatis, quibus omnibus, eorum tenores, per inde ac si de verbum infererentur, presentibus pro sufficienter expressis habentes, illas alias in suo robore permansuris hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunq. Quoniam autem difficile esset præsentibus ad omnia loca perferri, volumus earum exemplis etiam impressis manu notarij publici, & sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eandem fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhiberi, quæ adhiberetur presentibus, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnium hominum liceat hanc paginam nostre reuocationis, abolitionis, cessationis, annullationis, inhibitionis præcepti, prohibitionis, interdicti, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Dat. Romæ apud S. Petrum anno incarnat. Dominicę 1575. Idibus Iunij. Pontificatus nostri anno quarto.

M. Datarius.

Cę. Glorierius.

A. de Alexis,

INDEX

- Aesentia Canonici qua ratione sup-
 putanda. 199.200
 Aedium benedictio. 57
 Aegrotis an prorogandum tempus
 consistendi 108. quam curam paro-
 chus de eis habeat, 110 112 officium
 Vicarij foranci, vel praefecti regio-
 narij erga eosdem. 112. item de of-
 ficio Epi, & eius benedictione. 113
 Altaria quo loco; qualia; & quibus ornamentis, supelle-
 ctili, sepimento. 39.40.41. qua ratione, & sumptu instru-
 da. 41.42. tituli, emolumenta, onera certo libro habenda;
 item quaecunque mutationes; & dies suffragiorum
 pro mortuis, & facultas construendorum 42.43.44.
 onera etiam in tabella 44. mensura eorum, ut contenta
 sint, 46. altaria vestita, & instructa quando, & quomo-
 do sint 47. quae consecranda 56 quomodo profananda,
 58. 59. altaris septum laicus ne ingrediatur. 41
 S. Ambrosij festum, & commemoratio in prouincia. 27
 Annum clericus quis deferat. 228
 Annulo nuptiali quis sponsae digitus induendus 310
 Aquae benedictae vas 38
 Archidiaconus quo officio Episcopo in Missa ministret. 160
 Archiepiscopi auctoritas in interpretatione decretorum
 prouincialium. 342. certior faciendus ab ijs, qui sibi
 persuadeant non posse conuenire ad Concilium. 255.
 ius in indictione Concilij. 254
 Archipresbyter quod officium erga Episcopum celebra-
 rem praestet. 160
 Assitens cum pluuiali. *ibidem.*
Baptismi causa mantilia habenda, & qualia: ad pro-
 phanum usum non adhibenda 85. ritus seruandus. in-
 fundendum cum vase, ubi infusionem ritus postulat,
 oleum nouum adhibendum. nomina qualia 88. bap-
 & smj

I N D E X

- mi formula quibus, & vbi explicanda . de ea quandoq;
ab obstetricibus exquirendum. 89
- Baptismalis** frontis clavis apud quem 79 eius forma. lo-
cus 82 83 84 fontis benedictio vbi, & quo conuen-
tu, & tempore 85 86 ab Episcopo obeunda, cum sit
in ecclesia cathedrali 87 Baptismalis aqua, vbi infusio
adhibetur, in sacrarium deriuanda 84 non benedicen-
da per singula baptismata.
- Baptizandus** quisque est à proprio Parocho, nisi ex neces-
sitate 87 in ecclesia cathedrali tantum qua tempore
baptizandum 87 nomina eorum, qui in ecclesia ca-
thedrali baptizantur vbi notanda, ibidem, baptizando-
rum compadres interrogandi à Parocho, nisi &c. 87
nomina domi baptizatorum notanda, 89
- Beatorum officiorum** qua facultate, faciendum 168
- Benedictio** Episcopi quando, & quo ritu, 159 161
- Benedictio** puerorum cum primum in ecclesiam introdu-
cuntur. 89
- Benedictio** prohibetur confratribus, & monialibus 133
- Benedictio** campanarum: & edium. 57
- Beneficia** curata cuiuscunque nominis quatenus, vt para-
chiales ecclesiarum, habenda sint, 135
- Beneficia** virtute mandatorum de prouidendo in forma
dignum qua cautione conferenda. 137
- Beneficiorum** vacationes, & prouisiones in certo libro no-
tandæ. 138
- Beneficiorum** literæ à quibuscunque obtinentibus Epi-
scopo non negandæ 138 testimonium approbationis
suæ beneficiatus non cogendus exhibere, cum idem ap-
probauit, qui collaturus est 139 in collatione benefi-
ciorum an aliquid accipi possit, 139 beneficij posses-
sio, vt capienda, ibidem
- Beneficiatus** si alterum beneficium obtineat, quando pri-
mum vacare intelligatur, & eius poena si fructus primi
exigat, 140 beneficij, quod à minore obrinetur, admi-
nistratio nemini committenda sine permisso Episcopi:
bonorum eiusdem inuentarium conficiendum. 141
- Bibliothecæ** constituendæ, conseruandæ, augendæ rō. 62

I N D E X

- Bonorum beneficij, quod à minore obtinetur, inuentariũ
conficiendum. 141
- Bradellæne in ecclesijs. 49
- C.
- C**adauer perpetuę sepulturę traditum asportari ne li-
ceat. 177
- Cadaueri ne quid adhibeat quod superstitionem præse-
rat 179 Pallium. ibid.
- Cadaueris indumenta ad quem pertineant. 181
- Calendarium à quibus, & quando conficiendum 167 in
eo ponendus dies Conciij prouincialis, 256 item die
cesani 264 item dies consecrationis Episcopi. 162
- Campanę quot; & qua imagine 46 benedicendę, ibid.
benedictio notanda 57 in ecclesia, cœmiterio: orato-
rio: an conlandę 52 pulsandi tempus, & ratio præ-
scribenda. 68
- Canonici quo vestitu concioni intersint, 76 quando in
missa solemnem coronam ante Episcopum faciant: quan-
do pluuialia, vel planetas, & dalmaticas induant 158
diaconus, & subdiaconus quando ministrent canónico
sacerdoti celebranti 165 pœna eius, qui non vtitur ve-
stibus, & insignibus suis 166. Qui ad ius percipiendæ
distributionum admittit petunt, quid faciant; &
qua ratione approbent 185 & sequenti tempore diui-
ni officij missam faciant, an distributionem capiãt, 188
qua ratione tribus mensibus, aut amplius abfuisse exi-
stiment 199 200 canonicorum capitula, vide, Capitu-
la: Canonici non impediant iuramento aliquo, quin
Episcopo patefaciant &c. 202 & sequenti. bona Capituli
nulli ex canonicis locanda: neque etiam propinquis si-
ne facultate: excepta decimarum exactione, & edi-
bus. 203
- Cancellarius Capituli. 202
- Cancellarij locorum piorum cura. 331
- Cancellarius fori Episcopalis quos libros habeat, merce-
dem acceptam, pro scriptione; &c. in certum librum
referat: esculenta, & poculenta dono ne accipiat 306
- & 2 quæ

I N D E X

quæ gratis præstet	307	vide etiam Notarij	
Cantor quam habere debeat facultatem.	133.	170.	can-
torum laïcorum vestitus, si clerici haberi non possint,			
& facultas.			169
Cantus in ecclesia quando non omittendus	164.	qui mon-	
ialibus veritus.	322.	qui clericis.	229
Capitula cathédralium decreta prouincia seruent.	290		
Capitula in rebus deliberandis, quam rationem adhibe-			
ant	201.	202.	in notandis ijs, quæ decreuerint, 202.
de			instrumentis, quæ ab eis fiunt.
			ibi.
Cappella non danda sine auctoritate Episcopi,	39.	eius	
altare instruendum ab eo, qui obtinet	41.	42.	cappella
quæque quomodo habeat clericum.	131.		132
Cappella corporis Domini in hebdomada Sancta quo mo-			
do ornanda.			47
Cappellanus an per alium celebret	145.	ei merces nõ dan-	
da sine facultate	149.	quando, & quo modo ei detrahen-	
da	149.	150	quæ detrahitur cui danda 149.
eius depõsi-			tarij an constituendi.
			150
Cappellanæ, curam animarum habentes, in quibus habẽ			
de sint, vt ecclesiæ parochiales,			135
Capiulæ in ecclesia, vel oratorio, qua facultate, & quo lo-			
co.			48
Casuum reseruatorum tabella in confessionali.			105
casus restitutionis in ceteræ reseruatoru.			109
Chori præfectus quis.			170
Chyrothecæ prohibentur in sacris officijs.			166
Clausura Monialium Episcopo commendata.			318
Clerici, etiam sacerdotes, quot, & qua conditione, & quo			
modo solemnitatibus ecclesiarum interesse, & quid ac-			
cipere possint,	27	28:	& 29
qua facultate, & ratione			peregrinentur, 30. 31. &c.
eorum officium in doctrina			christiana,
			77
Clericali militiæ adscribendi disciplina,			113
Clericus futurus, quo modo instituendus ibidem, decen-			
nali domicilio habetur diœcesanus	123.	ad scriptus	
ecclesiæ, vel loco pio, alij adscribi potest	129.	quando	
adscribendus	130	pœna eius, qui discedat ab ecclesia	

I N D E X

Ei assignata. **134** absentia huiusmodi clerici adscri-
 pti quo modo notetur 194 **195** clericis functiones om-
 nes ecclesiasticæ, **vsint** assignandæ 130 131 cleri-
 cus in qualibet parochia sustentandus item ad inter-
 uendum cappellis 131 132 clerici rite instruendi an
 tequam **altari** ministrant, idque cum facultate &c 133
 clerici officium, vt qui missæ intersunt decenter se ha-
 beant 153 eius indumentum cum altari inseruit, **154**

Clerici **alms** ecclesijs non addicti quando ad parochialem
 suam ecclesiam conueniant, ad horas canonicas reci-
 tandas, 215

Clericorum disciplina **227**. & sequen. vestitus domi, for-
 ris, in ecclesia, & in itinere **227**. & sequen. superpelli-
 cea eorum qualia. eorum quis annulum deferat. mo-
 destia **228** 231 improborum neq; & ciuicamentis an
 intersint **228** quid, & vbi non canant: conuiuia pu-
 blica vitent: tempus quo modo collocent **229** quo-
 rum consuetudine vtantur **230** peccantes corripiant
235 libros prophanos nec habeant, nec legant. in in-
 firmitate officium quando omittant **231**. testimoniũ
 de **quibus**, & quando afferant. 232

Cœmeteriorum sepimentum, & crux 45 ab arboribus,
 vitibus, arbutis, stirpibus vacua habenda item ab om-
 ni re immunda, struibus lignorum, ex mentis &c. ni-
 hil in ijs ferendum; ex ijs fenum bestijs, non paran-
 dum. tabula arcenda 50 51 omnem vsum, opusque
 prophanum remouendum. **52** 53 per ea, via non sic
 etiã ad vsum rectoris 53 pœna in eis rixantium **55**
 eorum consecratio 57 profanatio. 59

Commemoratio S. Ambrosij in diuinis officijs quando fa-
 cienda. 27

Concilium diœcesanum, vide, synodus diœcesana.

Concilium prouinciale quo die, & loco habendum 254.
 Episcopi ob **iustam** causam non accedentes quid agant
255. capitula cathedralium procuratores mittere pos-
 sunt **256** eius diei indictio quatenus euulganda 257
 ante statam diem que preces adhibenda 258 **aditu-**
 ri concilium quid prestent, que curet Episcopus 258.

I N D E X

- & sequenti in ecclesia: vbi sit celebrandum Concilium ornatus, oratioque quatenus adhibenda pridie primæ sessionis ieiuent Episcopi, eorumque familia. campanæ pulsandæ. qui Concilio intersunt, quid agant 260 in priori sessione, & deinceps quæ faciendæ 261 & sequen. Episcopi eius decretis subscribant: & eo absoluto osculum à Metropolitano accipiant, & sibi inuicem dent, 263 Metropolitani iuri quatenus non derogatur. ibidem pœnæ propositæ, vbi locum habeant. 264
- Concilij quarti prouincialis decreta non seruantium pœna; constitutiones huius, & aliorum Conciliorum extendantur ad ecclesias, ritu Ambrosiano vtentes 342. quæ ecclesiæ eas habeant. 343 subiiciuntur ecclesiæ Roman. ibi.
- Concio intra missarum solemnità 71 de ritu, & ratione, qua Episcopus, Parochus, vel alius qui concionatur vti debet 72. 73. 74. 75. concio ab alijs non habenda, cū Episcopus concionatur. 75 concionis tempore Missa non faciendā 76. concioni quo vestitu clerici intersint, ibid.
- Concionatorum officia 68. 69. 70. de parochis, & Episcopo 70. 71. &c. ad eorum sustentationem qui compellendi 76 quas constitutiones cohortationibus adiuuent, 309
- Confessariorum officium in superstitionibus euellendis, 23 sine approbatione confessiones audientes excommunicantur ipso facto 106. confessoriorum tabella vbi habenda 107. regularibus approbandis. quid à Prelato suo præstandum 106. confessoriorum suorum nomina Prelatus regularis quando ad Episcopum deferat: conuocandi ab Episcopo, & monendi 107. 108. instructiones ad eorum vsu edite seruandæ, 108. de confessione egrotorum 108. confessionis testimonium dandum, & nomina confitentium in libello referenda. 109
- Confessiones seu martyria, quatenus viris, & fœminis, sicut ecclesiæ, diuidenda. 150
- Confessionalia quot in ecclesijs esse debeant. eorum forma, 152.

I N D E X

- ma, & quęcumque in eis desiderentur 105 106 capsa
la eleemosynę procul sit ab eis. 106
- Confirmationis sacramentum 90 ad illud quando Paro-
 chi instruāt, & hortentur fideles 90 92 si quis suscipe-
 re negligat 91 quando ministrādum 91 92 non mī-
nistrandum alienę diocęsis fidelibus. 92
- Confratriarum ministris quę obeunda 320 & seq. quate-
 nus instituendę. 340
- Confratria pacis erigenda. 341
- Confratribus interdicitur benedicere, & thurificare 133
- Consecratio ecclesiarum, Altarium, cęmiteriorum eaq.
 notanda 56 57 Episcopi, notanda, & celebranda. 6162
- Cruces humi non pingendę 19.45. benedicendę. 20
- Crucifixus in ecclesia. 37

D.

- D**imissorię quando, & ad quod tempus concedendę ab
 Episcopo, aut alio superiore. 116 etiam si sint testi-
 moniales morum 117 non à proprio solum Episcopo
 uel superiore quando obtinendę 117 afferendę Epi-
 scopo proprio ab eo, qui aliquo temporis spatio absue-
 rit 118 quando reddendę ei qui concessit 118 quid
 contineant. 123 124 125 126 129 130.
- Diplomata Pontificia, & Principum quę in codicem cer-
 tum referenda. 303
- Distributiones constituendę, detrahendę. 183 184 quid
is capiat, qui parochus est, canonicus 185 distributio-
nes non percipit, qui ordinem, quem debet, non susce-
 pit. 189 non soluendę ante statum solutionis commu-
 nis tempus. earum tabella à quibus subscribenda 197
 car 198 199.
- Doctrinę Christianę scholę constituendę : cuius cura, &
 auxilio. 77

E.

- E**cclēsia qua facultate, & ratione ædificandæ. imagines in frontispicio, porticus ante eam, vel vestibulum, si parochialis sit 37 de eius fenestris 38. de vase aque benedictæ. de sacrario: suggestu: lampade 38. 39 de cappellis, & altaribus 39 &c. animalia non appendenda nisi &c. 46 ornamenta profana non adhibenda 47 earum munditia: capsule, aut similia ob eleemosynam non habenda sine facultate, & quo loco. 48 de bradellis 49 de munditia intus, & foris. 49. 50 arbores, hederę, vites, arbuta, spinę, cœmentata à parietibus remouenda 50 schedulę profanę non affigendę res venales quanto spatio remouendę: & officinę item: paleę, aut similia tectis non imponeuda, cœnacula, vel cubicula super ecclēsiam non ferenda: fruges, instrumenta, & similia in eis non collocanda. clauis laicis non committenda. campanę an ibi consistendę 51. 52 per ecclēsiam tamquã per viam non transeundum: etiam rectori, litterę quatenus ibi docendę sint 53 ecclēsia certa hora claudenda, aperta custodienda: diuidenda viris, & mulieribus, proprijs obstijs assignatis: subterraneę item aliqua ratione 54 55 pœna eius, qui rixatus ibi fuerit, vel gladium strinxerit 55 pro foribus non ludendum: aut quid simile agendum; domicilia sœminarum infamium arcenda, 56 de earum consecratione, eaque notanda 56. & sequenti, quo ritu profanandę 58 59 ecclēsię cuiusque iura diplomata, & priuilegia conseruanda 309
- Ecclesiastica suppellex ad vsum domesticum non adhibenda.** 61
- Eleemosynis debitis erogandis, quę seruanda** 334 336
erogationem quis curet 337 **moniales quo modo eã dent.** 320
- Eleemosinam queritet nemo tecta facie sine concessu scripto. egentium pudori in ostiatim quærenda eleemosina, quo modo succurratur. 133. eleemosinarum collectas denunciandi formula.** 338
- Episcopo.

I N D E X

- Episcoporum nomina in tabella sacristiæ habenda.** 60
Episcopi cura, vt officio concionandi parochi satisfaciant
 71 eius indumenta, cum concionatur; assistentes, &
 reliqua ratio 71 72 73 74 75. **Episcopi officium in**
sacramento confirmationis 91 92 eius officium erga
 egrotos, & moribundos 113. **inquisitio de ordinan-**
dis 122 de titulis Clericorum, quibus ordinati sunt.
 135 eius officium in comprobandis presentatis. 136.
 in exigendi litteris beneficiorum, & oneribus eorum
 notandis 138 vt fideles ad ecclesiam parochialem cõ-
 ueniant 142 vt cærimonie præscriptæ missis adhibe-
 antur 153 & aliis officiis 159 eius cura in executio-
 ne decretorum prouincialium, quæ à capitulis deside-
 ratur. 200 animaduertatur quomodo clerici horas
 suas collocent. 230
Episcopus quot testes synodales deligat 265 monitio-
 nes in vnaquaque synodo clero legi mander. 272. eis
 quatenus addat, vel detrahat. 271 notariorum peri-
 riam per examen perquirat 307 multas omnes in cer-
 tum codicem referri mander. quæ eius auctoritate cõ-
 cedentur, gratis præstet, ibidem, eius edicta quomodo
 promulganda. 308. diem statum quatenus parochis
 præscribat ad certas constitutiones promulgandas. 308
 matrimonij denunciationes quatenus remittat. 309
 in nuptijs, quæ emendet. 311 quam lectionem in qui-
 bus monasterijs haberi curet: monialium omnium
 clausura ei commendata. 318. medicos aliquot pro
 monasterijs earum probet. furnorum vsum in eis in-
 troducatur. ad inuisendas moniales sine facultate scri-
 pta nullum permittat, etiam patrem. 319 earum mi-
 nistris præscribat regulas 324 ab piorum locorum cu-
 ratoribus rationem quando exigat. 331 oneribus sa-
 tisfacere eos compellat 332. 334. nec bona alienari
 permittat 332 in ijs locis exculpi, quæ curet 333 in
 erogandis eleemosynis, quæ seruare iubeat 334 336
 mendicorum vagantium quam curam suscipiat 339
 sodalitates sancte Ursulæ, & sancte Annæ vbi erigat.
 340. confratritiam ad pacem reconciliandam instituat. 341
 & 5 Episco-

I N D E X

- Episcopus quibus diebus missam solemnem celebrare de
 beat 155 &c. 162 & iisdem diebus ipse vespere, &
 Matutinum obcat, & concionetur 157 quando popu-
 lo benedicat, & quoritu, 161 159 Episcopo absente,
 quis eius loco celebret. 159 habeat assistentes etiam
 extra ecclesiam cathedralem 160 Episcopi consecra-
 tionis dies celebrandus, & qua ratione populo denun-
 ciandus 161 162 Episcopo mortuo, quid pro eius ani-
 ma fiat. 176
- Episcopi officium, & mores 217 oratio. missam quando
 celebrent, & ubi 218 219 quando intersit. 219 pre-
 ces horarias quo modo recitet 219 220 ecclesie ne de-
 fit 219 eius confessorius. lectio. officium in audiendis
ijs, qui eum adeunt 220 quæ per Vicarios agat; horas
 quo modo collocet. laicos, & eorum conuiuia euitet, le-
 ctio in mensa qualis 221 indumenta, quæ domi, in ec-
 clesia. & in itinere 222 familia qualis 223 eius disci-
plina 224 225 226 institutio 224. custodia.
- Visitatio 225 cura 226 Confessorij. ibidem testes Epi-
 scopi vitæ. Qui sacris sunt initiati quo modo vtratur.
223 domus quibus picturis. in cubiculis, & locis fre-
 quentioribus sacra imago 227. in loco ante Episcopi
 cubiculum libri sacri 225. in hospites quomodo ha-
 bendi eleemosynæ 227 eius sigillum. quale. 305
- Episcopus ad Concilium prouinciale iturus quæ prætet.
258 pridie prioris sessionis, cum familia, ieiunet 260
 ob iustam abfuturus quid faciet 255 absolutè Conci-
 lio decretis subscribat, & osculum à Metropolitano ac-
 cipiat, & alijs Episcopus det. 263
- Episcopi officium in visitatione, vide visitatio.
- Episcopi curæ in synodo diœcesana, vide synodus diœce-
 sana.
- Episcopalibus officiis fideles interesse studeant; & eius be-
 nedictionem humiliter suscipere. 158
- Episcopalis benedictionis ritus. 161

I N D E X
F.

- F**amilia Episcopi cuiusmodi sit. 223 eius disciplina,
224 eam quatenus curet Episcopus. 225
- Festis diebus rei non torquendi, nisi &c. neque testimo-
nium dicendum. 26
- Festis duplicibus, quisnam officii celebrandi ritus. 163
- Fœminę regularium virorum domus, & claustra ingrediē-
tes qua pœna plectantur. 312 ne ad ecclesiam uoctu
orationis tempore accedant. 101
- Forma quarundam rerum ecclesiasticarum in sacristia ec-
clesiæ cathedralis habenda. 61
- Functiones ordinum qua ratione ad vsum vocandę 130
functiones ecclesiæ non exercendę sine facultate 133
functiones ordinum minorum præstandę, edendę, in
tabellam redigendę. ibid.
- Ad funera qui euocandi. 177 178 funeris certa hora ibi
dem, quod nam pallium cadaveri adhibendum via bre-
uiori funus ducendum. cerei ab ijs ipsis deferantur, qui
bus dantur, sermo funeralis in ecclesia. pallia altarium
tumbis non adhibenda 179 funeris causa quod Clero
datur, ubi dandum sit, pactiones de funere, & de ele-
mosyna, & pignora, quę prohibentur, quid eleemosy-
næ, vel mercedis a quouis capi possit. 180. nihil verò
pro crucibus &c. 180 181. & seq. de cadaveris indu-
mentis 181 in funere peccantes mulctandi. 182

H

- H**orę sexta, & nona, in choro celebrandę. 166
- Hospitalia quęuis quando visitanda, & quid tunc
præstandum 235 eorum ministri quę obeant 328. &
seq. vide, locorum piorum.
- In Hospitalibus expositorum, quoad nutrices, quid obser-
uandum 333
- Hostię a quibus faciendę.

I.

- I**eunium Episcopi, & eius familię 224 260
- Ieiuniorum diebus mane ius non dicendum. 26
- & 6 Im2

I N D E X

- Imagines quę, quo loco, & qua ratione pingendę, veteres renouandę, aut comburendę, vel reponendę & c. 19
 20. benedicendę, ibidem, de imaginibus docendum 21
 quę in domo Episcopi. 227
 Imaguncule profano ornatu. 20
 Imagines cereę, quę offeruntur, in quem vsu infumen-
 de. 211
 De indulgentijs accurate docendum. 22 eę colligen-
 de: & item describendę 22 indulgentia sodalitatũ cor-
 poris Domini promulganda. 96
 Indulgentię solemnitatis corporis Domini. 104
 Infantem quę mulier ante annum ætatis expletum sine
 certa cautione in lecto habet, excommunicatur: & de
 pœnitentia imponenda. 90

L.

- Lici homines bona ecclesię administrantes, quid fa-
 ciant. 327
 Lampas ante altare maius. 38. in Monialium ecclesijs
 vbi. 316
 Litterę dimissorię, vel testimoniales. Vide dimissorię.
 Locorum piorum ministris, & curatoribus quid obeun-
 dum 328. & seq. eorum sumptibus qui aluntur: quos
 se prestent 330 quid in ministris cauendum. rationes
 reddant sepe 331 codices quot habeant 331 332 ta-
 bellam item, ibid. in elemosynis erogandis quę ratio.
 334. & seq.
 Luxus laicorum in visitatione comprimendis. 235

M.

- Mandatis de providendo, in forma dignum ad duos
 executores directis, quę cautio adhibenda. 137
 Mansionarii quã ratione approbentur ad ius distributio-
 num capiendarum. 286 & c. de supputatione facien-
 da ob distributiones. 199
 Matrimonij denunciationes quatenus remittat Episco-
 pus 309 eas facturis, parochus quid agat. annulo nu-
 pciali quis digitus sponse induendus. 310. in nuptiis
 emendanda delegati ad dispensandum in matrimonio
 irrito dispensatos iterum contrahere cogant. 311
 Matu-

I N D E X

- Matutinum an cantu celebrandum, 164. qua hora festis diebus. 164. 165
- Medici iurent de seruanda constitutione Pij V. & de pœna excommunicationis. Concilij primi. 108
- Miracula noua, vt probanda. 18
- Missarum tabella in sacristia, 60. in missa nihil profanum pronunciandum. 75 76
- Missa conuentialis dum celebratur, curandum ne alia missa in eadem ecclesia fiat. 141
- Missæ in oratorijs faciendæ facultas qua moderatione concedenda, 142. in Missarum facultate concedenda quid cauendum, 142. quid exprimendum, & de ea renouanda; 143. 144. Missæ quotidianæ obligatus, quando aliquo die prætermittere possit, 144. vbi plures Missæ celebrari debent, vt celebrentur, 145. certo ordine, a quo curandum, 144. 145. Missarum ordine, a quo curandum, 144. 145. Missam per alium celebret cappellanus, 145. Missam qui ad certum altare celebrare debet, ad aliud ne celebret, 146. Missæ celebrandæ in altaribus inter se disiunctis. 146
- Missæ parochialis hora, & signa. altera Missa in ecclesia parochiali, an dicenda in aurora, 146 147. distributio aliarum Missarum etiam intra parochiæ finis, & earum tabella, 147. Missarum liber, 148 punctator item, 148. eiusmodi notatio a quo recognoscenda. 149. merces non danda cappellano sine facultate &c. 149. Missarum causa quæ eleemosyna offeritur, notanda, & distribuenda, 151. 152. monitio parochi in eo genere, 153. Missæ ritus & ceremoniæ obseruandæ, 153. sonus cum eleuatur corpus Domini, modestia astantiũ curanda. 153. 154. ministri indumentum hostiæ, vt ccoli. pacis instrumentum. aut missalis per quem. 154. 155. in missa solemnī, canonici circa Episcopum quando consistant; & pluuialia induat; vel planetas; & Dalmaticas. 158
- Missa in Natali Domini, quæ in aurora fit, canenda, vt reliquæ duæ. 163
- Missæ duæ conuenticuales, ex rubricis missalis Rom. non omittendæ, 163. vestes adhibendæ pro ritu, & tempore

I N D E X

169. in Missæ ministerio etiam ad cereos ferendos ne laici adhibeantur, 175. oblatio. 208. offerentium commemoratio; 209. in Missa solemni Diaconus, & Subdiaconus ministrent. 165
- Monasteria, & regularium virorum domus, & claustra sœminæ ingredientibus quomodo plectendæ. 312. quorum locorum, & quando non vetus eis ingressus. horti, & vineæ in claustris. quatenus censeantur, existente dubitatione quis illam soluet. 313
- Monasterijs domicilia sœminarum infamium arcêda. 56
- Monialibus prohibita benedictio, & thurificatio. 133. & vestes sacras induere, 325. in loco, vnde exterius videri queant, consistentes & cuius ingredienti monasterium obuiam prodeuntes, qua ratione coopertæ, 318. earum cadauera vbi tumulanda. 321
- Monialium, etiam exemptarum, monasteria visitanda ab Episcopis; & quid in eis præstandum. 235
- Monialium monasterium quot habeat ianuas. 313. quales propè earum alteram rota. ianitrices duæ. ianux claues. rotæ. 354. clauis earum: & mensura. 315. fenestæ quæ vetitæ. permittarum mensura, & munimen. 315. quatenus claudendæ. fenestæ ecclesiæ, quomodo extruendæ. fenestellæ ad sacram Eucharistiam monialibus dandam structura. S. Sacramentum vbi asseruetur; reliquiæ item sub tribus clauibus tenendæ; pœnes quos eæ sint. fenestellæ, confessionum ratio, 316. loca collocationum quo modo exædificanda. fenestæ laminæ feræ quando aperiendæ. in hospitio fenestra quæ vetitæ eius tecta cuiusmodi, 317. fenestram quæ obstruendæ, vel ratione aliqua defendendæ. horti qui angustiores reddendi. locus, vnde extra monasterium prospici potest, qua facultate pare faciendus. cautio in ea danda, & eo prospectu arcendo, ministros ingredientibus quæ afflorent. 318. medicos aliquot pro ingrediendis earum monasterijs probet Episcopus; & furnorum vsum in eis introducat. accedendum ad huiusmodi monasteria pro quavis moniali inuisenda cum facultate scripta etiam si pater &c. causæ necessariæ pro monasterio ingrediendo

I N D E X

do ad Concilij finem adscriptæ seruentur, 319. venden-
 di, & dādi quæuis facultas, quæ verita. elemosynæ qua
 tenus danda, 320. caminus quis, & quomodo obstruen-
 dus: valetudinarium extruendum, in eo, quæ cubet.
 Dormitionis loci ratio in monasterijs quæ sepulcra. in
 hospitij qui excipiendi. 321. cantus quis eis vetitus in
 ecclesia exteriori; quid ex diuinis officijs recitandum.
 locus communis pro vestibus, & operibus construen-
 dus. in manum operibus quæ disciplina. 322. in ple-
 risq. alijs item, 323. 324. monasteriorum ministris re-
 gulæ præscribendæ. 324. inuentarium bonorum om-
 nium faciendum, quo deferatur alienandi ratio. in in-
 gressu puellarum, & professione quid fiat. Moniales so-
 lemniter velandi ritus reuocandus, 325. quæ caueant
 earum confessarij; & ministri, 326. viri aliquot pro ijs
 deligendi. eorum munus. noui Monasterij construendi
 ratio. 327.

Monitiones clerico ab Episcopo proponēde in synodis, qua
 tenus eis addat vel detrahat, 271. & seq.

Multæ omnes in pios vsus conuertantur, 306. in certum.
 codicem referantur. Vicarius, aut iudex alius Episco-
 palis ex eis quicquam ne consequi valeat. 307.

N

Notarij pro visitatione, & decretorum scriptione, &
 exemplo quid exigant, 233. quos libros habeāt mer-
 cedeni acceptam pro scriptione, &c. incertum codicem
 referant esculenta, & proculenta dono ne accipiant.
 306. examinentur de peritia: imperiti officio suo prohi-
 bendi. 307.

Nuptijs quæ emendanda. 311

O

Oblationum institutum retinendum, vel introducen-
 dum, 208. quo modo id præstandum. a quibus illæ
 non accipiendæ, quibus dandæ, 209. qui eas exigere, vel
 accipere non possint. 210. oblationum causa pacta non
 faciendæ, 210. qua missæ parte faciendæ, 210. quo diei
 tempore & qua decentia ferrea missam fiant 211. que

I N D E X

- Occisi corpus an per parochum asportare liceat, 177. offerentium commemoratio in missa, 209. missæ interfint, 210. iisdem etiam extra missam benedicendum. 210
- Officium B Virginis quomodo dicendum. 166 167
- Officium duplex sancti in ecclesia, quæ eius corpus, aut reliquias insignes habet, 167. item de sancto cuius altare in ecclesia extat. 167
- Officij duplicis, semiduplicis, vel simplicis diuersitate diuersa celebrandi ratio constituenda. 168
- Officium solemne Ambrosianum respondet duplici Romano. 169
- Officij certis hebdomadæ sanctæ qui fragor adhibendus. car. 170
- Officium diuinum egroti qui omittant. 231
- Officia quæ in ecclesijs exterioribus monialium non recitanda. 322
- Oleorum sacrorum vasa, quot, & qualia vetera olea, quomodo comburenda, cum noua accepta sunt, 78. oleo deficiente quid agendum, 79. clauis armarij, in quo asseruantur, apud quem sint. 79
- Oleum infirmorum quo modo domi habendum, 109. quâdo deferendum ad ægros, 110. quo modo. 111
- Orationis vespertinæ signum quo modo dandum, ea quâdo in ecclesia faciendâ: & reliqua eius ratio. 65 66
- Oratio mane, & etiam sæpius faciendâ; & imminentibus procellis in ecclesia, vel &c. 68
- Oratio xl. horarum vbi faciendâ; quo ornatu, luminariibus, clericis, certâque ratione, 97. 98 99 & de curatoribus illius; sumptu; & conueniendi ratione, & hora, 99. 100. 101. de ordinario item, & continenti eius instituto: & item de extraordinario. quid præstandum in cathedrali. 102 103
- Oratoriorum munditia, & capse ob eleemosynam, 48. 49 50. omnis profanus vsus ab eis remouendus, 51. 52. vide, ecclesia. oratoria, & pilæ structiles in via quomodo habenda, 64 65. de facultate celebrandi in oratorijs. car. 142
- Ordinationes sacræ, quando, & quo loco habendæ 115. quo

I N D E X

quo testimonio ordinandi sint externi, aut regulares.
 116. 117. ordinandi quas testificationes afferant.
 118. 122. & quando, & quibus de rebus, 123. 124. 125.
 126. 129. 130. ordinandorum impedimenta, 118. qui
 spirituales exercitationes obeant, 120. ordinandi quo
 titulo, 120. qui maioribus ordinibus ordinandi sunt,
 mense ante Episcopum adeant. item qui primam ton-
 suram sunt suscepturi. 120. que de eis inter missarum
 solemnias denuncianda sint, & ubi 121. que de eis inqui-
 renda, & a quibus 122. edictum Episcopi de ordinatio-
 ne futura; & tempus quo veniant ad examen, & ad Epi-
 scopum, 123. 126. 127. littere itē pastorales; & quo mo-
 do hec promulganda, 126. 127. 128. supplicationes, &
 alia in singulis parochijs, 128. examinis ratio, & cui pre-
 sens sit, Episcopus, 129. temporum intervalla servanda,
 129. ordinatus ab alieno Episcopo, vt moneat suum, &
 adeat.

Ordinum littere nō brande in certo libro. 138

Ordine; quo esse debet: non insignitus non capit distribu-
 riones. 189

Organista habeat facultatem &c. 133

Osculum pacis in Concilio provincialis sine. 263

Osculum Euangelij in Missa, quo Missalem librum por-
 tante fiat. 155

P

Pacis instrumentum per quem deferendū in Missa. 155

Pallium cadaueri, aut tumbę. 179

Parochus die festo an missam facere in aliena ecclesia pos-
 sit, 27. qua cautione ei concedendā facultas celebrandi
 preter munus parochiale, 143. & an ad celebritates vo-

munus non diuidendum 207. ne parochus per alium
munera sua præstet, nisi &c. 211. parochorum adiuto-
res cappellani. vel alij, vt resideant etiam si sint solum
substituti. 212.

Parochi vt alij officijs, vel curis non implicentur, 213. 214:
eorum insigne in via, aut officijs ecclesiasticis. 216

Parochorum conuentus diocesani quando possint de Epi
scopi concessu intermitteri. 216

Parochis quid præstandum, vt officio concionandi satisfa-
ciat, 70 qua ratione vtantur in concionando, 74. 75 pec-
cantes, vt corripiant, 231. dandus coadiutor, si minus
idonei sint, 76. habeant rituale idem, quo vtitur cathe-
dralis spatio. 4. mensium, 79. eorum officium in bene-
dictione puerorum introducenda. 89. & de infantibus
in lecto non habendis, decretoque ea de re euulgando
90. de confirmationis sacramento, 90. 91. 92. de frequen-
ti vsu sacramentorum introducendo, 93. de tractatione,
& cohortatione, ea de re adhibenda, 94. de propo-
nendis indulgentijs ob solemnitatem Corporis Domi-
ni, 104. de officio, & cura erga ægrotos, 110. 111. 112. 113.
erga eos, qui clerici futuri sunt, & clericos, 113. 114. 115.
in promulgandis quæ ob sacras ordinationes opus sint,
27. & in supplicationibus eadem causa, 128. quid ante
initium visitationis curent, & faciant, 238 & seq. eis sta-
ta dies ad certas constitutiones euulgandas præstituen-
da, 308. eorum officium in monedo populo de eleemo-
synis Missarum causa dandis, 152. item de conuentu ad
Episcopalia officia, & Episcopi benedictionem salutariter
suscipiendam, 158. ante matrimonij denunciatio-
nes marem, & fœminam interrogent, 310. quid tunc ca-
ueant, ibid. patresfamilias quando conuocent, & quæ
eos tunc doceant, 311. distributiones certas eleemosy-
narum notent, 336. eorum officium circa eas distribu-
tiones eleemosynarum faciendas, 161. & 337. mendico-
cos vagantes describant; & quid in eiusmodi descri-
ptione expriment, 339. eleemosynæ collectionem ante
quatuor tempora indicant. 338

Parochia inter duos, quos habeat, parochos certis limiti-
bus

I N D E X.

- bus distinguenda. 206
- Parochialis ecclesiæ; & altaris maioris eiusdem consecratio. 56. 57.
- Parochiales ecclesiæ non commendandæ per sex menses, sed conferendæ in titulum, vel Vicarius constituendus: dum vacat, 138. ad ecclesiam parochialem, vt conueniant Episcopi cura, 142. Missarum tempus statuitur in ecclesia parochiali, 146. 147. ante missam parochialem, ne alia missa intra parochiæ fines, præter eam quæ in aurora celebretur, 147. parochialibus ecclesijs, vt subueniendum, 204. ædes parochiales etiam pro adiutore, 205. quando ab eis horæ canonicæ recitandæ; & quibus clericis. 215
- Pauperibus, qui mendicare erubescunt, quo modo consularur, 337. ne tecta facie sine facultate eleemosynam quærant. ibidem
- Peregrinationis clericorum ratio, 30. & seq. Et laicorum. car. 34. &c.
- Picturæ in domo Episcopi. 227
- Pixides quot pro communionem. 93
- Pœnæ in quos vsus conuertendæ; vide multæ.
- Præbendæ sancti alicuius nomine appellandæ. 204
- Prædicatorum verbi Dei officia, 68. 69. 70. vide concionator, & concio.
- Præfecti regionarij officium in ægrotorum cura. 112
- Presbyteratus ordinem suscepturus spirituales exercitationes obeat. 120
- Præsentati etiam a regularibus ab Episcopo comprobandi cum examine &c. 139
- Processio corporis Domini. 103
- Processionum ritus, & ordo, 171. &c. distributio, seu emolumentum. 174

I N D E X

Punctatores quando iurent, 190. iuramenti formula, & eorum officium 191 192 193, punctatoris alterius officium, 194 195. punctatores libros inter se conferant, 195. rationes conscribant, 196 subscribant tabellę distributionum. supputationem faciant. 197. 199

Q

Quadragesimę tēpore mane ius non dicendū. 26
Quattuor temporum obseruatio, vide, Tēporū.

R

Regularium superiores quando, & ad quod tempus dimissorias concedant tam ob ordinationem quam ob morum testimonium, 116 117 testificentur de functionibus prestitis in ordine inferiori, 125. & item de alijs, 123 124 125 126 129. 130 ab Episcopo comprobandi ij, quos eligere, presentare uē ius est regularibus, 136 in eorum Monasterijs lectio scripturę quatenus habenda. mulieres eorum claustra ingrediētes quomodo plectantur, 312. in eorum ecclesijs, predicante Episcopo, concio non habeatur. 75

Reliquię recognoscendę, & qua ratione, 6. 7. describendę in incerto libro 7. nouę non proponendę etiam ab exemplis nisi recognitę ab Episcopo 8 18. quo loco habendę: & quo ornatu, & sepimēto loci clauēs 8 in ecclesijs monialium, 316. inscriptiones earum descriptio in tabula monumenta ad eas spectantia asseruāda, 9. historia sancti cuius sunt. Lampas ante eas non tractandę a laicis, 10. Thurificio eius quando adhibenda, quando, & quo modo ostendendę, 11 12. 13. translationis ratio, 13. 14. scriptura publica de ea. & memoria item in tabula. 17. si transferantur ē loco longe remotō, 17. translationis officium, 13. 18. de earum ueneratione, & inuocatione sanctorum docendum &c. 21

Residentię distributiones, ut quis capiat, quo modo approbandus. 185. 186. 187 188

Restitutionis incertę casus reseruatus. 109

Ritualis liber qualis, & quo termino a Parochis habendus. 79

I N D E X.

S

- S**acerdotes, peccantes corripiant, 231. Confessionem
 generalem, & sacras exercitationes qui obeant. 232
- Sacrarium in ecclesia. 38
- Sacrista habeat facultatem ab Episcopo. 133
- Sacristiæ suppellex; & cætera quæ habere debet. in ca-
 lentium; laicos nisi ex necessitate non admittendos, 60
61. tabella functionum, 134. Missarum tabella, & liber.
 147. tabella item erratorum, 189. nominum Episcopo-
 rum. 60
- Sepulchra, & sepulturæ locus, qua facultate habenda: quo
 loco: structura: operimento, eoq. sine imaginibus, & lit-
 teris non probatis 44. 45. in sepulchris monialium qui
 tumulâdi, 221. pro sepulturæ loco qd accipi possit. 182
- Sigillum Episcopi quale. 305
- Sodalitates quando visitandæ, & quid tunc temporis præ-
 standum, 235. vide etiam, locorum piorum.
- Sodalitates sanctæ Ursulæ, & sanctæ Annæ commendan-
 tur. instituendæ ubi. 340
- Sodalitatum corporis Domini indulgentia promulgan-
 da. 66 67
- Solemnitates quot sacerdotes ab alij ecclesijs euocandi,
 & qui, & qua conditione 27. 28. 29
- Subdiaconatus ordinem suscepturus, spirituales exercita-
 tiones obeat. 120
- Superpellicea qualia esse debent. 228
- Superstitionis euellendæ curâ. 22
- Suppellex ecclesiastica ad vsum domesticum non adhi-
 benda. 61
- Synodus diœcesana quando habenda eius dies certus cõ-
 stituendus, denunciandus; & annuo Calendario inscri-

I N D E X

- ratorum causa subeundis. 189
- Tabernaculi clavis apud quem, 79. eius forma. tum in quo asseruatur, tum in quo portatur sanctissima Eucharistia. 92. 93
- Tempestatum causa oratio. 67. 68
- Temporum quattuor obseruatio. 23. 26. concio ea de re. 23. Sabbato conuentus fidelium. formula denunciatio nis, 24. eleemosynæ colligendæ. 338
- Testes synodales qui, quot, & à quibus deligendi 265. iurant, quid, & qua formula 266. 267. eorum munus 267. 268. 269. quæ ad Metropolitanum, vel Episcopum referunt 269. ad prouincialem synodum eorum quis accedat, ibi quæ præsentent: viatici; & viæ sumptum quis suppeditet 270. quid eis diocesanam synodum, vel alia loca adeuntibus contribuendum. 271
- Thurificatio prohibetur confratribus, & monialibus. 133
- Testes vitæ Episcopi. 223
- Titulus ordinandorum 120. Episcopus quando inquirere debeat an in eo aliquid sit innouatum. 135
- Tonsura prima initiandus quid facere debeat, 120. 121. 123. 124
- Translatio reliquiarum, 13. 14. eius dies celebrandus. 18
- Tridentini Conc. Decretum de præsentatis ab Episcopo comprobandis, locum habet etiam in regularibus. 136
- Tumbis pallia altarium non adhibenda. 179
- V.**
- V**elum monialibus solemniter tradendi ritus innouatur. 325
- Vesperæ celebrandæ cum pluuiali festis duplicibus. 163
- Vestes sacræ in armarijs habendæ a laicis non contractandæ 61. eas non induat moniales 325. certis coloribus. 169
- Vestitus** Episcoporum cuiusmodi 222. clericorū itē. 227
- Vicarij Foranei officium de ægrotorum cura. 112
- Vicarius etiam generalis Episcopi: monitorias **litteras** quando concedere valeat 305. multarum ne vllam partem consequatur 307. eius **facultas** in huius concilij decretis. 342

I N D E X

- V**isitatio ab Episcopis quando habenda, quid si impediti
 232. quos, & quot in eo munere secum habeant: ubi ho-
 spitentur, & cibum sumant 233. unde initium faciât:
 quid in primis curêt. quid Apostolica auctoritate exer-
 ceant 234. laicorum luxum comprimant: in monaste-
 rijs etiam exemplis, monialium quid curent, hospita-
 lia omnia, & confratrias quando visitent, & quæ tunc
 spectent, 235. accedenti ad visitandum Episcopo quo
 modo obuiam prodeant parochiæ fideles: dum visita-
 tur, intersint 236. ante initium visitationis quid ab Epi-
 scopo præstandum, 238. quid a paroco 239 & seq. eun-
 dem parochum intus visitandum concionari quatenus
 iubeat; & quo modo ipse in eo actu se præstet. 252. 253
- V**isitatores, quomodo Clerici horas suas collocent, inqui-
 rant. 230 vide visitatio.
- V**nctio extrema quibus adhibenda, & qua cura, & ratio-
 ne. 110 III
- V**rceoli pellucidi. 154

F I N I S.

L A V S D E O.

*P. Galesinus, Protonotarius Apostolicus, pro Illu-
 striss. Archiepiscopo, & pro Reuerendo P. Inqui-
 sitore. Die IX. Aprilis. M D L X X X.*

1771
The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the office of Justice of the Peace for the County of ... in the year 1771. The names are as follows: ...

1772

1773

The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the office of Justice of the Peace for the County of ... in the year 1773. The names are as follows: ...

1774

The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the office of Justice of the Peace for the County of ... in the year 1774. The names are as follows: ...